M. LASSILA

Înviat din MORȚI

E. S. P. L. A.

M. LASSILA

INVIAT DIN MORȚI

În românește de
Ada Chirilă

EDITURA DE STAT PENTRU LITERATURĂ ȘI ARTĂ

М. Лассила

ЗА СПИЧКАМИ

Воскресший из мертвых

Государственное издательство художественной литературы

Москва, 1955

Maiu Lassila, pe adevăratul său nume Algot Tietiavainen-Untola, este unul din cei mai de seamă reprezentanţi ai literaturii progresiste finlandeze.

S-a născut la 8 noiembrie 1868 în Karelia Occidentală, dintr-o familie de ţărani săraci. După terminarea şcolii primare, fiind silit să-şi cîştige singur existenţa, se angajează ca argat. Asta nu-l împiedică însă să se instruiască, citind foarte mult. Dar abia la vîrsta de 19 ani izbuteşte să se înscrie la şcoala normală din Sortaval, după absolvirea căreia devine învăţător, post pe care îl ocupă pînă în anul 1898.

Între 1898—1904 Lassila se află la Petersburg, tocmai în perioada de avînt a mişcării revoluţionare, cînd se pregătea prima revoluţie rusă.

În romanul său autobiografic „Harhama", Lassila ne dă numeroase informaţii despre această epocă şi despre legăturile pe care le-a avut cu mişcarea revoluţionară rusă.

Contactul cu mişcarea revoluţionară, lăsînd la o parte rătăcirile lui ideologice (la un moment dat cade sub influenţa cercurilor teroriste), îl convinge în mod definitiv pe Lasilla că datoria lui e aceea de a lupta pentru eliberarea poporului de sub dominaţia asupritorilor săi.

În anul 1904 Maiu Lassila se întoarce în Finlanda unde publică, nu după multă vreme, romanul autobiografic

amintit, „Harhama". Urmează apoi o serie întreagă de nuvele, scurte povestiri şi piese de teatru pe care le semnează sub diferite pseudonime.

Pe lîngă activitatea lui pur belestristică, Lassila se ocupă şi de gazetărie ; înzestrat cu mult spirit critic, curaj şi combativitate, el demască fără cruţare politica de înşelăciune pe care o duceau partidele politice burgheze faţă de popor.

Lassila e convins că eliberarea poporului e sarcina poporului însuşi. Scriitorul a fost un participant de seamă la revoluţia proletariatului finlandez din 1918, cînd acesta a început lupta înarmată pentru libertate. În coloanele ziarului „Tinemies" (Muncitorul) apar nenumărate articole înflăcărate în care chema poporul să-şi obţină libertatea cu arma în mînă.

Revoluţia a fost însă înăbuşită în cele din urmă, iar capii ei arestaţi. Maiu Lassila, împreună cu mulţi alţi tovarăşi de luptă, e condamnat la moarte. Moare împuşcat în ziua de 21 Mai 1918.

În volumul de faţă se publică două nuvele, ambele cu caracter satiric, în care scriitorul, biciuind moravurile lumii burgheze, învie în faţa ochilor noştri societatea capitalistă finlandeză de la sfîrşitul secolului al XIX-lea şi începutul secolului al XX-lea cu o putere de evocare de mare artist.

ÎNVIAT DIN MORŢI

I

Cine a avut prilejul, cu ani în urmă, să se plimbe prin portul Helsinki, a întîlnit desigur pe-acolo un bătrîn vagabond. În zilele calde de vară el şedea de obicei pe cîte un morman de mărfuri de curînd descărcate şi hrănea porumbeii cu firimituri de pîine.

În zare se vedeau plutind încet şi lin, ca nişte leneşi monştri ai mării, vapoarele care plecau şi soseau într-una. Cîteodată ajungeau pînă acolo sunetele muzicii de la vreo înmormîntare bogată şi se auzeau bătăile sonore şi monotone ale clopotului bisericii. Dangătul acesta trist plutea deasupra portului, amestecîndu-se cu ţiuitul sirenelor şi cu pufăitul maşinilor cu aburi.

În clipele acelea, bătrînului nostru vagabond îi plăcea să filozofeze. Stînd călare pe cîte un balot, el se apuca să povestească hamalilor tot felul de istorii ciudate, cu prilejul cărora atingea mai întotdeauna problema morţii şi a veşniciei.

Da, dangătul acela sumbru de înmormîntare isca în capul lui multe gînduri despre deşertăciunea vieţii pămînteşti. Bătrînul vagabond simţea atunci do-

rința să vorbească pe îndelete despre problema aceasta atît de serioasă.

Starea lui sufletească găsea întotdeauna un viu răsunet în inimile hamalilor. Acești copii ai porturilor îi ascultau povestirile în tăcere, sugîndu-și întunecați pipele. Dangătul clopotului de la biserică părea că înfige în urechile lor fiece vorbă a povestitorului. Atunci zarea albastră a mării, ca și vapoarele și baloturi de mărfuri dispăreau cu totul din conștiința lor.

Ionni Lumperi era unul din cei mai vechi și mai tipici reprezentanți ai acestei lumi de vagabonzi care se născuseră și trăiseră la Helsinki. Te simți cuprins chiar de-o ușoară melancolie la gîndul că acuma rîndurile acestor vagabonzi îndrăgostiți de libertate încep să se rărească.

Lumperi era vagabond nu numai cu trupul, ci și cu sufletul. Văzîndu-l chiar numai din spate, puteai spune fără greș că e vagabond, așa cum despre un buștean juri că e buștean și nu copac zvelt și bun să faci din el catarg de corabie.

El era vagabond din vocație. Și cu toate că deseori se întîmpla să facă munca de hamal, continua să rămînă totuși un adevărat vagabond, prețuind mai presus de orice pe lume viața slobodă de vagabond.

Se deosebea de ceilalți hamali printr-o constituție de-o vigoare rar întîlnită. Tovarășii lui de muncă îl porecliseră Samson, mai ales că el însuși le istorisea, deseori, despre faptele și forța acestui erou legendar de care auzise vorbindu-se întîmplător pe undeva. Și povestea întotdeauna despre Samson cu multă plăcere și cu obișnuita lui doză de exagerare.

În tot ceea ce făcea Ionni se simțea Samson. Mai cu seamă cînd era vorba de mîncare. El își devora

hrana într-o clipă, înghiţind-o toată mult mai înainte de a i se fi potolit pofta de mîncare.

Da, nici vorbă, Ionni mînca întocmai ca Samson. În schimb putea să stea zile întregi fără să se atingă de mîncare.

Cît despre vîrsta lui, hamalii presupuneau că trebuie să aibă între cincizeci şi şaizeci şi cinci de ani. Ionni însă nu ştia dacă această cifră e mare sau mică. Şi cînd îl întrebau prietenii cîţi ani are, răspundea de obicei că în ziua naşterii sale nu s-a uitat în calendar ca să reţină data, adăugînd numaidecît :

— Asta-i treaba poliţiei, ea trebuie să se descurce în vîrsta mea !

La începutul povestirii noastre nici un fel de fapte mari şi nici un fel de aventuri nu făcuseră încă din Ionni Lumperi o celebritate. Pînă în clipa aceea viaţa lui se desfăşurase, în întregime, numai în port. Toate celelalte părţi ale oraşului, precum şi lumea întreagă, erau pentru el, dacă putem spune astfel, un fel de cîmp nefolositor, cum ar fi de pildă o pîrloagă aflată la cine ştie ce depărtare faţă de bucata de pămînt arabil a moşiei.

De pe acest cîmp îndepărtat ajungea pînă la el, ca şi cum ar fi venit de la capătul pămîntului, zgomotul confuz al vieţii, al acelei vieţi cu care el venea de obicei în contact numai prin mijlocirea poliţiei.

Ah da, poliţia !

Trebuie să vă spunem că poliţia îl blestema în toate chipurile. E drept că Ionni nu săvîrşea niciodată nici un fel de infracţiune. Era un băiat din cale-afară de cinstit. Dar vodca îl ducea în mod regulat, o dată pe săptămînă, la fel de fel de excese.

Şi atunci, fireşte, trebuia tîrît la sectorul de poliţie.

Anul are cincizeci şi două de săptămîni, ceea ce înseamnă că în treizeci de ani Ionni Lumperi fusese tîrît la poliţie de cel puţin o mie cinci sute de ori.

E o cifră respectabilă. De aceea era cît se poate de îndreptăţită şi furia poliţiştilor. Şi mai cu seamă lesne de înţeles era ura pe care i-o nutrea poliţistul Nuutinen. Postul lui se afla în imediata apropiere a locuinţei lui Ionni. La care post îşi făcea serviciul de mai bine de zece ani. Socotiţi acum de cîte ori fusese nevoit Nuutinen să-l tîrască pe stradă pe acest vlăjgan beat. De cel puţin cinci sute de ori îl cărase el la poliţie pe propria-i spinare. Oricine, în locul lui, ar fi fost la fel de furios.

— Golanul dracului! Nici nu găseşti alt cuvînt mai potrivit pentru el! ocăra întunecat Nuutinen în asemenea împrejurări.

Aceste păţanii ale lui Ionni stîrneau mare haz printre hamali. Dar despre beţiile lui Ionni ei vorbeau cît se poate de delicat, zîmbind cu blîndeţe:

— Se pare că Ionni al nostru îşi caută iar hamal.

Dar poliţistului Nuutinen nu-i ardea de glumă. Se săturase pînă într-atîta de Ionni Lumperi, încît luase hotărîrea să-şi lase pînă şi slujba din Helsinki. Decise deci să se transfere la Tampere, ca să scape astfel de greaua sarcină de a-l căra de fiecare dată în spate. Trebuie să vă spunem, de asemenea, că şeful comisar din Tampere făgăduise să-i îndeplinească rugămintea. Şi că imediat ce va veni la Helsinki, îl va chema pe Nuutinen la el ca să-l cunoască şi ca sà hotărască mutarea pe loc.

De aceea Nuutinen aştepta din zi în zi venirea acestui comisar de poliţie.

Şi mai trebuie arătat că după fiecare noapte petrecută la sectorul de poliţie Ionni era fotografiat, conform regulamentului, apoi cîntărit şi măsurat în lung şi-n lat. Toate datele acestea erau trecute după aceea într-un registru, ca apoi, după aceste semnalmente, să poată fi descoperit criminalul. Şi cu toate că nimeni nu încercase să-l caute vreodată pe Ionni, el apărea acolo în fiecare sîmbătă.

Şi în timp ce era cîntărit, el se interesa de fiecare dată de greutatea sa, întrebînd curios:

— Cît am mai pus pe mine?

Dar despre asta, deocamdată ajunge!

Să vorbim acuma şi despre cunoscuţii lui Ionni Lumperi. Cel mai apropiat prieten al său din marea burghezie era un oarecare Ions Lundberg, consilier comercial.

În gura unui finlandez get-beget ca Ionni, numele de „Ions Lundberg“ suna aproape la fel ca „Ionni Lumperi“. De aceea nu era de mirare că Ionni îl socotea drept tizul său.

Acesta era motivul cel mai de seamă al cunoştinţei şi al îndelungatei lor prietenii.

Consilierul comercial Lundberg era un bătrîn uscăţiv, cu limba ascuţită şi pe lîngă toate astea un adevărat zgîrie-brînză. Îşi purta hainele pînă le rupea. Zgîrcenia lui nemăsurată era cunoscută în toată ţara.

Cu toate astea îl iubea pe Ionni Lumperi. El vedea în Ionni pe adevăratul locuitor al oraşului Helsinki, pe adevăratul orăşean din vremurile bune de odinioară. Afară de aceasta îi apropia mult şi faptul că erau amîndoi holtei.

Nici vorbă, consilierul comercial Lundberg îi trăgea deseori lui Ionni cîte o zdravănă săpuneală, dar acesta asculta întotdeauna ocările în cea mai mare linişte. Această smerenie era foarte pe placul bătrînului. Îi mai plăcea apoi şi grija cu care îi descărca Ionni mărfurile de pe vapoare şi venea la el într-un suflet ca să-l anunţe din timp despre sosirea mărfurilor nădăjduind, fireşte, să capete ceva bani pentru vodcă.

Pe Lundberg îl mai măgulea, de asemenea, şi faptul că Ionni începuse să-i zică „consilier comer-

cial" cu mult înainte ca el să fi obținut acest titlu

— Da, Ionni, al dracului pungaș mai ești și tu! spunea deseori Lundberg, aprins.

Dar Ionni suferea fără să crîcnească această neînsemnată jignire și, făcînd pe sfiosul, răspundea respectuos:

—Dacă așa socotește domnul consilier comercial...

Bătrînul, mișcat de acest răspuns, îi dădea întotdeauna, cu toată zgîrcenia lui, de-o vodcă.

Tocmai banii aceștia produceau atîtea necazuri poliției, dar mai cu seamă nefericitului polițist Nuutinen.

Dar iată că o dată, peste Ionni dădu un mare noroc. Într-o bună zi consilierul comercial Lundberg împlini șaizeci de ani. Din care pricină Ionni se grăbi la birou dis-de-dimineață ca să-i comunice bătrînului că noaptea sosise în port vaporul *Polearis*.

— Cine știe ce mărfuri mai aduce și vaporul ăsta, spuse Ionni în doi peri, tăinuind adevăratul motiv al venirii sale. Poate că tocmai mărfurile domnului consilier comercial. Asta am venit să vă comunic.

Dar bătrînul bănui pentru ce venise Ionni. Și cu prilejul acelei zile solemne, dintr-un exces de generozitate, îi dărui vechiul său frac negru, o vestă și un joben veritabil — o minunată pălărie de mătase

Și dăruindu-i aceste lucruri extraordinare, consilierul comercial nu-l mai dăscăli ca de obicei, ci-i spuse, emoționat:

— Numai, vezi, Ionni, să nu le dai pe băutură.

Mișcat de aceste daruri neobișnuite, Ionni îi făgădui să nu le schimbe pe băutură. Și, înduioșat de generozitatea bătrînului, mormăi cu un glas sugrumat de emoție:

— Vai, consilierul ăsta comercial... Da... ăsta-i un adevărat om.

Bătrînul se simţi şi mai mişcat şi începu să se scotocească prin buzunare ca să-i dea lui Ionni o monedă, nu mai mare însă de-o marcă. Apoi se răzgîndi, temîndu-se ca nu cumva Ionni s-o dea pe băutură.

Dar tot scotocindu-se prin buzunare, bătrînul dădu peste două bilete de loterie pe care un agent i le vîrîse acolo în ajun aproape cu forţa. Consilierul comercial dărui unul din aceste bilete lui Ionni. Biletul acesta nu putea fi vîndut cu una cu două, ceea ce însemna că Ionni nu putea să se încurce din nou cu cine ştie ce beţivi.

Dăruindu-i biletul, bătrînul îi spuse solemn :

— Cu biletul ăsta poţi cîştiga pînă la douăzeci de mii !

Cu acest bilet de loterie bătrînul Lundberg avea de gînd să-l ferească pe Ionni de ispita băuturii, dar vai, tocmai acest bilet de loterie se dovedi a fi fatal vieţii lui Ionni Lumperi. Tocmai acest bilet de loterie îl aruncă, pe el ca şi pe consilierul comercial, într-o încurcătură nemaipomenită şi, ca să vorbim deschis, chiar în aventuri de dincolo de mormînt, care nu se petrec de obicei cu oameni care posedă bani lichizi şi bilete de loterie.

Dar oricum, ziua aceea fu pentru Ionni zi de adevărată bucurie şi veselie. Nu, nu biletul de loterie îi stîrnise entuziasmul ; el se bucura uitîndu-se la minunatele lucruri dăruite de consilier — fracul negru, vesta şi jobenul. Nu visase aşa ceva în viaţa lui, de aceea se bucura acuma ca un copil.

Şi de aceea nu-i de mirare că din pricina acestei bucurii, Ionni făcu şi un mic chef. Îşi puse vesta şi fracul cel luxos şi cu prilejul acelei zile solemne se îmbătă. Şi cu toate că pînă sîmbătă mai era mult, el se înduioşă atît de tare şi se lăsă atît de furat de sentimentele lui, că se făcu criţă.

În starea asta, îmbrăcat cu frac şi cu jobenul dat pe ceafă, porni să defileze pe străzi. Uită totul pe lumea asta şi nu-i luă în seamă nici pe trecători.

La postul de poliţie, ca de obicei, stătea Nuutinen. Tocmai în ziua aceea sosise, în sfîrşit, comisarul din Tampere. Comisarul îi ordonase să se prezinte la postul de poliţie îndată după serviciu. De aceea stătea acum Nuutinen la postul său îmbrăcat într-o uniformă nou-nouţă de paradă.

Deşi beat, Ionni îl zări încă de departe. E drept că nu-şi dădea prea limpede seama de ceea ce vedea, dar recunoscu totuşi, din obişnuinţă, trăsăturile familiare ale lui Nuutinen.

— Hei, Nuutinen! răcni el. Nuutinen!

Nuutinen începu să se înfurie. Şi-şi zise, înciudat: „Tocmai azi, cînd sînt în uniformă nouă, trebuie să car în spate namila asta murdară!"

Dar îmbrăcămintea neobişnuită a lui Ionni stîrni mirarea poliţistului. Bănui chiar că Ionni vrea să-şi bată joc de poliţie. Din care motive Nuutinen hotărî să nu-l ia pe beţivan în seamă.

Dar Ionni veni cu îndărătnicie drept spre el. Se apropie şi începu să-i spună ceva. Nuutinen ocoli însă această discuţie ruşinoasă. Se întoarse cu spatele la Ionni, ca şi cum acesta nici n-ar fi stat alături de el.

Clătinîndu-se bine pe picioare, Ionni spuse:

— Hei, Nuutinen, ce ai de nu mă bagi astăzi în seamă?

— Du-te dracului! se răsti poliţistul supărat, dar plin, în acelaşi timp, de sentimentul propriei lui demnităţi.

O ceaţă deasă învăluia ochii lui Ionni, dar cu toate acestea el continua să mormăie cu încăpăţînare:

— Hei, nu te fuduli, Nuutinen... Nu te fuduli în faţa mea...

Ceața se făcu și mai deasă, lumina se stinse din fața ochilor lui și i se făcu așa de somn, că se lăsă jos pe caldarîm și adormi într-o clipită alături de jobenul său.

A doua zi dimineață Ionni se trezi în celulă. Îl trezi adică Nuutinen care, înfuriat fiind că-și stricase uniforma, îl înjura de mama focului, înghiontindu-l ca pe un butuc.

Deschizîndu-și cu mare greutate ochii, Ionni întrebă liniștit:

— Aha, tu erai Nuutinen? Ce vrei?

Nuutinen începu să-l ocărască de la obraz. E drept că obținuse mult așteptatul loc din Tampere. Dar, din păcate, nu se elibera din post decît a doua zi, conform ordinului. Enervat de pățania de aseară, se năpusti mînios asupra lui Ionni:

— Ei, pipernița dracului, de-acuma n-ai să mai călărești pe spinarea mea!

Da, bețivul ăsta era o adevărată pacoste pentru el. Abia de acum încolo putea Nuutinen să respire și el în voie.

Nuutinen, împreună cu comisarul de poliție, trecu la procedura obișnuită — cîntărire, măsurare și așa mai departe.

Nici unul din polițiști nu prea era în apele lui. Stînd pe cîntar, Ionni se interesă și de data asta:

— Acu' cît mai am?

Dar din dispreț pentru el, nu-i răspunse nici unul. Numai Nuutinen mormăi scurt către comisar, ca acesta să noteze în registru:

— Ca de obicei.

Nuutinen rosti cu multă trufie aceste cuvinte și, furios cum era, nici nu se uită spre Ionni.

Dar iată că în odaie intră comisarul-șef. Acesta își luase abia în ziua aceea postul în primire, și hotărî să încerce cea mai nouă metodă potrivit căreia i-ar fi foarte lesne să recunoască și în viitor pe infractorii reținuți la poliție. Văzîndu-l pe Ionni cu

îmbrăcămintea lui ciudată, noul comisar-şef ordonă să i se ia şi amprentele.

Nu se ştie de ce, dar pe Ionni îl intimida această ceremonie şi îşi duse numaidecît mîinile la spate. Ceea ce voiau ei să-i facă era un lucru prea neobişnuit. I se întîmpla aşa ceva pentru prima oară în viaţă şi din pricina asta arăta el atîta nehotărîre.

— Dă mîinile-ncoa ! răcni Nuutinen furios.

Dar Ionni, încăpăţînat ca un catîr, îşi pironi ochii asupra hîrtiei.

— Da' ce fel de hîrtie e asta ? întrebă el îngrijorat.

Nuutinen răspunse de sus, dispreţuitor :

— N-o să-ţi mănînce degetele !

Altă ieşire nu exista. Poliţistul începu să-l ameninţe. Ionni se scărpină neîncrezător la ceafă, temîndu-se încă de hîrtie şi aruncîndu-i priviri bănuitoare. Dar Nuutinen îi apucă mîna cu forţa şi-i apăsă vîrful degetelor pe hîrtie. Apoi îi aruncă, sec şi scurt :

— Acuma poţi să te cari şi la dracu !

Ionni plecă.

II

Afară de consilierul comercial Lundberg şi de poliţistul Nuutinen, Ionni mai avea încă o cunoştinţă dincolo de zidurile portului. Hamalii îi ziceau Liza cîrnăţăreasa. Era precupeaţă şi vindea cîrnaţi în piaţă.

Hamalii cumpărau cîrnaţi numai de la ea. Liza era foarte grasă şi voinică, avînd mai curînd aerul unei cucoane decît al unei precupeţe.

Între ea şi Ionni certurile nu mai conteneau, aşa că nu ştiai dacă se iubeau sau dacă se urau.

Ionni glumea veşnic pe socoteala ei. Asta o supăra. Şi atunci se pornea şi ea pe ocări. Relaţiile dintre ei se menţineau de ani de zile în felul acesta.

Cîteodată, ca să facă haz, hamalii îi dădeau de înțeles Lizei că pe Ionni îl paşte gîndul s-o ia de nevastă. Glumele astea o făceau să-şi iasă cu totul din sărite.

Dar Ionni, după cum se ştie, avea o fire nepăsătoare şi nu-şi împovăra fără rost mintea cu jignirile ce i se aduceau. De aceea şi acum, ieşind de la poliție înveşmîntat în frac, se opri în fața tarabei la care vindea Liza, ca să cumpere cîrnați.

Liza, care nu-l văzuse încă în asemenea straie, se înfurie numaidecît şi începu să strige la el, de față fiind şi alți hamali :

— Ce naiba ai mai născocit acuma ?

Ionni nu se supără pentru această întîmpinare şi-i făcu chiar un compliment în legătură cu greutatea ei :

— Zău, Liza, despre tine nu se poate spune că eşti cucoană. Eşti o adevărată preoteasă !

El spuse asta în glumă, ba chiar cu oarecare nuanță de linguşire în glas, dar Liza, auzindu-i vorbele, îşi ieşi de-a dreptul din sărite.

Şi-i spuse, ocărîndu-l :

— Dar tu cum arăți în fața bunului Dumnezeu ?!

Această frază biblică rostită la mare mînie o emoționă aşa de tare, încît continuă să strige la el, furioasă :

— Eşti un golan, nu om !

Şi aranjîndu-şi supărată mărfurile pe tejghea, adăugă trufaş :

— Nici în ziua judecății de apoi n-ai să învii, căci golanii n-au suflet !

De data asta Liza îl insultă atît de tare, încît Ionni nu mai putu răbda. Ştergîndu-şi fruntea, replică :

— Ce-i cu glumele astea drăceşti, Liza ? Cum poți să spui că n-am suflet de om ?

Această replică o înfurie şi mai tare pe Liza şi ea urlă ca ieşită din minți :

— Eşti taurul Samson! Iată cine eşti tu! Un taur!

Era atît de înfuriată, încît aproape că-l împunse cu porecla aceasta.

După ceartă se despărţiră ca duşmani, fără să bănuiască însă că în scurt timp soarta avea să-i atragă în mrejele iubirii.

A doua zi de dimineaţă Ionni, căruia nu-i prea plăcea să gîndească, îşi aminti totuşi, cu destulă uimire, de cearta avută cu Liza. El şedea pe ţărm şi hrănea porumbeii cu firimituri de pîine. Hamalul Hankku se apropie de el şi-l întrebă:

— Ce faci Ionni, dai mîncare la porumbei?

Ionni dădu din cap şi spuse, dus pe gînduri:

— Dau de mîncare la porumbei şi mă gîndesc ce-a avut ieri cu mine Liza cîrnăţăreasa de s-a năpustit aşa asupra mea? A spus chiar că nu am suflet şi că din pricina asta nici n-o să pot învia în ziua judecăţii de apoi.

Hamalul Hankku era cel mai bun prieten al lui Ionni. Il salvase de două ori de la moarte sigură cînd acesta, beat fiind, căzuse de pe chei în apă. Riscîndu-şi viaţa, Hankku îl scoase de fiecare dată din apă cu bine. Din recunoştinţă, Ionni se legase de el ca un copil. Prietenia lor era dintre cele mai sincere. Iar dacă lui Ionni îi pica ceva băutură, nu-şi uita prietenul şi-l cinstea întotdeauna, spunînd în dialectul pitoresc al hamalilor din port:

„Da, Hankku, m-ai scos de două ori la liman!"

Era o zi caldă de vară. În jurul lui Ionni şi al lui Hankku începuseră să se adune hamalii din port. Încă din ajun, Ionni trîmbiţase tuturor despre biletul lui de loterie primit în dar de la bătrînul Lundberg. De aceea, aşezîndu-se pe baloturi şi pe lăzi

hamalii începură să vorbească despre bogăţia care-l aştepta pe Ionni.

Ionni nu credea de loc în norocul său, dar discuţia în jurul bogăţiei lui îl atrase pînă şi pe el şi de aceea spuse cu siguranţă în glas :

— Da, luxoasă viaţă mai duc şi milionarii ăştia bogaţi !

Toată lumea era de acord cu el. O parte din hamali începură să-l şi invidieze chiar pe bogătaşul Ionni pe care-l aştepta un cîştig de douăzeci de mii de mărci. Cineva, în cunoştinţă de cauză, zise :

— Chiar şi milionarul Hearkmann şi-a cîştigat primul milion la loterie.

Informaţia aceasta îl învioră foarte mult pe Ionni.

— Şi-un milion mi-e de ajuns ca să duc o viaţa ca-n poveşti ! exclamă el lăudîndu-se.

Seara după băutură cînd Ionni deveni bine dispus, îi spuse lui Hankku, de îndată ce veni vorba despre salvarea lui :

— Ei, dac-am să am noroc la loterie, atunci prietene Hankku ai să te strîngi şi tu de pe drumuri şi n-ai să mai stai zile întregi fără să bagi nimic în gură şi fără să bei !

Hankku îl crezu. I se păru chiar că ceea ce îi făgăduise Ionni e un fapt împlinit. Dar încercă, de formă, să-l refuze :

— Ca ce, mă rog, trebuie să mă ţii tu pe mîncare şi băutură ? Mai bine să-ţi duci banii la bancă să ţi se adune dobîndă.

— Nu ! exclamă Ionni. Tot ce-o să-mi dea loteria să piară la toţi dracii !

Hankku era tare măgulit de această promisiune şi i se păru chiar că Ionni jurase să-şi împartă averea pe din două cu el.

Acest lucru înălţă şi întări şi mai mult prietenia lor.

Dar iată că se întîmplă un lucru neobişnuit.

Biletul de loterie dăruit de bătrînul Lundberg cîştigă două mii de mărci.

Nevasta hamalului Pesse confruntă, cu ziarul în mînă, numărul biletului de loterie al lui Ionni şi-i comunică numaidecît acest lucru. Dar Ionni începu să se îndoiască de toată istoria asta. Nu-şi putea imagina în nici un chip că devenise, aşa dintr-o dată, posesorul unei sume de două mii de mărci. Bănui că bătrînul Lundberg voise să glumească pe socoteala lui. Şi cu cît se gîndea mai mult la această întîmplare, cu atît îi creştea şi neîncrederea. Căci, pe bună dreptate, cum putea un zgîrie-brînză ca bătrînul Lundberg să-i dăruiască aşa, netam-nesam, asemenea sumă ? Nu, trebuie să fie ceva necurat la mijloc !

În cele din urmă, chinuit de îndoieli, Ionni nu mai putu răbda şi se îndreptă spre biroul lui Lundberg ca să descurce această afacere.

Pînă atunci intrase întotdeauna în birou cu îndrăzneală, ca şi cum ar fi fost propria lui întreprindere, dar de data asta se opri sfios în prag şi, tuşind de cîteva ori, îşi roti neîncrezător ochii asupra funcţionarilor. Se temea să nu fie păcălit şi de aceea îşi lua toate măsurile de precauţie.

Slujbaşii îl zăriră. Şi unul din ei, ocupat cu registrele de conturi, întrebă :

— Ce-i cu Ionni al nostru de se uită aşa de ciudat ?

Aplecîndu-se tocmai spre funcţionarul acesta, Ionni îi spuse încet :

— Mi se pare că stăpînul vostru m-a tras pe sfoară.

Funcţionarii începură să-l iscodească atunci cu toţii ca să afle ce se petrecuse. Atunci Ionni îşi lămuri gîndul :

— Păi iată, mi-a dat un bilet de loterie şi se pare că biletul a cîştigat două mii de mărci. Nu cumva mi-a jucat bătrînul vreo festă ?

Funcţionarii începură să-l încredinţeze care mai de care că nu e la mijloc nici o festă şi că el cîştigase într-adevăr două mii de mărci.

Ieşind din birou, Ionni spuse cu îndoială în glas:

— Nu, aici trebuie să fie ceva necurat la mijloc.

Şi aruncîndu-le funcţionarilor o privire neîncrezătoare, adăugă:

— Toate astea seamănă a păcăleală din partea consilierului comercial. Nu, ăsta nu-i omul care să dăruiască două mii de mărci unui vagabond de rînd.

Totuşi Ionni fu nevoit să creadă. Încasă cele două mii de mărci la bancă şi spuse:

— Ei, acum o să creadă fiecare.

Şi pînă să-şi dea seama, se simţi deodată mîndru. Se îndreptă spre port pentru a face cinste întregului colectiv. În piaţă vînzarea era în toi. Îşi aduse aminte de cearta lui de mai înainte cu cîrnăţăreasa Liza. Asta îl făcu să nu se mai ducă în port, ci în piaţă, după cîrnaţi.

Fără să ia în seamă aerul trufaş al Lizei, Ionni îşi alese o bucată mare de cîrnat, o aruncă pe cîntar şi întrebă cu glas poruncitor:

— Cît e de plată?

Bucata aceea costa o marcă şi zece penny. Ionni o luă fără vorbă şi aruncă pe tejghea, cu nepăsare, un bilet de o mie de mărci şi, ca şi cum nimic nu s-ar fi întîmplat, aşteptă liniştit restul.

Liza încremeni. În primul moment nici nu ştiu ce să creadă. Dar îşi aduse numaidecît aminte că auzise vorbindu-se despre nişte bani cîştigaţi de Ionni. Şi acum, neputincioasă şi învinsă, nu-şi mai putea lua ochii de la hîrtia aceea de o mie de mărci.

Dar apoi, înfuriindu-se din pricina zăpăcelii ei de o clipă, îi trînti îmbufnată lui Ionni:

— Mare lucru! Şi-şi mai ridică încă şi nasul!

Liza pricepu că Ionni se răzbună pe ea din mîndrie pentru înjosirile suferite în trecut. Ionni însă savura victoria cu calmul unui filozof. Clocotind toată de mînie, Liza îi strigă cu răutate :

— Da' alţi bani n-ai ?

Apărat de puterea banului, Ionni continua să-şi păstreze calmul. Scoţînd din buzunar al doilea bilet de o mie, îl aruncă pe tejghea spunînd :

— Ei, atunci poate că ăsta o să fie mai potrivit ! ?

Liza simţi că-şi iese din sărite. Indignată pentru înfrîngerea suferită şi fumurile pe care şi le dădea Ionni, ea spuse pe un ton biblic :

— N-ai să te înalţi la ceruri din pricina bogăţiei tale. N-ai să ajungi departe cu asta.

Şi pregătindu-se să se ducă să schimbe banii, îi strigă cu îngîmfare, furioasă din pricina calmului de care dădea Ionni dovadă :

— Am mai văzut eu şi alţi bogătaşi, nu ca tine, dar nu-şi dădeau aere din pricina banilor. Pe cînd golanilor ca tine li se urcă la cap şi din pricina unui nenorocit de miar !

Ionni tăcea. N-avea nici un chef să se ia la harţă pentru un fleac ca acela. Banii îi înălţau sufletul. Acum se certa cu Liza pe o cale ocolită — prin tăcerea lui.

Liza alergă să schimbe banii şi întîrzie cam mult. Întorcîndu-se, zise mînioasă :

— Îmi pierd vremea de pomană ca să-ţi schimb banii, fire-ai afurisit să fii !

Da, fireşte, aceasta era continuarea obişnuitei ciondăneli care dura între ei de ani de zile.

Acum se înfierbîntă şi Ionni. Începu să-i răspundă usturător, tot cu calmul aparent al bogătaşului însă. Aruncîndu-i o privire pe sub sprîncene, Liza îi strigă cu ură :

— Nu-i nimic, şi bogaţii crapă !

Ionni îi răspunse rar :

— Moartea bogatului e cu totul altceva...

Dar aici liniştea îl părăsi. Îndesîndu-şi cîrnatul în buzunar, îi trînti cîteva vorbe usturătoare în legătură cu discursurile ei funebre. Totodată o înţepă şi cu negoţul ei de cîrnaţi. Se legă în special de faptul că Liza prepara ea însăşi cîrnaţii, din carne de taur şi maţe.

Pe un ton moralist, îi spuse :

— Negoţul de cîrnaţi, draga mea Liza, e un negoţ mărunţel, o nimica toată. Cu asemenea negoţ domn e ăla care haleşte, nu ăla care vinde.

Auzind-i vorbele, Liza fu cît p-aci să crape de ciudă.

Se despărţiră duşmani de moarte.

Așezîndu-și cîrnaţii, Liza, după plecarea lui Ionni, continuă să fiarbă de indignare :

— Auzi, bogătanul ! Ia te uită cum se mai crede... Să nu-şi mai încapă în piele din pricina a două mii de mărci !

După cîtva timp însă, Liza căzu pe gînduri. Auzise de la cineva că Ionni are un bilet de loterie cu care putea cîștiga douăzeci de mii de mărci. Şi gîndurile Lizei luară numaidecît altă direcţie. Chinuită de curiozitate, hotărî să afle totul. Şi în acest scop se apropie de o precupeaţă cunoscută care era la curent cu toate afacerile lui Ionni.

Prefăcîndu-se că nu ştie nimic, spuse :

— Vagabondul ăsta de Ionni se laudă tot timpul cu bogăţia lui, cu toate că eu ştiu precis că n-are în buzunar para chioară.

Precupeața căzu în cursă. Ea însă deţinea informaţii greșite, cum că Ionni cîștigase nu două, ci douăzeci de mii de mărci. Şi îi comunică şi Lizei cifra asta umflată.

III

Trecu o zi. Ionni își mai reveni din prima bucurie. Şi îi veni deodată în minte că se cuvine să-i mul-

ţumească într-un fel consilierului comercial pentru miile cîştigate.

În frac, cu jobenul pe cap, Ionni se prezentă la biroul bătrînului Ions Lundberg.

Doar pantalonii şi ghetele stricau înfăţişarea sărbătorească a lui Ionni, amintind de vagabondul de odinioară.

Bătrînul Lundberg, îl întrebă :

— Ei, ce mai nou, Ionni ?

Dar Ionni nu ştia cu ce să înceapă şi-şi holbă ochii cu un aer solemn. Apoi se apropie de sobă, scuipă zdravăn în scuipătoarea care se afla acolo şi, luîndu-şi inima în dinţi, declară, uitîndu-se la bătrîn pe sub sprîncene :

— Am venit să mai vorbesc de biletul pe care mi l-a dăruit consilierul comercial.

Şi ştergîndu-se cu mîneca, adăugă :

— Mi-a mers bine. Mi-au picat două miare.

Ions Lundberg era la curent cu cîştigul lui. Fericirea tizului său îl înduioşă chiar într-o oarecare măsură. Răsfoind registrele de conturi spuse, fără să ştie nici el de ce, în suedeză :

— Ei da, a fost un bilet de loterie cîştigător.

Şi numaidecît se apucă să-i dea lui Ionni instrucţiuni cum să facă să nu-şi bea banii. Îl sfătui să se mute la ţară, să-şi cumpere o căsuţă şi să înceapă o viaţă nouă.

— Altfel, spuse el, o să iasă din tine ori un trîntor, ori un bandit.

Apoi bătrînul începu să-i povestească despre sine. La vîrsta de zece ani începuse să facă diverse comisioane avînd în buzunar doar zece penny.

Consilierul spuse, lăudîndu-se :

— Ei, iar acum am un milion. Şi chiar ceva mai mult decît atîta.

Auzind pomenindu-se de o sumă aşa de mare, Ionni nu-şi putu reţine admiraţia.

— Tii, drace! făcu el şi adăugă numaidecît: îmi închipui ce de bani trebuie să fie în milionul ăsta!

Bătrînul Lundberg se înveseli şi începu să-i explice, binevoitor:

— Un milion înseamnă atît de mulţi bani, că poţi cumpăra cu ei o casă uriaşă care să se întindă pe un colţ întreg de stradă.

Din pricina unor asemenea cifre, lui Ionni începu să-i joace totul în cap. Stătea în picioare scuipînd din cînd în cînd, nefiind în stare să rostească nici un cuvînt. Răsfoindu-şi registrele, bătrînul spuse:

— Tu, Ionni, poţi ajunge bogat. Poţi ajunge şi tu milionar dacă, bineînţeles, n-ai să mai bei şi-ai să începi să mai învîrţi şi tu cîte o afacere.

Adîncindu-se în registrul său de conturi, ca şi cum acolo stătea scris ceva cu privire la Ionni, bătrînul mai zise o dată, plin de convingere:

— Da, Ionni, tu n-ai să mori pînă n-ai să agoniseşti un milion. Dar pentru asta, repet, lasă-te de băutură şi apucă-te de afaceri. Atunci ai să ai şi tu un milion în buzunar.

Ionni îl asculta în tăcere, aruncindu-i priviri piezişe.

— Ei, cum rămîne, Ionni? îl întrebă Lundberg.

Ionni stătea uluit, negăsind cuvinte să-i răspundă. Apoi, apropiindu-se de scuipătoare, scuipă şi abia după asta simţi că poate răspunde la întrebarea bătrînului. Şi zise:

— Da, de bună seamă... Dacă însuşi consilierul comercial a vorbit despre o casă cît un colţ întreg, atunci... Numai cîtă cărămidă îţi trebuie pentru o namilă ca asta...

Intr-un cuvînt, Ionni plecă de la birou cu totul alt om. Hotărî să urmeze sfatul bătrînului şi să-şi cumpere o parcelă de pămînt. O lăcomie nemăsurată şi o mare dorinţă de a se îmbogăţi cît mai repede puseră deodată stăpînire pe el. Şi cu cît se străduia mai

mult să înţeleagă cîţi bani erau într-un milion, cu atît se aprindea mai tare în el noua-i patimă.

La început Ionni îşi puse în gînd să cumpere o căsuţă la ţară, aşa cum îl sfătuise bătrînul Lundberg. Dar ideea milionului începu să-l atragă spre alte hotărîri. O simplă căsuţă de ţară nu-l mai ademenea. Începu să viseze o casă adevărată, de oraş; întîi una mică, apoi din ce în ce mai mare. Iar în cele din urmă visurile lui se opriră la o moşie.

Şi deodată fu cuprins de-o zgîrcenie nemaipomenită. Începu să-şi ocolească chiar şi prietenii, ca să nu-i ceară cumva de băut.

Un bun prieten al lui, unul Riekki, se apropie de Ionni în timp ce acesta şedea în port pe nişte baloturi. Riekki, trăgînd nădejdea să capete o înghiţitură de vodcă, începu să se dea bine pe lîngă el:

— Atinge-mă şi pe mine cu ceva, Ionni.

Dar Ionni se prefăcu a nu-l auzi. Scoase din buzunar cîrnatul şi, pregătindu-se să-l înfulece, spuse cu un aer nevinovat:

— Mi-am luat şi eu un cîrnăcior din piaţă... Am întîlnit din întîmplare acolo un prieten de-al meu... Mi-a spus o noutate interesantă... Cică Kossi Ramperi s-a angajat pe *Polearis* şi a plecat la Marsilia...

În felul acesta reuşi să-i zădărnicească planurile lui Riekki.

Un dangăt greu de clopot plutea în aerul nemişcat şi încins. Înfulecînd cu poftă cîrnatul, în timp ce asculta clopotul, Ioni mai adăugă aşa, ca să fie:

— Da, vuieşte clopotul. Tare-s curios, pe cine l-o mai fi strîns Dumnezeu?

Între timp afacerile sentimentale ale lui Ionni porniră să se aranjeze de la sine. Cîrnăţăreasa Liza află şi de la alţii că tocmai lui Ionni îi revenise lozul cel mare de douăzeci de mii de mărci. Printr-o ciudată coincidenţă, Liza poseda şi ea un mic capital de vreo două mii de mărci. Mulţi însă vorbeau cum că ar avea în jurul sumei de douăzeci de mii.

Aşadar Liza începu să se gîndească serios la căsătoria cu Ionni. Cu douăzeci şi două de mii de mărci putea părăsi negoţul ei din piaţă şi putea deschide un magazin de toată frumuseţea, la care visase o viaţă întreagă. Îi ajunge, îi ajunge cît a îngheţat afară în ger!

Fără să mai stea mult pe gînduri, Liza se apucă de treabă.

Ori de cîte ori Ionni trecea prin piaţă prin faţa tejghelei sale, ea cocheta cu el. Văzîndu-l şi acuma pe acolo, ea gînguri cu voce mieroasă:

— Ia te uită la el... Ce vorbe-i mai ies din gură! Opreşte, zice, din mia asta...

Da, atît de perfid şi linguşitor nu putea vorbi decît o femeie care vrea să ducă pe cineva în ispită.

La drept vorbind, aceasta era curată peţitorie. Dar Ionni nu ghici înţelesul complicat al vorbelor ei. O întrebă mirat:

— Da' ce-i cu tine, Liza, de eşti aşa de drăguţă cu mine astăzi?

Voluminoasa Liza-i zîmbi şi gînguri şi mai suav:

— Auzi-l... cică-s drăguţă cu el...

Ea credea că el înţelesese totul şi continuă, de aceea, să gîngurească:

— Zău şi Ionni ăsta... Scoate cealaltă mie şi zice: „Poate că asta o să meargă?"... Cînd îţi spune el ceva...

Ionni se topi auzind cuvintele ei dulci, deşi nu găsi nimic neobişnuit în ele. Pregătindu-se să plece, răspunse la ciripitul ei:

— Hai, ţi-ajunge, Liza, nu mai tot trăncăni degeaba!

Dar despărţindu-se de ea începu să se întrebe de ce oare se purtase Liza aşa de blînd şi de gingaş cu el? Adevăratul motiv nici nu-i trecea prin minte.

Ajungînd în port se aşeză pe o ladă şi din obişnuinţă se apucă să hrănească porumbeii — prietenii săi credincioşi — cu firimituri de pîine. Cu toate că

gîndul la ciudata comportare a Lizei nu-l părăsea.

În timpul acesta se apropie Hankku şi-l întrebă:

— Mi se pare că iar dai mîncare la porumbei?

La care Ionni răspunse:

— Ba nu, stau şi eu aşa.

Isprăvind de hrănit păsărelele, el adăugă:

— Stau şi-mi frămînt creierii gîndindu-mă ce-a avut azi Liza de-a glumit cu mine aşa de prietenoasă, încît faţa-i strălucea ca soarele!

Nici Hankku nu putea pricepe temeiul unei asemenea purtări, dar, ca să întreţină vorba, spuse:

— Aşa-i obiceiul muierilor. Veşnic se hlizesc cu gura pînă la urechi.

Pînă la sosirea vaporului *Polearis* ar fi putut continua să vorbească despre Liza, dar îi cuprinse lenea. Soarele ardea fără milă. Deasupra portului, în aerul străveziu, se roteau păsări de mare. Căscînd leneş, Hankku reuşi, cu mare greutate, să mai stoarcă din el cîteva cuvinte:

— Mătuşica asta, Liza, are părăluţe frumoase. Cică ar avea douăzeci de miişoare, dracu s-o ia!

Ionni vru să adauge şi el ceva cu privire la bogăţia Lizei, dar mintea lui înceată şi stîngace nimeri cu totul în altă parte — şi se referi la grăsimea ei; ceea ce suna cam la fel:

— Da, faină muieruşcă-i Liza! Solidă, nimic de zis!

Lucrurile mergeau înainte. Liza visa să-l ia pe Ionni de bărbat, ceea ce le surîdea din ce în ce mai mult tovarăşilor lui din port. Unii din ei se şi vedeau întreţinuţi de Ionni. Acesta însă începu să se îngîmfe şi mai mult şi să-şi dea aere.

Da, devenise cu totul alt om de cînd cu sfaturile zgîrciobului aceluia de Lundberg. Îşi tăinui în inimă visul cu milionul. Căci dacă bătrînul făcuse un milion

din zece penny, de ce n-ar face şi el pornind de la două mii de mărci ?

Zgîrcenia puse definitiv stăpînire pe Ionni. În privinţa asta îl depăşi chiar şi pe bătrînul Lundberg care-i dăruise, e drept, vechiul său frac, dar pe care nu-l lăsase inima să-i dea şi pantalonii de la frac pe care îi mai purta încă. Da, numai că Ionni n-ar dărui acuma nici măcar un frac. El se ferea pe faţă de tovarăşii săi, temîndu-se că-i vor cere bani pentru vodcă şi bere şi că, în felul acesta, se vor prăpădi pe băutură toate seminţele preţioase ale milionului — banii cîştigaţi la loterie.

Ionni îl ocolea mai cu seamă pe Hankku, cel care-i salvase viaţa. Se temea chiar de el, presupunînd că acesta îşi aştepta răsplata, dacă nu în bani, în orice caz în bere, vodcă şi cîrnaţi.

De aceea evita cu multă grijă întîlnirile cu el. Trăia mereu cu frica în sîn să nu-i vină cumva în casă şi să aducă vorba de răsplată. Din pricina asta se arăta chiar supărat pe el.

În cele din urmă Hankku veni totuşi acasă la Ionni. Acesta mînca tocmai peşte sărat cu cartofi, cînd primejdiosul salvator dădu buzna în odaie.

Continuînd să înfulece de zor, stăpînul casei se prefăcu a nu-şi vedea musafirul ; Hankku se aşeză totuşi la masă iar Ionni, presimţind primejdia, începu să se neliniştească.

O bună bucată de vreme prietenii nu scoaseră nici o vorbă. Ionni încercă să-şi înghită ciuda o dată cu cartofii. Dar nu izbuti şi se întunecă.

— Da, îngînă în cele din urmă Hankku trăgînd dintr-un muc de ţigară. Te-am scos totuşi la liman.

Atunci ciuda lui Ionni se îmbrăcă în cuvinte. Aruncîndu-i o privire nevinovată lui Hankku spuse, nerecunoscîndu-i nici un merit :

— Păi, cine te-a rugat să mă scoţi ?

Şi isprăvind de mestecat ce avea în gură, Ionni

adăugă cu nepăsare, ca şi cum treaba asta nu-l privea pe el :

— Dacă un vagabond cade în mare, asta înseamnă că acolo i-e locul !

Căutînd să-l linguşească pe bogatul Ionni, Hankku începu să tăgăduiască afirmaţia acestuia, care, de altfel, nu i se păru de loc ciudată :

— Păi cum, chiar cînd cade în apă cel mai zdravăn flăcău al nostru ! Se putea să nu-l scap ?

Vorbele acestea îl supărară şi mai mult pe Ionni, căci se încredinţă că Hankku vrea cu tot dinadinsul băutură.

Terminînd de mîncat, Ionni îşi vîrî fără grabă *pukko*[1] în teacă şi se ridică de la masă, zicînd cu un aer trufaş :

— Ia nu mai îndruga prostii !

Şi strîngîndu-şi cureaua şi mai tare, adăugă de sus :

— Nu ţi-e de nici un folos să scoţi vagabonzii din mare !

Hankku încercă să spună şi el ceva, dar Ionni îl întrerupse dispreţuitor :

— Dacă un golan se aruncă de pe chei în apă, urează-i „drum bun" şi lasă-l să zacă liniştit în fundul mării !

Asemenea neruşinare îl minună tare mult pe Hankku şi el încercă să-i bage minţile în cap, spunîndu-i cu imputare în glas :

— Ia mai lasă-te de drăcovenii ! Sau nu ai pic de suflet în tine ?

Asta îl înfurie pe Ionni la culme. Si ca să scape de Hankku, se făcu a nu-l auzi şi se grăbi să plece. Luîndu-şi căciula, se îndreptă spre uşă mormăind supărat :

— Urează-i „călătorie sprîncenată" şi „cale bătută" dacă vezi că golanul face bîldîbîc în mare !

Zicînd acestea Ionni dispăru, lăsîndu-şi salvatorul nerăsplătit.

---

[1] Cuţit finlandez. (Nota red. ruse.)

Se strecură pe poartă şi, văzîndu-se în stradă, unde nu-l ameninţa nici o primejdie, mai spuse o dată, plin de-o răutăcioasă bucurie :

— Da, Hankku, urează-i „drum bun“ cînd vezi că golanul se bălăceşte în mare !

IV

Scăpînd de salvatorul său, Ionni se îndreptă spre agentul Naukkarinen ca să afle dacă nu are cumva în vedere vreo moşie potrivită. Şi se întîmplă ca acesta să aibă. Anunţurile vesteau că în raionul Tampere se vinde domeniul moşierului Punturi. Preţul acestui domeniu se ridica la suma de cincizeci de mii de mărci ; dar întrucît moşia era ipotecată cu treizeci de mii, cumpărătorul trebuia să dea doar douăzeci de mii bani lichizi.

Naukkarinen ştia din auzite că Ionni cîştigase douăzeci de mii de mărci şi se gîndi de aceea că moşia ar fi tocmai bună pentru el.

Din care pricină se apucă s-o laude, îndrugînd fel de fel de minciuni. Lăudă mai cu seamă pădurea. Anunţul spunea scurt : „pădure bună“, dar Naukkarinen, ca un agent energic şi priceput ce era, nu-şi cruţă fantezia şi descrise pădurea mult mai pe larg.

— Dacă vinzi pădurea, spuse el, poţi scoate preţul moşiei în întregime, ba îţi mai rămîne ceva şi pe deasupra. Aşa că dacă vrei, te poţi alege din afacerea asta cu un cîştig de-o sută de mii de mărci bani gheaţă.

Agentul se uita la Ionni cu ochii micşoraţi, aşteptînd răspunsul lui. Dar Ionni, tare ca buşteanul, tăcea. Intr-un tîrziu, tot cu gîndul la pădure, întrebă unde se află acea pădure-minune. Naukkarinen nu se învoi să-i dea adresa pînă nu primeşte arvuna cuvenită de cincizeci de mărci.

Dar Ionni se codea. Atunci agentul spuse cu un aer nevinovat :

— Păi şi consilierul comercial Lundberg s-a îmbogăţit tot aşa, vînzînd o pădure.

Spunînd acestea, agentul se apucă să-şi aprindă pipa, ca şi cum discuţia aceea vicleană nu-l mai interesa. Trăgînd un fum, Naukkarinen rosti aşa, ca printre altele :

— Da, tizul ăsta al tău şi-a agonisit milioanele vînzînd şi cumpărînd păduri.

Ionni îl asculta în tăcere. Din cînd în cînd Naukkarinen tuşea prefăcut. Apoi, cu glasul cel mai obişnuit din lume, spuse, mirîndu-se singur de minciuna sa :

— Păi, să vezi... şi bătrînul Ions Lundberg şi-a cumpărat la început o moşie... A dat pe ea treizeci de mii fără ceva... Apoi a vîndut pădurea o dată cu moşia... Şi din vînzarea asta şi-a scos el primul milion...

Ionni începu să se lase convins. Pădurile uriaşe şi milioanele erau ca şi în mîinile lui.

— Da, făcu el rar, am să pun repede mîna pe un milion dacă am să mă apuc de afaceri, aşa cum m-a sfătuit tizul meu, consilierul comercial Ions Lumperi.

Aşa că afacerea se încheie. Ionni plăti arvuna, iar Naukkarinen îi dădu adresa moşiei. Luînd banii, el tot mai continua să laude moşia :

— Ce de bănişori o să-ţi mai curgă din moşia asta !

Dar aducîndu-şi aminte, în cele din urmă, că nu spusese cumpărătorului încă nimic de preţul moşiei, Naukkarinen spuse cu însufleţire :

— Unde mai pui că în total n-ai de dat pentru moşie decît douăzeci de mii bani peşin !

Auzind asta, Ionni se scărpină la ceafă. Toţi banii lui erau două mii şi nici aceia întregi. Da, milioanele lui păreau că încep să nu mai fie aşa de strălucitoare. Ionni mai întrebă o dată :

— Cum ai spus ? Douăzeci de mii în total ?

Răspunzîndu-i-se afirmativ, Ionni se lăsă în tăcere pe un scaun, ca un sac cu ovăz. I se păru că i se luaseră înapoi milioanele pe care le şi auzea sunîndu-i în

buzunar. Dar ceea ce îl necăji mai rău fu arvuna de cincizeci de mărci pe care i-o dăduse agentului.

Naukkarinen încercă să-i spună ceva din politeţe, dar în cele din urmă se sătură şi nu mai spuse nimic, arzînd de nerăbdare să-l vadă pe Ionni plecat.

Acesta şezu însă mult timp fără să scoată o vorbă. Ca să rupă tăcerea şi să-i grăbească plecarea, Naukkarinen întrebă :

— Ei, ce zici ? Ţi-a plăcut afacerea noastră ?

Ionni se dezmetici. Şi nevoind să-i împărtăşească agentului încurcăturile lui băneşti, răspunse cu nepăsare :

— Nu-i cine ştie ce afacerea asta a noastră !

Şi dînd să iasă, adăugă :

— Că nu-i mare filozofie să trăieşti cînd ai mulţi bani în buzunar !

Toate gîndurile cîrnăţăresei Liza erau concentrate asupra lui Ionni. Pe zi ce trecea ea îşi zicea, tot mai convinsă, că n-ar fi rău de loc să devină nevasta lui. Fireşte că nu se cădea ca mireasa să se peţească singură, vorbind chiar ea cu mirele. De aceea Liza o tocmi pe Kaisa Nukuri ca să pună ea lucrurile la cale. Liza o sfătui pe Kaisa să-l convingă pe Ionni să se însoare, dar să aducă vorba pe ocolite, numai prin aluzii.

Dar sora Lizei, Mari, se arătă împotriva acestei istorii cu măritişul. Ea era căsătorită cu un croitor de mîna a şaptea şi de aceea socotea ruşinos faptul de-a se înrudi cu un vagabond.

— Ce nevoie ai de vagabondul ăsta ? pufni ea dispreţuitor

Liza sări ca arsă şi răspunse cu demnitate :

— Dar cu ce e el mai rău ca oricare altul ? Slavă Domnului, că are şi el suflet !

După acest schimb de cuvinte, Liza o invită iarăşi pe peţitoarea Nukuri la ea, rugînd-o să grăbească

lucrurile. Stînd de vorbă cu Kaisa, Liza bombănea într-una, continuînd parcă cearta cu sora ei:

— Nu-i nimic, dragă, cu cele douăzeci de mii ale lui, Ionni face cît o duzină de domni dintr-aceia cu punga mereu goală.

Liza era pe deplin încredinţată că el are douăzeci de mii de mărci, căci altfel n-ar fi vorbit în felul acesta.

Ocupată cu fiertul cîrnaţilor, ea gemu tînguitor:

— La vîrsta mea, Kaisa, e greu să pui mîna chiar şi pe unul ca ăsta. Căci cine sînt eu? O precupeaţă bătrînă şi grasă, umflată ca o tobă.

În cuvintele acestea se simţea dispreţul faţă de ea însăşi. Dar peţitoarea nu găsi de cuviinţă s-o contrazică nici măcar din politeţe. Atunci Liza, luînd furioasă oala cu cîrnaţi de pe foc ca să scurgă apa, declară cu hotărîre:

— Orice-ai face, dar peste unul mai bun nu dai.

Kaisa fu întru totul de aceeaşi părere cu Liza şi trăgînd un fum din pipă, rosti cu gravitate:

— Principalul e să fie bărbat, restul n-are nici o însemnătate!

Kaisa Nukuri veni la Ionni tocmai pe cînd acesta prînzea. Pufăind din lulea, ea aduse cu multă dibăcie vorba despre virtuţile Lizei. Ionni sfărîma cartofii şi nu ghicea, fireşte, nimic.

— Ei da, Liza e femeie voinică, nimic de zis, făcu Ionni în chip de laudă, ca răspuns la frazele pompoase ale Kaisei.

Aceasta, luînd cuvintele lui drept aprobare, deveni mai îndrăzneaţă şi declară deschis:

— Dacă bogăţia ţi-a picat ca din cer, Ionni, e timpul să-ţi găseşti şi-o nevestică.

Drept răspuns Ionni începu să mestece furios cartofii. Kaisa vorbea fără întrerupere. În cele din urmă,

în capul lui Ionni încolţi bănuiala că aceasta e un sol al dragostei. Ionni termină de mîncat şi întrebă:

— Cum să iau vorbele tale, Kaisa? Cu ce gînd ai venit să mi-o lauzi pe Liza?

Peţitoarea îi răspunse în doi peri, ca să-l provoace la un pas hotărîtor:

— Am trăncănit şi eu aşa!

Şi adăugă numaidecît, cu viclenie:

— M-am gîndit şi eu; dacă-i da să fie da, iar de nu, nu-i nici o supărare.

Fraza asta îl făcu, în sfîrşit, pe Ionni să priceapă totul.

Isprăvind de mîncat, el se sculă de la masă şi ştiind bine ce avea de vorbit, spuse:

— Iată de ce era atît de surîzătoare Liza în piaţă. Care va să zică nu degeaba cotcodăcea găinuşa!

Dar îl duse numaidecît gîndul la cele douăzeci de mii de mărci ale Lizei. O lumină orbitoare îi trecu atunci prin faţa ochilor. Părea că se iveşte iarăşi posibilitatea cumpărării moşiei lui Punturi. Şi iarăşi îi apăru în faţă drumul milionarului.

Treaba prinse să se închege. Liza se agita, plină de griji, ca şi cum totul ar fi fost hotărît. Venise chiar acasă la Ionni ca să grăbească deznodămîntul.

Şi aici, ca şi în piaţă, recurse la aceleaşi procedee: linguşire şi gingăşie în faţa cărora nu rezistă nici un bărbat.

Intrînd în odaia lui, începu chiar din prag:

— Ah, şi Ionni ăsta, spuse dînsa zîmbind cu dulceaţă, cînd îţi spune el ceva... „Opreşte, zice, restul din mia asta..." Ştie cum să te ia...

De data asta Ionni se grăbea să-l prindă pe agentul Naukkarinen, aşa că nu avea vreme să stea de taclale cu Liza. Punîndu-şi fracul, Ionni spuse cu toată hotărîrea:

— Ştii ce, Liza...

Dar se opri. Ar fi vrut să spună:
„Ştii ce, Liza, hai să ne căsătorim!“ Dar prudenţa nu-l lăsă să termine această frază. Şi atunci, schimbînd grăbit discuţia, spuse:
— Cîţi bani lichizi ai tu?
Liza nu-i răspunse imediat, fiindu-i ruşine de sărăcia ei. Dar cînd adună, în gînd, la bietele ei două mii cele douăzeci de mii ale lui Ionni, obţinu o sumă frumoasă de care nu-i mai fu ruşine să vorbească oricui ar fi întrebat-o.
Totuşi, vocea îi tremură cînd îi spuse:
— Vrei să ştii cîţi bani lichizi am? Păi vreo douăzeci de mii tot se adună dacă ar fi să punem banii tăi şi ai mei la un loc.
Ionni scăzu în gînd din cele douăzeci de mii cele două mii necomplete ale lui. Reieşea deci că Liza are cel puţin optsprezece sau nouăsprezece mii de mărci. Mulţumit de rezultat, Ionni îi spuse, ca s-o liniştească:
— Ei, ce să-i faci, şi ăştia-s bani!
Nu mai fu nevoie şi de alte cuvinte prin care să se perfecteze această afacere. Totuşi Ionni găsi de cuviinţă s-o prevină pe Liza asupra altei chestiuni. Îi spuse cu severitate:
— Acum, Liza, va trebui să te laşi de viaţa uşuratică de pînă acum. N-o să-ţi stea bine, ţie, femeie măritată, să alergi după alţi bărbaţi!
Liza se porni pe jurăminte:
— Apoi dacă pînă la anii mei am trăit fără istorii de astea, să mi se întîmple una ca asta tocmai acum...
Mîndră de înalta ei ţinută etică, declară pe un ton de laudă:
— De aproape patruzeci de ani, cu ajutorul lui Dumnezeu, nu m-am mai lăsat ispitită de Diavol.
Ionni simţi şi el nevoia să spună ceva despre frumuseţea lui morală, dar fiind grăbit să se ducă la Naukkarinen, mormăi zorit:
— Şi cu mine s-a întîmplat cam tot aşa.

Şi strîngîndu-şi cureaua şi mai tare, adăugă solemn :

— Iar dacă mai tîrziu, Liza, am să rămîn văduv, fii pe pace, că alta n-am să iau în locul tău!

Declaraţia această solemnă îi mişcă pe amîndoi. Acest moment înălţător o făcu pe Liza să rostească printre lacrimi, înduioşată :

— Ah, Ionni ăsta... Cînd îţi spune el ceva...

Se despărţiră ca doi tineri îndrăgostiţi.

Liza începu să se agite cu tot dinadinsul pentru deschiderea magazinului său. La început se hotărî să cumpere prăvălia de mezeluri şi dulciuri a negustorului Moilanen. Proprietarul îi cerea doar nouăsprezece mii de mărci, bani peşin. Dar sora Lizei, Mari, protestă din nou :

— Uite ce-a mai născocit acum ; prăvălie de dulciuri !

Şi, furioasă pe Liza, adăugă supărată :

— Golanul tău o să dea gata toate bunătăţile din prăvălie într-o săptămînă !

Liza căzu pe gînduri. Îşi zise că soră-sa putea să aibă dreptate. De aceea începu tratativele cu Pesse pentru prăvălia lui de pielărie. Pesse îi cerea pentru prăvălia aceasta douăzeci de mii bani gheaţă. Aşa că totul părea în ordine.

Ionni nu-i spunea deocamdată Lizei nimic despre cumpărarea moşiei. Voia să-i facă o surpriză. El hotărî să încheie afacerea, să ia partea lui de cîştig din vînzarea pădurii şi abia după aceea să-i povestească totul şi ei. Liza avea aceleaşi intenţii : să-i povestească adică totul abia după ce va pune afacerea cu prăvălia pe picioare.

În felul acesta se pregăteau, în taină, două tranzacţii importante.

Intre timp Ionni se îngriji de gospodăria lui. Cumpără un pat frumos de două persoane, pentru care plăti o sută de mărci. Afară de asta mai cumpără tot ceea ce trebuie pentru fericirea a două inimi iubitoare.

Liza își aranjă combinația ei comercială cu proprietarul magazinului de pielărie tot prin intermediul agentului Naukkarinen. După ce-i plăti arvuna de cincizeci de mărci, Liza simți că-i nevasta unui mare comerciant. Și abia atunci se pare că se îndrăgosti cu adevărat de Ioni.

Bazîndu-se pe Liza în toate privințele, Ionni plecă să cumpere moșia cu cugetul împăcat.

Sosi la Tampere cu trenul, dar de acolo pînă la moșia lui Punturi îi mai rămînea o bună bucată de drum.

La Tampere, Ionni cunoscu întîmplător pe un oarecare Antti Pitkeanen. Nimeni nu știa bine cine-i acest Antti Pitkeanen. Unii îl luau drept un afacerist de mîna a doua, alții drept un pierde-vară.

Slab și lung ca o prăjină, numele lui modest[1] i se potrivea cum nu se poate mai bine. El se înălța peste mulțimea din piață ca un far pe mare. Capul mic al acestui individ lung și slăbănog se legăna deasupra tuturor celorlalte capete.

Din cea mai fragedă vîrstă avusese, cum se spune, „sănătatea delicată", dar își bea și cel din urmă ban pe care-l căpăta. Trăia, în general, ca păsările cerului, mulțumindu-se cu puțin sau chiar cu nimic. Uneori muncea în port laolaltă cu hamalii, dar de cele mai multe ori mijlocea tot soiul de afaceri: făcea rost de vodcă, alerga să cumpere cîrnați și îndeplinea însărcinările pe care i le dădeau feluriți escroci fără să ia parte, e drept, la matrapazlîcurile lor.

La drept vorbind, acest om, ca și Ionni de altfel, era un prunc nevinovat, o odraslă a vodcii, o pasăre liberă a cerului.

---

[1] Pitkeanen înseamnă Găligan. (Nota red. ruse.)

Dar pentru poliţia din Tampere era aceeaşi povară ca şi Ionni pentru poliţia din Helsinki.

Ionni îl cunoscu la cîrciumă. Îl atrase înălţimea ca şi slăbiciunea lui Antti. Împins de o curiozitate copilărească, se apropie numaidecît de Antti Pitkeanen şi-i spuse prietenos:

— Cu tine nu s-au zgîrcit la lungime, în contul grosimii se vede treaba!

— Da, orice-ai zice, lungime am de-ajuns! răspunse binevoitor Antti. Astfel făcură ei cunoştinţă.

Ionni îl întrebă, curios:

— Dar cine eşti tu, ca să zic aşa? Nu eşti oare burghez?

Drept răspuns, Antti se apucă să-i povestească despre diversele lui procedee de a-şi cîştiga existenţa. El îşi încheie povestirea în felul următor:

— De mult aş fi fost eu burghez plin de bani dacă nu mi-ar fi plăcut băutura!

Şi începu să se laude cu cîştigurile sale. Chiar cu o săptămînă înainte căpătase, în schimbul unui serviciu neînsemnat, cinci mărci şi o sticlă de vodcă. Pentru un fleac de nimic — i-a ajutat unui moşier să-şi vîndă pădurea. Cu ajutorul lui, moşierul şi-a vîndut cît se poate de bine pădurea unui birou cu firma „Tovărăşia silvică".

Ionni pricepu numaidecît că acest Antti e tocmai omul de care are nevoie. Căci agentul Naukkarinen îi spusese limpede că numai cu pădurea din moşia lui Punturi se pot cîştiga, fără nici o bătaie de cap, o sută de mii de mărci. Şi iată că acum, cu ajutorul lui Antti, era sigur că-şi găsise un cumpărător — biroul silvic.

In scurt timp Ionni şi Antti, aceşti doi porumbei nevinovaţi, deveniră prieteni la cataramă. Antti, cu totul dezinteresat, se învoi numaidecît să-i dea lui Ionni adresa biroului „Tovărăşia silvică". Cu acest prilej Ionni, făcîndu-i cinste noului său prieten, îi mărturisi deschis toate afacerile lui.

— Înainte eram gol-pușcă, spuse el. Pe cînd acum mă îndrept cu pînzele întinse spre bogăție. La început am cîștigat la loterie două mii, după aia am făcut o căsătorie convenabilă — am luat o zestre de douăzeci de mii. Iar acuma vînd o pădure uriașă.

Prin însurătoare convenabilă Ionni înțelegea povestea cu Liza, iar prin pădure uriașă — pădurea de pe moșia lui Punturi.

Într-un cuvînt, Ionni își deschise în întregime inima noului său prieten.

— Toată viața am fost nevoit să caut, să caut mereu, spuse el. La început căutam un lucru, apoi altul. De data asta însă vînez numai bogăție.

În afară de cîrciumă și piață, prietenii mai vizitară și portul din Tampere. Iar aici, amintindu-și de piețele și de cheiul din Helsinki, Ionni începu să proslăvească forfota lor zgomotoasă. Aici, la Tampere, totul părea sărăcăcios și umil în comparație cu belșugul capitalei. Ionni părăsea pentru prima oară locurile lui natale și de aceea tînjea după ele ca un copil.

O bună bucată de vreme șezu tăcut și gînditor; apoi, cuprins deodată de un fel de predispoziție poetică, spuse ca din senin:

— Da, copiii Israelului se hrăneau cu mană cerească în pădurea de netrecut.

Dar tema aceasta biblică se epuiză numaidecît și Ionni adăugă pe un ton prozaic:

— Cel mai mult însă îmi merge la inimă învățătura aceea care zice că atunci cînd ai o marfă, trebuie să te duci în piață și s-o vinzi.

Antti Pitkeanen asculta discursul poetic al lui Ionni fără să piardă un singur cuvînt. Și sufletul lui sensibil vibră cel mai tare la spusele lui Ionni despre însurătoarea aceea convenabilă. Cînd Ionni termină ce avea de spus, el își exprimă gîndul în felul următor:

— Omul nu poate trăi bine decît atunci cînd are o nevastă bogată.

Antti îi făgădui lui Ionni să-l ajute în toate operațiunile lui comerciale iar acesta la rîndul său, făgădui să-l răsplătească pentru toată truda lui. Pînă una alta Ionni îl cinsti pe Antti cu băutură din belșug. Îi dădu să bea atîta, încît acesta nici nu simți cum fusese transportat la sectorul de poliție.

Aici prietenii se despărțită fără să bănuiască, firește, că destinele lor se vor împleti atît de strîns în viitor, că pînă și în viața de apoi vor avea aventuri comune. Ionni porni la drum în direcția binecuvîntatelor păduri ale lui Punturi. Antti însă, după ce bău tot ce avea, își aminti încă multă vreme de noul său prieten și de discuțiile lui poetice. Îi venea în minte mai cu seamă tot ceea ce spusese Ionni cu privire la bogăție și însurătoare. O dată chiar, chefuind cu o bandă de escroci de mîna a șaptea, rosti cu tîlc :

— Un bărbat poate să scuipe vesel numai atunci cînd izbutește să se însoare convenabil.

Profunzimea acestei idei îi obosi însă imaginația și el tăcu, lăsîndu-și capul să atîrne pe gîtu-i lung și subțire. Prietenii, văzîndu-l într-o dispoziție așa de nostalgică, spuseră în glumă :

— Antti a început să tînjească. Trebuie să-i căutăm o mireasă.

Dar hai să mergem cu povestirea noastră mai departe!

Proprietatea moșierului Punturi își avea povestea ei complicată. Domnul Punturi, avînd o dată nevoie de bani, ipotecă pădurea și împrumută o sumă de bani de la agentul lui Lundberg. Datoria aceasta, ca și vechiul împrumut pentru moșie îl împovărau peste măsură de mult pe domnul Punturi. Hotărî, de aceea, să-și vîndă proprietatea.

Ions Lundberg, aflînd că se vinde acea moșie, trimise proprietarului o scrisoare prin care se interesa

de preţ. Punturi îi răspunse. Suma nu i se păru prea mare lui Lundberg, totuşi el mai zăbovi, aşteptînd ca greutăţile băneşti să-l forţeze pe domnul Punturi să mai scadă din preţ.

Dar domnul Punturi interpretă altfel tăcerea lui Lundberg. El aştepta de la o zi la alta un trimis din partea lui Lundberg pentru încheierea afacerii. Nu-l cunoştea personal pe Lundberg, dar auzise multe lucruri despre lăcomia lui. Auzise că acest om putred de bogat era din cale-afară de zgîrcit şi, cu toate milioanele lui, umbla aproape în zdrenţe.

Aici, în provincie, agenţii flecăreau multe pe socoteala acestui bogătaş aiurit. Cineva compusese chiar şi un cîntec comic în legătură cu el, şi cupletul acesta era cîntat de foartă multă lume. În cîntec se povestea cu o ironie usturătoare cum că zgîrciobul de Lundberg umblă în zdrenţe în loc de pantaloni. Era, fireşte, o exagerare, deoarece pantalonii lui Ions Lundberg erau de obicei vechi şi roşi, dar departe totuşi de-a arăta ca nişte zdrenţe.

De aceea nu-i de mirare că cei din casa domnului Punturi îşi făcuseră o părere cu totul aparte despre consilierul comercial şi mai cu seamă despre costumul lui.

Şi astfel, cînd ajunse Ionni în faţa lui Punturi, acesta îşi pironi ochii tulburat asupra lui. Aceşti pantaloni rupţi ca dracu, aceste ghete grosolane şi scorojite, jobenul, fracul vechi şi ros îl uimiră pe moşier la culme. Dar deodată se lumină — în faţa lui stătea poate însuşi consilierul comercial Lundberg sau cum i se spune în popor, Lumperi !

Moşierul, uluit, rămase mult timp fără să scoată o vorbă. Ionni însă îşi aprinse luleaua şi spuse :

— Spaţioasă căsuţă aveţi !

Plecîndu-se respectuos în faţa bogatului oaspete, Punturi mormăi drept răspuns felurite formule de politeţe. Dar Ionni îl întrebă de-a dreptul :

— Aşadar, vindeţi moşia ?

Ca să nu-i scadă cumva din preţ, Punturi nu mărturisi îndată, ci răspunse în doi peri :

— Eu, personal, n-aş vrea s-o vînd, dar familia mea ar cam voi.

Ionni îl mai întrebă o dată, insistent, despre vînzare şi atunci domnul Punturi, cedînd parcă dorinţei cumpărătorului, se învoi, nu însă înainte de-a se interesa şi el la rîndul său :

— Dar cu cine am onoarea să stau de vorbă ?

Ca să-şi dea aere de mare comerciant, Ionni se gîndi să se refere la cunoştinţele lui cu renume în lumea respectivă şi de aceea spuse :

— La Helsinki locuieşte un oarecare consilier comercial Lundberg. Îl cunoaşteţi poate ?

Punturi exclamă :

— Cum să nu-l cunosc pe consilierul comercial ! Din păcate nu-l cunosc personal, dar am auzit multe lucruri măgulitoare despre el !

— Ei, să ştii că eu... începu să-l lămurească Ionni dar se opri, căci începuse să se gîndească la altceva. Fără să termine fraza începută, dădu din mînă şi spuse cu totul altceva :

— Dar ce să mai vorbim de consilierii ăştia şi de rangurile lor înalte ! Cu toţii sîntem, cum se spune, nişte simpli muritori.

Acum Punturi se încredinţă definitiv că are în faţa lui pe însuşi consilierul Lundberg. Îi plăcu chiar că acest consilier se exprimă cu atîta modestie despre rangurile înalte. Într-adevăr, ce om simplu şi de loc fudul ! Domnul Punturi simţi o reală simpatie faţă de el şi spuse cu adîncă emoţie :

— Da, rangurile nu vor ajuta la nimic cînd va veni vremea să dai socoteală în faţa Creatorului atotputernic.

Şi, suspinînd, domnul Punturi adăugă pe un ton mieros :

— Eu personal socot că sînt cu adevărat bogaţi

cei care nu se fudulesc cu aurul şi cu rangurile lor. Cu aceasta voia, desigur, să-l linguşească pe Ionni. Şi spunînd cuvintele acestea, începu să se învîrtească în jurul lui ca în jurul unui cumpărător mult aşteptat şi al unui creditor bogat.

Tot vorbind, Punturi descrise între altele şi farmecul vieţii la ţară. Ceea ce îl inspiră pe Ionni să vorbească despre minunăţiile vieţii de la oraş.

— Nici la noi viaţa nu-i mai puţin frumoasă! exclamă Ionni. Vapoarele aduc marfă unul după altul. Abia pridideim cu descărcatul. Te şi miri că magaziile au loc pentru atîtea mărfuri!

Presupunînd că e vorba de magaziile şi mărfurile proprii ale consilierului comercial, domnul Punturi rosti cu smerenie:

— Cel-de-sus ştie cui să-i dea din belşug şi din una şi din cealaltă!

Întreaga familie a domnului Punturi, aflînd că în casa lor e un oaspete atît de ales, se emoţionă mai tare decît stăpînul însuşi. Umblau cu toţii în vîrful picioarelor şi dereticau prin odăi în cinstea bogatului comerciant ale cărui vapoare ancorează într-una la Helsinki şi ale cărui mărfuri nu încap nici în cele mai spaţioase magazii.

V

Afacerea mergea cît se poate de bine. Domnul Punturi îi arătă lui Ionni proprietatea sa şi mai cu seamă parcelele de pădure. Îl conduse în cea mai frumoasă pădure a sa, cea cu lemn de construcţie, şi o dată ajuns acolo, spuse smerit:

— Milostivul Dumnezeu m-a ajutat să păstrez această pădurice. După cum vedeţi, aici nu-i pămînt sterp, ci copaci!

Nepricepîndu-se de loc în treburile acestea, Ionni îşi dădea aere de cunoscător pentru ca Punturi să nu-l

înşele. El se învoi numaidecît cu observaţia lui Punturi:

— Da, e un mare număr de copaci aici.

Punturi deveni mai îndrăzneţ şi începu să mintă:

— Numărînd mai mult sau mai puţin atent, ajungi la vreo sută de mii de trunchiuri.

Ştia că exagerează şi de aceea adăugă, pentru împăcarea cugetului său:

— La drept vorbind nu i-am numărat, căci n-am avut de gînd să vînd pădurea asta minunată pe care am crescut-o chiar eu, cu ajutorul lui Dumnezeu.

Vorbele pline de smerenie şi ipocrizie ale lui Punturi cîştigară încrederea lui Ionni, care era convins că are în faţă un om cu frica lui Dumnezeu. Cu toate acestea, pentru orice eventualitate, Ionni spuse:

— Orice s-ar zice, dar în treburile astea nu mă duce nimeni.

Punturi exclamă:

— Aici nu poate fi vorba de înşelătorie, căci fiecare trunchi e la vedere!

Şi, înălţîndu-şi ochii spre cer, adăugă:

— Cine o să-şi vîndă sufletul pentru zece trunchiuri? Domnul Dumnezeu ştie bine foarte cît am aici în total.

Ionni şi Punturi ajunseră la hotarul moşiei. De pe moşia vecină ajungea limpede pînă acolo zgomotul unei cascade uriaşe. Deseori veneau să admire această splendidă cascadă numită Pauhukoski chiar şi turiştii. De aceea Punturi îi propuse lui Ionni:

— Nu doriţi să vedeţi cascada?

Ionni se învoi bucuros. El crezu că şi cascada aparţine tot lui Punturi.

La vederea cascadei însă se sperie de forţa şi zgomotul ei. Ionni trăise tot timpul la Helsinki şi pînă atunci nu văzuse niciodată o cascadă. Aruncîndu-i priviri speriate, exclamă:

— Ia te uită ce de apă!

Punturi căută să-l lămurească:

— Pe cascada asta poţi lua multe parale dacă găseşti un cumpărător serios. Uite, chestia asta poate da cel puţin douăzeci de mii de cai putere.

Ionni căzu în extaz. E drept că nu se pricepea la cascade şi cai putere, dar crezu că are în faţa lui o nouă comoară a acestei moşii-minune. Şi, ca să nu scape afacerea din mînă şi să nu-i dea posibilitatea lui Punturi să mai urce preţul, spuse nepăsător:

— Astăzi cascadele, frăţioare, nu fac nici două parale!

Şi trase pe loc o minciună, ca să-şi întărească spusele:

— Un cunoscut de-al meu, consilierul comercial Pesse, umblă de mult să-şi vîndă cascada, care-i de două ori mai mare ca asta, dar nu i-o cumpără nimeni. In ziua de azi, rar cine mai are nevoie de cascade.

Punturi nu găsi ce să-i răspundă şi-şi conduse oaspetele înapoi în casă, ca să se înţeleagă definitiv cu el.

Incepură tratativele. Mult timp stătu la îndoială Punturi, pînă se hotărî să-i propună lui Ionni un păhăruţ de vodcă. Dar, văzîndu-l bine dispus, îşi luă în cele din urmă inima-n dinţi şi-l pofti la masă. Nădăjduia, plin de perfidie, să întoarcă totul în avantajul său, dacă va fi cumva cu chef cumpărătorul.

In vremea aceasta sosi un nou oaspete, agronomul Paapuri, care îşi avea casa şi ogoarele prin apropiere. Ii spusese cineva că însuşi consilierul comercial Lundberg venise în persoană să cumpere moşia lui Punturi. Auzise deseori vorbindu-se de ciudăţeniile acestui bogătaş şi venise să-l vadă: pe de o parte din curiozitate, iar pe de alta din dorinţa de a-l cunoaşte pe milionar personal.

Ionni era beat criţă, nu chiar pînă la pierderea conştiinţei, e drept, dar devenise foarte slobod la

gură și trăncănea vrute și nevrute. Punturi era tare mulțumit de lucrul acesta și continua să-și cinstească musafirul. Discuția lor devenea din ce în ce mai absurdă. Punturi, care căuta să nu se îmbete ca să nu strice tot ceea ce pusese la cale, începu să-l laude în fel și chip pe modestul său oaspete:

— Dacă-mi dați voie, aș vrea să mai aduc o dată vorba de ranguri și de titluri. Iată, chiar dumneata ziceai că orice consilier comercial e plămădit dintr-un aluat obișnuit și de aceea nu se deosebește întru nimic, ca să zic așa, de un simplu muritor. Dar eu personal îmi permit să observ că...

Ionni, beat turtă, îl întrerupse pe Punturi exclamînd cu însuflețire:

— Ce să mai vorbim de ranguri și de titluri!

Și deodată, prin mintea vagabondului trecură obișnuitele lozinci ale prietenilor lui, hamalii din port, care făceau deseori zarvă mare fără să le pese că poliția e prin apropiere. Aducîndu-și aminte ceea ce strigau ei în asemenea ocazii, răcni și el, mînios:

— Jos titlurile!

În clipa aceea intră în odaie agronomul Paapuri.

Stăpînul casei încercă să i-l prezinte lui Ionni. Tocmai începuse, solemn:

— Dați-mi voie să vă recomand un...

Dar chiar în clipa aceea Ionni se grăbea să iasă în curte pentru nevoile lui personale și cum nu prea cunoștea manierele lumii mondene, nici prin cap nu-i trecu să se oprească pentru o ceremonie atît de neînsemnată. Așa că pînă una alta această prezentare nu avu loc, spre regretul uluitului agronom.

În timpul scurtei absențe a lui Ionni, Punturi îi spuse agronomului:

— Asta-i consilierul comercial Lumperi din Helsinki. A venit aici în persoană, să-mi cumpere moșia.

Ionni se întoarse foarte agitat din curte. Își amintise între timp și de alte expresii de ale muncitorilor din port și strigătele acestea i se învălmășeau acum în cap.

Punturi mai încercă o dată să i-l prezinte pe agronom, dar nu reuşi nici de data aceasta. Atunci agronomul se pregăti să-l salute singur pe Ionni, aşa cum se cuvine. Abia atunci Ionni, beat mort, pricepu, într-o oarecare măsură, că vrea să-l salute cineva. El scutură fără prea multă ceremonie mîna agronomului şi strigă ceea ce i se învîrtea prin cap:

— Jos titlurile! La dracu cu măririle!

Agronomul se fîstîci. Dar Ionni îi spuse cu fermitate:

— Tuturor, fiecăruia în parte şi ţie de asemenea îţi spun sus şi tare: Jos titlurile!

Vorbele lui sunau sever, ca un ordin. Agronomul pricepu că domnul consilier comercial cere cu insistenţă să fie uitată situaţia lui înaltă, să nu se mai ţină seama de inegalitatea dintre ei şi să se treacă la tutuieli. O cinste atît de mare îl făcu pe agronom să-şi piardă firea cu totul şi începu să îngaime, găsindu-şi cu greu cuvintele:

— Sînt foarte, ca să zic aşa, bucuros... Mă numesc Sulo. Dar nu îndrăznesc să vă spun pe nume... Dacă-mi daţi voie, am să vă spun unchiule...

Ionni, nepăsător la toate în afară de vodcă, răspunse:

— Fie, spune-mi şi unchiule. Nu uita însă principalul: Jos titlurile!

Agronomul nu mai putea de admiraţie văzînd purtarea plină de simplitate a consilierului şi hotărî, în gînd, să se împrietenească cu el. Ei ciocneau într-una păhărelele de vodcă şi Ionni începu, treptat-treptat, să uite că venise să cumpere moşia.

Şi cu toate că agronomul băuse cu Ionni *bruderschaft* şi lăsase titlurile la o parte, el tot se mai fîstîcea în faţa consilierului comercial. Fiind om cu educaţie aleasă, el avea întotdeauna aerul unui domn şi al unui învăţat. De aceea, păstrînd un ton cuviincios în discuţie, îl întrebă pe Ionni cu o politeţe desăvîrşită:

— Aşadar, unchiule, aţi venit aici pentru anumite afaceri personale, nu ? Cumpăraţi moşia ?

Fără să-şi ia ochii de la carafă, Ionni mormăi :

— Ce să mai vorbim degeaba de treburi !

Dar Punturi izbuti să strecoare :

— Cine are bani nu bate drumurile degeaba !

După asta tratativele reîncepură. Se apucară să se tocmească, plini de ipocrizie şi făţărnicie, aşa cum se obişnuieşte în toate tranzacţiile comerciale.

Punturi începu să mintă din nou, lăudîndu-şi pădurile şi ogoarele.

Ionni replica mînios la fiecare observaţie a lui, temîndu-se ca nu cumva acesta să urce preţul şi să-l jefuiască.

Apoi Ionni se gîndi o clipă şi spuse cu tristeţe, aducîndu-şi aminte de miile de mărci care nu erau la el, ci la Liza :

— Păcătoase vremuri am ajuns să trăim. Mărfuri multe, iar bani ioc ! Au dispărut şi nu se mai arată.

Dispariţia banilor îl amăra, se vede treaba, tare rău, şi de aceea începu să deplîngă starea jalnică a finanţelor sale. Dar Punturi şi agronomul pricepură îndată că aceasta era metoda lui obişnuită de om zgîrcit, doar-doar o mai ciupi ceva din preţ.

Căutînd să îndrepte discuţia spre teme mai generale şi mai înalte, agronomul zise :

— Da, vremurile sînt nesigure, fără îndoială. Şi e îmbucurător să vezi că unchiul, cu toată conjunctura asta încordată, se încumetă să întreprindă unele operaţiuni comerciale fără să iasă din bilanţul său.

Ionni nu înţelesese nimic din ceea ce spusese agronomul, aşa că nu-i dădu nici o atenţie. El şedea şi se gîndea în tăcere. Dar agronomul, ca să susţină discuţia întreruptă, mai bău puţin şi, prinzînd curaj, aduse vorba de politică. Îl întrebă pe Ionni :

— Unchiule, ce părere ai dumneata despre actuala situaţie politică ?

La care Ionni îi răspunse grav :

— Politica-i întotdeauna politică.
Dar întrucît îi vîjîia capul, începu să bănuiască iarăşi că vor să-l tragă pe sfoară, să-l jefuiască şi că încearcă să-i arunce praf în ochi cu tot soiul de palavre. De aceea adăugă în grabă :
— Nu, prieteni, pe mine nu mă puteţi duce cu nici un fel de politică.
Acuma şedea la masă drept, de parc-ar fi înghiţit un par. Şi ca să-şi dovedească vigilenţa politică, începu să le povestească despre vicleanul Hankku care nu izbutise să stoarcă de la el absolut nimic.
Agronomul şi Punturi crezură că acest Hankku e un mare om politic care încercase să-l tragă pe sfoară pe consilierul comercial dar nu izbutise, cu toate vicleşugurile sale.
Ionni îi dădea înainte cu pălăvrăgeala :
— Am băgat eu de seamă că Hankku ăsta mă pisează şi mă tot pisează ca să-i ofer ceva, dar i-am zis : „Pofta-n cui ! Nu sînt sultanul Turciei !"
Agronomul exclamă :
— Turcia a obţinut relativ de curînd o formă de stat legitimă, aşa că oponentul dumitale politic nu trebuia să compare politica noastră cu politica Turciei.
Punturi fu şi el de acord cu lucrul acesta iar Ionni, devenind şi mai îndrăzneţ, spuse pe un ton lăudăros :
— În ceea ce priveşte politica comercială, nu mă poate duce nimeni. Aici nu te ajută nici chiar sultanul Turciei.
Aceste cuvinte îl convinseră pe agronom. Totuşi el mărturisi :
— Sincer vorbind, unchiule, eu nu prea sînt iniţiat în politica comercială şi economică. Căci în specialitatea mea intră, după cum se ştie, doar agricultura, agrotehnica şi toate celelalte ramuri ale lor.
Acum Ionni era cu totul stăpîn pe situaţie. Interlocutorii lui îşi dădură în sfîrşit seama că el se descurcă de minune în problemele politicii comerciale ale diferitelor ţări.

Vodca şi discuţiile îl obosiră oarecum pe Ionni şi el tăcu. Punturi ieşi din odaie, iar Ionni, făcîndu-i agronomului cu ochiul, începu să-i povestească în mare taină despre ceea ce pusese la cale. Vorbind în şoaptă şi întărindu-şi spusele prin gesturi, Ionni mărturisi :

— Inţelegi, vînd o cascadă uriaşă. Nu ştii cumva, din întîmplare, vreun cumpărător ?

Agronomul crezu că Ionni vorbeşte de una din cascadele lui şi nicidecum de cascada Pauhukoski. De aceea răspunse, cu multă bunăvoinţă, că are un cumpărător — o societate pe acţiuni din Tampere.

— Propune-le-o lor, unchiule, îl sfătui agronomul.

Ionni se agăţă cu atîta îndărătnicie de această idee, încît nu mai simţi nici o urmă de oboseală.

— Dar ce crezi, îl întrebă el pe agronom, cît pot lua pe-o cascadă ca asta în care, înţelegi, curg douăzeci de mii de cai putere ?

Agronomul răspunse :

— Posibil să obţineţi în jurul unui milion. Căci pentru un cal putere se plăteşte circa o sută de mărci

Această veste îl făcu pe Ionni să se trezească de-a binelea. Prevestirile consilierului comercial Lundberg păreau că se şi înfăptuiseră. Trebuie încheiată cît mai grabnic afacerea, pînă cînd evlaviosul ăsta de Punturi n-o adulmeca ceva despre societatea pe acţiuni din Tampere !

Imediat după revenirea lui Punturi în odaie, Ionni îi declară grăbit :

— Aşa ! Ne-am înţeles deci, Punturi ! Plătesc douăzeci de mii bani gheaţă.

Era un moment solemn în viaţa domnului Punturi şi a familiei sale.

Totuşi Punturi suspină şi răspunse pe un ton mieros :

— Nu ştiu încă ce-o să spună nevastă-mea despre asta !

Stăpîna casei, găsindu-se într-o stare de spirit înălţătoare şi supunîndu-se voinţei lui Dumnezeu, răspunse smerită :

— Ce mai valorează spusele mele în asemenea afaceri...

Şi astfel tranzacţia fu încheiată. Punturi declară că pleacă joi la ispravnic să ia hîrtiile necesare pentru legalizarea vînzării. Voise să facă asta chiar cu o zi înainte, dar lipsise funcţionarul respectiv.

Această mică întîrziere nu-l neliniştea pe Ionni de loc. El se frămînta numai în ceea ce privea cascada. În prezenţa tuturor, el îl întrebă pe Punturi în mod oficial :

— Aşadar dumneata mi-ai vîndut moşia cu toate măruntaiele ei, nu-i aşa ?

— Da, confirmă Punturi.

Dar nici răspunsul acesta nu-l mulţumi pe Ionni, şi de aceea îl întrebă din nou :

— Prin urmare mi-ai vîndut pămîntul şi toată apa pînă la ultima picătură ?

Punturi confirmă solemn :

— Da, tot pămîntul şi toată apa, afară numai de apa din nori. Aceea depinde de Atotputernicul în faţa căruia sîntem cu toţii doar nişte bieţi păcătoşi.

— Ei, de apa aia nici n-am nevoie, declară Ionni. Stăpîna casei îl corectă pios :

— Nu trebuie să refuzaţi ploaia. Căci Domnul Dumnezeu o trimite, deopotrivă, şi celor dreptcredincioşi şi celor care nu cred.

Punturi adăugă, plin de smerenie, la cuvintele soţiei sale :

— Cu ajutorul lui Dumnezeu am trăit în conacul nostru ani îndelungaţi şi n-am ştiut ce-i necazul. Căci, din mila Creatorului, am avut şi ploaie şi soare.

Discuţia aluneca, în mod vizibil, pe panta religioasă. Starea de spirit generală îl cuprinse chiar şi pe necredinciosul Ionni care, făcînd pe sfîntul, rosti pe neaşteptate :

— Ei, numai că Creatorul nostru e cam nestatornic din fire. Ba ne încinge cu soarele lui, ba începe, dintr-o dată, să toarne apă ca un turbat, din toţi norii.

VI

Ionni era mulţumit că încheierea definitivă a afacerii se amînase pentru cîteva zile. Şi asta din pricină că nu avea încă în mînă cele douăzeci de mii de mărci de care avea nevoie.

Deodată îşi aduse aminte de noul său prieten Antti Pitkeanen care îi dăduse adresa societăţii forestiere. Acum va putea vinde pădurea acestei societăţi. Căci moşia era, la urma urmei, ca şi cumpărată. Mai rămînea doar un fleac de formalitate : semnarea actului de vînzare.

Aşadar, hotărî s-o şteargă pe nesimţite la Tampere ca să vîndă pădurea. Dar mai mult decît asta îl împingea dorinţa de-a vinde cascada. Ionni reţinuse bine în minte ceea ce-i spusese agronomul.

Între timp agronomul trebuia să întreprindă o călătorie în interes de serviciu şi era nevoit să treacă pentru asta prin Tampere şi de aceea îl rugă pe Ionni să meargă împreună. Il rugă în cuvinte peste măsură de politicoase, presărate cu nenumărate scuze :

— Unchiul n-o să se supere, cred, că-i caut cu atîta insistenţă compania ?

Ionni se învoi şi în felul acesta deveniră tovarăşi de drum.

Cît despre Punturi, el plecase să întocmească actele trebuitoare, hotărînd totodată să se oprească şi în oraşul Heameenlina în care se născuse nevastă-sa. Căci voia să-şi cumpere acolo o căruţă, ca să scape în felul acesta de nenumăratele griji ale moşiei.

Ionni şi agronomul şedeau în timpul acesta într-o

trăsură de poştă care-i ducea la Tampere. La prima staţie, Ionni hotărî să-i plătească surugiului el. Scoase din buzunar hîrtia lui de o mie de mărci şi, de faţă fiind şi agronomul, i-o întinse surugiului.

Surugiul scuipă, îşi şterse gura cu mîna şi întrebă supărat:

— Mărunt n-ai?

— Eram sigur că n-ai de unde-mi da rest, făcu Ionni dîndu-şi aere.

Surugiul însă nu era dintre cei care şi-au înghiţit limba. Înfigîndu-şi luleaua între buze, răspunse pe un ton usturător:

— Poate c-aş găsi, numai că mi-e scîrbă să-i iau omului ultima lui hîrtie!

Surugiul rosti cuvintele acestea usturătoare cu multă plăcere — măcar o dată în viaţă reuşise şi el să atingă aşa cum trebuie pe unul din boierii ăştia înfumuraţi. Dar Ionni nici nu luă în seamă această înţepătură. Dimpotrivă, se simţea cît se poate de mulţumit că se ivise prilejul să arate şi hîrtia de cinci sute. Dar surugiul nu avu de unde-i da rest nici de data aceasta. Ionni încercă să întoarcă totul în folosul său şi de aceea îi spuse surugiului:

— Ei, dacă nici banii ăştia nu-s buni, atunci n-ai să capeţi nimic!

Agronomul se grăbi să-i sară în ajutor şi plăti el surugiului. Dacă înainte de asta mai avea oarecare îndoială în ceea ce priveşte identitatea consilierului comercial, acum toate îndoielile i se risipiră văzînd că Ionni plăteşte cu bancnote aşa de mari în împrejurări atît de mărunte.

Calul jigărit îi duse mai departe. Trăsura, ticsită de călători, era mult prea grea pentru bietul animal, şi surugiul învinuia în gînd pe vagabondul cel mătăhălos.

Agronomul, îndatoritor, căută să vorbească tot drumul despre cele mai subtile lucruri. În cele din urmă atacă tema civilizaţiei:

— În general vorbind, spuse el cu glas tărăgănat, deocamdată sîntem foarte înapoiaţi în ceea ce priveşte cultura.

Cuvîntul acesta necunoscut, cultură, îl încurcă definitiv pe Ionni. El nu pricepu fraza şi dorind să afle cam ce-ar putea însemna acest cuvînt, mai întrebă o dată :

— Ce vrei să spui cu asta ?

Dar acum nu pricepu agronomul ce vrea să spună Ionni şi de aceea se apucă să lămurească întreaga filozofie a ideii exprimate de el :

— Adevărul este că, deocamdată, ne lipsesc o mulţime de lucruri...

— Banii, banii, ne lipsesc banii, exclamă Ionni cu convingere... Dacă am avea ce pune pe masă, n-am mai fi aşa de amărîţi.

Agronomul nu încercă să-l contrazică pe bogatul unchi. Dimpotrivă, căută să-şi adapteze pînă şi cele mai intime convingeri la exclamaţia categorică a lui Ionni :

— Recunosc, unchiule, ai perfectă dreptate. Bogăţia e adevărata bază şi sprijinul oricărei culturi.

Şi se înjosi pînă acolo încît începu să-şi exprime nemulţumirea faţă de incapacitatea poporului finlandez.

— Poporul nostru, rosti el pe un ton profund, nu-i atît de întreprinzător cum e, de pildă, poporul englez. Îi lipseşte capacitatea de a acumula bunuri şi de a se îmbogăţi.

Ionni fu întru totul de acord cu agronomul în această chestiune şi, amintindu-şi întîmplarea cu surugiul, grăi pe un ton tot atît de profund :

— Păi, dacă finlandezul n-a fost în stare să-mi schimbe o hîrtie de-o mie de mărci, la ce te poţi aştepta de la el ?

Agronomului i se părură nemaipomenit de adînci aceste cuvinte prin înţelesul lor ascuns şi le memoră numaidecît.

Admirîndu-l din ce în ce mai mult pe unchi, agronomul aduse din nou vorba despre cultură, ţinînd seama, de data aceasta, de corectivul adus de Ionni. Şi aşa îşi depănă el multă vreme gîndurile. Ionni şedea tăcut, gîndindu-se la ale lui, şi nu-i dădea nici un fel de atenţie.

Apoi simţi că-l mănîncă un picior şi, fără să-şi dea seama, se cufundă în interpretarea acestui fapt. Încetul cu încetul toate forţele lui mintale se concentrară asupra dezlegării următoarei probleme: să se aplece şi să se scarpine la picior sau nu?

Între timp agronomul continua să explice cauzele strînsei legături dintre cultura spirituală şi buna starea materială.

VII

Ajungînd la Tampere, agronomul vesti prin telefon „Societatea pe acţiuni" de sosirea consilierului comercial Lundberg din Helsinki. El căută în fel şi chip să-l servească pe bogatul unchi şi de aceea se oferi să-l ajute în afacerea cu vînzarea cascadei.

Cei de la biroul „Societăţii pe acţiuni" îl cunoşteau pe agronom şi-i luară spusele în serios. În acelaşi timp auziseră vorbindu-se multe lucruri pe socoteala consilierului comercial Lundberg, bătrînul acela bogat, zgîrcit şi ciudat, dar nu avuseseră prilejul să-l vadă, aşa că îl aşteptau acum pe milionar cu îndreptăţită curiozitate. Ei ştiau că Lundberg îşi începuse cariera din nimic, că nu făcuse nici un fel de şcoală şi că de aceea se poartă ca un sălbatic, iar nicidecum aşa cum s-ar fi cuvenit pentru un om cu situaţia lui. Atît despre obiceiurile cît şi despre pantalonii lui circulau şi aici felurite anecdote hazlii. Toate acestea sporiră, cum era şi firesc, curiozitatea acţionarilor şi a funcţionarilor acestora.

Dar Ionni se gîndi să scape mai întîi de afacerea cea mai ușoară și abia după aceea să se ocupe de cascadă. Se duse de aceea la biroul „Tovărășia-silvică" să se înțeleagă pentru vînzarea pădurii. Acolo spuse că el e cumpărătorul moșiei lui Punturi și că vrea să vîndă pădurea, fiind ceva absolut de prisos în gospodăria lui.

Tot lăudîndu-și pădurea, Ionni zise:

— Acolo-i pădure, nu glumă! Numai copaci trunchioși am cel puțin o sută de mii!

Dar pădurarul și diavolul sînt tot un drac; pe ăștia nu-i chip să-i înșeli, căci sînt făcuți ca să înșele ei pe alții.

Domnii de la biroul forestier își dădură numaidecît seama că Ionni e un ageamiu și deci o pradă bună pentru ei. Unul ca el poate fi muls cum îți dorește inima. Ei își stăpîneau cu greu bucuria în fața unei asemenea prăzi și, ca să-l încurce și mai rău, își luară un aer serios și începură să-l contrazică în ceea ce privea calitatea copacilor trunchioși.

Dar unul din funcționari nu mai putu îndura această comedie și-i spuse lui Ionni supărat:

— Sînt specialist în ramura asta și pot declara deschis că în terminologia forestieră nu există termenul de copac trunchios. Căci fiecare copac are trunchi, prin urmare fiecare copac e trunchios.

Ionni se aprinse de mînie din pricina unei asemenea înjosiri. Dar conflictul se aplană. Domnii ăștia de la biroul forestier îi făgăduiră să-i plătească un sfert de milion de mărci dacă în pădurea lui existau, cu adevărat, o sută de mii de trunchiuri. Dar pentru asta era necesar să se numere copacii.

Această amînare îl făcu pe Ionni să se înfierbînte. Un sfert de milion era ca și în mîinile lui și iată că diavolii ăștia i-au găsit nod în papură ca să tărăgăneze afacerea.

Ionni le spuse cu grosolănie:

— Haideţi, cumpăraţi-o aşa! Cu cît o să socotiţi mai mult, cu atît o să găsiţi mai mulţi copaci.

Dar nu-i putu clinti cu nimic. Domnii aceştia care se ocupau cu afacerile forestiere se învoiră, în cele din urmă, să cumpere pădurea şi fără să numere copacii, dar spuseră că se vor deplasa la faţa locului pentru a aprecia numărul copacilor din ochi. Aşa dar nimic nu se schimbă, ceea ce îl făcu pe Ionni să-şi iasă din răbdări. El strigă mînios:

— Tărăgănaţi treaba dinadins! Aşa se obişnuieşte numai printre domni!

Se încinse o ceartă de mai mare dragul şi se strigară fel de fel de cuvinte grele şi dintr-o parte şi din cealaltă.

Dar Ionni începu să bănuiască că afaceriştii aceştia or să-l înşele, fără doar şi poate, dacă se vor apuca să aprecieze pădurea din ochi. De aceea stărui ca pădurea să fie numărată cu mai multă grijă. În cele din urmă se înţeleseră ca biroul să-şi trimită cîţiva oameni ca să numere copacii, urmînd ca la începutul numărătorii Ionni să primească o parte din sumă.

Asta-i convenea de minune lui Ionni. Căci era încredinţat că în această afacere o să cîştige două sute cincizeci de mii de mărci.

În aceeaşi zi biroul „Tovărăşia silvică" îşi întrerupse orice activitate căci îşi trimisese funcţionarii, în mare grabă, să numere copacii din pădurea moşiei Punturi.

Acum mai rămînea să pună la punct afacerea cu cascada.

Trecînd prin piaţă, Ionni zări încă de departe un cap cunoscut care se legăna deasupra tuturor celorlalte capete. Era, fără îndoială, capul lui Antti Pitkeanen. Ionni porni bucuros spre el şi-şi salută prie-

tenul cu entuziasm. Îi strigă de răsună toată piaţa:

— Unde-s eu, hop şi tu!

Antti îl privi din înălţimea persoanei sale şi confirmă, melancolic:

— Da, iar ne-a fost dat să ne-ntîlnim!

În dorinţa de-a străluci prin înţelepciune, Ionni spuse semnificativ:

— Aşa o să fie şi de azi înainte — noi doi n-o să ne mai despărţim, întocmai ca luna de pămînt.

Ionni rosti cu multă plăcere această frază alegorică, fără să bănuiască de loc că, în bună parte, ea avea să se împlinească şi că nici mormîntul nu va mai putea să-i despartă.

Trecînd prin piaţă împreună cu prietenul său, Ionni îşi aduse deodată aminte ceea ce îi spusese la plecare bisericosului Punturi: cum că o dată cu vînzarea pădurii va putea vinde şi pămîntul cu cel puţin cincizeci de mii de mărci, dacă-l va împărţi în parcele. Încă o posibilitate de îmbogăţire, deci!

Ştiind că Antti se îndeletniceşte cu tot soiul de afaceri comerciale, Ionni încercă să-l momească:

— Pricepi, vreau să-mi vînd moşia. Am s-o împart în parcele şi-am s-o vînd!

Antti, priceput în de-alde astea, îi dădu numaidecît sfatul necesar. Îi indică biroul care se ocupa cu vînzarea şi cumpărarea pămîntului. Ionni se duse îndată la biroul respectiv şi-şi expuse planul:

— Am cumpărat, pricepeţi, o moşie şi am vîndut separat pădurea. Iar acum am de gînd să vînd şi pămîntul. Ce părere aveţi?

Îl întrebară atunci care-i preţul pămîntului. Aducîndu-şi aminte de minciunile lui Punturi în legătură cu cele cincizeci de mii de mărci, Ionni spuse, cu siguranţă în glas, dublînd preţul:

— Împărţiţi pămîntul în parcele separate şi vindeţi-le cu o sută de mii!

Biroul se angajă să pună la punct această afacere. Ionni dădu adresa moşiei sale în acelaşi timp cu o

procură care împuternicea biroul respectiv să efectueze această tranzacţie. Drept recompensă, Ionni se obliga să plătească biroului, la sfîrşitul tranzacţiei, două mii de mărci.

Ionni porni acum cu inima uşoară să pună la cale şi afacerea lui de bază: vînzarea cascadei.

Între timp, îndată după plecarea lui Ionni, intră în birou agentul principal, un oarecare Pekuri, care se ocupa cu găsirea cumpărătorilor. Biroul îi încredinţă deci lui vînzarea pămîntului din moşia Punturi, moşie care aparţinea în prezent noului proprietar, Ionni Lumperi.

Agentul principal, bine informat în tot ceea ce privea vînzările şi cumpărările de pămînt, citi cu destulă mirare procura. Căci acolo figura adevăratul nume al lui Ionni: *Ionni Lumperi*, iar dedesubt, în locul semnăturii proprietarului, analfabet, figura o cruce.

Fiind convins că Ionni cumpărase cu adevărat moşia, agentul principal porni cu multă rîvnă în această afacere. Cu atît mai mult cu cît avea în vedere un cumpărător pentru acest pămînt. Cu o lună în urmă auzise că domnul consilier comercial Lundberg nu s-ar da în lături să cumpere proprietatea lui Punturi. De aceea agentul principal îşi puse acum în gînd să-i vîndă lui această moşie. De altfel agentul avea noroc — chiar în ziua aceea auzise că domnul consilier comercial Lundberg sosise din Helsinki la Tampere şi că se află la hotel împreună cu agronomul Paapuri. Ce prilej minunat să poată prinde în undiţă acest peşte gras fără prea multă bătaie de cap!

E drept că agentul principal mai avea în vedere o afacere, şi încă una destul de urgentă. A doua zi trebuia să vîndă neapărat o moşie mare, de vreo două sute de mii de mărci, asesorului Rumpuliini. Dar Pekuri amînă pînă una alta această tranzacţie de dragul noii afaceri, care îl atrăgea mult mai mult.

Aşadar, luînd cu sine procura lăsată de Ionni biroului, agentul principal Pekuri se îndreptă grăbit spre hotel, ca să-l prindă pe consilierul comercial Lundberg pentru a-i vinde moşia lui Punturi.

Agentul, bine dispus, se duse să vîndă moşia celui care dăduse procura respectivă biroului, cu alte cuvinte însuşi proprietarului moşiei — Ionni Lumperi.

La „Societatea pe acţiuni“ care cumpăra cascade, Ionni fu primit oarecum altfel decît în alte birouri. În biroul „Tovărăşiei silvice“, de pildă, fusese luat drept un oarecare şi tratat cu grosolănie. Aici însă, la „Societatea pe acţiuni“, se ştia foarte bine că trebuie să vină consilierul comercial Lundberg. Cu toate acestea la început se purtaseră şi aici cu el mai mult decît grosolan şi încercaseră să-l scoată chiar pe uşă afară. Împotrivindu-se, Ionni începu să urle:

— Ei bine, dar unde sînt domnii ăia care cumpără cascade şi fîntîni arteziene?

Treaba se lămuri, fireşte, şi funcţionarii, îndoindu-şi spinările, înţeleseră cu groază că în faţa lor se află însuşi consilierul comercial Lundberg.

Şeful biroului, domnul Kahilainen, se aruncă în întîmpinarea lui, îngînînd în grabă:

— Agronomul Paapuri a binevoit să ne anunţe sosirea dumneavoastră...

Şi, apropiind, cu aceeaşi grabă, cel mai bun fotoliu de Ionni, şeful biroului spuse:

— Fiţi bun şi luaţi loc!

Aşezîndu-se în fotoliu, Ionni îşi puse jobenul jos. Iar Kahilainen, văzînd lucrul acesta, îşi pierdu tot curajul, închipuindu-şi că gestul acesta e o aluzie răutăcioasă la lipsa lor de politeţe. Căci portarul din vestibul nu se aruncase spre milionar ca să-i ia pălăria din mînă. Mînios din pricina unei asemenea

neatenţii, şeful biroului ridică el însuşi jobenul lui Ionni, mormăind :

— Iertaţi-ne, vă rog !

Spunînd acestea, vîrî jobenul în mîna unui curier ca să-l ducă în vestibul. Şi făcînd ploconeli la fiecare pas, începu să-l trateze pe Ionni cu ţigări de foi.

Ionni se afla încă sub impresia proaspetelor jigniri pe care i le aduseseră cei de la „Tovărăşia silvică“ şi începu discuţia pornind tocmai de la lucrul acesta. Ţinînd ţigara de foi între degete cu stîngăcie, Ionni spuse cu glasul unui om adînc jignit :

— Am vrut să-mi vînd mai adineauri pădurea, dar am dat peste nişte oameni tare ai dracului ! Cît p-aci să-mi dea peste cap toată treaba. Au vrut să mă-nghiţă cu măruntaie cu tot !

Kahilainen îşi luase un aer demn şi făcînd ordine printre hîrtiile lui de pe birou spuse, dîndu-i întru totul dreptate lui Ionni :

— Fireşte că printre noi, oamenii de afaceri, se întîlnesc, din păcate, şi oameni hrăpăreţi din fire.

Prezenţa milionarului îl făcuse pe Kahilainen să-şi concentreze toate forţele lui intelectuale. Căci n-ar fi voit să se facă de rîs în faţa unei asemenea personalităţi. Căutîndu-şi cu mare grijă cuvintele, continuă :

— Fiindcă veni vorba de morală, eu cred că aşa-zişa morală înaltă din lumea afacerilor se poate dezvolta şi menţine numai pe baza marilor capitaluri. Iar cei care folosesc micile capitaluri sînt nevoiţi să înlocuiască lipsa de capital printr-o morală josnică.

Ionni asculta cugetările acestea fără să înţeleagă nimic. Cuvîntul acesta străin, morală, întuneca toate celelalte cuvinte din frază, mai mult sau mai puţin clare şi ele. Dar era mulţumit şi cu atîta. Îşi dădu totuşi seama că şi aici se discuta prea mult. Nu, nu degeaba creştea neîncrederea lui Ionni faţă de aceşti

domni ! Prea îl credeau prost. Îi împuiau capul cu tot felul de vorbe, ca să scadă prețul mărfii.

Şi, din prudență, le dădu numaidecît a înțelege că cel care încearcă să-l tragă pe el pe sfoară se strădueşte degeaba. De aceea minți :

— Le-am spus-o verde în față afaceriştilor ălora că e de prisos a încerca să înşeli un om cu scaun la cap. Un om cu scaun la cap o să vadă numaidecît pe cine trebuie să dea la o parte şi ce trebuie să facă să nu cadă el însuşi în capcană.

— Aveți absolută dreptate !

Atîta putu răspunde Kahilainen. O asemenea cugetare ieşită din gura consilierului comercial Lundberg părea să cuprindă toată înțelepciunea vieții comerciale. Lui Kahilainen îi dădu de gîndit o asemenea cugetare şi drept răspuns, rosti cu glas profund:

— În viața oamenilor de afaceri, se înțelege, trebuie să priveşti fiecare eveniment ca şi fiecare om cu obiectivitate, fără să dai frîu liber simțămintelor tale subiective...

Încetul cu încetul discuția se apropia de problema cascadei. Kahilainen spuse :

— Agronomul Paapuri ne-a vorbit la telefon despre afacerea dumneavoastră.

Ionni răspunse :

— Da, vreau să scap de colosul ăsta al meu de la Pauhukoski.

— Aşa ? îl întrerupse uimit Kahilainen. E vorba de cascada Pauhukoski deci ?

„Societatea pe acțiuni" încercase în repetate rînduri să cumpere această cascadă însă, din diferite şi nenumărate cauze, societatea străină „Hesselschaft" nu acceptase să i-o vîndă. Kahilainen trase deci concluzia că domnul consilier comercial achiziționase această cascadă de la străini.

— Care va să zică aţi cumpărat-o de curînd? întrebă el.

Ionni răspunse:

— Da, am cumpărat pămînt, pădure şi casă. In toată această masă s-a nimerit să fie şi o cascadă. Iar acuma vreau s-o vînd. La ce-mi trebuie mie colosul ăla?

Kahilainen nu mai putea de bucurie şi încercă să afle preţul cascadei, însă Ionni i-o luă înainte întrebîndu-l el:

— Cît îmi puteţi da pentru ea?

Kahilainen căzu pe gînduri. El socotea că Lundberg, în calitatea lui de consilier comercial, e la curent cu această problemă şi de aceea hotărî să nu recurgă la şiretlicuri, ci să acţioneze pe faţă. Răspunse:

— După cum bine ştiţi, un cal putere valorează astăzi cam o sută de mărci. Ar însemna că Pauhukoski valorează aproape două milioane. Numai că vremurile sînt grele, nesigure. Pot trece zeci de ani pînă să înceapă valorificarea acestei căderi de apă. Iar atunci pierderile la dobînzi vor fi foarte mari. Trebuie să ţinem seama de toate lucrurile acestea pentru a stabili preţul real al cascadei.

In capul lui Ionni începură să joace imense sume de milioane. Imediat însă îl cuprinse bănuiala, aşa că mormăi posomorît:

— Iarăşi şi iarăşi aceste vremuri grele. Alţii cîştigă tocmai în vremurile grele, nu în cele bune.

Această atitudine neînduplecată din partea consilierului comercial îl fermecă pe Kahilainen, aşa că fu nevoit să admită:

— Da, aveţi perfectă dreptate.

Kahilainen mărturisi deschis că în rîndurile acţionarilor societăţii s-au şi purtat discuţii în legătură cu cascada Pauhukoski şi că s-a hotărît, cu acea ocazie, să se ofere un milion.

Ionni se agăţă cu bucurie de această cifră, însă spuse pe un ton reţinut:

— Da, de la suma asta zic şi eu că putem începe discuţia.

Tranzacţia porni, în felul acesta, pe drumul cel bun.

Un eveniment atît de important cerea totuşi hotărîrea unanimă a tuturor acţionarilor. Kahilainen îi făgădui lui Ionni că-i va convoca pe toţi pentru vineri în vederea încheierii contractului.

Ionni se simţi milionar. In sfîrşit, prezicerea tizului său se împlinea.

Cufundat în dulci visări, el părăsi „Societatea pe acţiuni". Fu condus cu plecăciuni şi scuze.

VIII

„Societatea pe acţiuni" urmărea de multă vreme această tranzacţie. Acţionarii fură convocaţi, de aceea, în termen, adică vineri, pentru a discuta respectiva afacere.

In biroul societăţii se porni forfotă mare. Urmară zile febrile în care se purtară discuţii aprinse şi se făcură tot felul de demersuri.

Aceleaşi mari griji o cuprinseseră şi pe logodnica lui Ionni, cîrnăţăreasa Liza. Ea pusese la cale totul în vederea cumpărării unui magazin de pielărie. Iar proprietarul acestui magazin căuta, în momentul acela, un nou domeniu pentru viitoarea sa activitate comercială. Se gîndea să deschidă un cinematograf. In acest scop închiriase o sală, achiziţionase toate cele necesare şi aştepta numai întoarcerea lui Ionni pentru a primi banii şi pentru a plăti mobilierul şi celelalte lucruri achiziţionate.

Incetul cu încetul se îmblînzi şi sora Lizei. Liza o trimise anume la soră-sa pe peţitoarea Kaisa pentru

a-i deschide ochii şi pentru a o sfătui să se împace cu schimbările survenite în familie.

Şi iat-o acum pe Kaisa trăgînd din trabuc şi lămurind-o, plină de răbdare, pe sora Lizei :

— Şi ce dacă-i golan ? În acte scrie că-i muncitor în port, nu golan. Mulţi nici nu ştiu bine cine-i. Afară de asta, deosebirea dintre domni şi golani nu-i nici chiar aşa de mare. E drept că golanul mănîncă prost, însă vorba lui e plină de duh. Ceilalţi, dimpotrivă, mănîncă bine, însă vorbesc fără nici un haz. Iar asta îi apropie pe unii de ceilalţi.

Adevărul acesta de netăgăduit avu darul s-o convingă pe sora Lizei. Ea se supuse voinţei lui Dumnezeu şi începu să-l convingă şi pe bărbatul ei, croitor de mîna a şaptea, să se împace cu această căsătorie, inegală din punct de vedere social, a surorii sale.

Soţul cedă şi el, în cele din urmă. Uitîndu-şi înaltul său titlu de croitor, catadicsi să-l accepte pe vagabond drept rubedenie. Pînă la urmă ajunse să şi spună :

— E-n regulă, fie chiar şi golan. Dacă învîrteşte mulţi bănişori, n-am nimic împotrivă.

La care sora Lizei aduse următoarea completare :

— Dacă are bani, înseamnă că nu mai e golan, ci domn în rînd cu toţi ceilalţi.

Curînd după aceea avu loc şi împăcarea cu Liza.

Şi în felul acesta viaţa cîrnăţăresei Liza se clarifică şi se lumină definitiv, ca un obiect de aramă bine curăţit.

Dar să mergem mai departe cu povestirea noastră.

Părăsind ultimul birou, Ionni se îndreptă, conform promisiunii, spre locul de întîlnire cu noul său prieten, agronomul, care îl aştepta la hotel. Zărindu-l în sfîrşit pe Ionni, agronomul alergă în întîmpinarea lui.

Din clipa aceea începu o veselă petrecere.

Ionni, crezîndu-se milionar, hotărî că mijloacele îi permit să trăiască şi să bea după cum îi pofteşte inima. Începu să se laude cu afacerile şi cu deşteptăciunea sa. Şi tot lăudîndu-se, spuse cu mîndrie :

— Sînt un flăcău atît de zdravăn, încît pot face orice, numai să vreau. Am început cu două mii, iar acum învîrt milioane. Şi nici cu două mii măcar, pentru că la început nu aveam nimic. Şi acum iată unde-am ajuns !

Ionni şedea la masă, mătăhălos şi greoi, iar scaunul pîrîia sub el în ritmul frazei.

Agronomul începu şi el să-l laude pe Ionni. Îi lăudă energia, aptitudinile, inteligenţa şi tactul comercial.

Ionni îl întrerupse şi spuse cu îndrăzneala omului băut :

— Nu-i de loc nevoie să fii deschis la bilă — adică să ai minte sau mai ştiu eu ce.

Şi înfierbîntat, strigă :

— Cînd dă însă norocul peste tine, aşterne-te imediat pe treabă : mănîncă zdravăn, bea vîrtos şi joacă-te cu milioanele ! Atunci poţi ajunge un consilier comercial pe cinste.

Autoritatea consilierului comercial îşi exercită influenţa aşa de mult, încît agronomul luă această peroraţie drept o adîncă vorbă de duh.

Pe măsură ce se îmbătau, prietenia li se întărea iar limbile li se dezlegau.

Spre sfîrşit, Ionni, beat de-a binelea, începu să vorbească tot felul de lucruri obscene. Autoritatea consilierului comercial se manifestă şi aici. Agronomul nu se lăsa mai prejos şi se şi bucură chiar, simţind că, în sfîrşit, s-a dezbărat şi el de acea reţinere obişnuită dar nesinceră a omului de la oraş. Iar cînd Ionni povesti o anecdotă foarte deşucheată, agronomul fu cuprins de entuziasm în faţa unui om atît de popular şi spuse şi el, la rîndul lui, una din cele care se povestesc numai în tovărăşia domnilor elegant îmbrăcaţi şi

chiar şi atunci numai în dosul unor pereţi destul de groşi.

Jubilînd, agronomul îl întrebă pe Ionni :

— Apropo, unchiule, eşti însurat ?

Ionni răspunse negativ, însă adăugă :

— Am început să mă gîndesc însă serios la însurătoare.

In mintea lui ameţită de băutură se ivi amintirea celor douăzeci de mii de mărci ale cîrnăţăresei Liza, mărci pe care nu le primise încă.

In acelaşi timp, în mintea agronomului se furişă o idee.

Aflînd că bogatul consilier arde de dorinţa de a se însura, îi propuse numaidecît o mireasă. Inecîndu-se de entuziasm, spuse :

— Am să-i recomand unchiului o văduvă foarte potrivită. Iar peţitorul am să fiu chiar eu.

Agronomul avea în vedere pe o cunoscută de-a sa, văduvă. Se bănuia că are aproape o jumătate de milion. Şi deşi, în înţelesul poetic al cuvîntului, această văduvă nu reprezenta nimic deosebit, deoarece nu era decît o bună gospodină, avea totuşi destui pretendenţi. Ea însă îi refuza pe toţi căci, după părerea ei, erau mult prea tineri şi uşuratici. Se temea c-o să-i cheltuiască averea şi de aceea aştepta un om mai în vîrstă şi mai avut.

Agronomului i se păru că Ionni era creat anume pentru văduva cu pricina, Maria Kouru. De aceea începu s-o ridice în slava cerului.

La început Ionni nu dădu nici o atenţie acestor vorbe de laubă, căci era logodit cu cîrnăţăreasa Liza. Dar laudele nemăsurate ale agronomului, zestrea de jumătate de milion şi toate celelalte îl făcură să-şi ciulească urechile. Şi-l întrebă deodată pe agronom, pe un ton plin de interes :

— Ce fel de muiere e ?

Agronomul, ameţit de băutură, începu să i-o descrie în amănunţime, iar ca încheiere spuse :

— Ca înfăţişare e durdulie, dar din punct de vedere estetic nu-i prea grasă. Principalul e că pretendenţii dau buzna la mîna ei. Ori asta înseamnă mult.

Ionni-i replică, tocmindu-se parcă :

— Ce nevoie am eu de flăcăii ei ? Nu înseamnă absolut nimic cînd o muiere are mulţi pretendenţi. Căci unii din ei ţintesc doar averea.

Prietenii sporovăiră încă multă vreme, sub efectul vinului, despre văduva Maria Kouru. Dar n-o să redăm aici tot ce-au vorbit.

Intr-un cuvînt, Ionni cedă pînă la miezul nopţii pe toată linia. Şi-o şterse din inimă pe Liza şi făgădui să se însoare cu văduva.

Dimineaţa, agronomul se trezi din beţie, dar nu-şi părăsi cîtuşi de puţin planul. El îi telefonă Mariei Kouru şi-i povesti deschis totul. Spre mirarea lui, văduva se învoi numaidecît la această căsătorie. Căci nici nu visase măcar să se mărite cu un comerciant atît de bogat din Helsinki.

In faţa lui Ionni se deschidea acum perspectiva unui nou milion. Era ca un torent vijelios care-l mîna spre ţărmul bogăţiei.

Dar vremurile erau, într-adevăr, grele. Şi mulţi oameni o duceau rău. Aşa se făcu că în societatea chefliilor noştri, a lui Ionni şi a agronomului, se pripăşi şi o victimă a vremurilor grele — colonelul în retragere Porhola, bun cunoscut de al agronomului.

Pe vremuri colonelul se însurase cu o femeie bogată, cumpărase moşii întinse, ba chiar şi o fabrică. Apoi începuse să trăiască pe picior mare şi să cheltuiască mai mult decît îi permiteau mijloacele. Făcea chefuri, juca cărţi, ţinea cai de curse ; pînă cînd, încetul cu încetul, i se topi toată averea. Acuma era ruinat cu totul. Dar creditorii îi făgăduiseră să-l cruţe dacă le va plăti douăzeci şi cinci la sută din datorii, ceea ce făcea două sute cincizeci de mii de mărci.

Colonelul încercase să facă rost de suma respectivă, dar în zadar. Şi înainte de asta fusese socotit drept un

prostănac, dar în ultima vreme, din cauza beției, se prostise de tot. Se spune că suferă și de *delirium tremens*. El însă tot mai continua să trăiască pe picior mare, iar uniforma lui strălucea ca la paradă. Colonelul servise mult timp în Rusia, de aceea cunoștea prea puțină lume din Helsinki și nu e de mirare că nu-l cunoștea nici pe Lundberg.

Amețit cum era, colonelul se așeză la masa celor doi, care erau destul de bine dreși și ei. Agronomul i-l prezentă pe Ionni.

— Unchiul Lundberg din Helsinki, spuse el mîndru de faptul că-l cunoaște atît de bine pe consilierul comercial. Și adăugă numaidecît : Unchiului nu-i plac titlurile.

— Jos titlurile ! strigă îndată Ionni.

Într-un cuvînt, colonelul Porhola se trezi din senin cu un unchi. Se încinse apoi un chef în toată regula.

Deși băuse zdravăn, colonelul nu-și uitase totuși greutățile financiare. Începu să se plîngă de vremuri :

— Grele timpuri pentru băncile noastre. Nu găsești bani nicăieri.

Ionni, beat turtă, se lăudă cu bogăția lui :

— Nu știu. Eu personal am să pun însă în curînd mîna pe un milion.

Auzindu-l, colonelul aduse numaidecît vorba de un împrumut. Agronomul îi sări în ajutor.

— Unchiule, spuse colonelul, n-ai să binevoiești cumva să-mi împrumuți o sumă de bani ? Ți-aș da o dobîndă mai mare ca la bancă.

Ionni, beat și lacom, fu atras de dobînda aceasta mare. Consimți numaidecît să-l împrumute. Începu chiar să-și dea aere că e în stare să-i împrumute orice sumă de bani.

— Și cît îți trebuie ? întrebă el.

Auzind că ofițerul are nevoie de un sfert de milion, spuse liniștit :

— Se poate. Mai așteaptă însă cîteva zile. Vineri

or să fie hîrtiile gata şi atunci am să te pot împrumuta.

Colonelul era „salvat". De bucurie, comandă cel mai bun coniac şi cele mai gustoase icre şi se puseră pe mîncare şi pe băutură după toate regulile unor oameni cu stare.

În timp ce benchetuiau, începură să se tocmească pentru dobîndă. Colonelul declară :

— Am să-ţi plătesc, unchiule, şase la sută.

Dar Ionni pretinse deodată şapte.

— Să-mi dai şapte, dacă nu cară-te dracului de-aici ! răcni el.

Colonelul încercă s-o scadă la şase, aducîndu-i dovezi convingătoare că o dobîndă aşa de feroce nu plăteşte nimeni. Dar Ionni era greu de urnit de pe poziţia lui. Colonelul afirmă :

— Şapte e prea de tot, unchiule ! Am să-ţi dau şase. Da, unchiule, rămîne la şase.

Dat fiind că Ionni nu trebuia să scoată banii pe loc, se învoi în cele din urmă la şase. Îşi strînseră mîna pentru a pecetlui afacerea, iar cheful se încinse şi mai aprig.

Agronomul era speriat văzînd atîta risipă. El mormăia într-una :

— Domnilor, nu credeţi c-ajunge ?

Dar Ionni se purta ca cel mai veritabil milionar, fără să se sinchisească de bani.

Încercînd să rostească o frază înţeleaptă, spuse :

— Milionarul n-are nevoie de portofel, în schimb trebuie să aibă bani în fiecare buzunar. Altfel n-are să creadă nimeni că-i milionar.

A doua zi se treziră din beţie.

Agronomul ar fi vrut să plece împreună cu Ionni împeţit la văduva Maria Kouru, dar aceasta locuia la o depărtare de peste o sută de kilometri de Tampere, şi

în afară de asta el mai avea de făcut un drum în interes de serviciu.

Din pricina asta se înţeleseră ca Ionni să meargă la văduvă singur, ca s-o cunoască şi să mai stea de vorbă cu ea.

— E o femeie modestă şi simplă, îl lămuri agronomul. Unchiul n-o să se simtă prea stînjenit în faţa ei.

Ionni nu avea obiceiul să se sfiască în faţa nimănui, aşa că observaţia agronomului nu-i făcu nici o impresie.

Băgînd de seamă cu cîtă stimă e servit la hotel, Ionni căpătă aerul şi demnitatea unui adevărat milionar.

Chiar şi acum, deschizîndu-i uşa, portarul se înclină plin de respect în faţa lui. Toate acestea păreau, desigur, ciudate şi neobişnuite, însă Ionni le privea ca ceva care i se cuvine şi remarcă liniştit :

— Bogătaşul poate fi recunoscut întotdeauna după cei din jurul lui.

Dar, părîndu-i-se că agronomul n-o să priceapă ce-a voit să spună, încercă să-şi clarifice ideea :

— Vreau să spun că în viaţa asta, cum îi sună unuia banii în buzunar, toţi ceilalţi îşi ies din minţi. Ei recunosc numaidecît pe ăl cu punga groasă.

Agronomul îi întări spusele :

— Păi banii sînt baza tuturor lucrurilor. Unchiul înţelege, desigur, că economia se întemeiază tocmai pe lucrul acesta care...

Şi agronomul începu să dezvolte pe tema aceasta interminabile teorii ştiinţifice.

Colonelul Porhola se apropie grăbit de ei. Căci se temea să nu-i scape din mîini salvatorul, consilierul comercial, nici pentru o clipă măcar.

Aflînd că Ionni are de gînd să-i facă o vizită văduvei Kouru, ceru voie unchiului să-l conducă pînă acolo în propria-i trăsură, trasă de o superbă pereche de cai. Îi spuse lui Ionni :

— Mă duc pînă la fabrica mea, căci am nişte treburi pe-acolo. E chiar în apropierea moşiei Kouru... Cred că vei binevoi, unchiule, să mergi în trăsura mea, nu ?

Ionni, fireşte, se învoi numaidecît şi fixară ora plecării.

Pînă una alta însă, Ionni se duse în oraş după treburile sale.

In oraş, Ionni Lumperi porni pe un nou făgaş al vieţii sale, făgaş care-l duse şi mai aproape de mormînt şi de înviere.

Pregătindu-se să meargă împeţit la văduvă, Ionni hotărî să-şi cumpere o cămaşă nouă, căci nu avea timp s-o spele pe cea cu care era îmbrăcat.

Vechiul lui obicei îl atrase însă spre piaţă, unde se putea cumpăra marfă mai ieftină.

După cum se ştie, piaţa din Tampere e cunoscută în lumea întreagă din pricina numărului mare de pungaşi care mişună prin ea. La început, e drept, pungaşii aceştia nu-l luară în seamă pe Ionni. Instinctul le spunea că nu de la unul ca el or să se pricopsească ei. Cu toate acestea, pungaşii, ca şi toată mulţimea din piaţă de altfel, îl zăriră pe Ionni care era, în toate privinţele, un fenomen rar întîlnit pe acolo.

Ionni începu să se tocmească cu o femeie de la ţară pentru o cămaşă. Femeia îi ceruse destul de puţin pentru o cămaşă bună, făcută din pînză de casă. La plată, Ionni scoase din buzunar o hîrtie de o sută de mărci, ultima hîrtie din prima mie. Pungaşii observară numaidecît lucrul acesta şi-şi spuseră că Ionni e tocmai ce le trebuie.

Unul din pungaşi se apropie de Ionni, întrebîndu-l cu bunăvoinţă :

— De unde eşti dumneata de loc, domnule ?

Ionni îi răspunse, politicos, că venise de la Helsinki. Auzind aceasta, proprietăreasa cămăşilor din pînză de casă îl întrebă iute :

— Da' ia spune-mi, ce-nvîrte pe-acolo Mikko, fecio-

rul lui Tuiuri? A plecat acum trei ani într-acolo şi de-atunci nu s-a mai auzit de el nimic.

Ionni îi răspunse că nu-l cunoaşte, pentru că el lucrează în sectorul maritim.

Hoţii o siliră pe femeie să înceteze cu întrebările. Văzînd cele o sută de mărci, îl înconjurară pe Ionni ca nişte tăuni şi-l împinseră cît mai departe de ţărancă.

Antti Tanakka, un grăsun cu ochii mijiţi, veni foarte aproape de Ionni. Era mic de statură şi vînjos ca un butuc. Apropiindu-se de el, îl întrebă de-a dreptul:

— Eşti dintre vagabonzi sau dintre hoţi?

Ionni răspunse nepăsător:

— De obicei mă frecam de vagabonzi, dar în ultima vreme am început să mă cam deprind cu banii.

Grăsunul Tanakka îşi scutură scrumul din pipă în palmă şi spuse:

— Întocmai aşa mi-am zis şi eu.

Îl ghicise numaidecît cu mirosul lui ascuţit de oaspete zilnic al pieţei. În Ionni se deşteptară vechile-i deprinderi de vagabond. El se alătură bandei de pungaşi ca şi cum aceştia ar fi fost vechii lui prieteni. Pălăvrăgind cu ei de una şi de alta, spuse plin de-o naivă sinceritate:

— Mi-am pus în gînd să mă-nsor şi de aia mi-am cumpărat o cămaşă curată.

Hoţii se împrietenirā numaidecît cu Ionni. La început îi dădură să bea de la ei pînă îl ameţiră, apoi începură să se cinstească din banii lui, cumpărînd vodcă de la unul din oamenii lor.

Hoţii se îmbătară şi începură să scoată fel de fel de chiote, care treziră în mod definitiv în Ionni pe vechiul vagabond.

Grăsunul Tanakka îl mai întrebă o dată pe Ionni:

— Şi aşa, zici că ai de gînd să mergi împeţit?

Ionni răspunse că aşa era. Pungaşii începură o discuţie veselă despre însurătoare, discuţie care-l pasionă

tare mult pe Ionni. Hoţii, ameţiţi de băutură, începură să-l atragă în mrejele lor. Grăsunul Tanakka îi spuse dinadins :

— Avem şi noi un prieten care-ar vrea să se însoare. N-ai cumva vreo mireasă cu avere frumuşică pentru el ? Te-am fi plătit bine ca mijlocitor.

Lăcomia puse iarăşi stăpînire pe Ionni şi el, aducîndu-şi aminte de cîrnăţăreasa Liza de care nu mai avea acum nevoie, spuse :

— Am una. Douăzeci de mii de mărci are muierea. Dar pentru treaba asta trebuie să-mi daţi şi mie ceva.

Pungaşii începură să se tocmească dinadins. Ionni nu se învoia s-o dea pe Liza lui oricui, şi de aceea se interesă cine-i mirele. Grăsunul Tanakka se gîndi o clipă, apoi răspunse :

— Antti Pitkeanen îi zice, un prieten de-al nostru. Şi visează tot timpul să se însoare c-o femeie bogată.

Pungaşii din jur pufniră cu toţii în rîs. Unul din ei adăugă :

— Şi el e mire bogat, numai că-şi ţine banii ascunşi.

Ionni crezu că prietenul său Antti are bănişori puşi deoparte din feluritele lui afaceri comerciale. Doar şi lui îi aranjase vînzarea pădurii. Ei, dacă era vorba de un om atît de bun, Ionni i-o ceda bucuros pe Liza lui.

Începu din nou tocmeala pe care pungaşii o prelungiră ca să-l reţină cît mai mult pe Ionni printre ei. Aceştia îşi puseseră în gînd să-l scuture de toţi banii care-i avea asupra lui.

Tanakka îi oferi două mii de mărci pentru mijlocirea căsătoriei. Dar Ionni ceru cinci.

Ziua se apropia de sfîrşit şi o dată cu ea se sfîrşeau şi cele o sută de mărci ale lui Ionni. Cu toate acestea ei tot nu căzuseră la învoială. E drept că Ionni mai scăzu din preţ, ajungînd la patru mii, dar hoţii nu se lăsau convinşi de loc. În cele din urmă fură gata-gata să se încaiere.

Într-un cuvînt, în ziua aceea nu hotărîră nimic. Dar pungaşii tocmai asta urmăreau. Ei îşi puseseră în

gînd să nu-l mai scape pe Ionni din ochi, căci băgaseră de seamă că în afară de banii cheltuiţi, el mai avea încă o mie de mărci.

Aflînd că Ionni se ducea a doua zi împeţit la văduvă, ei hotărîră să plece pe urmele lui ca să-l prade undeva în sat.

Grăsunul Tanakka îi spuse dinadins :

— De îndată ce te înapoiezi la Tampere, vino de-a dreptul în piaţă şi am să-ţi număr în palmă patru mii bani gheaţă.

Ionni era tare mulţumit că o peţise pe Liza şi că obligaţiile lui vor trece asupra unui om atît de cumsecade ca Antti Pitkeanen.

Clătinîndu-se şi împiedicîndu-se, Ionni se îndreptă spre hotel să se culce.

În dimineaţa următoare, agentul principal Pekuri veni să-i vîndă consilierului comercial Lundberg moşia lui Punturi, cumpărată de Ionni.

După ce fu introdus în camera lui Ionni, Pekuri începu prin a-şi cere scuze. Făcînd o plecăciune adîncă, spuse cu respect :

— Vă rog să-mi iertaţi îndrăzneala... Am auzit vorbindu-se că sînteţi amator de-o moşie... Am norocul să vă ofer un domeniu minunat...

Şi începu să ridice moşia lui Punturi în slava cerului.

— Din afirmaţiile cunoscătorilor, spuse el, moşia asta face două sute de mii de mărci, dar întrucît proprietarul are mare nevoie de bani, a consimţit s-o vîndă numai cu o sută cincizeci de mii de mărci.

Ionni ciuli urechile. I se prezenta o ocazie într-adevăr rară ; cu o sută cincizeci de mii, putea să cîştige două sute de mii.

Agentul, om cu experienţă, îşi dădu numaidecît seama că aici o să-i meargă. Cuvintele începură să-i curgă din gură ca apa unui pîrău. Se apucă să laude cu atîta

zei moşia, încît Ionni căzu în cursă. Totuşi preţul nu-i convenea şi pentru orice eventualitate începu să ponegrească ceea ce i se oferea.

— Cunosc pămînturile de prin partea locului ca-n palmă, minţi el. Un om cu scaun la cap n-o să-ţi ia nici pe degeaba ceea ce cauţi dumneata să-i vîrî pe gît.

Tot ploconindu-se, Pekuri exclamă cu înflăcărare:

— Tocmai, numai un om înţelept poate să cumpere această moşie.

Şi începu o tocmeală înverşunată.

În cele din urmă Ionni îşi cumpără propria lui moşie, consimţind să plătească pentru ea o sută zece mii de mărci.

Se înţeleseră să semneze actul de vînzare-cumpărare vinerea următoare. Pînă atunci Ionni spera să primească banii pentru pădurea vîndută „Tovărăşiei Silvice".

— Aşadar, vineri am să-ţi număr banii în palmă, spuse Ionni la plecarea agentului, dîndu-şi importanţă. Eu sînt om ordonat, la mine e ca-ntr-o farmacie totul.

Ceva mai tîrziu veni şi agronomul să-i facă lui Ionni o vizită, înainte de-a pleca în călătoria lui în interes de serviciu.

Ionni îi povesti, nepăsător, despre noua lui tranzacţie:

— Am mai cumpărat o moşioară pe nimica toată.

Agronomul începu să-l descoasă, dar în ziua aceea Ionni n-avea chef de vorbă. Nu dormise îndeajuns după petrecerea din ajun şi de aceea răspundea cu nepăsare la toate. Căscă şi mormăi:

— Am de gînd să cumpăr şi să vînd tot ce-mi cade sub mînă.

Totuşi, cu toate răspunsurile lui leneşe, se simţea că e foarte mulţumit de noua lui afacere.

Agentul Pekuri era şi el foarte mulţumit. Biroul îi propusese să vîndă moşia cu o sută de mii, iar el izbutise s-o „mărite" cu o sută zece mii. Cinci mii tot

aveau să-i pice, mai mult ca sigur. Nu avusese încă niciodată prilejul să pună mîna pe o bucăţică aşa de grasă. Îi părea aşa de bine, încît îşi amanetă bicicleta pe o sută de mărci şi făcu, împreună cu prietenii, un chef de pomină, la care fură rostite nenumărate discursuri înflăcărate în cinstea geniului comercial al lui Pekuri.

— Patria noastră dragă nu poate fi salvată decît de oamenii noştri de afaceri, spuse cu entuziasm unul din ei.

Iar altul întări :

— Noi oamenii de afaceri sîntem defăimaţi adesea, dar să ţină minte aceşti primejdioşi defăimători că ceilalţi oameni n-o duc nici ei chiar aşa de rău lîngă grămezile de bunuri pe care le strîngem şi le cheltuim uneori şi noi.

Şi ridicară de cîteva ori paharele şi în sănătatea lui Ionni care nu era de faţă — cel mai mare capitalist, care ştia să adune moşiile cumpărate cum aduni lemnele într-o grămadă.

Pekuri, ameţit de băutură, nu se putu duce nici în ziua aceea la asesorul Rumpuliini ca să încheie pomenita tranzacţie. Vineri însă avea de gînd să-şi răscumpere negreşit bicicleta şi să-i facă o vizită şi lui Rumpuliini.

Astfel, după ce încheie şi această ultimă afacere, Ionni cîştigă iarăşi o sumă importantă de bani. Ceea ce îi îngădui să trăiască pe picior şi mai mare.

La masa de prînz comandă şampanie. Modestului agronom i se păru că abuzează de ospitalitatea consilierului comercial. Aşa că se împotrivi cumpărării şampaniei, spunînd :

— Prea mulţi bani cheltuieşte unchiul.

Dar Ionni răspunse pe tonul milionarului :

— Milioanele nu trebuiesc numai strînse, ci şi risipite, altfel o să fie prea înaltă grămada.

Beau amîndoi şi vorbeau despre milioane. În fiecare frază a lui Ionni, agronomul descoperea un profund adevăr. Ionni se ridicase acum în ochii lui întocmai ca un turn înalt.

Ionni se ameţi şi căzu din nou în starea lui de nepăsare. Se învioră doar pentru o clipă, cînd îi veni în gînd să revîndă cuiva moşia pe care o cumpărase în ziua aceea de la Pekuri.

— Aş lăsa-o la două sute de mii, spuse Ionni agronomului. N-ai cumva vreun cumpărător ?

Agronomul, amabil, îi veni numaidecît în ajutor. Spuse că are un cunoscut, un oarecare asesor Rumpuliini, care tocmai căuta o moşie în valoare de două sute de mii de mărci.

Agronomul începu să-l întrebe ce fel de moşie era şi cum se chema, dar Ionni nu-i putu satisface curiozitatea. El spuse :

— Mi se pare că Pekuri zicea că se cheamă Isolohko.

Trebuie să vă spunem că agentul Pekuri pomenise într-adevăr acest nume, numele oficial al moşiei lui Punturi. Dar nici Ionni şi nici agronomul nu ştiau acest lucru. Ceea ce spori şi mai mult încurcătura.

Agronomul alergă, slugarnic, să-i telefoneze lui Rumpuliini. Asesorului îi plăcu recomandarea agronomului. Iar cînd află că moşia aparţine consilierului comercial Lundberg, încîntarea lui nu mai cunoscu margini şi hotărî, pînă una alta, să nu mai facă cercetările de rigoare. Făgădui să vină vineri la Tampere, la hotel, ca să încheie tranzacţia.

Trebuie să arătăm că agronomul nu era la curent cu toate afacerile asesorului. El nu ştia, de pildă, că văduvul Rumpuliini o peţea pe văduva Maria Kouru şi nici că văduva stătea în cumpănă, deoarece Rumpuliini avea un capital de numai o sută de mii de mărci, iar dînsa avea de gînd să se mărite cu cineva care posedă cel puţin două sute de mii.

Aşa că Rumpuliini hotărîse să împrumute de undeva o sută de mii de mărci ca să cumpere o moşie mare

şi să ajungă, în felul acesta, un mire demn de Maria Kouru.

Dar nu era uşor să găseşti cu împrumut o sută de mii de mărci. Rumpuliini se interesă pretutindeni şi telefonă chiar aceluiaşi birou care, după recomandaţiile lui Antti Pitkeanen, se angajase să vîndă moşia lui Ionni prin intermediul agentului Pekuri.

Patronul acestui birou, un oarecare Tiurinen, nu-i făgădui nimic precis lui Rumpuliini, dar îi spuse că are să-l aibă în vedere.

În clipa aceea se afla în birou şi Antti Pitkeanen, care trăgea nădejde să capete o mică însărcinare pentru a cîştiga şi el cîteva mărci. Patronul biroului, mai mult ca să facă haz, îi spuse lui Antti:

— Uite, fă şi tu rost de-un împrumut de o sută de mii de mărci pentru un bogătaş şi are să-ţi pice şi ţie o bucăţică grasă.

Antti dădu melancolic din mînă şi ieşi din birou să mai hoinărească pe străzi.

Pe stradă se întîlni întîmplător cu Ionni. Ionni, care cîştigase aşa de mult cu tranzacţiile lui comerciale, se arătă plin de generozitate, şi-i dărui lui Antti zece mărci. El începu să vorbească, entuziasmat, despre bogăţia sa şi-i povesti cum îi împrumutase unui colonel un sfert de milion de mărci.

Atunci Antti încercă să aranjeze şi afacerea lui Rumpuliini. Dar Ionni se încăpăţînă:

— Săracilor nu le dau bani cu împrumut, spuse el aspru. Nu împrumut decît bogaţilor. Şi atunci numai cu dobîndă mare.

Antti exclamă:

— Garantez că Rumpuliini e bogat!

Asta schimbă situaţia şi Ionni hotărî să-l împrumute pe Rumpuliini din banii pe care urma să-i primească pentru moşia sa Isolohko.

Îi porunci deci lui Antti să-l aducă la hotel pe asesorul acela bogat, Rumpuliini, la termenul fixat.

In felul acesta asesorul era „salvat". Iar speranțele lui în ceea ce privea sentimentele văduvei se transformară în siguranță.

Ionni însă, datorită milioanelor sale, devenise un rival primejdios.

Ionni nu știa, bineînțeles, nimic despre asta. El bea împreună cu Antti ; înainte de plecare sporovăia cu acesta, fără nici o grijă, despre milioanele cîștigate.

Aducîndu-și aminte de discursurile științifice ale agronomului Paapuri, Ionni declară :

— Eu, frate-meu, duc o justă politică economică. Eu n-am nevoie de milioane în rai. Vreau ca în viața asta pămîntească să capăt o dobîndă cît mai mare la banii mei.

Antti, moleșit din pricina vinului, cum auzi despre rai, se și agăță de această temă religioasă, dar nu putu rosti nimic deosebit. El îngînă :

— Da... acolo în rai... n-ai ce face... cu milionul...

Plutind în dulci visări, Ionni continuă :

— Căci ce-i spun eu sufletului meu ? Dacă tu, frățioare, te-nvîrți pe lîngă milion, nu-ți uita nici trupul păcătos — oferă-i tot ce se cuvine să primească de la un milion...

Apoi adăugă cu toată seriozitatea :

— Sufletul trebuie să fie liber ca vîntul. Milionul n-are decît să rătăcească în lumea asta largă, sufletul însă nu trebuie să prindă patimă de el. Iar de trăit, trebuie să trăiești doar din dobînda capitalului tău. Asta e cea mai justă politică economică...

Antti îl asculta, dar nu înțelegea prea mult. Capul lui, așezat pe gîtu-i lung și slab, făcea plecăciuni din ce în ce mai dese pînă cînd, în cele din urmă, adormi cu capul pe masă, biruit de oboseală.

Ionni adormi și el, legănat de visurile sale dulci și copilăroase.

IX

Intre timp colonelul Porhola se înţelese cu creditorii. Aceştia, fireşte, îl crezură imediat ce aflară că în această afacere e amestecat şi numele consilierului comercial Lundberg.

Acum colonelul, instalat în luxoasa lui trăsură, se îndrepta spre fabrică. Alături de el şedea Ionni, solemn, în frac şi cu jobenul pe cap.

Străduindu-se să-i fie consilierului pe plac, colonelul îi povestea, fără să se oprească, despre viaţa lui furtunoasă şi despre campaniile sale militare. In tinereţe luase parte la războiul cu Turcia.

Astfel ajunseră la domeniile văduvei Maria Kouru. In ceea ce privea împrumutul, ei se înţeleseră să se întîlnească vineri, cînd Ionni urma să-i aducă el însuşi banii la domiciliu.

Văduva Maria Kouru aştepta cu nerăbdare sosirea mirelui. In casă totul strălucea de curăţenie. Totul era gata pentru primirea bogatului mire din Helsinki.

Maria, fiind o femeie de-o înaltă ţinută etică, invită la ea pe-o prietenă, domnişoara Riipio, în calitate de „perdea".

Această „perdea" era absolut necesară pentru ca lumea să nu-i atribuie văduvei cine ştie ce fapte imorale.

Maria auzise multe despre ciudăţeniile mirelui, iar acum ardea de curiozitate să-l vadă.

In cele din urmă luxoasa trăsură a colonelului se opri în faţa conacului. Maria îl recunoscu numaidecît pe colonel şi înţelese că domnul cu jobenul, care şedea alături de el, era chiar mirele. Şi începu numaidecît să se agite. In casă, toată lumea vorbea în şoaptă şi umbla în vîrful picioarelor.

Caleaşca cu colonelul plecă. Ionni se îndreptă singur spre intrare. Mireasa trimise servitoarea să-i iasă înainte.

Ionni fu condus în salon unde intră, sfioasă, şi mireasa — stăpîna casei.

Ionni întrebă, aşa cum se cuvine la casele mari :

— Aici locuieşte văduva Kouru ?

— Eu sînt, răspunse gazda sfioasă.

Ionni îşi drese glasul şi spuse :

— Am învîrtit împreună cu agronomul Paapuri afaceri de milioane şi el mi-a spus că n-ar strica să vă fac o vizită.

— Fiţi bine venit ! murmură ruşinată gazda.

Domnişoara Riipio făcu, în tăcere, o plecăciune adîncă. Iar cînd ieşi, împreună cu Maria, după treburile gospodăriei, exclamă :

— Doamne Dumnezeule, ce modest e ! Milionar şi cu ce pantaloni zdrenţuiţi umblă !

Agronomul îi spusese Mariei, prin telefon, despre această ciudăţenie a consilierului şi de aceea ea îi luă numaidecît apărarea. Maria Kouru era o fiinţă lipsită cu totul de romantism şi apărîndu-şi mirele, spuse cu toată simplitatea :

— Cei care umblă în mătăsuri sînt mîncaţi de datorii, pe cînd cel ce poartă pantaloni de doc are punga plină.

Văduva ştia foarte bine în ce vremuri trăieşte. Văzuse destui moşieri uşuratici care fuseseră nevoiţi să se despartă de moşiile lor.

— Viaţa nu-i un dans, spuse ea domnişoarei Riipio pe un ton moralizator. N-am mai pomenit ca un colonel să plimbe degeaba în trăsura lui pe orice terchea-berchea. Nu te lua după pantaloni.

Intre timp Ionni examină casa. Cercetă curţile şi dependinţele, tot încercînd să intre în vorbă cu stăpîna. Dar mireasa, ruşinată, tăcea.

În cele din urmă fu gata şi masa. Ionni fu poftit la masă singur, în timp ce mireasa şi personalul casei îl serveau.

Ionni se apucă să înfulece cu pofta lui obişnuită de Samson. Unde mai pui că două zile o ţinuse numai în băutură, iar acum se înşirau în faţa lui fel de fel de bucate minunate. Se năpusti asupra mesei cu o poftă nebună şi goli aproape în acelaşi timp două farfurii.

În timp ce mînca peşte arunca priviri piezişe, ca un taur, spre farfuria cu carne, ca să împungă numaidecît şi în partea aceea.

Mireasa, supusă şi sfioasă, se agita şi-l servea, iar el se gîndea cum să facă să intre în vorbă cu ea. Pofta lui nemăsurată de mîncare era cît p-aci să-i răstoarne toate planurile, dar făcînd o sforţare, se agăţă de partea introductivă a discursului său. Ochind farfuria cu cîrnaţi, Ionni declară deodată :

— Prorocul Mahomed era un bun proroc şi-un om cît se poate de înţelegător. A născocit o credinţă înţeleaptă, numai că degeaba le-a interzis el oamenilor să mănînce carne de porc.

Stăpîna casei înţelese că mirele atacase o temă istorică şi, ruşinîndu-se şi mai tare de lipsa ei de cultură, spuse încetişor :

— Da, multe a scris istoria despre el. Dar, fireşte, nu oricine are timp să se adîncească în studiul istoriei.

Ionni, continuînd să mestece, îi răspunse :

— Eu înţeleg bine istoria. O dată Hankku a născocit cum că religia îl obligă pe sultanul turc să ţină mai multe neveste. Eu însă i-am spus drept în faţă : „Ce-are a face religia, cînd sultanul se joacă cu milioanele ? De n-ar fi milioanele lui, de mult l-ar fi înhăţat poliţia !"

— Religia ne îndeamnă să mergem pe calea adevărului, ciripi văduva.

Dar Ionni, neluîndu-i cuvintele în seamă, continuă să-şi dezvolte tema lui favorită:

— I-am spus-o drept în faţă lui Hankku: „Nu faci doi bani ca istoric!"

Ionni îşi întipărise în minte cîteva cuvinte din cele pe care le rostea de obicei colonelul, iar acum amintindu-şi-le, spuse ca să impresioneze:

— La sultanul turc domneşte eticheta şi cultura, nicidecum religia.

Cuvintele acestea străine o încurcară şi mai rău pe mireasă. Ea nu le înţelese pe toate şi se simţi, de aceea, o fiinţă tare neînsemnată.

Domnişoara Riipio intră pentru o clipă în sufragerie şi-l întrerupse pe Ionni, care pornise s-o peţească în mod metodic pe văduvă.

Îndată după plecarea ei, Ionni continuă să vorbească. De data aceasta se apropie ceva mai mult de ţintă, declarînd grăbit:

— Tii, ce de lume la tîrgul din Helsinki! Mi se-ntîmpla, cînd mă duceam pe-acolo, să-mi joace pe dinaintea ochilor de-atîta norod!

Iar după ce termină de mestecat, făcu încă un pas pentru a se apropia de ţintă:

— Te şi apucă mirarea cînd te gîndeşti cîtă grijă pe muieri ca să aducă pe lume atîta popor!

Văduva se alătură sfios discuţiei:

— Da, la Helsinki e tare multă lume. Toţi ăştia de prin sate se duc într-acolo. Aici nu mai poţi găsi nici măcar o servitoare.

Dar tema aceasta nu-l interesa pe Ionni. El înainta cu statornicie spre ţelul său şi, continuînd să mestece, spuse cu gravitate:

— Chiar de la începutul istoriei s-a stabilit că trebuie să ne înmulţim şi să umplem pămîntul. Altfel n-ar ajunge nici soldaţii şi nici muncitorii.

Asemenea înaltă conştiinţă cetăţenească îi plăcu văduvei şi ea rosti cu glas smerit şi cucernic:

— Da... Toate astea-s lăsate de la Dumnezeu.

Gîndindu-se la latura sentimentală a afacerii care-l adusese acolo, Ionni se simți înduioșat într-o oarecare măsură. Înghiți bucata pe care-o avea în gură, își drese glasul și spuse cu însuflețire:

— Orice bărbat, chiar și acela căruia îi plac banii, trebuie să încerce sentimentul iubirii măcar o singură dată în viață. Altminteri doi bani nu face bărbatul acela.

Ionni dădu farfuria la o parte și-și completă gîndul în felul următor:

— Că noi nu știm cînd vine moartea să ne bată la ușă. Iar cînd o să bată o să fie prea tîrziu să mai împlinim dorința inimii noastre.

Cuvintele lui o mișcară atît de mult pe văduvă, încît fu cît p-aci s-o podidească lacrimile; emoționată cum era, izbuti cu greu să îngîne:

— Da, trebuie să ne grăbim... Înainte ca toporul să izbească în scîndurile coșciugului nostru...

Ionni își dădu seama că era timpul să se ridice de la masă, căci golise toate farfuriile.

Se ridică plin de noi forțe pentru lupta hotărîtoare. Se șterse la gură și rosti:

— La drept vorbind am venit aici pentru treaba despre care mi-a vorbit agronomul.

Gazda ghici despre ce era vorba, dar nu zise nimic, resemnată în fața sorții. Deodată Ionni întrebă:

— Așadar, posezi o jumătate de milion?

Văduva confirmă.

— În scripte așa stă scris — o jumătate de milion, spuse ea — dar Domnul a fost milostiv cu mine, și cu binecuvîntarea lui procentele mi-au crescut binișor.

Ionni, spuse, fiind cu totul de aceeași părere:

— Domnul Dumnezeu e nevoit să-și arunce ochii și în registrele de bancă pentru a adăuga o dobîndă mai mare celui care are mai mulți bani.

Apoi rosti, plin de admirație:
— E deștept bătrînul ăla de sus!
După un scurt răstimp de tăcere, Ionni aduse vorba și de averea lui:
— În prima mea afacere cu pădurea am cîștigat vreo două sute de mii. Apoi, din vînzarea cascadei, mi-a ieșit un milion în cap. Iar acum mi-am revîndut pădurea destul de bine. Așa că bani am berechet.
Ionni era încredințat că spune numai purul adevăr și de aceea se lăuda cu multă sinceritate, din toată inima.
— Și cînd te gîndești c-am început fără un ban în buzunar, spuse el. Dar pe urmă mi-a mers bine și am cîștigat la loterie.
Da, Ionni recunoscu că avusese noroc și spuse:
— Cînd îți pune Dumnezeu mîna-n cap, nu se mai zgîrcește. Căci nu binecuvîntează din buzunarul lui. El nu face decît să mute avuția de la unul la altul. Așa că binecuvîntarea dumnezeiască se poate spune că-i un cuțit cu două tăișuri.
Văduva nu se simțea acum în stare să se gîndească la lucruri atît de profunde și de aceea se învoi, supusă, cu tot ceea ce spusese Ionni.
Totuși, prinzînd oarecum înțelesul vorbelor lui, ea rosti cucernic:
— Dacă fiecare din noi ne-am așeza fără cîrtire în fața acestui cuțit, atunci n-ar mai exista suferință și durere.

X

Așa că fu pus la punct totul. Cu toate acestea gazda amînă logodna pînă duminica următoare. Familia ei respecta cu strictețe vechile și bunele obiceiuri conform cărora părinții, dacă mai sînt în viață, trebuie să asiste la logodna fiicei lor. Iar bătrînii nu puteau veni mai devreme.

Lucrul acesta îi convenea şi lui Ionni. El plănuise ca pînă atunci să vîndă cascada şi să încheie toate tranzacţiile cu cumpărarea şi vînzarea moşiilor. Pînă duminică probabil că şi funcţionarii de la biroul forestier aveau să izbutească să numere copacii din pădurea lui. Afară de asta el voia ca pînă atunci s-o mărite cu orice chip şi pe fosta lui logodnică, Liza, şi să capete şi pentru treaba asta o mică sumă de bani.

Luîndu-şi rămas bun, Ionni o făcu pe noua lui logodnică, Maria Kouru, să rostească un jurămînt. El îi spuse:

— Ar trebui să punem şi cîte o cruce sub înţelegerea noastră.

Văduva nu pricepu că Ionni face aluzie la o înţelegere scrisă şi, interpretînd fraza în felul ei cuvios, rosti profund emoţionată:

— Fiecare din noi a şi depus în faţa Domnului Dumnezeu un jurămînt care nu mai poate fi călcat.

Ionni se simţi mişcat şi începu s-o încredinţeze de statornicia sentimentelor lui.

— Eu, rosti el, n-am obiceiul să zîmbesc la două deodată.

Caleaşca gazdei îl duse pînă la Tampere unde urma să primească o mică sumă de bani pentru cîrnăţăreasa lui, căci acum îi zîmbea alteia.

Viaţa i se părea minunată şi plină de poezie.

Dar escrocii din Tampere puseră la cale să-l întîmpine pe Ionni în alt loc, la hanul lui Rouvari.

Acest han se afla cam la vreo treizeci de kilometri de Tampere şi în hanul acesta pungaşii jefuiau deseori pe călătorii de la ţară care, din diferite motive, nu puteau fi buzunăriţi la oraş.

La drept vorbind, pungaşii din Tampere închiriaseră casa aceea în taină pentru afacerile lor necurate. Şi

acolo îl aşteptau acuma pe Ionni. Ei trimiseră înainte pe unul din oamenii lor ca să-i iasă lui Ionni în cale şi să-l aducă la han.

Pungaşii veniseră cu vodca şi cu gustările lor. Unii din ei aduseseră, de ochii lumii, tot felul de scule, ca să dovedească prin asta că sînt nişte simpli lucrători în cazul în care ar da peste ei poliţia. Aşa de pildă Tanakka, fost electrician, venise cu tot felul de cleşti şi şuruburi, iar pentru mai multă siguranţă nu pregetase să aducă chiar şi o sticlă cu acid pentru lipirea metalelor.

Işi luaseră, într-un cuvînt, toate precauţiile. Chiar şi vodca fusese turnată din timp în sticle de limonadă, ca nu cumva poliţia să-şi închipuie că acolo s-ar face comerţ clandestin cu alcool [1].

Ionni sosi la han bine dispus. Avea chef să împărtăşească şi altora, şi cît mai grabnic, importanta schimbare care survenise în viaţa lui. Se alătură numaidecît pungaşilor şi după ce bău cu ei, începu să se laude cu succesele obţinute:

— Am pus pe jar o văduvă. S-a îndrăgostit numaidecît de mine şi s-a învoit să mă ia de bărbat.

Escrocii începură să ciocnească cu el şi Ionni, simţindu-se mire tinerel, se lăsă pradă lirismului.

Trebuie să vă spunem că în timpul acesta se afla la han şi un cunoscut de-al stăpînului, un oarecare Heikki Sipilea. Acesta se întorsese nu de mult cu căruţa de la Tampere împreună cu fratele lui mai mic. Heikki Sipilea făcuse la Tampere tot felul de cumpărături, luînd printre altele, pentru nevoile gospodăriei, şi o sticlă cu vitriol.

Turnase vitriolul într-o sticlă obişnuită de limonadă şi de aceea o ascunsese cu mare grijă, ca nu cumva

---

[1] Acţiunea nuvelei se petrece în anul 1915, pe cînd în Finlanda era încă în vigoare regimul sec. (Nota red. ruse.)

să bea din greşeală cineva otrava aceea îngrozitoare. El ascunse sticla în dulapul care se afla în camera stăpînului.

Pungaşii se instalară în alte două odăi ale hanului, unde se aşezară să joace cărţi, intenţionînd să-l scuture pe Ionni de mia lui de mărci pe cale legală. Ionni pierdea fără să se sinchisească. Ce nevoie avea el de mărunţişul acela cînd avea să-i sune în curînd în buzunare cîteva milioane de mărci?

Cît despre tranzacţia pusă la cale în legătură cu Liza, escrocii tărăgănau lucrurile cît puteau, căutînd să-l îmbete pe Ionni de-a binelea. În cele din urmă acesta se îmbătă criţă.

În timpul acesta Heikki Sipilea, pregătindu-se de plecare, scoase din dulap toate cumpărăturile şi le duse în curte ca să le pună în căruţă. Sticla cu acid sulfuric o lăsă pînă una alta pe masă, temîndu-se că lichidul din sticlă o să-i strice lucrurile din căruţă.

Între timp Ionni, beat turtă, ieşi pe sală pentru nevoile lui personale, dar la întoarcere nimeri altă uşă. Rătăcind pe sală cu sticla de vodcă în mînă şi dorind să-şi găsească prietenii, împinse cu umărul uşa de la odaia stăpînilor. Beat cum era, năvăli în odaie unde în clipa aceea nu era nimeni.

Se aşeză la masă, dădu pe gît restul de vodcă şi rămase acolo fără să-şi dea seama unde se află.

Tocmai atunci intră în odaie fratele mai mic al lui Sipilea. Văzînd pe masă sticla de vitriol, îl înjură în gînd pe Heikki pentru nesocotinţa lui.

„Beţivul putea să-nghită din greşeală şi otrava!“ îşi spuse el şi luînd sticla, plecă. Ajungînd în curte, strigă fratelui său să nu mai zăbovească mult şi ieşi cu căruţa în drum.

Ionni, beat criţă, şezu cît şezu la masa stăpînului, apoi se ridică, vrînd să se ducă la tovarăşii săi; dar făcu un pas, se clătină şi căzu jos în nesimţire.

În momentul acela Heikki Sipilea se întoarse în odaie după sticlă. Văzînd pe masă sticla de limonadă

goală, Heikki încremeni de groază. Îşi închipui că omul care zace pe podea băuse din greşeală otrava şi acuma trage să moară. Şi ai fi zis, într-adevăr, că-i gata să-şi dea duhul, căci horcăia şi gemea într-una.

Sipilea chemă îndată după ajutor. Se ridică zarvă mare, forfotă, strigăte. Se zăpăciră cu toţii. Nimeni nu ştia ce trebuie făcut. Cineva începu să strige la Heikki Sipilea :

— Cum ai putut fi aşa de nesocotit cînd e vorba de otravă ?

Heikki se sperie. Tribunalul putea să-l acuze de omor prin imprudenţă. Începu să bombăne, înfricoşat :

— De unde puteam eu şti c-are să se întîmple una ca asta...

Începură să-l zgîlţîie pe Ionni, dar degeaba — el continua să horcăie. Cineva declară pe un ton plin de autoritate :

— Da, de-acuma n-o să-şi mai revină.

Se apucară să toarne apă peste el. Drept răspuns Ionni nu făcu decît să mîrîie, iar horcăielile din pieptul lui deveniră şi mai puternice.

Totuşi apa, foarte rece, îl aduse oarecum în simţiri. Ridicîndu-se în coate şi aşezîndu-se pe duşumea, începu să se uite prostit la cei din jur.

Heikki, înfricoşat, se aplecă spre Ionni şi-i strigă în ureche :

— Ai băut otravă !

— Ce ? întrebă Ionni fără să înţeleagă nimic.

Heikki îi vîrî sub nas sticla de limonadă goală şi-i urlă şi mai tare în ureche :

— Otravă, ai băut otravă !

— Ce ? îl întrebă încă o dată Ionni.

— Otravă, ai înghiţit otravă ! răcni Heikki cît îl ţinură puterile chiar în urechea lui Ionni.

Hoţii din Tampere, auzind atîta larmă şi zgomot, veniră să vadă ce s-a întîmplat.

Stăpîna hanului, tremurînd toată de frică, le spuse :

— Iată, ăsta a băut vitriol şi acuma trage să moară.

Grăsunul Tanakka se năpusti spre dulap. Venind la han, el pusese sticla sa cu vitriol în spatele dulapului ca nu cumva prietenii săi să se otrăvească din greşeală. Fireşte că el n-avea de unde şti că servitoarea, dereticînd prin odaie, îi aruncase sticla la gunoi, crezînd că-i plină cu apă.

Negăsindu-şi sticla după dulap, Tanakka pricepu că Ionni se otrăvise cu acidul lui. Îşi vesti prietenii în taină, iar aceştia îngheţară de groază. Căci toate acestea miroseau a judecată şi a temniţă. Se îndoiau că judecătorul îi va crede c-au otrăvit un om fără un scop anume. Nu o dată avuseseră ei de-a face cu poliţia şi, de aceea, nu era de mirare că toată banda de hoţi fu cuprinsă de spaimă.

Hoţii îşi luară îndată catrafusele şi părăsiră hanul. Dar din prudenţă nu porniră pe drumul mare, ci se răspîndiră prin păduri ca să se poată strecura neobservaţi pînă la Tampere.

Ionni şedea tot pe podea. Dar cînd îi ajunse, în cele din urmă, la cunoştinţă că în loc de vodcă băuse din greşeală otravă, beţia îi trecu ca prin farmec. Cu ochii larg deschişi de groază, întrebă din nou :

— Şi zici c-a fost otravă ? Fir-ar al dracului să fie...

Hangiul, Rouvari, întări cu calm :

— Da, a fost otravă. Iar acuma ai să mori.

— Aoleu, păcatele mele ! strigă Ionni cu o voce înfricoşătoare.

Beţia îi trecuse cu totul. Dar Ionni îşi simţea acum măruntaiele ca mistuite de flăcări. Şi începu să strige, îngrozit :

— Aoleu, necuratul ! Aoleu, îl simt cum mă ia cu el...

Printre răcnete şi înjurături, Ionni se plîngea de arsuri în stomac. Intr-adevăr, stomacul lui, nedeprins cu bunătăţile, digera anevoie îmbelşugata trataţie a

văduvei Kouru. De aceea simţea el dureri şi arsuri violente în stomac.

Bărbaţii suspinau şi se scărpinau la ceafă, istoviţi de atîta aşteptare. Femeile boceau cuprinse de nelinişte. Iar în casă totul era vraişte.

Se simţea mare nevoie de ajutorul unui medic. Heikki Sipilea, simţindu-se vinovat, îl luă pe Ionni în căruţă să-l ducă la un medic din Tampere.

Dar cu un bolnav în stare aşa de gravă, nu se putea mîna prea repede, ca să nu-l zguduie. Aşa că trimise un om înainte ca să vină cît mai repede cu medicul în întîmpinarea lui Ionni.

După ce-l suiră pe bolnav în căruţă, porniră spre Tampere. Ionni nu mai contenea cu gemetele.

La vreo douăzeci de kilometri de oraş se întîlniră cu omul trimis înainte, care venea cu medicul.

Bolnavul începu să se plîngă de arsuri violente în stomac şi de aceea medicul nu dădu voie să fie transportat mai departe. Se opriră în cătunul cel mai apropiat şi traseră la cea dintîi casă. Pirhonen, proprietarul, gospodar cu stare, se împotrivi la început:

— Păi, cine-o să mă despăgubească pe mine de toate astea? întrebă el.

Nimeni nu-i răspunse, căci nimeni nu ştia dacă Ionni are sau nu bani la el. Cît despre Ionni, el zăcea în căruţa oprită în uliţă.

Medicul începu cu morala, apoi declară pe un ton poruncitor:

— N-aveţi dreptul să refuzaţi adăpost unui om care se află în pericol de moarte.

Nevasta proprietarului, femeie cu frica lui Dumnezeu, spuse bărbatului său:

— Ei, atunci să-l lase aici!

Ionni fu transportat în casă pe braţe şi culcat în pat. Doctorul se interesă de cele întîmplate şi aflînd că Ionni băuse o jumătate de litru de vitriol,

ridică din umeri şi, cu răceala caracteristică oamenilor de ştiinţă, spuse scurt:

— Apoi atunci nu mai are mult de trăit.

Doctorul rămase doar mirat că Ionni rezistase pînă atunci. Dar văzînd cît e de mare, găsi şi pentru lucrul acesta o explicaţie ştiinţifică:

— Are o constituţie de fier care, după cît se vede, e în stare să săvîrşească minuni.

Medicul sfătui să i se dea bolnavului lapte, dar în nici un caz lapte acru.

—Laptele luat în cantitate abundentă o să-i uşureze chinurile, spuse medicul. Dar nimic nu mai e în stare să-l readucă la viaţă.

Lui Ionni îi ascunseră, fireşte, starea lui deznădăjduită şi începură să-l întrebe, cu multă grijă, cine e şi de unde vine. În buzunar i se găsi extractul de naştere. După ce-l citi şi înţelese că Ionni e un simplu vagabond care mai lucra din cînd în cînd şi în port, medicul rosti cu răceală:

— Bine cel puţin c-a înghiţit otrava golanul ăsta şi nu un om destonic.

Gospodarul Pirhonen ridică iar problema plăţii. Şi-l întrebă pe Ionni dacă are bani. Ionni arătă în tăcere spre pantalonii săi care atîrnau de tăblia patului. Începură să scotocească prin buzunare şi găsiră peste cinci sute de mărci. Atunci Pirhonen se învoi să-l ia pe Ionni cu întreţinere completă.

La plecare, medicul spuse stăpînului casei cu răceală:

— Trebuie să aveţi în vedere că cei care mor otrăviţi se descompun extrem de repede. Mai cu seamă pe-o căldură ca asta. Aşa că vă sfătuiesc să-l îngropaţi chiar în ziua decesului.

Pirhonen ţinu seama de lucrul acesta şi trimise îndată la Tampere pe Iaşca Rinni, fiul vecinului său, cu o însărcinare. Îi dădu cinci mărci drept răsplată şi o altă sumă de bani pentru groparii care trebuiau să sape o groapă pentru a doua zi.

Cheltuielile se făcură, bineînţeles, din banii găsiţi în buzunarul lui Ionni.

Intre timp medicul, întorcîndu-se acasă, îşi aduse aminte că la comandarea gropii se cere o adeverinţă care să certifice cauza decesului. De aceea trimise adeverinţa respectivă prin poştă, pe numele lui Pirhonen. Hîrtia ajunse cu întîrziere, dar groparii nici n-o cerură, învoindu-se să sape groapa fără nici un fel de adeverinţă.

In prezenţa medicului, Ionni se mai liniştise, nădăjduind că acesta îl va putea ajuta. Dar cînd medicul părăsi casa, Ionni fu cuprins din nou de nelinişte şi începu să întrebe ce spusese medicul.

Inainte de a-i răspunde, Pirhonen se sfătui cu nevastă-sa dacă se cuvenea să-i dezvăluie adevărul, lucru care putea înrăutăţi starea bolnavului.

După părerea evlavioasei femei însă, trebuia să nu i se ascundă nimic, ca bolnavul să aibă timp să-şi pregătească sufletul său păcătos în vederea lungii călătorii ce-l aştepta. De aceea Pirhonen îi declară cu mult calm lui Ionni :

— Doctorul a zis că mult nu mai ai.

Ionni se sperie şi scoase un răcnet de fiară hăituită. Ochii lui, rotunjiţi de spaimă, aruncară scîntei. El încercă să se ridice din pat strigînd :

— Aoleu, o să mă tîrască Satana-n iad !

Zadarnice fură toate vorbele de mîngîiere, zadarnic îi pomeni gazda despre dumnezeiasca fericire care-l aştepta. Ionni înjura ca un ieşit din minţi şi nu voia s-audă de nimic.

Stăpîna casei încercă să-l îmbărbăteze în fel şi chip.

— Există doar înviere, spuse ea. Morţii vor învia şi se vor înălţa, din mila lui Dumnezeu, la ceruri.

Auzind-o, Ionni începu să urle :

— Ai să învii pe dracu! Te ia şi te bagă-n coşciug tocmai în fundul gropii şi zaci acolo pînă s-alege praful din tine!

Gazdele încercară să-i dea lapte, dar Ionni se împotrivi. În cele din urmă, obosit de criza lui de furie, se simţi sleit de puteri, se linişti şi se învoi să înghită chiar şi puţin lapte. Stăpîna căută să-l convingă să bea, minţindu-l ca pe un copil mic :

— Doctorul a spus că laptele te-ar putea salva.

Ionni, crezînd în posibilitatea salvării, începu să bea lapte ca un taur însetat, cu atît mai mult cu cît laptele îi şi plăcea, cu toate că nu avusese prea des prilejul să-l guste. Goli un bidon, apoi altul, mai ceru după aceea încă unul şi fu cît p-aci să dea gata toată rezerva de lapte a gospodăriei lui Pirhonen.

Stăpîna muncise mult îngrijind de bolnav şi păstrînd oarecare ordine în odaie. Răpusă de oboseală, ea exclamă în timp ce scotea gunoiul afară :

— Să-l arunci şi pe el la gunoi şi alta nimic!

De data aceasta stăpînul casei fu nevoit să facă apel la cugetul ei de creştină :

— Trebuie să ne ajutăm aproapele, ştii doar. Iar pentru asta vom fi răsplătiţi de Cel-de-sus. Cu atît mai mult cu cît bolnavul are şi bani.

Între timp cazul acesta de otrăvire se complica din ce în ce mai mult. Poliţaiului din sat i se aduse la cunoştinţă că în casa lui Pirhonen trage să moară un om otrăvit la hanul lui Rouvari, han care se bucura de o faimă destul de rea.

Poliţaiul se grăbi la locul cu pricina, cu intenţia de-a da de urmele acestei proaspete crime. Începu prin a-l interoga pe Heikki Sipilea care-l adusese pe Ionni în sat şi care nu plecase încă, deoarece fusese apucat de un tremur nervos.

Chiar de la primele cuvinte, Heikki începu să încurce toată afacerea. El se temea de pedeapsă şi de aceea nu pomeni nimic despre sticla lui cu vitriol, ci povesti doar că Ionni chefuise cu o bandă de pungaşi, adăugînd cu înţeles :

— N-o fi oare mîna lor şi-aici ?

El cunoştea, de la Rouvari, întreaga bandă, aşa că înşiră numele tuturor borfaşilor.

Poliţaiul se încredinţă numaidecît că hoţii poartă răspunderea acestei otrăviri. Afară de asta Ionni avea asupra lui şi bani, ceea ce putea constitui un serios motiv de crimă.

Nevoind să-l tulbure pe muribund, poliţaiul nu-l interogă, cu atît mai mult cu cît cazul era mai mult decît limpede. Trebuia să pună cît mai urgent la cale prinderea criminalilor. Acesta era lucrul cel mai important doar.

Fără să piardă timp, poliţaiul telefonă la Tampere şi în alte oraşe unde, după părerea lui, se puteau ascunde asasinii. Toate organele poliţieneşti fură puse în stare de alarmă pentru arestarea bandei de hoţi.

Heikki tot mai tremura încă, gîndindu-se în fel şi chip cum să scape de bucluc. Şedea înfricoşat în curte, fuma în tăcere şi nu găsea nici o ieşire. În cele din urmă se înfurie pe sine însuşi şi, înhămînd calul la căruţă, mormăi :

— Ei şi, n-au decît să mă ia ! N-au decît !

Amărît şi întunecat, porni spre casă.

A doua zi dimineaţa se află că în apropierea hanului lui Rouvari fusese săvîrşit un furt cu spargere. Şi bineînţeles că poliţia puse şi acest lucru tot pe seama bandei care participase la otrăvirea lui Ionni Lumperi.

Hoţii furaseră din locuinţa consilierului de curte Poksiuliini bani şi argintărie în valoare de cincisprezece mii de mărci. Banda respectivă nu avusese însă nici un amestec în furtul acesta, dar cine putea bănui lucrul acesta ?

Consilierul de curte făgăduise trei sute de mărci celui care-i va prinde pe hoţi. A doua zi apăru în ziare un anunţ :

„Răsplata de trei sute de mărci o va primi acela care va prinde vestita bandă de escroci care l-a otrăvit pe Ionni Lumperi, locuitor din Helsinki, la hanul lui Rouvari şi care, la scurt timp după aceea, a săvîrşit un jaf mişelesc cu spargere la locuinţa consilierului de curte Poksiuliini."

Poliţia porni cu mare rîvnă la lucru. Dar mai zelos decît toţi se arătă un agent al poliţiei secrete, un oarecare Hiutinen, care se găsea într-o foarte tristă situaţie pecuniară. Pierduse, nu de mult, o mare sumă de bani la cărţi, iar peste două săptămîni trebuia să achite o poliţă, pe care nădăjduia s-o plătească din banii pe care îi va primi drept răsplată pentru prinderea bandei de hoţi.

Dar despre acest agent am pomenit doar aşa, în treacăt. Să vedem acum felul în care îşi lua rămas bun de la viaţă Ionni Lumperi.

În casa lui Pirhonen sosi şi clipa solemnă. Sleit de puteri, Ionni se linişti încetul cu încetul şi se supuse morţii celei de neînlăturat. Începu să facă unele pregătiri chiar.

Stăpîna casei aduse vorba de fericirea cea veşnică şi cîntă un psalm. Ea voia să trezească în sufletul lui Ionni conştiinţa păcatului. Ionni se arătă impresionat şi declară cu un aer serios :

— Am păcătuit prin faptul că mergeam prea îngîmfat pe calea trufiei.

Prin care Ionni înțelegea trufia și lăudăroșenia sa.

Între timp moartea se furișa tot mai aproape de Ionni. Stăpînul casei, Pirhonen, fuma îngîndurat fără să zică nimic. Cugeta la măreția morții. Iar Ionni, răsuflînd greu, continua să mormăie:

— Mare lucru-i și moartea cînd vine să ne bată la ușă!

În inima gazdei se strecură mila. Toi foindu-se în jurul bolnavului, nu mai contenea cu vorbele de mîngîiere:

— Cu ajutorul lui Dumnezeu se poate învinge pînă și moartea...

La care Ionni, din ce în ce mai slăbit, răspunse:

— Chinurile pămîntești nu înseamnă nimica pe lîngă chinurile pe care le înduri așteptîndu-ți moartea!

Pirhonen sprijini și el această idee:

— Da, grijile pămîntești sînt o nimica toată pe lîngă o treabă ca asta!

Cea mai mare suferință îi pricinuia lui Ionni purtarea sa nedreaptă față de Hankku, care-l salvase de două ori de la moarte. Ionni, în schimb, nici nu-l cinstise măcar cum se cuvine cu băutură. Gîndindu-se la asta, spuse gazdelor:

— Acum, în viața de apoi, cînd am să-l întîlnesc pe Hankku, o să mă mustre și o să-mi spună: „Eh, Ionni, Ionni..."

Vocea bolnavului se frînse. Slăbiciunea îi cuprinse întreaga ființă. Și abia mai mișcîndu-și limba în gură, ceru să vină pastorul.

Trimiseră îndată după pastor pentru a-i îndeplini voia. Iar cei din casă se pregătiră și ei pentru vizita neîndurătoarei morți.

În așteptarea pastorului, Ionni se apucă să facă din nou bilanțul vieții sale. Și iarăși își dădură

seama cei din jur cît de mult îl chinuia Hankku. Apoi pe Ionni îl lăsară iarăşi puterile.

E drept că se mai învioră puţin cînd veni vorba de comandarea coşciugului. Se ridică într-un cot chiar şi vorbi cu însufleţire despre treaba asta gospodărească. În sat locuia un tîmplar care făcea coşciuge şi-şi ducea apoi marfa la Tampere. Din întîmplare avea un coşciug gata făcut, destul de ieftin, care costa numai cincizeci de mărci.

Ionni se învoi numaidecît să-l cumpere, fără să cunoască însă şi povestea sicriului respectiv. Abia mai tîrziu se află că tîmplarul îl făcuse cu un an în urmă la comanda cuiva după nişte măsuri greşite, trimise printr-o scrisoare. Scrisul era foarte neciteţ şi meşterul făcuse lada cu o jumătate de metru mai lungă decît era nevoie. Aşa că cei care o comandară n-au vrut cu nici un chip s-o primească. Iar după aceea nimeni nu se mai putea hotărî să cumpere o albie atît de uriaşă.

Folosindu-se, aşadar, de starea gravă a lui Ionni, meşterul îi vîrî pe gît coşciugul acela uriaş. Ionni, neavînd chef să-şi arunce ochii asupra cumpărăturii făcute, plăti cele cincizeci de mărci fără un singur cuvînt de împotrivire.

Apoi îşi socoti banii, dădu gazdelor o sută de mărci pentru osteneală şi o sumă egală pentru înmormîntare. Îi mai rămîneau două sute de mărci. Atunci Ionni îl rugă pe Pirhonen să-i facă testamentul. Conform acestui testament, Hankku trebuia să primească două sute de mărci bani gheaţă ca şi toate lucrurile din casă, printre care şi patul cel nou în valoare de o sută de mărci.

Acest testament fu expediat imediat prin poştă, ca Hankku să-l primească cît mai grabnic şi să nu-l mai chinuie pe Ionni.

În testament fu alăturată şi o scrisoare prin care se explicau cauzele morţii lui Ionni. Pirhonen scrise

și data înmormîntării, căci groapa fusese doar comandată din vreme.

Nimeni nu se îndoia, firește, de apropiata moarte a lui Ionni, căci medicul nu se putea înșela într-o treabă ca asta.

Totul era, deci, gata. Din dorința lui Ionni fu trimis un anunț și la ziarele din Helsinki, prin care i se vestea moartea. Ionni dorea ca toți orășenii să afle de sfîrșitul lui.

Începură apoi să aștepte sosirea pastorului. Răsucindu-se în patul său, Ionni îl întrebă pe Pirhonen:

— Da' ce-a zis doctorul de sfîrșitul acestei afaceri? Mult or să mai dureze pregătirile ?

Deoarece bolnavul era cu totul liniștit, Pirhonen îndrăzni să-i spună, fără ocolișuri :

— N-o mai duci nici pînă dimineața, chiar cu ajutorul laptelui.

Vestea aceasta îl lăsă pe Ionni cu totul rece. Căci grija lui cea mare fusese rezolvată ; cel mai bun prieten al lui, Hankku, își primise răsplata meritată, așa că totul era în ordine.

În cele din urmă sosi și pastorul și începu să-i înșire vorbe de mîngîiere. Ionni se căi din nou de trufia și lăcomia lui. Pastorul îi făgădui că va fi izbăvit de păcate și se îndepărtă în tăcere.

Emoțiile zilei îl istoviră în cele din urmă pe Ionni și i se făcu somn. Din ce în ce mai slăbit, spuse fără prea multă tristețe :

— Mi se pare că se apropie pacea morții.

Și rostind aceste cuvinte, Ionni închise ochii și se cufundă într-un somn dulce.

Stăpînii casei rămaseră de veghe, încredințați că Ionni n-o să se mai trezească.

Se făcu ziuă. Ionni tot mai dormea, sforăind încetișor. Asta îl miră tare mult pe Pirhonen, care-i spuse nevestei sale :

— Al dracului de tare-i golanul ăsta! N-a căzut doborît din prima lovitură.

În clipa aceea în casa lui Pirhonen dădu buzna fratele mai mic al lui Heikki Sipilea, acela care luase cu sine sticla cu otravă. Iar acum venise să lămurească lucrurile. Alergînd încoace şi încolo prin odaie şi agitîndu-se în toate felurile, începu să strige:

— A scăpat!... Pericolul de moarte a trecut!... Bolnavul n-a băut nici o picătură de otravă... Sticla cu vitriol a fost la mine... Fratele meu Heikki s-a înşelat...

Stăpînii, uluiţi, se uitară unul la altul.

— Daţi-i cîteva ghionturi să se trezească! răcnea Sipilea.

Se năpustiră cu toţii să-l trezească pe Ionni. Acesta se deşteptă vioi şi se miră tare mult văzînd că mai trăieşte. Pirhonen îi spuse:

— Se zice c-ai băut vodcă, pentru că sticla cu otravă s-a găsit.

La început Ionni nici nu voi să creadă. Apoi, auzind povestea lui Sipilea, se dădu jos din pat şi spuse cu nepăsare:

— Şi eu tot vodcă am crezut că-i şi nicidecum otravă. Că doar n-avea gust de otravă.

Stăpînii casei erau peste măsură de uluiţi. Sipilea îl compătimi pe Ionni.

— Da' straşnică lovitură era să primeşti dacă mureai!

Gazda cea cu frica lui Dumnezeu spuse:

— Însuşi Dumnezeu te-a salvat.

Dar lui Ionni nu-i ardea acum de cele sfinte. El se bătea uşor peste coapse şi umbla cu un aer preocupat prin odaie ca şi cum nimic nu s-ar fi întîmplat. În primul rînd îşi exprimă dorinţa să-şi vadă coşciugul cumpărat. După ce-l cercetă cu atenţie, spuse plin de indignare:

— Asta nu-i marfă, ci o vechitură.

Apoi, din ce în ce mai mînios, începu să răcnească :

— Astea nu-s scînduri ci draniţe şi se îndoiesc ca nişte nuiele. Corabia asta nu face mai mult de patruzeci de mărci.

Cel mai mult însă îl indignă lungimea nemaipomenită a coşciugului. Gîndindu-se cu ciudă la tîmplar, spuse :

— Dracul ăsta a întocmit o sală de dans şi nici pe departe ceea ce voiam să capăt eu de la el. E cu jumătate de metru mai lung decît aveam eu nevoie.

Şi, dînd supărat coşciugul la o parte, Ionni porunci să fie chemat tîmplarul pentru a-i da înapoi covata aceea lungă, fie chiar şi cu preţ redus.

Dar tîmplarul refuză categoric să încheie acest nou tîrg. Ionni începu să se înfurie pe meşter şi strigă la el, luîndu-l de sus :

— Ce naiba ai făcut în locul lucrului comandat ?

Meşterul, jignit, mormăi :

— Nu-i nimic, ajungi la destinaţie şi în lada asta.

Intre ei se încinse o adevărată ceartă. Pirhonen încercă să-i împace, dar în zadar. Tîmplarul plecă bombănind :

— Las' că pentru tine e bun şi coşul ăsta. Nu eşti cine ştie ce domn !

Se crease o situaţie fără nici un fel de ieşire. Ionni se vedea nevoit să lase în voia sorţii un lucru pentru care plătise cincizeci de mărci. Deodată se însenină, căci îi venise un gînd salvator — să vîndă coşciugul la Tampere.

După ce încheie socotelile cu gazdele şi le mulţumi, Ionni se sui într-o căruţă împreună cu coşciugul său şi porni spre Tampere.

Toate întîmplările acestea din urmă fură date ui-

ţării şi în faţa lui Ionni prinseră să strălucească iarăşi milioanele, bogăţia şi fericirea casnică.

Bietul de el nici nu bănuia măcar că îl aşteaptă alt caz mortal, tot atît de grav, ca şi o nouă salvare.

Stînd pe capacul coşciugului său şi săltînd la fiecare hop, Ionni se gîndi la povestea morţii sale prin otrăvire. Dar acum totul i se păru din cale-afară de absurd. Totuşi îşi aduse aminte de cuvintele lui Sipilea în legătură cu marea lovitură pe care ar fi primit-o dacă lucrurile s-ar fi sfîrşit altfel. Adresîndu-se căruţaşului, Ionni spuse:

— Da, ce-i drept e drept, straşnică lovitură ar fi fost pentru mine dacă muream.

Căruţaşul trase un fum, scuipă şi începu să-şi adune gîndurile ca să-i răspundă ceva, dar în timp ce se pregătea să facă lucrul acesta, Ionni adăugă:

— Al dracului de mare lucru e şi moartea asta, dacă e să te apropii de ea!

Căruţaşul se simţea acum în stare să întreţină o conversaţie. Mai trăgînd un fum şi mai scuipînd o dată, spuse:

— La drept vorbind, fireşte că e mai bine să stai aici pe capac, decît să fii vîrît în locuinţa ta veşnică.

Dragostea de viaţă şi încrederea în sine înviară cu o nouă forţă în Ionni şi el exclamă plin de însufleţire:

— Nici dracu nu mă omoară înainte de vreme! Consilierul comercial mi-a prezis că n-am să dau ortul popii pînă n-am să pun mîna pe un milion!

Îşi continuară drumul vorbind ba de una ba de alta. În drum îl ajunseră din urmă pe Iaşka Rinni, flăcăul căruia îi fusese încredinţată, cu o seară mai înainte, comandarea gropii, la Tampere, pentru muribundul Ionni. Iaşka ceru să fie luat şi el în căruţă. Se urcă sus şi văzînd coşciugul, spuse:

— Şi eu mă grăbesc tot pentru o treabă ca asta, pentru o îngropăciune adică. S-a prăpădit aici un om şi m-au trimis pe mine să-i poruncesc groapa.

Ionni zise cu nepăsare:

— În lumea asta mare se găseşte întotdeauna cîte cineva care să-şi întindă picioarele!

Flăcăul care se ducea să comande groapa şi cel căruia îi era destinată începură apoi să vorbească de felurite lucruri. Ca să susţină convorbirea, Iaşka Rinni spuse:

— Ăla care s-a prăpădit la vecinul nostru era un ticălos fără pereche. A părăsit pămîntul cu o sticlă de vodcă în mînă!

Ionni observă pe un ton moralizator:

— Şi printre grîu creşte neghină.

Ajunşi la Tampere, se despărţiţă. Ionni se duse să-şi adune milioanele grămadă, iar Iaşka Rinni să-i comande groapa.

Cît despre coşciugul său atît de nereuşit, Ionni se gîndi să-l transforme în bani imediat ce şi-o strînge milioanele la un loc. El nu-şi făcea inimă rea că în buzunar îi rămăseseră, pînă una , alta, numai nişte mărunţiş nenorocit.

Afară de acest mărunţiş ,în buzunarul lui se mai afla şi adeverinţa medicului din care reieşea că murise otrăvit. Adeverinţa asta i-o dăduse Pirhonen la despărţire, zicîndu-i:

— Poate c-o să-ţi fie de folos. Nici vorbă c-ai să fii întrebat despre păţania asta a ta şi-atunci s-arăţi actul ăsta celor care or să dea vina pe tine. Hîrtia asta are să te apere de toate.

Ionni nici nu întrebase măcar ce cuprinde hîrtia şi o vîrîse în buzunar. Iar acum călătorea cu adeverinţa care-i confirma moartea.

Intre timp prietenii lui Ionni din Helsinki primiseră pe neaşteptate testamentul şi scrisoarea trimisă de Pirhonen.

Se adunară cu toţii laolaltă şi începură să-şi jelească tovarăşul. Acum li se părea c-a fost cel mai

bun prieten, aşa cum se întîmplă întotdeauna în asemenea cazuri.

Aflînd din scrisoare că Ionni va fi îngropat la Tampere, prietenii puseră mînă de la mînă, strînseră zece mărci şi le trimiseră la Tampere unui tîmplar pe care-l cunoşteau, un anume Pirinen, cu rugămintea de-a face o cruce solidă pentru mormîntul lui Ionni. Şi-l mai rugară să aşeze el însuşi această cruce pe mormînt, după ce va fi scris pe ea o inscripţie scurtă şi sugestivă : „Aici odihneşte Ionni Lumperi. Odihneşte întru Domnul şi zace pînă-n ziua Învierii."

XI

In timpul acesta la Tampere, ca şi în locurile pe unde fusese Ionni, se ridicase un tărăboi nemaipomenit.

Membrii „Societăţii pe acţiuni" se adunară în cea mai mare grabă. Unii dintre ei veniră chiar înaintea termenului fixat pentru a-şi legaliza conturile de la bănci. Trebuia adunat doar un capital uriaş — un milion.

Vineri fu gata totul. Acţionarii însă, avînd nevoie de unele precizări, se văzură siliţi să-l deranjeze pe însuşi consilierul comercial Ions Lundberg. Acţionarii îi dădură un telefon la Helsinki, dar bătrînul Lundberg nu înţelese despre ce e vorba şi se răsti la ei :

— Care dracu vorbeşte acolo cu mine ?

Acţionarii încercară să-i explice, dar bătrînul începu să-i înjure şi strigă :

— Nu v-am vîndut nici un fel de cascadă şi nici nu am vreuna !

Acţionarii rămaseră cu gura căscată şi-şi cerură scuze. Apoi telefonară firmei străine „Hesselschaft", dar reprezentanţii firmei declarară că nu vînduseră

cascada Pauhukoski nimănui şi că nici nu aveau de gînd s-o vîndă.

Înjurăturile începură să curgă gîrlă. Şeful biroului, Kahilainen, fu apucat de un tremur nervos. Se temea să nu-şi piardă postul.

Îi telefonă agronomului. Acesta încercă să-l încredinţeze că spusese numai şi numai adevărul şi că va clarifica numaidecît neînţelegerea. El telefonă la Helsinki şi auzi în receptor:

— Da, eu sînt, consilierul comercial Lundberg.

Fără să bage de seamă că-i alt glas, agronomul exclamă bucuros:

— Bună ziua, unchiule!

— La naiba, ce fel de unchi îţi sînt? se răsti cineva în receptor.

Agronomul încercă să explice:

— Cum, unchiul nu-şi mai aminteşte? Doar am băut aici, la Tampere, împreună. I-am găsit doar unchiului şi o mireasă...

— Cum?! strigă bătrînul cu un glas înfricoşător.

Dar agronomul nu se dădu bătut:

— Dar, unchiule, vorbeşte agronomul Paapuri!

— Şi ce-i dacă vorbeşte Paapuri? Naiba să-l ia!

Blestemînd şi înjurînd, bătrînul ameninţă că va telefona la poliţie dacă va mai îndrăzni cineva să-şi bată joc de el.

Pierzîndu-şi complet capul, agronomul Paapuri se duse în mare grabă la moşierul Punturi să afle cum stau lucrurile.

La conacul lui Punturi era un adevărat du-te-vino. Unde-ţi aruncai ochii dădeai tot de slujbaşii biroului forestier veniţi să numere copacii. Iar Punturi, care-şi arvunise o casă în oraşul vecin, Heameenlina, se pregătea să părăsească conacul.

Specialiştii din industria forestieră stabiliră de la prima vedere că valoarea pădurii nu depăşeşte suma

de douăzeci de mii de mărci. De aceea slujbaşii nici nu se mai apucară să numere copacii, ci telefonară la biroul „Tovărăşiei silvice“.

Acum se ridicase şi acolo zarvă mare, iar înjurăturile curgeau gîrlă.

Punturi, alarmat, plecă în satul vecin unde aflase că se găseşte unul din funcţionarii lui Lundberg, trimis acolo pentru nişte treburi în legătură cu o pădure. Funcţionarul îl asigură că în biroul consilierului comercial nu se ştia absolut nimic despre vreo tranzacţie asemănătoare, iar că domnul consilier nu mai părăsise de multă vreme oraşul Helsinki. Nu mai încăpea nici o îndoială că era vorba de un escroc care se plimba sub numele lui şi-i înşela pe prostănaci.

Fu anunţată îndată şi poliţia.

Evlaviosul Punturi era cît p-aci să-şi iasă din minţi de amărăciune şi furie. Începu să se ocărască singur :

— Orbisem ca un dobitoc ! Îmi luase necuratul minţile !

Nevastă-sa spuse :

— De cum l-am văzut mi-am dat seama că nu e adevăratul consilier comercial. Mînca exact ca un vagabond !

Dar, mai ruşinat decît toţi, era agronomul. El îngînă :

— M-a încurcat autoritatea consilierului comercial...

Punturi spuse în şoaptă :

— Cred că ăsta-i începutul unor mari tulburări generale. E o adevărată răzvrătire împotriva ordinii existente.

„Societatea pe acţiuni“ era într-o situaţie cît se poate de neplăcută. Acţionarii se temeau că zvonul se va răspîndi pretutindeni şi că lumea îşi va bate joc de prostia lor. Ei nu ştiau, bineînţeles, că fuseseră înşelaţi de un simplu vagabond, dar cu toate

acestea hotărîră să-şi ascundă păţania ca să păstreze neştirbită reputaţia societăţii şi să nu fie luaţi drept nişte proşti.

Ajuns la Tampere, căruţaşul trase într-o curte ca să-şi adape calul, după care urma să se întoarcă înapoi. Profitînd de această împrejurare, Ionni îşi lăsă avutul în seama căruţaşului. Înainte de-a se duce în piaţă să-şi vîndă coşciugul, Ionni dorea să pună mîna pe milionul cuvenit din vînzarea cascadei sale, Pauhukoski.

Şi în acest scop se îndreptă spre „Societatea pe acţiuni".

Dar abia intră în vestibulul biroului, că se porni o zarvă nemaipomenită. Curierul începu să urle cît îl ţinea gura :

— A venit pungaşu' !

Slujbaşii se năpustiră ca nişte viespi asupra lui Ionni. Şeful biroului, Kahilainen, înarmat cu o linie, ţipă ascuţit :

— A, ticălosul dracului ! Acuşi am să-ţi moi şalele !

Văzîndu-l şi nepricepînd nimic, Ionni începu să se retragă spre uşă. Dar slujbaşii îl scoaseră afară în pumni. Kahilainen îi încuraja, strigîndu-le :

— La temniţă ! La temniţă cu el, ticălosul !

Uşa fu trîntită în urma lui cu zgomot. Ionni rămase în stradă buimac, zăpăcit, nepricepînd nimic din ceea ce se petrecuse.

Deodată uşa se deschise din nou pentru două secunde şi curierul strigă tare, drept în obrazul lui Ionni :

— Hei, pungaşule !

Apoi scoase limba, după care închise uşa numaidecît.

Lui Ionni nu-i mai rămînea decît să plece. Se simțea descurajat, căci nu putea înțelege nimic din cele petrecute.

Se întoarse amărît la căruțaș. Acesta, așteptîndu-l, citea ziarul. Îi citea cu glas tare și Ionni, curios, începu să asculte și el. Căruțașul citea articolul în legătură cu escrocheria privitoare la cascada Pauhukoski. Articolul se încheia astfel:

„Deocamdată nu s-a putut stabili identitatea escrocului. Dar e foarte posibil să nu fi fost la mijloc decît o neînțelegere. Se spune că proprietarul moșiei, arătîndu-i pămînturile sale, îi arătă și cascada, iar prostănacul nostru a crezut că și aceasta se află pe teritoriul domeniului cumpărat de el și de aceea încercă s-o vîndă, convins fiind că e proprietatea lui."

Acum Ionni pricepu totul.

Terminînd articolul, căruțașul spuse:

— A fost un prost.

Temîndu-se ca bănuiala să nu cadă asupra lui, Ionni întări și el:

— Da, ce cap de dovleac a mai avut și flăcăul ăsta!

Dar pe căruțaș povestea nu-l mai preocupa. Începu să se pregătească în tăcere de drum. Ionni însă nu se putea liniști cu una cu două. El spuse, suspinînd:

— Da, a sfeclit-o flăcăul!

Căruțașul aprobă, leneș:

— Căpățîna lui găunoasă i-a jucat festa!

Acum nu se mai putea îndrepta nimic. Ionni, cu un aer preocupat, se apucă să-și dea coșciugul jos din căruță. Ajutîndu-l, căruțașul spuse cu un zîmbet în colțul gurii:

— Vezi că-n ziar scrie și despre tine; cum c-ai băut otravă și-ai murit în chinuri groaznice.

Dar asta nu-l atinse cîtuși de puțin pe Ionni. Coborînd coșciugul jos, spuse cu nepăsare:

— Cîte bazaconii nu mai îndrugă şi ziarele astea !

Căruţaşul plecă, iar Ionni, legîndu-şi coşciugul în spate cu frînghia, porni spre piaţă să-l vîndă.

Trebuie să vă spunem că la Tampere se petrecuse, cu o seară mai înainte, un fapt neînsemnat, dar trist. Prietenul lui Ionni, Antti Pitkeanen, nimerise, beat fiind, la sectorul de poliţie, unde adormise încetişor somnul cel de veci.

Poliţistul de serviciu raportă cazul comisarului, iar acesta căscă şi spuse cu nepăsare :

— Ei şi, slavă Domnului ! Mai puţine griji pe capul nostru.

Dar griji se dovediră destule. Se stabili că Antti nu avea nici bani şi nici neamuri, aşa că direcţia poliţiei se văzu nevoită să ia ceremonia înhumării asupra sa. Trebuia să cumpere un coşciug şi să comande o groapă.

Pînă una alta, bietul Antti Pitkeanen zăcea într-o celulă întunecoasă, aşteptînd să fie trimis pe ultimul său drum.

În zilele acelea furtunoase fusese descoperit, în Suedia, un caz asemănător cu povestea lui Ionni. Un escroc, folosindu-se de numele unei mari şi vestite firme, vînduse unei alte firme două fabrici, o casă la oraş şi cîteva parcele mari de pădure. În afacerea respectivă escrocul izbutise să cîştige două milioane.

În ziua aceea toate ziarele erau pline numai de relatarea acelei neruşinate escrocherii.

Poliţia trase numaidecît concluzia că în Suedia, ca şi la Tampere, acţionează aceeaşi bandă de escroci internaţionali.

Cei înşelaţi făcură o zarvă nemaipomenită. Acţionarii „Societăţii pe acţiuni“ ca şi cei ai „Tovărăşiei

silvice" se adunară cu toţii la un loc pentru a analiza situaţia. După aceea dădură un anunţ la ziar, înştiinţînd lumea c-au instituit un premiu de o mie de mărci pentru cel care va pune mîna pe escroc.

Acţionarii îşi dădeau acuma cu pumnii în cap că nu-l reţinuseră pe Ionni cînd venise la ei a doua oară, cu toate că pînă atunci, după cum am mai arătat, acţionarii avuseseră de gînd să muşamalizeze totul, de teamă să nu fie luaţi în derîdere.

Dar mai mult decît toată lumea din oraş fierbeau creditorii colonelului Porhola, atît de crunt înşelaţi în nădejdile lor.

Aşadar, poliţia începu să-l caute cu multă sîrguinţă pe marele escroc internaţional Ionni.

Cu tot atîta rîvnă porni să descurce această afacere şi agentul acela al poliţiei secrete care nădăjduia să primească trei sute de mărci pentru prinderea ucigaşilor lui Ionni. Căci el nu ştia nimic despre învierea lui Ionni. Ziarele vorbeau doar de otrăvire şi moarte, căci nici unuia din ziarişti nu-i trecu prin minte să-i facă, a doua zi, o vizită lui Pirhonen.

Într-un cuvînt, toată poliţia era în picioare şi din pricina aceasta Ionni — cel căutat şi totodată cel ucis — putea să-şi vîndă liniştit coşciugul în piaţa din Tampere.

Dar, fiindcă veni vorba, vînzarea respectivă se dovedi o problemă destul de grea.

Nimeni nu-i cumpăra coşciugul. Atunci Ionni începu să-şi laude marfa în gura mare, ca să scape mai repede de ea :

— Vînd un coşciug extra... Fiecare are nevoie de-aşa ceva în viaţă... Nimeni nu scapă de mobila asta...

Nu după mult timp se prezentă un cumpărător, dar îl încurcă lungimea nemaivăzută a coşciugului. Se prezentă şi al doilea cumpărător, dar acesta dorea să cumpere obiectul respectiv în loc de dulap. Aflînd însă preţul se dădu înapoi, căci avea de gînd

să cheltuiască numai cinci mărci. Ionni se apucă să se tocmească, dar cumpărătorul zise:

— Nu, nu-l iau de loc. Or să se sperie copiii de şlepul ăsta!

Prin piaţă trecu, întîmplător, Iaşka Rinni. El era cel care comandase groapa pentru vagabondul care murise la Pirhonen şi acum, apropiindu-se de Ionni, îi împărtăşi şi lui evenimentul. Dar morţii nu-l mai interesau pe Ionni — acum el era cufundat în întregime în treburi pămînteşti. Nici nu-l întrebă măcar pe Iaşka cine comandase groapa ci, gîndindu-se la ale lui, spuse:

— Vreau să vînd dracului coşciugul ăsta şi-apoi să plec la Helsinki, la cîrnăţăreasa mea. Acuma nu mai pot trage nădejde să mă-nsor cu văduva.

Viaţa îl absorbi cu totul pe Ionni şi el începu să-i cheme pe cumpărători cu o nouă energie. Cu toate acestea nu izbuti să vîndă coşciugul. În schimb, Ionni se împrieteni în piaţă cu un vagabond din Tampere, numit Riesa. Acesta avea o sticlă de vodcă şi-l pofti pe Ionni în crîng să-i ţină tovărăşie, Ionni primi bucuros şi, legîndu-şi coşciugul în spate, porni după el. Pe drum Ionni zise:

— Am vrut să vînd hardughia asta cu care nu mai am ce face, dar n-am izbutit.

În crîng prietenii se aşternură pe băutură. Ionni începu să povestească despre moartea sa şi despre miraculoasa lui salvare. Îşi exprimă mulţumirea pentru faptul că mai era încă în viaţă, zicînd:

— Acuma pot, cel puţin, să-mi vînd coşciugul. Bine că nu s-a prăpădit de pomană un lucru aşa de scump.

Cei doi vagabonzi începură o discuţie savantă în decursul căreia atacară felurite subiecte, dar Ionni, care băuse pe stomacul gol, se îmbătă criţă şi adormi, nu după multă vreme, lîngă coşciugul său.

Tocmai atunci se gîndi şi poliţia să cureţe crîngul de vagabonzi. Riesa izbuti să fugă la timp, dar Ionni rămase.

Poliţiştii fură nevoiţi să aducă o căruţă cu un cal pentru a-l transporta pe Ionni care zăcea în nesimţire. Ca să nu mai care şi coşciugul şi pe beţivan, poliţiştii îl aşezară pe Ionni în coşciug şi, făcînd din două poveri una singură, o urcară în căruţă.

Toate celulele sectorului de poliţie erau ocupate. La drept vorbind se eliberase în ultima vreme o celulă mică, dar înăuntru se mai afla încă decedatul Antti Pitkeanen. El fusese aşezat în coşciug şi acuma aştepta să fie transportat la cimitir.

Aici se produse o primă şi nemaipomenită coincidenţă din acea serie de coincidenţe care aveau să se petreacă şi în viitor cu Ionni.

Din ordinul comisarului coşciugul în care zăcea Ionni beat mort fu dus în celula lui Antti. Comisarul spuse :

— Tot e un coşciug acolo, duceţi-l şi pe al doilea. Ne descurcăm noi mai tîrziu.

Celula era mică şi aproape cufundată în întuneric. Poliţiştii, ca să scape mai repede, puseră coşciugul pe duşumea, chiar în faţa uşii.

După plecarea poliţiştilor, intră în celulă un lucrător cu nişte scule. In semiîntunericul din încăpere zări doar coşciugul în care zăcea în nesimţire Ionni. Fără să se îndoiască de ceva, muncitorul îl acoperi cu capacul, iar capacul îl ţintui bine de tot. Apoi ieşi din celulă şi spuse lucrătorilor care aşteptau afară :

— Acuma-l puteţi lua pe lungan. Păcat numai că lipseşte fanfara.

Lucrătorii scoaseră afară coşciugul acela lung şi-l urcară în căruţă. Astfel Ionni al nostru porni într-o nouă şi lungă călătorie.

Trebuie arătat însă că comisarul nu asistase la scoaterea coşciugului din celulă. Era prea ocupat cu convorbirile telefonice. Întreba tocmai dacă nu fusese

găsit escrocul pentru care se pusese premiul de o mie de mărci.

Aflînd că escrocul nu fusese încă prins, comisarul porni să se ocupe el însuşi de prinderea criminalului. Telegrafie în orăşelele de graniţă ca să se cerceteze cu atenţie toate căile prin care escrocul ar fi putut fugi în străinătate.

Aşa că pentru Ionni erau îngrădite toate căile şi toate drumurile.

Părea că nu mai există nici o speranţă să poată fugi din groapa aceea spre care era dus.

XII

După cum le e cunoscut şi cititorilor, sergentul de poliţie Nuutinen — hamalul permanent al lui Ionni — obţinuse un loc la Tampere. El însă îşi lua abia în ziua aceea postul în primire, căci i se dăduse un mic concediu pentru aranjarea afacerilor lui personale.

Chiar din prima zi a serviciului său îi era dat să-l îngroape pe Antti Pitkeanen. Deoarece acesta era înmormîntat pe cheltuiala poliţiei, Nuutinen asista la ceremonia respectivă în calitate de persoană oficială.

Trebuie să spunem că Nuutinen îl cunoştea încă din copilărie pe Antti Pitkeanen. Dar mai tîrziu căile lor se despărţiseră. Nuutinen ajunsese păzitorul ordinei, pe cînd fostul său prieten un contravenient. Cu alte cuvinte, Antti îi dădea de lucru lui Nuutinen.

Aşadar, coşciugul fu urcat în căruţă şi dus spre cimitir. Cîţiva prieteni de ai lui Antti veniseră să-l petreacă. În ultima clipă li se alătură şi poliţistul Nuutinen, care primise chiar atunci respectivul ordin de la comisar. El îşi luase postul în primire abia cu cinci minute înainte, aşa că nu văzuse cînd fusese adus Ionni beat. Şi apoi nici prin cap nu i-ar fi trecut că Ionni se află la Tampere şi cu atît mai mult în sectorul de poliţie la care fusese repartizat şi chiar în coş-

ciugul pe care-l însoţea el. Nuutinen credea că părăsind oraşul Helsinki îşi luase pentru totdeauna adio şi de la geniul său rău, Ionni.

Nu departe de sectorul poliţienesc, ieşi în calea cortegiului, mireasa lui Ionni, văduva Maria Kouru. Mergea pe stradă însoţită de domnişoara Riipio. Văduva nu ştia absolut nimic despre ultimele evenimente, căci agronomul nu îndrăznise s-o prevină prin telefon despre cele întîmplate.

Fără să bănuiască nimic, văduva se pregătea de nuntă.

Cum era femeie cu frica lui Dumnezeu, înainte de a săvîrşi o schimbare atît de importantă în viaţă, ea venise la Tampere să depună o coroană de flori pe mormîntul fostului ei soţ. Aşa cerea sufletul ei pios. Şi tocmai atunci se îndrepta spre florar să comande coroana.

Intîlnind cortegiul, văduva întrebă pe poliţist a cui înmormîntare era. Nuutinen răspunse scurt:

— A unui vagabond.

Văduva îşi încreţi nasul cu scîrbă. Nu putea să sufere vagabonzii care ameninţau deseori liniştea bogatei moşierese. Continuîndu-şi drumul, spusè domnişoarei Riipio:

— Ştie Domnul pe cine să ia. Un om cumsecade rămîne întotdeauna pe pămînt.

Ea rosti aceste vorbe cucernice animată de cele mai bune intenţii, căci sufletul îi era curat în faţa mirelui. De cînd devenise mireasa bogatului consilier comercial, crescuse în propriii ei ochi şi de aceea purta discuţii atît de înalte.

Era o zi fierbinte de august; vîntul nici nu adia. Căruţaşul, cu luleaua în gură, şedea pe capacul coşciugului, iar Nuutinen păşea alături de căruţă, bine strîns în uniforma lui nou-nouţă de poliţist. Ceilalţi veneau în urmă.

Mîrțoaga, leneșă, se tîra agale.

Căruțașul, pe jumătate adormit pînă atunci, se trezi deodată cu chef de vorbă. Intorcîndu-se spre polițist, spuse :

— După cît se vede a fost un om tare lung !

Nuutinen răspunse cu seriozitate :

— Răposatul Antti era foarte înalt de statură, dar în celelalte privințe a fost un om cît se poate de cumsecade.

După un moment de tăcere, căruțașul observă :

— A crescut omul înalt de-un stînjen, dar nici cu asta n-a scăpat — de dus tot s-a dus pe ceea lume !

Pe drum căruțașul își aduse aminte de povestea citită în ziare despre moartea prin otrăvire a lui Ionni Lumperi. Și, întorcîndu-se din nou către Nuutinen, îi istorisi și lui această întîmplare. Nuutinen, neavînd obiceiul să citească ziarele, rămase din cale-afară de mirat. Și adresîndu-se căruțașului, zise :

— Păi îl cunoșteam bine de tot pe Ionni Lumperi ăsta, și nu o singură dată m-am întîlnit cu el la Helsinki.

Și Nuutinen începu să povestească cum era nevoit să-l care pe Ionni în cîrcă, fie iarnă fie vară.

— Dar, la drept vorbind, făcu Nuutinen, și Ionni ăsta a fost un om bun și cumsecade. E drept că bietul de el avea o mare patimă — bea mult și-mi dădea deseori de furcă.

Căruța ajunse în locul unde se sfîrșea drumul și începea pădurea. Cortegiul se opri nu departe de cimitir. Imediat se apropiară de ei cîțiva oameni cu niște curele pe umeri.

Coșciugul fu dat jos din căruță. Oamenii își potrivîră curelele ca să lege coșciugul. Nuutinen, ca reprezentant al poliției, trebuia să îndeplinească și el această ultimă datorie. Apucă de capătul unei curele și ridică, împreună cu ceilalți, coșciugul. In timp ce făcea asta se adresă căruțașului, care mergea cu un pas mai în urmă, dorind să afle povestea lui Ionni pînă la capăt :

— Da, de-acum înainte Ionni, făcu Nuutinen, n-o să se mai plimbe în spatele nimănui.

Şi îndemnîndu-şi oamenii cu un „hai !", Nuutinen porni să-l care iar pe Ionni în spate.

Păşind cu greu sub povara sa, Nuutinen îi spuse căruţaşului :

— Aşadar, degeaba m-am mutat la Tampere. Căci şi la Helsinki aş fi fost acum în deplină siguranţă în privinţa lui Ionni. N-am să mai fiu nevoit să car în spate pe matahala aia de Ionni.

În cele din urmă coşciugul fu coborît în groapă şi pastorul, rostind cuvintele : „Din pămînt eşti...", aruncă pe capac prima lopată de pămînt.

Bulgării, izbindu-se de capacul coşciugului, îl treziră pe Ionni. În jur era întuneric şi lipsă de aer. Deodată-i trecu prin minte că se află în locul lui obişnuit, în celula poliţiei. Se vede că făcuseră foc în celulă şi închiseseră soba înainte de vreme, iar acuma respira tare anevoie din pricina fumului. Ionni începu atunci să strige :

— Hei, poliţiştilor ! Iar e fum aici !

Încremeniră cu toţii. Nu mişca nimeni.

Ionni începu să bată cu picioarele în capacul coşciugului crezînd că e uşa. Strigă din nou :

— Hei, unde-i poliţistul de serviciu ? Deschide uşa la sobă că n-am aer !

Pastorul se dădu înapoi speriat. Ceilalţi nu ştiau nici ei ce să facă. Ionni se înfurie de-a binelea. Începu să înjure cît îl ţinea gura. Atunci pastorul înţelese că în coşciug era un presupus mort. Groparii săriră în groapă şi începură să treacă curelele pe sub coşciug ca să-l ridice sus.

— Poliţia dracului ! urla Ionni şi izbea cu picioarele în „pereţii celulei".

Asta-l înfurie pe unul din gropari, care se răsti la Ionni :

— Stai, nu mai răcni aşa ! Ai timp destul să ieşi de-aici !

Ionni răspunse cu glas tînguitor :

— Păi e tare fum în celula asta a voastră ! Nici nu mai pot respira !

Groparii îşi potriviseră curelele şi se apucară să tragă în sus ceea ce cu puţin înainte coborîseră în fundul gropii. Coşciugul se smuci şi începu să se legene în aer. Asta-l sperie pe Ionni aşa de tare, încît începu să urle ca un ieşit din minţi :

— A început să se-nvîrtească celula cu mine ! Drăcească instituţie şi poliţia asta a voastră !

Coşciugul fu scos din groapă şi i se desfăcu numaidecît capacul. Ionni se ridică numaidecît şi se uită ameţit la cei din jur. Nuutinen strigă uluit :

— Sfinte Dumnezeule ! Tu erai, Ionni ? Iarăşi te-am cărat eu ?

Ionni se bucură grozav văzîndu-l pe binecunoscutul său poliţist :

— A-a, Nuutinen ! spuse el. Dar cum de-ai nimerit aici ?

Această îmbucurătoare întîlnire îl făcu pe Ionni să nu bage de seamă unde se află. Ieşind din coşciug, se apropie în grabă de Nuutinen şi cu o mutră nevinovată începu să-i explice pentru ce fusese iar închis :

— Am băut, pricepi, am băut pe stomacul gol şi m-am ameţit puţin. Iar ai voştri m-au şi înhăţat şi m-au băgat la răcoare.

Încetul cu încetul lucrurile începură să se limpezească.

Ionni se uită în jur şi scărpinîndu-se la ceafă îl întrebă pe Nuutinen :

— Dar pentru ce m-aţi tîrît pîn-aici ?

Nuutinen nu găsi ce să-i răspundă şi alergă să telefoneze la sectorul de poliţie. Întorcîndu-se, îi spuse lui Ionni :

— Au vrut să te îngroape în locul altuia. Acuma au descoperit şi cei din sector greşeala, aşa că n-o să se atingă nimeni de tine.

Auzind acestea, Ionni rămase ca trăsnit şi exclamă :

— În locul cărui drac aţi vrut să mă îngropaţi pe mine ?

Nuutinen începu să-i explice, dar Ionni exclamă din nou :

— Bestiilor, aşa vă purtaţi voi cu oamenii vii ?

Toţi cei de faţă, auzind că Ionni rosteşte vorbe pămînteşti, se apropiară de el şi începură să-i povestească toate cele întîmplate. Unul din prietenii presupusului mort spuse :

— Ai fost coborît în groapa asta pe care-o vezi şi ai şi primit de la pastor prima lopată de pămînt.

Abia atunci înţelese Ionni prin ce pericol trecuse. Apropiindu-se de marginea gropii, spuse din nou, scărpinîndu-se la ceafă :

— Da, straşnică lovitură pentru mine să mă fi acoperit cu pămînt !

Dar treburile pămînteşti goniră repede gîndurile negre din capul lui Ionni şi el întrebă pe unul din gropari :

— Cît primeşti tu pentru o groapă ca asta ?

— Vreo cinci mărci.

— Ţi se plăteşte bine, făcu Ionni, apoi adăugă numaidecît : nici vorbă însă să faci un milion pe zi cu treaba asta !

Zărindu-şi coşciugul lîngă groapă, Ionni se bucură. Lovi de cîteva ori cu mîna în capac, apoi îi spuse lui Nuutinen :

— Mi-am cumpărat nu de mult ghereta asta. Am dat o sută de mărci pe ea. Dar acum, pînă una alta, văd că n-am nevoie de-aşa mobilă. Şi fiindcă ne cunoaştem bine, pot să ţi-o cedez cu jumătate de preţ.

Nuutinen refuză această marfă şi, uitîndu-se mirat la Ionni, îl întrebă :

— Cum, Ionni, n-ai murit după cum au scris ziarele ?

La care Ionni răspunse :

— Nu, căci a fost greşeala medicului. Toată lumea ştie că de multe ori mintea boierilor nu lucrează aşa cum trebuie.

Nici acum nu se putu stăpîni Ionni să nu se

laude şi începu să povestească, plin de însufleţire, cît de curajos fusese pînă-n clipa morţii.

Dar grijile pămînteşti puneau din ce în ce mai multă stăpînire pe el. Apropiindu-se din nou de coşciug, îi întrebă pe gropari dacă nu vor să cumpere cumva obiectul acela atît de trebuincios prin partea locului. Dar lungimea obiectului îi încurca pe gropari, aşa că ei îl refuzară.

Intre timp fu adus cel care trebuia să fie înmormîntat. Il îngropară cu multă grijă, iar Ionni agită şi el, energic, lopata ca să-şi acopere mai repede groapa cu pămînt. Cînd totul fu gata, Ionni întrebă :

— Dar cine-i locţiitorul ăsta al meu ?

— Unul Antti Pitkeanen, răspunse Nuutinen.

Ionni se întunecă. Suspină trist şi spuse mişcat :

— A fost un om tare cumsecade.

Dar durerea nu ajută la nimic. Luîndu-şi coşciugul în spinare, Ionni porni pe drumul întoarcerii. Nuutinen păşea alături de el. Comisarul îi ordonase să-l aducă pe Ionni la sectorul de poliţie.

Mergeau aproape fără să vorbească. Discuţia nu se lega cu nici un chip. Din vreme în vreme, aducîndu-şi aminte de groaznica primejdie prin care trecuse, Ionni mormăia :

— Zău, cît p-aci s-o sfeclesc ! Cît p-aci să mă ard cu un fleac ca ăsta !

XIII

Domnii de la sectorul de poliţie începură să-i pună lui Ionni fel de fel de întrebări : cine era şi ce treburi îl aduseseră la Tampere.

Ionni încercă să facă pe şmecherul. Nu pentru că ar fi vrut să-şi tăinuiască afacerile lui comerciale, ci pentru că se sfia să trăncănească despre lucrurile acestea, căci pînă şi ziarele făceau tot soiul de glume pe socoteala lui. De aceea, la interogatoriu, fără să

pomenească de tranzacţiile făcute, Ionni răspunse în doi peri:

— Am pus mîna pe nişte bani şi am vrut să-mi măresc capitalul.

El explică numaidecît cum pusese mîna pe bani: cîştigînd două mii de mărci la loterie. Nuutinen întări spusele lui Ionni.

Ionni declară deschis şi plin de curaj:

— Am crezut că banii ăştia or să crească rapid şi-or să-mi aducă milionul aşa cum mi-a prezis consilierul comercial, dar banii n-au crescut.

Poliţiştii făceau mare haz de încrederea lui Ionni în geniul său comercial. Uitîndu-se la el, începură să facă tot felul de glume între ei. Ionni continua să filozofeze:

— Nu-i chiar atît de simplu cum credeţi, cînd e vorba să faci un milion. Cîteodată ţi se pare că-l ai sub nasul tău şi n-ai decît să întinzi mîna ca să-l apuci. Dar nu, căci de fiecare dată-ţi scapă!

Poliţiştilor nici prin cap nu le trecea că Ionni ar putea fi marele escroc internaţional pe care-l căutau ei. Dimpotrivă, trăncăneala lui îi distra din ce în ce mai mult. Iar cînd aflară că el e Ionni Lumperi cel care mai murise o dată otrăvit, rîseră cu mare poftă. Aşadar, acum fusese cît p-aci să moară pentru a doua oară şi tot fără să vadă milionul.

Asta îi înveseli pe poliţişti şi-l făcu şi pe comisar să zîmbească. Totuşi acesta spuse, pe un ton dojenitor, lui Ionni:

— Nu li-e dat tuturor oamenilor să fie milionari în viaţa asta. In lume mai e nevoie şi de oameni de rînd ca să muncească pentru domni şi milionari.

Ionni răspunse în doi peri:

— Unii izbutesc totuşi să-şi agonisească milioane. De aceea am încercat şi eu.

Ionni îi plăcu tare mult comisarului pentru isteţimea sa, dar mai cu seamă pentru faptul că nu ridica absolut nici o pretenţie pentru grosolana greşeală a

poliţiei în legătură cu înmormîntarea. De aceea poliţistul îi dădu lui Ionni o marcă întreagă pentru vodcă. Totodată îl sfătui să plece la Helsinki, lucru cu care Ionni fu absolut de acord.

Luîndu-şi rămas bun de la Nuutinen, Ioni se arătă mişcat :

— Nu fi supărat pe mine, Nuutinen, spuse el. Întotdeauna te-am socotit un om adevărat, un om care culege cu răbdare de pe stradă pe cei care au nevoie de ajutor.

Nuutinen se simţi şi el mişcat în clipa despărţirii. Nu, lacrimile nu luciră în ochii lor. Dar nici mult nu trebuia. Se despărţiră ca cei mai buni prieteni.

Dînd drumul lui Ionni, poliţiştii începură să se sfătuiască între ei cum s-o dreagă ca regretabila lor greşeală să nu ajungă la urechea superiorilor, căci era de-a dreptul strigătoare la cer încercarea de a îngropa un om viu în locul unuia mort.! Pentru asta mulţi din ei şi-ar fi pierdut posturile. Poliţiştii hotărîră să ascundă întreaga poveste cu închiderea lui Ionni la sectorul de poliţie. Temîndu-se de răspundere, ei nu comunicară mai sus nici faptul că Ionni Lumperi fusese găsit în viaţă.

Această împrejurare complică totul, căci poliţia secretă continua să caute cu multă rîvnă banda de escroci care îl ucisese pe Ionni.

În felul acesta, deşi era trecut pe lista morţilor, Ionni continua să vagabondeze, iar poliţia secretă continua să-i caute ucigaşii şi totodată pe el însuşi — marele escroc de talie internaţională.

Ionni însă nu ştia nimic despre toate acestea.

Tocmai în zilele acelea izbucni la Tampere o grevă generală. Se închiseră toate prăvăliile. Cei care vindeau vodcă pe ascuns începură să jupoaie oamenii, luînd pe o sticlă douăsprezece mărci şi chiar mai mult.

Afară de asta pe Ionni îl mai chinuiau şi alte griji.

Nu avea bani de mîncare şi nici pentru un bilet pînă la Helsinki. Marca pe care i-o dăduse comisarul se dusese toată pe mîncare, iar acuma căsca gura prin piaţă în nădejdea de a-şi vinde coşciugul. Dar nu izbuti.

Cu prilejul grevei se putea găsi destul de uşor de lucru, cu condiţia să ajungi spărgător de grevă. Ionni se hotărî şi la asta, ca să cîştige bani pentru bilet.

Se duse la biroul de plasare şi se angajă să lucreze la tîmplarul Pirinen. Dar tocmai atunci veni la birou şi administratorul cimitirului orăşenesc, rugînd să i se dea cîţiva lucrători, căci groparii lui declaraseră şi ei grevă. Văzîndu-l pe Ionni, îl rugă să vină cu el să îndeplinească unele comenzi urgente. La început Ionni se împotrivi, dar pe urmă se învoi să dea puţin cu lopata.

Ajungînd la cimitir, administratorul îi spuse:

— Mă frămîntă mai cu seamă o comandă pe care trebuia s-o executăm cel mai tîrziu astăzi.

Îi arătă locul unde să sape şi Ionni porni cu mare zor la treabă.

Cînd isprăvi lucrul, administratorul îi plăti patru mărci şi-i spuse:

— E un preţ bun, mai cu seamă că groapa e destinată unui vagabond beţiv. Se spune că a fost victima vieţii sale păcătoase. A înghiţit din greşeală otravă în loc de vodcă.

Ionni întrebă în grabă:

— Nu cumva a comandat groapa asta Iaşka Rinni?

Administratorul răspunse afirmativ şi adăugă:

— Pentru vagabondul Ionni Lumperi.

Ionni spuse, dus pe gînduri:

— Păi eu sînt vagabondul ăla.

Administratorul crezu că-i nebun şi, făcîndu-se foc de supărare, nici nu-l mai lăsă să lucreze.

Ionni părăsi cimitirul îngîndurat. Pentru aceeaşi groapă plătise cu două zile mai înainte zece mărci, iar acuma muncise cinstit ca să recîştige patru din cele zece mărci pierdute.

Tîmplarul Pirinen îl aştepta cu nerăbdare.

Ionni se strecură în odaie şi începu să-i explice motivul întîrzierii:

— A trebuit să execut nişte lucrări de pămînt.

Pirinen răspunse, nemulţumit:

— Bine, dar eu am o treabă tare urgentă, de aia te-am şi angajat. Astăzi e înmormîntarea unui om şi trebuie făcută cît mai grabnic o cruce ca să-i fie pusă pe mormînt la timp. Eu sînt ocupat cu altă treabă şi de rupt în două nu mă pot rupe.

Ionni făcu o cruce şi o dădu cu vopsea. Iar stăpînul scrise cu litere groase pe cruce: „Aici odihneşte Ionni Lumperi. Odihneşte întru Domnul pînă în ziua Învierii."

Ionni cercetă cu interes inscripţia, dar neştiind să citească, nu găsi nimic deosebit.

Tîmplarul se apucă să-i explice unde trebuia dusă crucea. Dar neputîndu-se baza pe memoria lui Ionni, spuse:

— Te duci la cimitir şi arăţi inscripţia asta. Acolo o să te îndrume careva la mormînt.

In cimitirul oraşului, Ionni întîlni un lucrător care ieşea tocmai din birou. Arătîndu-i crucea cu inscripţia, Ionni întrebă:

— Unde zace ăsta?

Lucrătorul citi inscripţia şi răspunse scurt:

— Ăsta a şi înviat din morţi.

Ionni, buimăcit, repetă întrebarea, iar lucrătorul îl lămuri:

— Cei care i-au comandat groapa au renunţat mai adineauri la ea. Înseamnă că înviatul Ionni Lumperi nu mai are nevoie nici de cruce.

Ionni mormăi:

— Uite unde m-a trimis să pun crucea dracul ăla de tîmplar!

Întorcîndu-se la Pirinen, Ionni îşi sprijini crucea de perete şi-i spuse:

— E crucea mea.

Pirinen se uită la el mirat, dar își aduse deodată aminte de zvonurile care circulau prin oraș, cum că poliția era să îngroape din greșeală un om viu.

Pirinen îi dădu lui Ionni cinci mărci și-i spuse la despărțire :

— Ia-ți dracului și crucea și nu mai păcătui, ca să nu mai nimerești și-a doua oară pe calea asta.

Luîndu-și coșciugul în spinare și crucea pe umăr, Ionni se îndreptă agale spre azil ca să mîie peste noapte acolo, iar a doua zi să plece la Helsinki.

Tocmai în noaptea aceea dormeau la azil și „ucigașii" lui Ionni — escrocii din Tampere, în frunte cu grăsunul Tanakka. Aceștia erau înțeleși cu administratorului azilului care-i lăsa uneori să-și petreacă noaptea în odaia lui, atunci cînd se aflau în pericol. Aici erau în plină siguranță și nici capul nu-i durea de poliție.

In același azil veni în ziua aceea și Hiutinen, agentul poliției secrete care, după cum le e cunoscut și cititorilor, căuta banda ucigașilor lui Ionni și voia totodată să-l prindă și pe primejdiosul escroc internațional.

Hiutinen își întindea de obicei plasa în azilurile de noapte. Acolo intra în vorbă cu numeroși indivizi suspecți și prin felurite întrebări pline de perfidie izbutea să afle de la aceștia ceea ce îl interesa, punînd în felul acesta mîna pe un vînat bogat.

Acum intră ca din întîmplare în odăița în care se afla Ionni și începură o discuție prietenească. Zărindu-i bagajul — coșciugul și crucea — îl luă drept un gospodar oarecare și nici prin cap nu-i trecu c-ar putea fi escroc. Cu atît mai mult cu cît Ionni își scosese fracul și ședea pe pat numai în cămașă.

Ca să nu-i trezească bănuielile, Hiutinen vorbi mai întîi despre lucruri indiferente, apoi trecu pe neobservate la ceea ce îl interesa și spuse :

— Urmăresc un mare escroc și în afară de asta vreau să dau și de urmele unei bande de hoți care,

după toate informațiile, se află în momentul de față la Tampere.

Trebuie să vă spunem că odaia administratorului în care se aflau escrocii era chiar alături de odăița lui Ionni, și hoții auziră prin peretele despărțitor, foarte subțire, toată discuția. Aceștia, bineînțeles, nici nu bănuiau măcar că Ionni cel „ucis" de ei se află alături, dar pe agentul Hiutinen îl recunoscură după voce. De aceea, tupilîndu-se ca niște șoareci, începură să tragă cu urechea.

Hiutinen povestea cu însuflețire despre escrocul internațional Ionni care dăduse lovituri în stil mare nu numai la Tampere, ci și în Suedia. Ionni, care nu fusese niciodată în Suedia, nu se putu recunoaște, după cum era și firesc, în eroul povestirii, dar manifestă numaidecît un mare interes pentru el și începu să-l descoasă pe agent cerîndu-i cît mai multe amănunte. În întrebările lui se simțea invidia față de reușita altuia, aceeași invidie care se făcea simțită și în răspunsurile agentului.

Într-un cuvînt lui Hiutinen îi plăcu tare mult Ionni pentru cinstea și pentru istețimea minții sale și de aceea îi propuse să-l ia drept tovarăș. Pentru vestitul escroc îi făgădui cincizeci de mărci, iar pentru banda de ucigași zece.

Apoi Hiutinen începu să-i dea semnalmentele criminalului internațional, potrivit datelor furnizate de oamenii de afaceri din Tampere care-l văzuseră cu ochii lor.

— Aduce mai curînd a taur, nu a om, spuse agentul. Are înfățișare de bandit și o mutră atît de fioroasă, că un om cumsecade se sperie numai cît îl vede. Iar ca semne particulare se poate observa pofta lui drăcească de mîncare. Se spune că înfulecă drept ca un diavol. Așa că dacă vezi vreunul ca ăsta, poți să-l reții liniștit, căci e taman cel pe care-l căutăm noi.

Ionni asculta cu atenţie şi încerca să-şi întipărească în minte toate semnalmentele. Iar cînd agentul îşi isprăvi povestirea, Ionni exclamă cu profundă invidie :

— Ce noroc au unii oameni ! Eu oricît m-aş strădui, mereu îmi scapă totul din mînă. Din tot ce-am avut, doar coşciugul şi crucea mi-au mai rămas.

Dar deodată, aducîndu-şi aminte de cele douăzeci de mii de mărci ale cîrnăţăresei Liza, Ionni se lumină la faţă.

— Mulţi bani am pierdut eu degeaba, spuse el agentului, dar de rămas tot am mai rămas cu douăzeci de mii bani lichizi.

Pungaşii din Tampere auzind despre o sumă aşa de mare, îşi veniră în fire. Grăsunul Tanakka îşi lipi urechea de perete şi spuse celorlalţi în şoaptă :

— Oho, ce mai pasăre grasă e alături ! Va trebui s-o jumulim.

Între timp agentul Hiutinen, pregătindu-se de plecare, spuse lui Ionni :

— Am auzit că vagabondul ăla pe care l-au ucis pungaşii din Tampere a şi fost îngropat.

Ionni înţelese că e vorba de Antti Pitkeanen şi spuse, de aceea, cu tristeţe :

— L-am cunoscut personal. Era un om tare cumsecade. De multe ori am băut împreună.

Şi, aducîndu-şi aminte de băutură, deveni şi mai trist. Oftînd amărît, spuse agentului :

— Tare greu se mai găseşte vodcă acuma.

Hiutinen plecă iar Ionni, rămas singur, căzu pradă gîndurilor : să se facă oare detectiv ca să cîştige şaizeci de mărci pentru escroc şi pentru banda de pungaşi din Tampere ?

După plecarea agentului, escrocii hotărîră să-l prindă pe Ionni în cursă ca să-l stoarcă de cele douăzeci de mii de mărci cu care se lăudase. Se temeau să intre la el în odaie, căci pe coridor era lume. Dar găsiră altă ieşire. Grăsunul Tanakka bătu în perete şi spuse :

— Hei, gospodarule! Nu vrei să cumperi nişte vodcă?

Ionni se bucură şi se învoi numaidecît. Dar Tanakka spuse încet, tot prin perete:

— Aici e periculos s-o vindem. Dar mîine, cum se întunecă, vino pe şosea, la kilometrul doi.

Ionni întrebă pe care şosea anume. Tanakka explică:

— Pe şoseaua care duce spre oraşul Heameenlina. În dreptul stîlpului de kilometraj ai să vezi o cărăruie care se pierde într-o pădurice. În pădurice e o mică baie lîngă o căsuţă arsă. Noi o să aşteptăm în baie.

Ionni întrebă de preţul vodcii. Tanakka răspunse:

— Ai să primeşti o sticlă întreagă pentru două mărci şi jumătate. Iar sticla asta o poţi vinde la Tampere cu cinsprezece mărci. Iar dacă vinzi cu paharul, poţi scoate şi mai mult.

Ionni primi bucuros. Mai avea cinci mărci şi hotărî să cumpere două sticle, ca să obţină un cîştig de douăzeci şi cinci de mărci.

Adormi legănat în dulci speranţe. A doua zi de dimineaţă începu să aştepte cu nerăbdare căderea serii. Toată ziua umblă prin piaţă şi pe străzi căutînd să dea de urmele escrocului internaţional care aducea a taur. Dar nu izbuti să dea de propriile sale urme.

XIV

Între timp, la procuratura din Helsinki se discuta cu aprindere despre curioasa întîmplare din Tampere. Pastorul care-l înmormîntase pe Ionni se întîlni în tren cu un fost coleg de şcoală, domnul Peturi, funcţionar la procuratură. Stînd de vorbă cu el, pastorul începu să-i povestească groaznica întîmplare:

— Nu cred că ştii, începu el, dar la noi la Tampere a fost îngropat de viu, din neglijenţa poliţiei, un

vagabond din Helsinki, pe nume Ions Lundberg, Ionni Lumperi sau cam aşa ceva...

Cum trenul se oprise tocmai în staţia în care trebuia să coboare pastorul, acesta nu mai avu timpul să-şi termine povestirea. Se grăbi spre ieşire şi abia mai putu să-şi ia rămas bun de la fostul lui coleg de şcoală, Peturi.

Dar Peturi nu uită povestea pastorului şi ajungînd la Helsinki o împărtăşi şi prietenilor săi de la procuratură. Procurorul telefonă numaidecît la Tampere la sectorul de poliţie unde se petrecuse cazul. Comisarul se alarmă şi la întrebarea procurorului răspunse cam nesigur :

— Nu, fleacuri... A fost o mică greşeală...

Procurorul insistă, iar comisarul se fîstîci şi spuse:

— Fără poliţaiul-şef n-aş putea răspunde precis la această întrebare.

Procurorului i se păru suspect acest răspuns. Aici era vorba, nu mai încăpea nici o îndoială, de o crimă. Şi de aceea procuratura emise următoarea hotărîre :

„Întrucît au fost descoperite fapte care ne îndreptăţesc a presupune că la direcţia poliţiei din Tampere a fost săvîrşit un act cu caracter penal şi anume : a fost îngropat de viu un om cu numele de Ions Lundberg zis şi Ionni Lumperi, şi întrucît această acţiune putea pricinui moartea defunctului, procuratura găseşte necesar să supună autopsiei cadavrul suspomenitului Ions Lundberg pentru a se stabili crima comisă de direcţia poliţiei din Tampere."

O dată hotărîrea luată, procuratura trimise urgent la Tampere pe poliţistul Pekka Malinen pentru îndeplinirea procedurii necesare. Totodată îi ordonă să acţioneze fără cunoştinţa poliţiei din Tampere, pentru ca aceasta să nu poată lua măsurile necesare camuflării crimei.

Ajungînd la Tampere, Pekka Malinen porni să acţioneze cu energie. Se duse la biroul cimitirului unde

se îngroapă de obicei oamenii fără căpătîi şi întrebă:

— Unde-i mormîntul celui care-a fost îngropat de viu ?

Administratorul era plecat. Locţiitorul îi arătă însă mormîntul lui Antti Pitkeanen, spunînd :

— Aici au avut de gînd să-l pitească.

În aceeaşi seară Malinen găsi şi un medic pentru facerea autopsiei. Medicul Putilainen din oraşul Heameenlina era mare amator de băutură şi nu refuza, de aceea, nici o lucrare. Se învoi bucuros, pentru o sută de mărci, să facă autopsia cerută, dar nedescoperind nimic suspect, alcătui un proces-verbal după toate formele cuvenite în asemenea ocazii :

„Subsemnatul certific sub jurămînt că Ions Lundberg zis şi Ionni Lumperi din oraşul Helsinki, autopsiat de mine, a murit în urma unui atac de cord, martor mi-e Dumnezeu. Doamne miluieşte-mă şi salvează-mi sufletul şi trupul. Medicul Putilainen."

Pekka Malinen expedie numaidecît acest certificat la procuratură. El însă mai rămase la Tampere, ca să isprăvească treaba începută — să îngroape cadavrul căruia i se făcuse autopsia.

În vremea aceea domnii poliţişti din Tampere tot se mai consfătuiau ce răspuns să dea procurorului în legătură cu cele întîmplate. Ei nu ştiau nimic despre sosirea lui Malinen şi despre mersul lucrurilor şi de aceea hotărîră, la consfătuirea avută, să nege cu energie totul.

Dar să-l urmărim pe Ionni.

Se lăsă seara. Savurînd dinainte băutura pe care avea s-o dea nu peste multă vreme pe gît, Ionni se îndreptă spre locul indicat.

Vru să-şi lase coşciugul şi crucea la azilul de noapte, dar administratorul nu primi să-i păstreze bagajul pe gratis. Din pricina asta Ionni trebui să-şi care cu el tot avutul. Asta nu-l încurca pe el prea

mult, căci era obişnuit să poarte în spate tot felul de poveri. Îşi luă deci coşciugul în spinare şi crucea pe umăr şi se îndreptă agale spre kilometrul doi.

Acolo dădu lesne de cărăruie, apoi de pădurice şi de mica baie. Trebuie să spunem că baia aceasta servea de multă vreme drept adăpost pungaşilor noştri din Tampere. Acum banda se adunase acolo toată, în aşteptarea prăzii celei grase.

Pungaşii şedeau în baia întunecoasă şi discutau încet despre treburile lor. Îi neliniştea mai cu seamă afacerea cu otrăvirea lui Ionni. Ştiau că poliţia îi caută. Dar în afară de asta, îi mustra şi cugetul. Erau hoţi, dar nu ucigaşi şi omorul acela le apăsa tare greu pe suflet.

Grăsunul Tanakka se justifica, bineînţeles, spunînd că nu-l otrăvise pe Ionni intenţionat, dar era totuşi neliniştit şi tresărea la cel mai mic zgomot.

Întunericul nopţii şi indispoziţia lor provocată de amintirea lui Ionni cel ucis îi făceau sperioşi şi neliniştiţi. Ca să-şi mai risipească teama, începură să joace cărţi. Jucau pe bani la lumina abia mijită a unei lumînări. Jucau cu foc, dar din vreme în vreme tot îşi mai aduceau aminte de Ionni pe care-l jumuliseră atît de necruţător la cărţi la hanul lui Rouvari.

Unul din pungaşi spuse, dinadins, cu nepăsare:

— Ce să mai vorbim de Ionni ăsta? A murit şi să-l ia dracu!

Grăsunul Tanakka adăugă, obraznic:

— La naiba cu el! Doar n-o să vină să ne ceară socoteală!

Şi izbind cu cărţile în masă, jucătorii începură să scoată strigăte puternice, ca să-şi facă mai mult curaj:

— Na-ţi o carte... Bătută... Acoperit... Hai, mai cu inimă...

În clipa aceea uşa se deschise şi în pragul băii apăru Ionni cu crucea pe umăr şi cosciugul în spinare.

Încremeniră cu toţii de groază. Dar peste o clipă se ridicară de la masă, cu gînd s-o ia la fugă. Cineva

mişcă însă masa, iar lumînarea căzu şi se stinse. Ionni, uluit, se dădu în lături. Atunci pungaşii, mînaţi de groază, se aruncară afară din baie.

Ajungînd în şosea, se opriră şi se uitară în urmă. Dar ceea ce văzură le spori şi mai mult groaza — în semiîntunericul nopţii Ionni cel ucis stătea nemişcat ca o statuie ; apoi se aplecă şi se strecură în baie împreună cu povara sa.

Speriaţi de moarte, pungaşii fugiră din pădurea aceea, îndreptîndu-se spre oraşul Heameenlina.

Ionni rămase într-adevăr înmărmurit în faţa băii, căci recunoscuse banda de escroci. Afară de asta îl fulgerase şi gîndul c-ar putea fi aceeaşi bandă pentru care agentul poliţiei secrete, Hiutinen, îi făgăduise zece mărci.

După ce stătu cîtva timp locului şi se gîndi, Ionni se strecură cu greutate în baie împreună cu bagajul său. Pe masă găsi banii rămaşi de la joc. Îi numără. Erau patruzeci şi nouă de mărci şi nouăzeci de penny. Ionni băgă banii în buzunar, socotindu-i ai lui, căci şi pungaşii îl storseseră de multe sute.

Apoi începu să caute vodca. Dar n-o găsi, căci vodca era ascunsă în pădure.

Bine dispus, sunîndu-şi banii în buzunar, Ionni luă calea întoarsă. I se păru că pungaşii se îndreptaseră spre Tampere. Căci nădăjduia să primească şi cele zece mărci pentru banda aceasta de hoţi.

Între timp banda, ajungînd în oraşul Heameenlina, fusese reţinută la poliţie. Toţi prinşii fură trimişi, în convoi, la sector. Şi deoarece acolo nu s-au găsit şapte celule libere, întreaga bandă fu închisă, pînă una alta, într-o celulă comună.

XV

A doua zi Ionni hotărî să părăsească oraşul Tampere şi să plece la Helsinki.

În aşteptarea trenului rătăci puţin prin oraş, nă-

dăjduind să dea de urmele bandei de hoți. După ce-și pierdu astfel cîteva ceasuri, îi veni în gînd că banda nu fugise la Tampere, ci probabil la Heameenlina. Gîndul acesta schimbă planul lui Ionni. Hotărî să plece la Heameenlina, iar abia de acolo la Helsinki.

Se urcă în trenul local împreună cu bagajul său și porni spre destinație. Ajuns la Heameenlina, se împrieteni chiar în gară cu un vagabond cu care se așternu numaidecît pe băutură. Pînă seara își bău toți banii rămași de la pungași și adormi beat mort în stradă, lîngă bagajul său.

Polițiștii îl culeseră de pe stradă și-l închiseră într-o celulă mică, vecină cu aceea în care erau închiși „ucigașii" lui.

Dimineața pungașii băgară de seamă că vecinul lor se trezise și fără să bănuiască cine e, îi bătură în perete strigîndu-i :

— Pentru ce te-au închis ? Pentru hoție ?

Ionni răspunse :

— Nu sînt vinovat cu nimic, afară doar c-am băut.

Pungașii începură să se tînguiască :

— Și noi stăm aici tot fără nici o vină. Nici măcar beți n-am fost atunci cînd ne-au înhățat.

Știind că poliția îi va da drumul lui Ionni, se rugară de el să-i ajute. Îi făgăduiră o sută de mărci dacă le va face rost de un șperaclu. Ionni se bucură auzind de asemenea răsplată și făgădui să îndeplinească rugămintea celor care avuseseră de suferit din partea poliției fără a fi vinovați.

Se înțeleseră ca Ionni să le strecoare șperaclul pe fereastră. Pungașii îl rugară să facă lucrul acesta noaptea, ca să nu-l prindă cineva cu șperaclul.

Peste un ceas poliția îi dădu drumul lui Ionni și el se îndreptă spre oraș ducîndu-și bagajul în spinare. Nu trecu mult și făcu rost de un șperaclu, dînd pe el ultimii lui bani ; apoi începu să aștepte căderea serii.

Se întîmplă însă ceva foarte ciudat: moşierul Punturi — acela de la care cumpărase Ionni moşia — se afla, datorită lui Ionni, într-o situaţie extrem de grea. Aşteptînd să-şi vîndă moşia el ochise, după cum se ştie, o casă la Heameenlina pentru care dăduse chiar şi arvună. Aceste două afaceri nereuşite îl distruseseră complect pe Punturi. El se hotărî să plece la Helsinki să-şi vîndă moşia adevăratului Lundberg.

Punturi plecă la drum trist, cu sufletul greu. În tren se apropie de el un cunoscut şi-l întrebă de ce-i atît de abătut, la care Punturi răspunse mîhnit:

— M-am încurcat într-o escrocherie şi acuma mă duc pe copcă. Plec la Helsinki să văd dacă nu pot scăpa cumva de belea.

Întîmplător se afla în acelaşi vagon şi un oarecare Mikko Pukari — un om fără ocupaţie precisă. El luase trenul pentru o staţie şi auzi numai cîteva crîmpeie din discuţia de mai sus. Auzi că era vorba de o cascadă şi de nişte păduri. Îl fulgeră gîndul că s-ar putea ca povestitorul să fie chiar escrocul internaţional pe care îl căuta poliţia.

Dar gîndul îi trecu prin cap abia după ce coborîse din tren. De aceea îi fu tare ciudă că nu-l reţinuse pe omul acela pe capul căruia se pusese un premiu atît de mare.

Aşadar Ionni făcu rost de şperaclu şi începu să aştepte seara.

Mai avea mult timp liber, de aceea plecă în căutarea bandei de escroci, aceeaşi bandă pe care se pregătea s-o elibereze cu ajutorul şperaclului.

Ionni se uita cu mare atenţie la trecători şi trăgea cu urechea la ceea ce vorbeau. Îi plăcea tare mult rolul de copoi, căci nu bătea străzile oraşului degeaba, ci cu o mare şi importantă însărcinare — să prindă

banda criminală sau să dea de urmele escrocului internațional.

Către seară, Ionni se întîlni pe stradă cu Mikko Pukari pe care îl cunoștea puțin mai dinainte. Se opriră să mai stea de vorbă. Ionni îi povesti lui Mikko despre treburile lui. Aducîndu-și aminte de Punturi, Mikko exclamă :

— Păi pe escrocul ăsta internațional l-am întîlnit întîmplător în tren. Chiar el povestea unui prieten despre escrocheria cu cascada. Acum s-a dus la Helsinki să se ascundă acolo de poliție și să scape de belea.

Lui Ionni prinseră să-i sfîrîie călcîiele. Asta însemna că trebuia să se grăbească spre Helsinki. Era mult mai important să pună mîna pe escrocul acela, decît să vîneze o bandă de pungași din Tampere.

Trenul dinspre nord pleca la Helsinki noaptea tîrziu. Îi mai rămîneau șase ceasuri pline pînă la plecare.

La început Ionni hotărî să cumpere biletul de tren din banii făgăduiți pentru șperaclu. Dar afacerea cu șperaclul nu putea fi încheiată decît mai tîrziu, după ce se întuneca de-a binelea. De aceea Ionni își schimbă gîndul. Ca să-și treacă timpul mai repede și să se asigure și împotriva oricărui fapt neprevăzut care se ivește deseori în tranzacțiile comerciale, Ionni ajunse pe neașteptate la ideea de a strînge bani pentru bilet din cerșit.

Care trecător îl va refuza, văzîndu-l cerșind cu crucea pe umăr și cu coșciugul în spinare ?

Ionni plecă îndată să-și ia avutul pe care-l ascunsese în crîngul din apropiere.

Și într-adevăr trecătorii îl miluiră bucuroși cînd Ionni apăru în gară cu crucea și cu coșciugul în spate.

În foarte scurtă vreme Ionni adună banii de care avea nevoie. După ce-și cumpără biletul, se îndreptă

agale spre sectorul de poliție ca să facă rost de cele o sută de mărci pentru șperaclu.

Se lăsase noaptea. Tot cerul era acoperit de nori. Ionni se apropie pe furiș de clădirea sectorului și bătu încetișor în gratiile ferestrei deținuților. Pungașii se năpustiră la fereastră, dar se dădură îndată înapoi și se lăsară pe podea îngroziți. În fața lor apăruse din nou Ionni cel ucis, cu crucea și coșciugul în spate.

Ionni mai bătu o dată în fereastră, dar auzind pașii polițistului o șterse fără să mai aștepte cele o sută de mărci. Nevrînd totuși să-și lase tovarășii în nenorocire, izbuti să le strecoare șperaclul printre gratiile ferestrei.

Pungașii, care se așezaseră jos de groază, nu băgară de seamă șperaclul care rămăsese pe pervaz.

Ionni se duse la gară, dar pînă la plecarea trenului mai erau încă patru ceasuri. Se îndreptă, de aceea, spre crîngul din apropiere, ca să tragă un pui de somn. Afară de asta voia să se descalțe și să-și dreagă ghetele care ajunseseră ca vai de ele și-i cădeau din picioare.

Între timp pungașii din Tampere, rămași în celulă, își pierdură curajul de tot. Conștiința se trezi cu și mai multă putere în ei. Dar mai rău decît toți suferea grăsunul Tanakka. El tremura de groază și ceru să vină pastorul ca să se spovedească.

Pastorul intră în celulă și Tanakka, abia mai mișcîndu-și limba în gură, îi mărturisi că-l omorîse fără voie pe Ionni Lumperi.

Pastorul cunoștea însă în toate amănuntele povestea lui Ionni Lumperi. El știa că pungașii nu aveau nici un fel de amestec în afacerea aceasta și că Ionni era sănătos tun. Văzînd cît de tare sufereau pungașii, pastorul le povesti tot ce știa. Pungașii ascultară uluiți istorisirea lui.

Vrînd să-i liniştească definitiv pe creştinii aceia buni la inimă, pastorul spuse:

— Prietenii mei l-au văzut chiar ieri pe acest Ionni Lumperi pe străzile oraşului nostru. Era beat mort şi mergea cu crucea şi coşciugul în spinare şi propunea tuturor trecătorilor să cumpere lucrurile alea de îngropăciune.

Atunci se limpezi totul. Pungaşii înţeleseră ce se petrecuse şi pentru ce Ionni se ivise de două ori în faţa lor cu crucea şi coşciugul său. Se liniştiră numaidecît şi se bucurară, dar în faţa pastorului îşi ascunseră bucuria. Grăsunul Tanakka, făcînd cu ochiul către tovarăşii săi, spuse cu smerenie:

— Ce păcat, prieteni, că nu avem cu ce deschide uşa spre libertatea raiului!

Pastorul, mişcat, tălmăci în felul lui aceste cuvinte care se refereau la şperaclu şi, înduioşat de căinţa păcătoşilor, le spuse pe un ton biblic:

— Nu trebuie să vă pară rău, dragii mei fraţi, după ceva ce nu s-a săvîrşit încă. Cheia bunăvoinţei dumnezeieşti va pogorî şi asupra voastră. În nespusa lui milă Dumnezeu o să vă trimită ceea ce aşteptaţi cu atîta creştinească smerenie.

Şi mişcat la culme, pastorul binecuvîntă pe pungaşi şi se grăbi să iasă din celulă pentru a raporta cît mai grabnic comisarului despre fericirea aceea dumnezeiască ce coborîse asupra criminalilor şi-i făcuse să se adreseze lui Dumnezeu în căutarea porţilor raiului.

Comisarul se simţi şi el mişcat şi dădu ordin să se ridice paza dublă pe care o pusese pe toate coridoarele sectorului, de teamă să nu evadeze criminalii aceia. Totodată telefonă la direcţia poliţiei şi raportă comisarului că pungaşii din Tampere se căiesc de faptele lor bestiale şi se roagă lui Dumnezeu cu creştinească smerenie.

Dar toate acestea erau departe de adevăr. Pungaşii din Tampere, aflînd cum stau lucrurile, se înfuriară

la culme şi începură să încerce tăria lăcatelor cu gîndul de a evada. Grăsunul Tanakka se sui pe fereastră ca să slăbească şi să rupă gratiile, dar spre mirarea lui găsi pe pervaz ceea ce le făgăduise pastorul. Găsi şperaclul pe care li-l vîrîse Ionni printre gratii.

Zece minute mai tîrziu, pungaşii din Tampere gustau bucuria libertăţii cereşti. Părăsiră în grabă, unul cîte unul, clădirea sectorului de poliţie apoi, adunîndu-se toţi grămadă, o porniră la drum lung. Hotărîră să părăsească oraşul Heameenlina. Dar înainte de asta mai încercară o dată binecuvîntatul lor şperaclu.

Zărind într-o grădină o căsuţă cufundată în întuneric, pătrunseră înăuntru şi începură să gospodărească întocmai ca la ei acasă.

Căsuţa aparţinea doctorului Putilainen, cel pe care Pekka Malinen îl chemase la Tampere pentru a face autopsia lui Ionni.

După această operaţiune reuşită, doctorul Putilainen mai zăbovi puţin la Tampere. Acum însă se apropia de Heameenlina.

În căsuţa doctorului pungaşii nu găsiră mai nimica, cu excepţia băuturii. Luînd cu ei douăsprezece sticle de coniac, hoţii noştri din Tampere se grăbiră să părăsească ospitaliera căsuţă a lui Putilainen. Întîmplarea făcu însă ca ei să uite pe masă şperaclul cu ajutorul căruia izbutiseră să deschidă cu atîta uşurinţă uşa căsuţei medicului.

După douăzeci de minute doctorul Putilainen se întoarse din Tampere. Descoperind spargerea, începu să dea telefoane la toate sectoarele de poliţie. Fără să-şi pună nădejdea în poliţia din Heameenlina, el telefonă unui comisar cunoscut din Tampere cu care băuse cu o oră mai înainte.

Acest comisar din Tampere făgădui doctorului ajutorul lui imediat şi-l încredinţă solemn că băutura furată va fi găsită.

XVI

Cu cîteva ceasuri înainte de această întîmplare, la Tampere fuseseră îngropate pentru a doua oară, după autopsie, rămășițele pămîntești ale lui Antti Pitkeanen. L-au îngropat, firește, sub numele lui Ionni Lumperi și într-alt loc, ca să înceteze discuțiile acelea inutile despre omul îngropat de viu.

Greva nu se sfîrșise încă la Tampere și de aceea Malinen fu nevoit să recruteze pentru transportarea cadavrului cîțiva polițiști de la cel mai apropiat sector de poliție. Printre acești polițiști se nimeri să fie și Nuutinen. Ajutînd la transportarea coșciugului, el întrebă pe Malinen:

— Dar pe cine îngropați aici?

Malinen răspunse scurt, nevoind să intre în amănunte:

— Pe-un vagabond din Helsinki, unul Ionni Lumperi.

Nuutinen fu cît p-aci să scape cureaua cu care ținea coșciugul și exclamă:

— Nu, degeaba, nu pot scăpa de dracul ăsta și pace! Oriunde m-aș întoarce, sînt nevoit să-l car pretutindeni!

Totuși Nuutinen începu să se îndoiască dacă mortul era cu adevărat Ionni Lumperi. Doar îl văzuse nu demult sănătos tun. Ce pățise în aceste cîteva zile?

Malinen răspunse:

— În aceste cîteva zile a murit după toate regulile științei medicale. La autopsie s-a descoperit c-a murit de un atac de cord.

Nuutinen își regretă din inimă prietenul din Helsinki. Și spuse:

— Inima lui a iubit prea tare tot ce există în lumea asta, așa că nu-i de mirare că pînă în cele din urmă a cedat!

Nuutinen se înapoie întristat la sector.

★

Seara tîrziu, comisarul îl chemă pe Nuutinen în cabinetul său și-i ordonă să plece numaidecît la Heameenlina, pentru a pune mîna pe nerușinatul hoț care pătrunsese în casa doctorului Putilainen. Comisarul spuse :

— Spargerea a fost descoperită chiar acum, așa că trebuie acționat numaidecît.

Nu trecu mai mult de un ceas și Nuutinen se și afla la Heameenlina.

Între timp trecătorii din Heameenlina zăriră întîmplător un individ suspect în pădure, avînd o cruce și un coșciug alături. Individul acela se ascundea, pesemne, de oameni și de aceea trecătorii dădură de veste poliției. Atunci se născu bănuiala că acesta ar fi hoțul care furase coniacul doctorului. Se presupunea chiar că ține cele douăsprezece sticle furate în coșciug.

Așadar, cînd Nuutinen sosi la Heameenlina primele cercetări asupra faptului fuseseră efectuate. Însemnate forțe polițienești înconjuraseră crîngul și Nuutinen porni neînfricat la atac.

Dar în fața ochilor lui apăru un tablou cu totul neașteptat. În deasa pădurice de brazi ședea, pe capacul coșciugului său, Ionni Lumperi în persoană și-și dregea, la lumina lunei, o gheată.

— Ionni, diavole ! exclamă Nuutinen uluit. Ce faci aici ? Iar ai înviat ?

Ionni se bucură tare mult de întîlnire.

— A-a, Nuutinen ! strigă el. Ce-i cu tine de nu te-am mai văzut de atîta vreme ?

Și, ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat, începu să-i explice de ce se află în pădure :

— M-am descălțat ca să-mi repar gheata. Plec astăzi la Helsinki. Nu vreau să apar acolo ca un vagabond.

Nuutinen se înfurie pe Ionni și începu să urle :

— La dracu cu ghetele tale! E vorba de un furt de care eşti bănuit tu!

Poliţiştii îi puseră lui Ionni felurite întrebări, dar îşi dădură repede seama că nu are nici un amestec în furtul coniacului.

Ionni spuse, jignit:

— Cum ar putea face una ca asta un om care a-nvîrtit afaceri de milioane!

Nuutinen îşi ceru iertare şi îl petrecu pînă la gară. Îl ajută chiar să se şi urce în vagon şi-i ură drum bun.

Trenul plecă spre Helsinki, iar Nuutinen se îndreptă spre căsuţa doctorului Putilainen.

Găsind şperaclul pe masă, Nuutinen spuse doctorului:

— Cu cheştia asta o să descurcăm toată afacerea.

Poliţiştii dădură numaidecît o raită pe la lăcătuşii din localitate şi unul din ei recunoscu că vînduse chiar în dimineaţa aceea şperaclul acela unui vagabond venit de prin alte părţi. Lăcătuşului i se dădu ordin să dea semnalmentele vagabondului şi spre marea mirare a tuturor, se constată că descrierea corespunde întru totul cu înfăţişarea lui Ionni.

Nuutinen îşi ieşi cu totul din fire. Unde mai pui că-l mai petrecuse şi la gară încă!

Se întoarse enervat la doctorul Putilainen ca să-i comunice rezultatul cercetărilor. Dar la urechile lui Putilainen ajunsese zvonul despre pungaşul găsit în pădure şi de aceea, întrerupîndu-l pe Nuutinen, doctorul întrebă:

— Şi cine era pungaşul acela?

Nuutinen răspunse posomorît:

— Un vagabond din Helsinki, Ionni Lumperi. El ţi-a spart casa.

Doctorul Putilainen exclamă:

— Ce absurditate! Chiar ieri i-am făcut autopsia lui Ionni Lumperi!

Şi de aci porniră să se certe. Doctorul, enervat, aruncă pe masă bisturiul şi strigă scos din fire:

— Iată cuţitul cu care i-am spintecat burta!

Tot atît de enervat, Nuutinen aruncă pe masă şperaclul, strigînd la rîndul său:

— Iată şperaclul cu care acelaşi Ionni Lumperi a desfăcut lacătul uşii dumitale şi-a furat douăsprezece sticle de coniac!

Măsurau amîndoi camera în lung şi-n lat şi mormăiau ridicînd din umeri:

— M-da... da... ce mai chestie...

Întorcîndu-se la Tampere, Nuutinen raportă şefului poliţiei şi comisarului cele întîmplate.

A doua zi poliţia îl trimise pe Nuutinen la Helsinki pentru a-l aresta pe Ionni Lumperi.

XVII

Aşa că, scăpînd din Heameenlina, Ionni călătorea în trenul care gonea spre Helsinki.

În drum se gîndea cu nelinişte că poliţia din Helsinki ştia mai bine ca oricare alta despre moartea lui prematură. Doar acolo fusese trimis testamentul destinat lui Hankku, iar Pirhonen indicase în scrisoarea sa chiar şi data înmormîntării. Va trebui să demonstreze acuma poliţiei că nu i se întîmplase nimic.

Ionni îşi aminti de adeverinţa pe care i-o dăduse Pirhonen cînd îi spusese: „Arată adeverinţa asta dacă o să vină vorba despre povestea asta a ta".

Ionni se scotoci prin buzunare, găsi adeverinţa şi întinzîndu-i-o unui vecin, întrebă:

— Ce spune în hîrtia asta?

Vecinul, morocănos, aruncă o privire pe hîrtie. Adeverinţa arăta că Ionni murise prin otrăvire.

Crezînd că adeverinţa aceea îi trebuie pentru comandarea vreunei gropi, vecinul răspunse scurt :

— Du adeverinţa la cancelaria parohiei şi arat-o pastorului.

Ionni crezu că trebuie să ducă adeverinţa pastorului, drept dovadă că înviase. Şi cu această dovadă va fi, probabil, şters din lista morţilor.

Trenul sosi la Helsinki. Lăsîndu-şi avutul la casa de bagaje, Ionni se îndreptă spre cancelaria parohiei.

Pastorul citi adeverinţa, făcu o însemnare pe ea şi dînd-o înapoi lui Ionni, spuse :

— Du-o groparului.

Ionni porni spre ieşire să-l caute pe gropar. Dar pastorul, amintindu-şi despre afacerile sale negustoreşti, îl chemă înapoi. Dricarul Kontiainen îi făgăduise pastorului o mică dobîndă la fiecare coşciug vîndut prin mijlocirea acestuia. Pastorul scoase din sertarul biroului reclama firmei lui Kontiainen şi spuse pe un ton biblic :

— Primeşte, fiul meu întru Hristos, acest cartonaş.

Ionni vîrî în buzunar cartonaşul-reclamă, gîndindu-se la vînzarea coşciugului său şi nicidecum la cumpărarea altuia.

Îndată după plecarea lui Ionni, la cancelaria parohială sosi, de la procuratură, certificatul medical care confirma moartea lui Ionni Lumperi în urma unui atac de cord.

Pastorul spuse mirat conţopistului :

— Da, Lumperi ăsta e mort de-a binelea. Întîi prin otrăvire, apoi în urma unui atac de cord.

Fură nevoiţi să treacă în registrul bisericesc ambele cauze ale morţii. Conţopistul, care nu credea în Dumnezeu, spuse după ce ieşi pastorul :

— Orice ai scrie în registrul ăsta, tot aia e ! Nimeni nu învie în ziua Judecăţii de apoi.

Între timp Ionni se întoarse la gară după bagajul său. Dar nu izbuti să-l ia, căci se încurcă cu o ceată

de pierde-vară care îl convinseră să meargă în crîng să bea cu ei ceva şi să ia o gustare.

Ionni se duse cu ei în crîng şi-şi petrecu acolo toată ziua în discuţii interesante.

O dată cu căderea serii, Ionni se grăbi spre casă. Trecu iar pe la gară şi luîndu-şi bagajul, o porni spre jalnicul său adăpost.

Mergea spre casă cu sufletul împăcat, neştiind că procuratura îi declarase oficial moartea.

Acum el era în afara legilor stabilite pentru cei vii.

Prietenii lui Ionni erau sincer îndureraţi de pierderea bunului lor tovarăş. Hamalul Hankku, care primise scrisoarea şi testamentul, gospodărea acum în toată voia în cămăruţa lui Ionni.

El vînduse toată moştenirea rămasă de la Ionni, printre care şi patul de o sută de mărci. Cămăruţa se golise. Rămăsese doar lada care servea drept masă şi cîţiva butuci în loc de scaune.

În ziua aceea prietenii se adunară acolo să facă parastas pentru Ionni.

Cămăruţa era slab luminată şi ziua, căci ferestrele ei, bătute în scînduri şi astupate cu cîrpe, abia lăsau să treacă lumina.

Pe masă fumega o lampă mică de petrol, jalnică, asemenea cîntecului celui care suferă de o dragoste neîmpărtăşită.

Fumul gros de tutun împînzea întreaga încăpere.

Amintindu-şi de Ionni, prietenii rosteau cuvinte frumoase despre el. Hankku, care-i vînduse toate lucrurile, nu cruţă banii şi cinsti cum trebuie pe prietenii acestuia. Iar acum prietenii, recunoscători, nu mai conteneau să-l laude pe bunul lor Ionni.

— Aşa om mai zic şi eu! exclamau ei. Nu s-a îmburghezit cînd a dat de avuţie! Păcat numai c-a murit înainte de vreme!

Capetele înfierbîntate de băutură erau pornite pe discuţii asupra morţii. Unul spuse:

— Iată, pastorii spun c-o să vină ziua Judecăţii de apoi şi atunci or să învie toţi morţii.

Altul exclamă:

— Minciuni gogonate! Cum dracu să mai învii cînd ai pus capac la viaţă?

Hankku îl susţinu. Spuse:

— In natură, dragi prieteni, nu se plimbă nimeni încoace şi încolo fără rost. Dac-ai crăpat, apoi şterge-te din toate listele celor vii!

Cuvintele lui Hankku puseră capăt discuţiei. Începură să vorbească despre alte lucruri şi se îmbătară cumplit. Unul, căruia i se urcase băutura la cap, strigă aducîndu-şi aminte de Ionni:

— Ei, Ionni, Ionni, bine-ai face să vii să bei şi tu un păhărel cu noi!

In tinda întunecată se auzi un zgomot. Apoi tîrşîit de paşi. Tăcură cu toţii şi schimbară priviri între ei. Se deschise uşa şi în pragul odăii se ivi Ionni cu coşciugul în spinare. Prietenii, beţi, săriră care mai de care de la locurile lor. Scoţînd urlete de groază se aruncară spre uşă, cît p-aci să-l dărîme pe Ionni care abia intrase în odaie.

Ajungînd în stradă, îşi mai veniră puţin în fire şi dădură buzna la poliţistul din colţ căruia îi povestiră ciudata întîmplare.

Poliţistul Matikainen auzise vorbindu-se la sector tot felul de poveşti pe socoteala lui Ionni. În ziua aceea sosise din Tampere şi Malinen, care adusese cu sine procesul-verbal al autopsiei împreună cu alte felurite hîrtii. Toţi poliţiştii sectorului îl cunoşteau foarte bine pe Ionni şi mulţi dintre ei răsuflaseră uşuraţi aflînd noutatea de la Malinen. Plecînd la postul său, Matikainen spuse către colegii lui:

— De-acuma n-o să mai avem niciodată bătaie de cap cu el!

Cînd colo, uite că vin oamenii ăştia ameţiţi de băutură şi povestesc că Ionni s-a arătat în fosta lui locuinţă. Povestea era mai mult decît ciudată.

Matikainen se îndreptă curajos spre locul cu pricina, dar în ultimul moment i se înmuiară picioarele şi, pentru a căpăta mai mult curaj, luă cu sine încă un poliţist.

Cei doi poliţişti, înfricoşaţi pînă în măduva oaselor, se furişară tiptil pînă la locuinţa lui Ionni.

Ajunseră în tindă, dar se opriră niţel să mai răsufle. Apoi îşi scoaseră săbiile din teacă şi deschiseră uşa odăii dintr-o singură smucitură.

Ionni şedea liniştit la masă cu o sticlă de bere în mînă. Mînca brînză şi ceea ce mai rămăsese de la pomana lui.

Văzîndu-i pe poliţişti, Ionni îi întrebă fără să se tulbure :

— Cine dracu mi-a gospodărit pe-aici prin odaie ? Cine mi-a luat patu' şi toate celelalte ?

Poliţiştii se arătară tare miraţi auzindu-l vorbind. Unul din ei scoase o straşnică înjurătură, apoi întrebă :

— Ia ascultă, da' tu n-ai murit ?

Drept răspuns, Ionni scoase din buzunar adeverinţa înregistrată de pastor şi, întinzînd-o poliţistului, spuse:

— Citeşte ce scrie acolo !

Poliţistul citi cu glas tare :

— „Confirm sub jurămînt că vagabondul Ionni Lumperi, zis şi Ions Lundberg, din Helsinki, a murit prin otrăvire şi acuma are dreptul să fie îngropat în orice cimitir. Martor mi-e Dumnezeu. Doamne apără şi mîntuieşte sufletul şi trupul meu. Medicul Nils Hiupen."

— Ei, ce-ai citit acolo ? întrebă Ionni mirat.

Poliţistul se apucă să-i explice :

— Vezi tu, aici scrie c-ai murit şi eşti gata de înmormîntare.

Atît poliţiştii cît şi Ionni erau cît se poate de nedumeriţi. Începură întrebările şi explicaţiile. Dar adevărul tot nu ieşi la iveală.

Ionni îi invită să ia loc şi să bea împreună cu el. Aceştia îl întrebară pentru ce umblă cu coşciugul în spate, la care Ionni răspunse:

— Am fost plecat după tot felul de treburi negustoreşti şi am cumpărat, din întîmplare, şi acest imobil ca să-l vînd apoi în cîştig. Căci un lucru ca ăsta e de folos la orice gospodărie.

Poliţiştii se liniştiră cu totul, numai că nu-şi puteau explica pentru ce plecase Ionni în călătorie. Cu o mutră nevinovată, Ionni le răspunse:

— Consilierul comercial Lundberg m-a convins să mă apuc de afaceri ca să mă îmbogăţesc. I-am dat dreptate şi am plecat. Numai că n-am izbutit să fac nimic, cu toate că am ajuns pînă şi în împărăţia întunericului.

Poliţiştii plecară vorbind într-una despre această întîmplare. Hotărîră, fireşte, să povestească totul la direcţia poliţiei, dar întrucît a doua zi erau liberi după serviciul de noapte, treaba se amînă. Din care pricină se iscară noi neînţelegeri.

Între timp cea de a doua mireasă a lui Ionni, văduva Maria Kouru, sosi şi ea la Helsinki. Ea avea de gînd să-şi cumpere de aici tot felul de lucruri de care avea nevoie la logodnă şi nuntă.

Afară de asta nădăjduia, în taină, să-l vadă şi pe vestitul ei logodnic.

Fiind o femeie cît se poate de virtuoasă şi cu frica lui Dumnezeu, nu ştia dacă se cade sau nu să-i facă o vizită acasă. Se perpeli mult timp gîndindu-se la asta. Dar dragostea învinse. Hotărî să-i facă o vizită, cu atît mai mult cu cît avea nevoie urgentă de un sfat în legătură cu nişte afaceri băneşti. O bancă din Hel-

sinki ridicase puţin dobînda la capitalurile depuse, faţă de dobînda pe care i-o plătea banca ei. De aceea se gîndise să-şi mute capitalurile acolo unde i se dădea mai mult. Dar nu se hotărîse încă la pasul acesta, aşteptînd mai întîi sfatul unui om de afaceri cu experienţă. Într-un cuvînt, acesta era un pretext onorabil pentru a-l vizita pe consilierul comercial Lundberg. I se păru, în cele din urmă, că e chiar obligată să stea de vorbă cu logodnicul ei despre o afacere atît de importantă, întrucît capitalurile lor făceau acuma unul singur. Lundberg era un iscusit om de afaceri şi sfatul lui le putea fi de folos la amîndoi.

Îmbrăcată luxos şi într-o dispoziţie nemaipomenit de bună, văduva cea bogată se îndreptă spre casa logodnicului ei, consilierul comercial Ions Lundberg.

Aventurile negustoreşti ale lui Ionni pricinuiseră destule neplăceri biroului consilierului comercial.

Moşierul Punturi venise la Lundberg să-şi vîndă domeniile. Fireşte că aduseră vorba şi despre escroc. Judecînd după semnalmentele escrocului, consilierul comercial îşi bănui tizul, pe Ionni, iar scurt timp după asta se încredinţă de-a binelea că el era.

Bătrînul, care se înfuria de obicei destul de uşor, de data asta izbucni mai aprig ca oricînd şi începu să-şi verse mînia pe toţi cei din jur.

Cînd se afla în această dispoziţie, bruftuluia pe toţi funcţionarii de la birou, dar îşi bruftuluia mai cu seamă menajera. Aceasta slujea în casa lui de o viaţă întreagă şi-l cunoştea bine pe bătrîn. Şi dacă în zilele acestea de fierbere ceilalţi ai casei umblau în vîrful picioarelor, menajera dădea buzna în cabinetul lui şi nu se sfia să se ia la harţă cu el. Consilierul, blestemînd toate femeile de pe pămînt, ţipa ascuţit:

— Sînteţi toate la fel!

Poate că aceasta era şi pricina pentru care consilierul se ţinea cît mai departe de femei şi rămăsese holtei bătrîn.

Furtuna se dezlănţui, de data aceasta, mai întîi în birou. Dar funcţionarii, care îşi cunoşteau bine patronul, nu-i dădură prilejul să-şi alimenteze furiile. Cu nasul în registre, ei îşi vedeau mai departe de lucru, temîndu-se chiar să şi tuşească. În liniştea deplină a biroului nu se auzea decît scîrţîitul peniţelor. Aşa că furtuna trecu mai departe.

O dată ajuns acasă, bătrînul se luă la ceartă cu menajera, agăţîndu-se de fiecare fleac. Dar nici femeia nu tăcu. Îi răspundea cu o mutră ameninţătoare, de parcă i-ar fi fost nevastă.

Nemulţumit de masă, bătrînul îi spuse cu silă :

— Numai tu eşti vinovată de toate...

Roşie de mînie, ea răspunse fără să se gîndească mult :

— Nu se ştie încă cine-i vinovat de toate !

Şi-l ameninţă, fireşte, fără să creadă nici ea ce spune, că va pleca. Ajungînd în bucătărie, începu să se plîngă bucătăresei şi fetei din casă :

— Diavol bătrîn ! Se supără din pricina unui vagabond.

De la birou veni un slujbaş cu ziarele şi-i comunică menajerei, cu un aer misterios, că ziarele anunţă moartea lui Ionni Lumperi. Menajera luă ziarele şi se întoarse victorioasă în sufragerie. Aruncîndu-i-le bătrînului, zise cu răutate :

— A murit vinovatul. Poftim, citeşte ! Vagabondul tău nu mai există.

Şi fără să mai aştepte răspunsul, porni mîndră spre bucătărie.

Rămas singur, bătrînul cercetă ziarele şi citi cu multă atenţie articolul prin care era anunţată moartea lui Ionni.

Sfîrşitul tizului său îl mişcă tare mult pe bătrîn, cu atît mai mult cu cît Ionni murise într-un chip atît

de trist — otrăvit şi în chinuri groaznice. Bătrînul citi o dată, de două ori, apoi, îndurerat, strigă după menajeră pentru împăcare.

— Susanna, hai vino încoace!

Dar menajera se făcu a nu auzi nimic.

Intră în odaie mult mai tîrziu şi ca şi cum ar fi avut altă treabă.

— Tristă moarte, suspină bătrînul amărît. Groaznic sfîrşit!

Dar menajera nu-i răspunse nimic. Tăcea cu îndărătnicia specifică femeilor, aranjînd vesela în bufet. Apoi, pregătindu-se să iasă din sufragerie, spuse:

— Dumneata, consiliere, ar trebui să te însori. Şi nu te-ai mai supăra atunci pentru orice fleac.

— Ah, nu, Susana! exclamă numaidecît bătrînul. Asta n-are să se întîmple niciodată.

Suspinînd din greu, bătrînul îşi îndreptă şervetul de la gît şi se pregăti să taie friptura. Dar în clipa aceea năvăli în odaie fata din casă şi anunţă vizita văduvei:

— O oarecare doamnă Kouru doreşte să-l vadă pe domnul consilier comercial.

— Care doamnă? întrebă bătrînul.

Fata din casă se codi puţin, apoi răspunse:

— Zice că-i logodnica domnului consilier.

Bătrînul sări de la masă ca ars. Se gîndi că iar vine cineva să-şi bată joc de el. Cu şervetul la gît se aruncă în vestibul, gata s-o înveţe minte pe obraznică. Dar în uşă se opri. În faţa lui se afla o persoană respectabilă, pe care consilierul nu se încumetă s-o repeadă. Se uită încurcat la grăsună şi întrebă:

— Ce doriţi dumneavoastră?

Văduva ciripi:

— Aş putea să-l văd pe logodnicul meu, consilierul comercial Lundberg?

Uluit, bătrînul căscă ochii mari, uitîndu-se la ea fără un cuvînt. Menajera, mirată, aştepta curioasă desfăşurarea evenimentelor şi de aceea nici nu se

mişca din loc. Bătrînul, enervat, strigă menajerei în suedeză :

— Ce dracu mai aştepţi aici ? !

Menajera nu răspunse nimic şi, aruncînd bătrînului o privire plină de dispreţ, ieşi. Atunci bătrînul se întoarse din nou spre văduva Kouru şi spuse :

— Eu sînt consilierul comercial Lundberg.

Se făcu tăcere. Bătrînul se uita prostit la văduvă.

Deşi cam grea de cap, văduva înţelese totuşi pînă la urmă că la mijloc era o neînţelegere.

— Vă cer iertare că v-am deranjat, rosti ea încurcată.

În vestibul se auzi deodată un strigăt entuziast :

— Vine Ionni Lumperi vagabondul !

Încremeniră cu toţii. Uşa se deschise larg şi în încăpere apăru Ionni. Venea să-i povestească şi consilierului aventurile sale.

Se iscă o nouă neînţelegere. Bătrînul Lundberg se dădu înapoi speriat văzîndu-l pe Ionni. Ionni o recunoscu pe văduvă şi-şi dădu numaidecît seama de situaţie. El îi aruncă o privire atît de ciudată, încît aceasta dispăru ca o nălucă.

În sufragerie rămaseră numai cei doi holtei bătrîni.

Lundberg era înfuriat la culme, mai cu seamă de vizita logodnicei. Ce-i drept, el nu ştia că Ionni acţiona sub numele lui în afacerile comerciale şi sentimentale. De aceea primi să stea de vorbă cu Ionni.

Nu vom reda dialogul lor în toate amănuntele şi nici discuţia lor cu substrat comercial, cu atît mai mult cu cît bătrînul folosea nenumărate expresii, mai mult decît originale, pe care tiparul nu le poate reproduce. Vom spune numai că după primele cuvinte, bătrînul înţelese totul.

Pentru a întregi povestirea, însă, vom arăta că bătrînul, după ce se sătură de răcnit, tăcu şi apoi începu, cu o curiozitate de negustor, să-l întrebe pe

Ionni unele amănunte din tranzacţiile lui comerciale.

Totul se lămuri pînă la urmă şi bătrînul se îmblînzi din nou. Încercările lui Ionni de a deveni milionar îl înduioşară. Se lansase doar şi el, pe vremuri, în tot felul de afaceri, doar-doar va deveni bogat. Povestirea lui Ionni îl mişcă. În vagabondul acesta el vedea ecoul, focul acela sacru care fusese pivotul întregii lui vieţi în drumul spre bogăţie.

Bătrînul Lundberg îl aşeză pe Ionni la masă cu el şi îl cinsti cum se cuvine. Iar în privinţa năzuinţei acestuia spre milioane, Lundberg îi spuse:

— Nu, n-o să iasă niciodată milionar din tine. N-ai destulă stăpînire de sine!

Ionni îl crezu şi-i răspunse:

— Fireşte, consilierul comercial vede mai bine... Consilierul are o mare experienţă...

Bătrînul Lundberg se îmbună cu totul. Atunci Ionni simţi o dorinţă de neînvins de a căpăta ceva bani pentru vodcă.

Cu gîndul la asta, Ionni se apucă să-i povestească despre înmormîntarea sa, ca să-l îmbuneze şi mai mult pe bătrîn. Zîmbind galeş ca un prunc, zise:

— Unde mai pui c-am vizitat şi lumea ailaltă şi am trăit puţin şi în împărăţia întunericului!

Bătrînul începu atunci să-l descoasă, şi Ionni îi povesti despre învierea lui din morţi.

În timp ce-i povestea această aventură, Ionni se însufleţi şi adăugă de la sine şi multe alte înflorituri ca să-i trezească mila. Şi adevărul este că povestea aceasta îl înmuie cum nu se poate mai mult pe bătrîn. Pe de o parte îi stîrni hazul, dar pe de alta îi provocă mila şi compătimirea.

Bătîndu-l pe umăr, bătrînul spuse:

— Vai, vai, prin cîte ai mai trecut şi tu, Ionni!

Ca unul cu experienţă în născociri, Ionni lămuri finalul:

— M-am încurcat cu Antti Pitkeanen şi din pricina lui era cît p-aci să pier şi eu!

Povestea cu învierea jucă un rol destul de important în viața de mai tîrziu a lui Ionni Lumperi, căci consilierul îi făgădui o pensie de zece mărci pe lună.

Bătrînul se apucă apoi să-i povestească despre sine și despre logodnica sa căzută din cer. Fără să știe că povestea aceea cu văduva era tot o afacere de a lui Ionni, spuse:

— E pe-aici o muierușcă nebună care-mi tot dă tîrcoale... Îmi propune să mă însor...

Ionni aruncă o privire pieziță consilierului și-și mușcă limba. Căci n-avea chef să-i povestească consilierului Lundberg și aventurile lui sentimentale. În primul rînd pentru că era holtei bătrîn, dar și din alte motive care ar fi putut să-l mînie pe consilier. De aceea Ionni căută să generalizeze povestea de dragoste a bătrînului, spunîndu-i:

— Cînd femeia iubește, devine oarbă. Și găsind numaidecît o comparație poetică, adăugă: Pe bulevard liliacul înflorește de căldură. La fel și femeia. Ea înflorește în fața oricărui bărbat.

— Da, da, se poate, rosti bătrînul dus pe gînduri.

Momentul critic trecuse. Ionni se simți salvat.

Aici prietenii se despărțiră.

Ionni se duse acasă, își luă coșciugul în spinare și porni spre piață ca să vîndă în sfîrșit obiectul acela de care nu mai avea, pentru moment, trebuință.

În timpul acesta polițistul Nuutinen venise la el acasă ca să-l aresteze. Ușa odăii fiind închisă, Nuutinen se duse la portar. Cum acesta avusese liber în ajun, nu știa nimic despre întoarcerea lui Ionni. Socotindu-l mort, spuse:

— El e în cer, iar mobila lui a fost vîndută toată.

Nuutinen se duse la poliție și povesti tot ce știa comisarului de serviciu. La direcția poliției sosise încă din ajun o hîrtie oficială de la procuratură prin care

se certifica moartea lui Ionni. De aceea comisarul de serviciu spuse, sigur de el:

— Acum Ionni ăsta colindă cele mai faine tîrguri din cer!

Nuutinen se miră, dar de crezut nu-l crezu. Îl şi contrazise chiar:

— Alaltăieri l-am văzut la Heameenlina cu ochii mei. Eu ştiu mai bine decît dumneata dacă-i viu sau mort.

Comisarului i se păru că poliţistul vorbeşte prea liber cu superiorul său şi de aceea se răsti la el supărat:

— Încetează vorba!

Un alt comisar, care se afla în acelaşi birou, spuse lui Nuutinen pe un ton mai calm:

— Adevărul este că n-are nici un rost să-l contrazici. Te pot încredinţa şi eu că Ionni Lumperi e mort. Se vede că la Heameenlina i-ai văzut dublura.

Nuutinen ieşi din birou. Pe sală se întîlni cu moşierul Punturi care venise anume la poliţie să mai afle cîte ceva în legătură cu escrocul Ionni. Punturi îl întrebă pe Nuutinen de la cine ar putea afla ceea ce îl interesează, dar acesta auzind că e vorba de Ionni, răspunse:

— Nu mai are rost să vă interesaţi de el. Ionni Lumperi a murit alaltăieri.

Punturi se descurajă. Dar împăcîndu-se cu inevitabilul său destin, zise:

— Ei, atunci n-ai ce-i face. Dar adăugă îndată, răzbunător: Ce păcat că acum se află într-un loc unde nici poliţistul nu-l mai poate învăţa minte!

Punturi se îndepărtă cu capul plecat.

Ieşind în stradă, Nuutinen începu din nou să se îndoiască de moartea lui Ionni. Dădu, pentru orice eventualitate, o raită prin piaţa oraşului unde-l zări pe Ionni, care încerca să-şi vîndă coşciugul, în mijlocul mulţimii.

— Ionni, lua-te-ar dracu ! exclamă Nuutinen. Ia te uită la el ! Toată lumea crede că te plimbi prin tîrgurile cereşti.

— A-a, Nuutinen ! se bucură Ionni. Ce cauţi pe-aici?

Nuutinen începu să-l ocărască pentru toată încurcătura pe care o pricinuise. La care Ionni răspunse :

— Cu ce sînt eu de vină c-am înviat din morţi ?

Apoi schimbă îndată vorba şi bătînd în capacul coşciugului său, zise :

— Uite, mi s-a părut că şlepul ăsta e o mobilă de care mă pot lipsi şi am venit la piaţă s-o vînd.

Nuutinen îşi ieşi din răbdări şi începu să răcnească:

— Dracu să mă ia dac-o să-mi mai vie cheful să te mai văd vreodată !

Ionni încercă să-l liniştească :

— Trebuie să fim prieteni, Nuutinen. Trebuie să acţionăm întotdeauna împreună. De n-ar fi fost pe lume oameni ca mine, de mult ai fi rămas printre şomeri !

Dar nu ajutară la nimic nici aceste argumente. Nuutinen îl duse la poliţie.

În biroul comisarului de serviciu se adunaseră toate măririle din direcţia poliţiei. Ionni fu nevoit să povestească de faţă cu aceşti domni toate aventurile sale.

Povestea lui îi interesă din cale-afară de mult pe poliţişti. Se vedea limpede că aceşti domni erau de acord să-l accepte pe Ionni aşa cum era, pe acest Ionni care trăia şi acţiona, în acelaşi timp, ca nişte personaje diferite.

Comisarul, mirat, îi spuse :

— Pare că în tine singur s-a adunat o ceată întreagă.

Ionni răspunse pe un ton biblic :

— Nimeni pe lume, în afară de Adam, n-a trăit sub o singură înfăţişare. Numai el n-a fost nevoit să facă afaceri ca să cîştige bani. De aceea n-a trebuit el

s-apară sub mai multe înfăţişări deodată. Pe cînd toţi ceilalţi au făcut cum fac eu.

Poliţiştii se consfătuiră între ei, neştiind cum să procedeze. In hîrtia oficială scria negru pe alb că Ionni Lumperi e mort. De aceea comisarul îi spuse:

— Legea n-are putere de retroversiune. Rămîi, pînă una alta, în listele morţilor, iar apoi ne-om descurca noi.

Şi deoarece un mort nu putea fi arestat îi dădură drumul, resemnîndu-se cu existenţa lui ilegală pe faţa pămîntului.

După plecarea lui Ionni, domnii poliţişti vorbiră încă mult timp despre el, acordînd o deosebită atenţie geniului său comercial. Îşi spuneau unii altora:

— E un adevărat om de afaceri. N-a stat să aştepte răsplata cerească, ci s-a aruncat singur în luptă ca să smulgă şi el cîte ceva de pe acest pămînt şi ca să se desfete şi el puţin.

Poliţaiul spuse:

— Da, omul ăsta are un cap de adevărat milionar.

XVIII

Viaţa lui Ionni îşi luă după aceea cursul normal aproape.

Peste cîtva timp izbuti să-şi vîndă coşciugul şi să-şi bea banii. Apoi continuă să ducă un trai paşnic, după vechiul lui obicei.

Domnii de la „Tovărăşia silvică“ cerură ca Ionni să fie pedepsit pentru tentativă de înşelăciune, dar cînd organele judecătoreşti dezgropară această afacere, constatară că după lege Ionni e o persoană decedată. Juriştii încercară să explice faptul acestor lacomi oameni de afaceri, spunîndu-le:

— Noi nu avem dreptul să judecăm un om decedat. Legea nu ne permite aşa ceva.

Oamenii de afaceri de la „Tovărăşia silvică“ tre-

buiră, în cele din urmă, să renunţe la pretenţiile lor. Iar Ionni continuă să figureze pe lista morţilor.

Împrejurarea asta îi pricinuia, bineînţeles, oarecare neplăceri. Prietenii făceau tot timpul fel de fel de glume pe socoteala lui spunînd, dinadins, ori de cîte ori venea şi Ionni în port pentru descărcare:

— Nu putem ţine la lucru un mort. Pentru asta vom fi amendaţi noi, cei rămaşi în viaţă.

Glumele acestea ajunseră pînă la comandantul portului care îl sfătui pe Ionni să se adreseze cu o plîngere împăratului întregii Rusii, pentru ca acesta să-i dea voie să trăiască şi să lucreze din cînd în cînd în portul Helsinki.

În cele din urmă Ionni se hotărî să-i ceară împăratului milostiva-i favoare de a rămîne în viaţă. Un jurist se învoi, în schimbul a şase mărci, să-i ticluiască cererea respectivă. Ionni se văzu nevoit să i se adreseze consilierului comercial pentru bani. Bătrînul Lundberg îi dădu zece mărci, împărtăşindu-i totodată şi o noutate:

— Afară de asta, Ionni, m-am hotărît să fac un demers ca să ţi se dea medalia de bronz pentru salvarea vieţii. Tu te-ai salvat pe tine însuţi şi de aceea meriţi asemenea decoraţie.

Şi într-adevăr, bogatul şi influentul Ions Lundberg obţinu pomenita medalie pentru Ionni. La început Ionni refuză acea înaltă cinste. Îi spuse consilierului:

— Nu merit eu medalia asta, ci Hankku, care m-a scos din apă de două ori!

Aflînd asta, consilierul îi făgădui să obţină şi pentru Hankku o medalie.

Curînd după aceea sosi şi a doua medalie, iar cei doi prieteni îşi împodobiră pieptul cu această decoraţie.

Cît despre cererea adresată împăratului, aceasta fu ticluită chiar în ziua respectivă de către juristul pomenit şi expediată acolo unde trebuia.

Cu prilejul decorării, Ionni hotărî să organizeze un mic chef pentru prieteni. N-avea însă bani. Găsi totuşi o ieşire cît se poate de onorabilă. Auzise de la cineva că universitatea din Helsinki cumpără trupul oamenilor aflaţi încă în viaţă, rămînînd ca după moartea lor studenţii să înveţe arta disecţiei pe aceste trupuri.

Ionni mai trecuse o dată prin ceva asemănător, aşa că se îndreptă cu inima uşoară spre universitate pentru a încheia această nouă tranzacţie comercială, cu atît mai mult cu cît pentru prima disecţie nu obţinuse absolut nimic.

La universitate i se înmînară, fără prea multe vorbe, o sută de mărci, iar Ionni puse degetul sub convenţia scrisă.

Luînd banii, Ionni spuse casierului :

— O dată ce am băut coşciugul, apoi ducă-se pe gîrlă şi ce-a fost în el!

Cu banii aceştia Ionni organiză un chef de se duse vestea. Cheltui tot, pînă la ultimul penny, cu mîncarea şi băutura.

Prietenii se adunară şi petrecerea începu. În timpul chefului, Ionni spuse oaspeţilor săi :

— Ceea ce mă bucură mai mult este că am să asist şi eu la lecţiile de la universitate. Acolo am să fac cursul superior de medicină şi-o să-mi fie probabil mai uşor atunci să bat drumurile cereşti decît cele pămînteşti.

Tovarăşii de băutură îi dădură dreptate.

A doua zi după chef, Ionni primi o hîrtie oficială prin care era anunţat că împăratul îşi dăduse milostivu-i consimţimînt la dreptul lui Ionni de a se număra printre cei vii.

Aflînd acest lucru, prietenii spuseră :

— La ce-ţi mai foloseşte asta cînd ţi-ai băut şi trupul ?

Ionni se gîndi puțin, găsi că prietenii lui au dreptate și nu se mai duse la cancelaria parohiei ca să se înscrie în listele celor vii. Acolo era trecut de două ori mort și era foarte bucuros de acest lucru, deoarece era scutit de impozitul pe suflet.

Amintindu-și de aventurile lui din trecut, Ionni spunea adesea prietenilor săi :

— La drept vorbind mi-au trecut prin mînă milioane, și la urma urmei n-are importanță cum le învîrtești, că le cheltuiești sau că le strîngi adică. Oricum, eu tot milionar rămîn. Și mi-e absolut egal dacă sînt trecut în listele celor morți sau în ale celor vii.

Și pentru a demonstra dreptatea spuselor sale, aducea următoarea pildă :

— Marinarul rămîne tot marinar, fie că plutește spre nord fie că plutește spre sud.

Cît despre prinderea marelui escroc internațional, Ionni n-a izbutit niciodată să săvîrșească această operațiune de detectiv. Gîndindu-se uneori la asta, le spunea prietenilor săi :

— Oricum, un escroc tot am prins eu și am obținut pentru el un premiu de o sută de mărci la cancelaria universității.

Prietenii îl lăudau și-l admirau pentru calitățile lui de copoi cît și pentru acelea de milionar care a dat pe gîrlă absolut tot ce a avut, pînă și propriul său trup, așa că nici nu mai știa cum o să moară.

Totuși crucea de pe mormîntul său Ionni nu și-o bău. O păstra cu grijă pentru prietenul și salvatorul său, Hankku, de care se simțea acum legat ca și mai înainte.

După un an, cînd Hankku muri, Ionni îi puse pe mormînt crucea cu inscripția : „Aici odihnește Ionni Lumperi. Odihnește întru Domnul pînă în ziua Învierii."

Mai tîrziu avură loc unele evenimente care îl făcură pe Ionni, într-o oarecare măsură, nemuritor — pe

Ionni, acea pasăre a cerului care nu cunoştea nici un fel de grijă.

Un oarecare Janne Limperi, care auzise multe despre aventurile lui Ionni, rămase tare încîntat de soarta acestuia. Pe lîngă acestea îl fermeca şi filozofia aceea uşoară şi liberă a vieţii pe care o propaga Ionni prin toată fiinţa sa.

Acest Janne Limperi veni deci la Helsinki şi îl găsi pe Ionni. La început vru numai să-l vadă, dar apoi lucrurile luară o întorsătură serioasă.

Janne cumpără de la Ionni numele şi pronumele acestuia, ca după moartea lui Ionni să poarte mai departe, cu cinste, numele de Ionni Lumperi. Tranzacţia aceasta fu săvîrşită după vechile obiceiuri ale ţării.

Ionni obţinu pentru acest lucru trei mărci pe care le bău numaidecît.

Şi fiindcă veni vorba, trebuie să spunem că acest Janne Limperi locuia în oraşul Kotha, unde poliţiştii îl cărau în spate întocmai cum îl căra Nuutinen pe Ionni la Helsinki.

După încheierea tranzacţiei, Janne se întoarse la Kotha unde începu să se dea drept Ionni Lumperi, fără să mai aştepte moartea acestuia.

Prietenii lui Ionni, vrînd să-l împiedice să încheie asemenea tîrg, îi spuseseră că în împărăţia cerului va fi un vagabond fără legitimaţie. Dar pe Ionni nu-l sperie această perspectivă.

— În ceruri, răspunse el, am să mă fac copoi şi datorită acestei funcţii înalte am să-mi găsesc alt nume.

Ori de cîte ori aducea Ionni vorba de activitatea sa de copoi, prietenii glumeau pe socoteala lui. Aflînd toată povestea de la Ionni, îi declarară deschis că în calitate de copoi n-a făcut altceva decît să se urmărească pe sine însuşi.

— Păi te-ai urmărit pe tine însuţi, spuneau ei, şi nicidecum pe marele escroc internaţional pe care ai vrut să-l găseşti.

Ionni nu se supăra şi răspundea liniştit :

— Aşa e, dacă nu cauţi bine nu te găseşti nici pe tine însuţi. Şi adăuga, sigur de el : Uite, eu m-am găsit pe mine însumi şi acuma ştiu bine că sînt eu. Vreau să spun că mă văd ca într-o oglindă. Ce-mi mai trebuie ?

Prietenii lui glumeau fără răutate auzindu-i filozofia. Şi spuneau rîzînd :

— Căutîndu-te pe tine însuţi ai pierdut totul — şi trupul şi numele, pînă şi dreptul de a te număra printre cei vii. N-a rămas din tine decît medalia asta pentru salvarea vieţii.

Ionni le dădea dreptate şi declara oarecum solemn :

— Da, în căutarea propriei mele persoane şi a altor bunuri de preţ, am pierdut tot restul.

Totuşi Ionni nu era trist din pricina acestor pierderi.

Avea o medalie pe care o purta cu mîndrie pe pieptul vîndutului său trup.

Ori de cîte ori se întîlnea cu prietenii săi, aceştia îl întrebau glumind :

— Ei, ce zici, Ionni, te-ai găsit pe tine însuţi ?

Ionni răspundea binevoitor :

— M-am găsit şi m-am vîndut cu groapă cu tot. Dar întrucît escrocul pe care l-am găsit se află înăuntrul meu, înseamnă că e bine încătuşat.

Şi se simţea mîndru că se dovedise a fi un bun copoi şi că izbutise să-l zăvorească pe marele escroc într-o temniţă aşa de solidă şi cu lacăte aşa de straşnice.

Pe cîrnăţăreasa Liza o vedea rar. Ori de cîte ori se întîlneau, nu pomeneau nimic despre trecut. O singură dată îi imputã Liza că-şi bea toţi banii. Ea îi spuse :

— Acuma văd şi eu că dintr-un fiu rătăcitor ca tine n-o să iasă niciodată un milionar.

Ionni îi răspunse prin următoarele cuvinte biblice:

— Cel pierdut se va afla. Căci Tatăl ceresc are în casele lui de bani milioane cîte vrei. Şi cum eu sînt un fel de fiu al unui asemenea milionar, am moştenit de la tatăl meu şi firea lui risipitoare. El, ca şi mine, cheltuieşte tot ce e sfînt.

Despre consilierul comercial Lundberg, Ionni vorbea, ca şi înainte, în cuvinte de laudă. Cel mai mult însă îl lăuda în ultimele zile ale fiecărei luni, cînd primea de la Lundberg pensia lui de zece mărci. Atunci se îmbăta zdravăn şi-l ridica pe bătrîn în slava cerului.

Şi deseori îşi amintea Ionni, cu plăcere, de învierea lui din morţi.

În cele din urmă însă, Ionni muri cu adevărat.

Vecinul lui, unul Riukku, alergă la cancelaria parohiei să-i anunţe moartea.

Slujbaşul de la parohie se pregătea să-i înregistreze moartea, cînd constată, cu uimire, că Ionni Lumperi mai fusese trecut ca decedat în registrul bisericesc, şi încă de două ori.

Riukku încercă să-l lămurească:

— Înregistrările acelea nu sînt adevărate, deoarece Ionni înviase pe atunci din morţi.

Slujbaşul era nou şi nu cunoştea toată povestea lui Ionni. El telefonă pe la diverse instituţii şi în cele din urmă se limpezi totul.

Înregistrînd pentru a treia oară moartea lui Ionni, conţopistul mormăi supărat:

— Asta nu face decît să moară. Ce mai meserie şi-a găsit şi el!

Şi deodată întrebă furios:

— Numai cu asta s-a ocupat în viaţă?

Mîniindu-se pe grosolanul conţopist, Riukku răspunse înţepat:

— Nici asta nu-i meserie uşoară. Mai cu seamă dacă te gîndeşti la felul muncii şi cît e ea de dăunătoare. Afară de asta condiţiile nesănătoase de locuit şi plata scăzută a muncii nu atrag pe orişicine!

Slujbaşul întrebă mînios:

— Cînd e înmormîntarea?

Riukku răspunse:

— Întîi o să-l ducă la universitate la lecţia de anatomie şi abia după aceea îl înmormîntează.

Slujbaşul răcni furios:

— Ptiu, fir-aţi ai naibii să fiţi!

Riukku îi atrase atenţia că Ionni fusese decorat şi că nu merită să fie înjurat. Slujbaşul tăcu.

Liza spălă trupul lui Ionni şi-i plînse moartea amarnic.

Ionni nu lăsă, bineînţeles, nici un ban în urmă-i, aşa că trebui să fie înmormîntat pe socoteala poliţiei.

Se întîmplă că tocmai în ajunul înmormîntării, poliţistul Nuutinen fu mutat din nou la Helsinki, în vechea lui funcţie. De aceea îi reveni din nou cinstea de a-l căra pe Ionni.

La înmormîntare sosi din Kotha şi Janne Limperi, cel care cumpărase numele lui Ionni. Janne fu atît de întristat de moartea lui Ionni şi se îmbătă atît de cumplit, încît nici nu putu să asiste la înmormîntare. Rămase la azilul de noapte aproape în nesimţire.

Ionni Lumperi fu înmormîntat alături de Hankku. La început prietenii lui Ionni se gîndiră să mute crucea de pe mormîntul lui Hankku în intervalul dintre cele două morminte, pentru că voiau ca această cruce să aparţină amîndurora, cu atît mai mult cu cît pe cruce stătea scris numele lui Ionni şi nu al lui Hankku. Dar în ultimul moment izbutiră să facă rost

de o nouă cruce pe care scriseră: „Aici odihnește adevăratul Ionni Lumperi care a mai înviat o dată din morți și s-a găsit pe sine însuși. Inmormîntat în veci de prieteni."

După ce-l îngropară, prietenii spuseră:

— Ei, de-acuma nu mai învie!

Apoi se adunară în cămăruța lui Ionni să mai vorbească despre el. De data asta nu avură însă nimic de băut, căci Ionni nu mai lăsase nici o moștenire. Fumîndu-și în sec pipele, prietenii îl pomeniră cu mutre acre, convinși însă că de data aceasta n-o să mai vină să-i sperie ca odinioară.

Cît despre Nuutinen, el rămase la cimitir, puse deasupra mormîntului o piatră mare și-și zise:

„Ei, acuma cred că Ionni o să rămînă acolo unde este!"

Nuutinen se întoarse la sectorul de poliție și raportă comisarului de serviciu:

— Am scăpat, în sfîrșit, de unul care mă chinuia într-una. De-acuma n-o să mai învie!

Comisarul, care scria ceva, nu auzi ce-i spusese Nuuttinen și-i spuse:

— Ah, da, Nuutinen, ni s-a telefonat chiar acuma de la azilul de noapte rugîndu-ne să trimitem acolo un polițist. S-a îmbătat unul Ionni Lumperi. Așa că du-te la azil și adu-l încoace de-l închide într-o celulă.

Nuutinen încremeni. El nu știa că Ionni își vînduse numele lui Janne Limperi din orașul Kotha. Auzind pomenindu-se numele acesta bine cunoscut, se zăpăci într-atît, încît nici nu mai știu ce să răspundă. Deschise în cele din urmă gura ca să înjure, dar în locul înjurăturii îi ieși din gură un geamăt jalnic. Apoi spuse, aproape plîngînd:

— Ce vrea să facă ăsta cu mine? Nu face decît să învie mereu. N-am ajuns bine la post, că iar are nevoie de ajutor!

Și cuprins de o mare ciudă, adăugă furios:

— Pe ăsta chiar de l-ai toca mărunt, tot se îmbată a doua zi şi mă pune să-l car la sector!

Ieşind din cabinetul comisarului, Nuutinen începu să răcnească, afurisind:

— Da, fireşte, Ionni a înviat din nou şi-o să mă călărească pînă la sfîrşitul zilelor mele!

DUPĂ CHIBRITURI

I

— Ei, o fi fătat vaca cea neagră a lui Vatanen ? făcu Ana-Liza, nevasta lui Antti Ihalainen care locuia în satul Kutsu din Liperi.

Ea o spuse ca pentru sine, în timp ce vîra pîinea în cuptor. Gîndul acesta îi trecu prin cap aşa, pe neaşteptate.

— Zice lumea c-a fătat, răspunse Mina Sormunen, care trecuse întîmplător pe acolo, iar acum bea cafea cu sorbituri zgomotoase. Apoi, gîndindu-se că Ana-Liza vorbeşte poate despre vaca lui Antti Vatanen, o întrebă :

— Vorbeşti de vaca lui Iussi Vatanen ?

— Da, răspunse Ana-Liza.

Atunci Mina confirmă din nou :

— Am auzit c-a fătat.

— Aşaa...

Un timp Ana-Liza îşi văzu de treabă pe lîngă cuptor, apoi întrebă din nou :

— Şi ce-a fătat, viţeluşă ori viţel ?

— Vaca lui Iussi Vatanen ?

— Da...

— Zice lumea că-i viţeluşă, răspunse Mina.

— Viţeluşă zici... Şi Iussi a lăsat-o, ori a tăiat-o ? continuă cu întrebările Ana-Liza.

Sorbind o înghiţitură de cafea, Mina spuse:

— Îmi pare c-a tăiat-o.

Şi turnîndu-şi cafea în farfurioară, adăugă:

— Iussi ăsta are şi aşa o cireadă destul de mare. La ce să le mai lase?

Urmă un lung răstimp de tăcere. Stăpînul casei, Antti Ihalainen, cu pipa în dinţi, stătea culcat cu burta pe laviţă; îşi ţinea ochii pe jumătate închişi, iar pipa numai că nu-i cădea din gură.

Totuşi el auzea vocile lor şi pricepu chiar şi-n somn despre ce era vorba. Fireşte că nu înţelese limpede totul, dar ceva-ceva tot prinse. Mormăi chiar, prin somn:

— Are la vite Iussi... Cîte vaci cu lapte are el acuma?

— Aha, te-ai trezit, făcu Ana-Liza.

Mina Sormunen se apucă să numere vacile:

— Păi să tot aibă vreo cinş'pe laolaltă cu vaca cea neagră pe care a cumpărat-o de la Voutilainen.

— Aha, cinş'pe, mormăi Antti şi se cufundă iar în somnul lui dulce, în timp ce pipa i se bălăbănea în gură gata-gata să cadă.

Mina repetă:

— Da, cinş'pe vaci cu lapte are Iussi.

— Ce de lapte e în casa lui! rosti cu uimire în glas Ana-Liza. Iar peste o clipă adăugă: Nu strica şi o gospodină la o casă ca asta...

Muşcînd dintr-o bucăţică de zahăr, Mina spuse şi ea la rîndul ei:

— N-ai grijă, se însoară el Iussi. Se împlineşte în curînd anul de cînd i-a murit Loviza.

— E şi timpul să se însoare, încuviinţă Ana-Liza. Şi, mai trebăluind pe lîngă cuptor cu pîinea ei, mai chibzuind, întrebă:

— Cîţi ani să aibă fata lui Pekka Hiuvearinen?

— Hiuvearinen din Luos? întrebă cu băgare de seamă Mina.

— Da, din Luos...

— Păi să tot aibă... Ia stai, că-i doar de-o seamă cu Ida Olkkola ! exclamă Mina.

— Aşa ?... Ei, atunci e timpul să-şi părăsească părinţii. Are cine să le facă treabă şi fără ea... Nu cumva la ea s-o fi gîndind Iussi Vatanen ?

— La asta, zici, la fata lui Hiuvearinen ? mormăi din nou, în somn, Antti.

— Zice lumea că pe ea vrea s-o ia, răspunse Mina. Dar nu ştiu dacă o ieşi ceva din asta.

Atunci Ana-Liza, luînd apărarea fetei lui Hiuvearinen, spuse :

— E o nevestică tocmai bună pentru Iussi. Dînsul nu mai e nici pe departe aşa de tinerel.

Şi dorind să precizeze vîrsta lui Vatanen, întrebă :

— Da' cîţi ani să aibă Iussi ăsta ?

Mina se apucă să socotească :

— Păi, de la Întîmpinare, bătrînul Voutilainen a trecut de cincizeci. Oare nu tot atîţia să aibă şi Iussi al nostru ?

— Chiar aşa, să ştii că-i de-o seamă cu el. Acum îmi aduc aminte, confirmă Ana-Liza. Şi lăsîndu-se în voia amintirilor, deşertă tot sacul de informaţii pe care le avea : La început a fost vorba s-o ia pe Kaisa Karhutar, dar pînă la urmă s-a încurcat cu răposata Loviza.

— Iussi Vatanen ăsta ?

— Da... La început se gîndea la Karhutar.

— Aşa-a ?! se miră Mina.

Ana-Liza o lămuri :

— Karhutar, pricepi, s-a dus după aceea după Makkonen. Şi a plecat cu el în oraşul Ioki... Oare n-o fi stînd şi acuma tot acolo cu bărbatu-său ?... Trebuie să ştii, Karhutar asta se visa tot timpul la oraş... Mă gîndesc numai, oare-o fi ducînd-o acolo mai bine ca în altă parte...

— Ba, fireşte că n-o duce mai bine, îşi dădu cu părerea şi Mina. Iaca, am auzit că familia lui Hakulinen se zbate acolo în cele mai mari nevoi.

Ana-Liza adăugă :

— Încă de pe atunci îi băteam eu capul Kaisei să se ducă după Iussi Vatanen. În casa lui n-ar fi rămas nemîncată. Şi apoi, Iussi e om încă tare arătos.

— Da, e un bărbat voinic, se învoi şi Mina. E drept că are un nas cît un cartof, d-aia şi rîde uneori lumea de el.

— Apoi nici fata lui Hiuvearinen n-are cine ştie ce frumuseţe de nas. Şi unde mai pui că e şi roşcovană ! N-are de ce să-i fie silă de Iussi. Mai bine s-ar duce după el.

Dar şi de astă dată, luîndu-l definitiv pe Iussi Vatanen sub oblăduirea ei, Ana-Liza adăugă :

— Cît priveşte nasul, Iussi a ştiut întotdeauna, chiar cu nasul acela al lui, să se descurce foarte bine şi să şi-l sufle ori de cîte ori era de trebuinţă.

Ana-Liza închise uşiţa cuptorului şi adăugă :

— Dar ce folos că vezi cîte unul cu nasul frumos, cînd în afară de pantaloni nu are nimic bărbătesc în el ?

Mina Sormunen era de aceeaşi părere. Gîndindu-se la nasul bărbatului Anei-Liza, ea zise :

— Şi unde mai pui că un nas ca ăsta ţi-l poţi sufla, şi încă bine de tot. Nici Ihalainen al tău n-are nasul mai breaz.

— Au nasurile deopotrivă. Şi Ihalainen al meu a dus-o foarte bine cu nasul lui. Şi n-am trăit rău împreună, şi niciodată n-am dus lipsă de mîncare !

Se făcu din nou tăcere, căci Mina sorbea a doua ceaşcă de cafea, iar Ana-Liza îşi vedea de pîinile ei.

Dar isprăvindu-şi treaba, Ana-Liza reveni la ceea ce o interesa :

— Ihalainen al meu şi Iussi Vatanen au fost prieteni încă de mici copii. Şi de băutură s-au lăsat amîndoi tot o dată... După ce-ntr-o zi, pe cînd erau beţi turtă, l-au bătut măr pe prostănacul acela de Niiranen... Au trebuit să dea atunci patru vaci pentru coas-

tele lui rupte... Pentru că i-au rupt patru coaste... Ihalainen ăsta al meu şi cu Vatanen...

— Şi ce, de atunci n-au mai băut? Păi au trecut mai mult de douăzeci de ani de la întîmplarea asta? întrebă Mina mirată.

— Nu, n-au mai pus în gură nici o picătură, măcar că Vatanen mai are încă o jumătate de sticlă de vodcă de atunci. Iar Ihalainen al meu nu mai pune pe limbă nimic din ceea ce aduce nici măcar pe departe a vodcă. Se fereşte pînă şi de apă. Cînd şi cînd mai merge doar la baie, să-şi dea cu apă pe ochi.

— Ce tot spui?

După un scurt răstimp de tăcere, Ana-Liza începu să povestească, plină de compătimire, despre bărbatul său:

— L-au bătut ei pe Niiranen, e drept, dar poate că nu ieşeau vorbe de prisos, numai că vezi, chiar Niiranen ăsta a ridicat zarvă mare — s-a legat de oameni pentru un fleac de nimic, pentru nişte coaste rupte. A vrut chiar să se şi judece. Atunci dînşii i-au zis c-o să-i dea cîte o vacă pentru fiecare coastă ruptă în încăierarea aceea. Dacă, fireşte, n-o să-i dea în judecată din pricina unor prostii ca acelea. Ei, şi de atunci s-au făcut şi mai buni prieteni Ihalainen al meu şi Iussi Vatanen. Seamănă unul cu altul ca două picături de apă, măcar că Ihalainen al meu e cu o jumătate de an mai tînăr ca Vatanen.

Acum, după ce analizară în amănunţime înfăţişarea lui Iussi Vatanen, precum şi trecutul lui, femeile se apucară să vorbească şi de îmbrăcămintea acestuia. Cu mirare vădită, Ana-Liza spuse:

— Are la straie Vatanen ăsta... pe lîngă atîtea altele: iar duminicile pare-mi-se că se împopoţonează cu pantalonii ăia de postav cu care umbla răposatul tăică-său la biserică.

— Da, am auzit şi eu că duminica se găteşte cu pantalonii ăia, confirmă Mina.

★

Pîinea se coapse. Mirosul ei se răspîndi în toată casa. Din nou se așternu un scurt răstimp de tăcere, căci Ana-Liza se apucă să spele masa. În cele din urmă Mina rupse tăcerea, întrebînd:

— Cînd vă apucați să melițați inul, curînd?

— Păi, trebuie să începem mîine, dar n-avem chibrituri, ni s-au isprăvit. Și dacă ne-apucăm de melițat, n-o să avem cu ce aprinde focul la baie.

— Nu mai spune, vi s-au isprăvit chibriturile?!

— Ni s-au isprăvit... Iar Ihalainen al meu n-a avut cînd să se ducă la gară după chibrituri.

Aruncîndu-și ochii spre bărbatul său care dormea, ea-l întrebă:

— Ei, Ihalainen, ai pregătit nutreț pentru iapă?

Dar Antti Ihalainen nu răspunse.

— Mi se pare că doarme iar, făcu Ana-Liza.

Mina aprobă din cap. Anei-Liza i se făcu milă de bărbatul ei și adăugă, ca pentru a-l scuza:

— S-a sculat tare de dimineață, să macine grăunțele. Nu-i de mirare că-l trage la somn.

— Și ce-a măcinat Ihalainen, secară? întrebă Mina.

— Secară... Secara aia pe care a primit-o de la Matikainen...

— Aha, care va să zică aia...

— Aia...

— Și cîte banițe v-au ieșit? întrebă Mina.

Ana Liza răspunse:

— Un sac plin, dar a mai rămas puțin și pe țol.

— Așa!...

Ana-Liza se apucă apoi să mături cu mare zor, plîngîndu-se:

— Mi-a plecat slujnica pentru o săptămînă, așa că trebuie s-alerg și să mă învîrt prin casă făcînd toate treburile singură. Unde mai pui că am de dat nutreț și la zece vaci. Ba acu, să mai melițez și inul.

— Cine-i slujnică la voi, fata Tiinei? întrebă Mina.

— Dînsa-i.

— Aha, dînsa-i... Aşa mă gîndeam şi eu...

In timp ce întorcea pîinea în cuptor, Ana-Liza îşi aduse din nou aminte de baie şi de in, şi începu să ofteze:

— De unde să fac eu rost de chibrituri? Inul s-a uscat, e timpul să-l meliţăm...

Mina o sfătui:

— Păi să se ducă Ihalainen al tău pînă la bătrînul Hiuvearinen şi să-i ceară nişte chibrituri, că pe urmă i le daţi voi înapoi.

Ana-Liza nu răspunse nimic, căci se foia în jurul pîinilor ei, mormăind:

— Apoi eu zic că-s gata... Rîndu' trecut mi s-au ars, că nu scosesem cenuşa din cuptor.

Totuşi sfatul Minei îi dădu Anei-Liza de gîndit. Astupînd gura cuptorului şi apucîndu-se să spele ceaunul în care făcuse fiertura, spuse bărbatului său:

— Chiar aşa, Ihalainen, bine-ai face să mergi la bătrînul Hiuvearinen după chibrituri, ca să aprindem mîine focul la baie.

Antti însă nu zicea nimic căci, vă mărturisim cinstit, dormea. La un moment dat se păru că gospodinele au uitat cu totul de chibrituri, cu atît mai mult cu cît aduseseră vorba despre tors.

Dar lucrurile nu se opriră aici. Dimpotrivă, ideea cu chibriturile începu să crească, întocmai ca aluatul dospit.

Trebăluind prin casă, Ana-Liza se adresă iar bărbatului său:

— Tot mai dormi?

— Nu te-aude, doarme, confirmă Mina şi adăugă numaidecît: Dacă o tai de-a dreptul, apoi pînă la bătrînul Hiuvearinen nu-s mai mult de şase kilometri.

— Nu-s mai mulţi, se învoi Ana-Liza şi-i spuse, de astă dată tare, bărbatului său: Ia ascultă, Ihalainen, n-auzi?! Trebuie să te scoli şi să te duci la Hiuvearinen după chibrituri.

Acum Antti auzi ceva care semăna cu glasul Anei-Liza, pricepu într-o oarecare măsură și ceea ce-i spunea dînsa, dar somnul era atît de dulce, încît n-avea chef să răspundă.

Gospodinele mai vorbiră cît mai vorbiră despre oile lui Pekka Hakulinen, dar gîndul chibriturilor nu-i ieșea cu nici un chip Anei-Liza din cap. Ea-și zise că dacă nu încep nici a doua zi melițatul inului, baia se răcește de tot și atunci o să trebuiască să facă un foc zdravăn ca s-o încălzească din nou. Și, gîndindu-se la toate astea, îi strigă lui Antti :

— Ia ascultă, toată ziua ai să zaci aici și-ai să sforăi ?

De astă dată Antti o auzi bine de tot, dar tocmai de aceea se lipi și mai strîns de laviță.

Asemenea purtare o supără pe Mina, care strecură :

— Trage-i una cu lopățica de pîine, uite, în locul ăla...

Ana-Liza aprobă sfatul în gînd, dar pînă una alta, ocupată cu pîinile ei, se mai stăpîni. Deodată însă își aduse aminte că e toamnă, că se întunecă devreme și că bărbatu-său o să trebuiască să se ducă pînă la Hiuvearinen pe întuneric. Atunci nu se mai putu stăpîni. Îl plesni pe Antti cu lopățica de pîine ceva mai jos de șale și se răsti la el supărată :

— Haide, scoală-te ! Du-te la bătrînul Hiuvearinen după chibrituri, ca să avem cu ce aprinde mîine focul la baie.

Antti se ridică încet într-un cot, mai șezu o clipă, somnoros, pe laviță, sugîndu-și luleaua stinsă, apoi căscînd cu poftă, întrebă :

— Oare-o fi trecut mai mult de-o jumătate de an de cînd a murit bătrîna lui Iussi Vatanen ?

— Da, a trecut, făcu Mina. Au îngropat-o de Buna-Vestire.

Antti mai trase un căscat, își îndesă căciula pe ceafă, își umplu pipa, o aprinse de la un tăciune din cuptor și, oprindu-se în prag, o întrebă pe Ana-Liza :

— Ziceai să merg la Hiuvearinen după chibrituri ?

— Da, du-te, dar să nu caști gura pe-acolo o zi întreagă, răspunse Ana-Liza.

Și așa porni Antti la Hiuvearinen după chibrituri.

După o bucată de vreme Mina îi confirmă plecarea, zicînd :

— Care va să zică Ihalainen s-a dus după chibrituri.

Ana-Liza-i răspunse :

— S-a dus...

II

Casa lui Antti Ihalainen se afla în fundul pădurii Murtosalo. Rareori se abătea pe-acolo cîte cineva din satele vecine. Pînă-n satul cel mai apropiat, Luosovara, era cale de cel puțin șase kilometri. Acolo locuia Hiuvearinen, spre care se îndrepta acum Antti.

Fără să se gîndească la ceva anume, Antti ajunse pînă-n poienița numită Pajiștea Deasă. Antti nu putea trece niciodată nepăsător prin fața acestei poieni. De fiecare dată el se oprea aici, plin de mîndrie. La marginea pădurii creștea un pin mare pe care Antti îl ochise de mult pentru scîndurile coșciugului său.

El se opri și de astă dată și, sugîndu-și gînditor pipa, începu să admire pinul, lăudînd copacul acesta uriaș :

„Iată-l... pinul meu... Da'gros mai e ! Al naibii pin ! N-are să-mi fie rău să zac într-un coșciug de pin după ce-am să închid ochii.“

Și își imagină coșciugul în toată splendoarea lui. Apoi își spuse, tot uitîndu-se la pin :

„Nici n-o să am cine ştie ce de lucru la el. Îl scobesc puţin pe dinăuntru şi gata coşciugul. O să încapă în el orişice hoit, oricît de burtos ar fi."

Apoi Antti îşi văzu mai departe de drum. Dar tot mergînd el aşa, continua să se gîndească la pinul pe care şi-l ochise pentru coşciug.

E drept că gîndurile i se depănau acum mai încet, leneş, dar de părăsit tot nu-l părăseau. Se gîndea la moarte şi la pin: „Dacă ar avea înăuntru o scorbură, atunci chiar că n-ai avea de făcut nimic la el. Nu-ţi rămîne decît să tai pinul cu fierăstrăul, să îndeşi mortul înăuntru şi gata treaba. Iar gaura o astupi cu un dop de lemn. Iar mortul zace acolo ca într-un şip de lemn."

Gîndurile lui Antti curgeau încet, în ritmul domol al pasului său. Îşi zicea: „Iar dacă o dată cu mine ar muri şi Ana-Liza, atunci ne-ar putea vîrî pe amîndoi în trunchiul acela lung de pin şi apoi... la groapă cu noi."

Gîndul ăsta îl înveseli. Şi, foarte preocupat, începu să cîntărească situaţia pe toate părţile: „Bine, dar un trunchi ca ăsta, de două ori mai lung decît omul, mă tem că nici n-are să încapă într-o sanie, dacă nu i se adaugă şi-o cotigă."

Cîntărind asta în gînd, ajunse la concluzia că fără cotigă nu se poate: „N-o să încapă blestematul de trunchi fără cotigă... În tot cazul, capul celui de al doilea mort o să atîrne afară din sanie."

Gîndindu-se la asta, Antti ajunse la concluzia că-i de mare trebuinţă cotiga şi-şi încheie gîndul astfel:

„Nu, naiba să mă ia, fără cotigă nu ne poate duce dacă, să zicem, ne vîră pe mine şi pe Ana-Liza într-un singur trunchi. Te pomeneşti că se şi răstoarnă, dacă atîrnă afară din sanie. Atunci să-mi vezi capul, ce-o să se mai hurducăie pe drum."

Continuîndu-şi drumul agale, fără să se mai gîndească la nimic, aproape, ajunse la colina Leppiamiaki. Aici uită cu totul de pin.

În depărtare se ivi o căruţă în care zări un bărbat

Acesta se îndrepta, se vede, spre Murtosalo. Intîmplarea era cu atît mai ciudată, cu cît era toamnă iar ziua era umedă și cețoasă. Cui să-i vie chefui, pe-o vreme ca asta, să se ducă la Murtosalo?

Da, întîlnirea asta ar fi stîrnit poate mirarea oricui, dar Antti n-o prea luă în seamă. Mergînd în întîmpinarea căruței, gîndi: „Ce-mi pasă mie cine vine! Fie cine-o fi!"

In căruță era prietenul său Iussi Vatanen. Ajungînd în dreptul lui, Iussi îl salută pe Antti:

— Ptiu-u... Uite unde-mi ești... Și eu care veneam la Murtosalo să te văd.

— Păi sînt aici, nu-s acasă, răspunse Antti. Și întrebă îndată: Ce-i cu iapa asta, ai făcut schimb cu Kettunen?

— Cu el... Juganul ăla roșcat al meu era așa de nărăvaș, că mi-am zis: las'să-și bată mai bine Kettunen capul cu el. Dînsul se pricepe să potolească bine caii.

Prietenii tăcură o clipă. Antti se uită la crupa iepei, apoi îi cercetă dinții și spuse:

— N-are mai mult de zece ani... Cît ai mai dat pe deasupra?

— Cam vreo sută de mărci.

— Aha, ai dat totuși un sutar!

— I-am dat un sutar. Și nu-i prea mult, mai cu seamă că juganul meu era tare nărăvaș. Pe cînd iepei ăsteia poți să-i pui și patru saci de făină în sanie, că trage ușor.

— Da, era rău juganul... Și tu, încotro? întrebă Antti cercetînd căruța.

— Păi, nu ți-am spus? Veneam să te văd, căci am o treabă cu tine. Dar cum nu ești acasă, pot să întorc.

Își întoarse calul și-l îndemnă pe Antti:

— Hai, urcă-te și tu... C-avem loc de ajuns în căruță.

Antti se așeză. După un „dii" pentru iapă, Iussi continuă:

— Căruța am cumpărat-o la Ioki, în tîrg. Păcat numai c-o hulubă are cîrligul cam slab.

Porniră în tăcere. Iussi Vatanen se gîndea la treburile sale, dar Antti Ihalainen nu se gîndea la nimic.

La deal calul o porni la pas, și atunci Iussi întrebă :

— Îmi pare că pe-aici pe undeva i s-a rupt huluba lui Romppainen pe cînd căra lemne ?

Calul izbuti să scoată căruța în vîrful dealului, cînd Antti rosti gînditor :

— Uite-aci, peste deal, e un mesteacăn bun pentru tălpi de sanie. Eu zic să venim într-o zi să-l tăiem.

Trăgeau amîndoi din pipă. Iussi clocea un plan. Ba gîndul era chiar gata formulat, numai că nu știa de unde s-o înceapă. Îi venea oarecum peste mînă să-l roage pe Antti să-i fie pețitor.

Între timp Antti, gîndindu-se la întrebarea lui Iussi, încercă să-și aducă aminte unde anume se rupsese huluba lui Romppainen. În cele din urmă, amintindu-și, spuse :

— Uite, în trecătoarea de colo s-a rupt huluba lui Romppainen.

— Chiar în trecătoare s-o fi rupt?

— În trecătoare, răspunse Ihalainen, aducîndu-și aminte toate amănuntele întîmplării aceleia.

Apoi merseră din nou în tăcere. Vatanen se gîndea la fata lui Hiuvearinen și la pețit. Se hotărî în cele din urmă să-l roage pe Antti să-l pețească, dar iarăși se sfii, și începu să vorbească despre altceva :

— Măi Ihalainen, cîte căpițe de fîn ai strîns tu de pe fîneața ta ?

— Patru...

— Patru căpițe, zici ?

— Patru...

Totuși trebuia să aducă vorba și despre gîndul care-l muncea. Făcîndu-și curaj, Vatanen întrebă :

— Și tu, încotro te-ndreptai ?

— Păi, mă duceam la Hiuvearinen. Ana-Liza cocea pîine și s-a apucat să bombăne să mă duc barem pînă la bătrînul Hiuvearinen, că tot nu aveam ce face.

Iussi se bucură. Părea că lucrurile apucaseră singure pe drumul cel bun și totul mergea ca pe roate. Începu să chibzuiască cum să continue discuția și, găsind în sfîrșit ce să spună, rosti :

— Ce-ți pasă... N-ai nici o grijă, cît mai trăiește Ana-Liza.

— Pînă una alta, mai trăiește ea... Ana-Liza...

Iussi Vatanen își îndemnă iapa din hățuri. Aceasta dădu supărată din coadă. Antti spuse :

— Văd că dă din coadă iapa ta, nu ?

— Dacă o lovesc mai tare, nu dă, dar dacă o plesnesc în glumă, atunci numai ce-mi face pe supărata !

Și spunînd asta, Iussi se răsti blînd la iapă, ca pentru a-i lua apărarea :

— Dii, porumbița mea... dii... dii...

Lui Iussi îi veni iar în cap însurătoarea. In cele din urmă, luîndu-și inima-n dinți, atacă de-a dreptul :

— Apoi, nu mi-ar strica nici mie în casă o Ana-Liza, numai de-aș găsi una potrivită...

— Nu-i rău, nici vorbă, cînd îți ai muierușca ta în casă, se învoi Antti Ihalainen.

Iussi era de aceeași părere și socoti, de aceea, că Antti e un om tare deștept. Iussi zise :

— Anul ăsta am cinș'pe vaci și trei vițele.

— Hm... Dar vaca cea neagră ți-a fătat ? întrebă Antti. Parcă le-am auzit pe muieri cotcodăcind ceva despre asta...

Iussi dădu din cap :

— Mi-a fătat încă de sîmbătă. O vițelușă.

— Și ce-ai făcut, ai lăsat-o ori ai tăiat-o ?

— Intîi și întîi am vrut s-o las, dar apoi mi-am zis : dacă n-am o Ana-Liza a mea, n-o să aibă cine să-i poarte de grijă... Dar și alea cinș'pe vaci care-mi rumegă fînul îmi sînt de-ajuns...

— Nici vorbă că-ți sînt de-ajuns... Da-n vara asta

ţi-ai cosit fîneaţa aia din vale? întrebă Antti cu însufleţire.

— Iarba mai grasă am cosit-o... Căci în gospodăria mea mai am şi alte fîneţe, nu numai pe-astea...

— Aşa e, ai destule locuri pentru fîneaţă, spuse Antti şi deodată adăugă cu înţeles: Da, îţi trebuie un om al tău care să îngrijească de vaci.

Vorbele astea îi plăcură lui Iussi, dar el începu să riposteze, ba să se şi împotrivească oarecum spuselor lui Antti:

— Şi fără un om al tău poţi face faţă la treburile casei.

— Apoi cred şi eu că se poate, se învoi Antti.

Iussi nu mai putea de ciudă văzînd că Antti se învoise cu cele spuse de el. Dar deodată Antti îndreptă totul, spunînd:

— Totuşi nevasta e de mare ajutor.

— De mare ajutor, nimic de zis, numai că ştii şi tu cîtă amărăciune îţi poate aduce o nevastă, mai cu seamă dacă e rea, replică Iussi, de data asta cu multă grijă.

Deodată Antti îşi aduse aminte de vorbele pe care le auzise în timp ce dormea, iar muierile trăncăneau pe socoteala fetei lui Hiuvearinen şi a lui Iussi. Îi veni în cap să aducă vorba despre asta, cu atît mai mult cu cît se ducea la Hiuvearinen. Cîntărind lucrul acesta în fel şi chip, nu scoase cîtva timp nici o vorbă. Cît despre Iussi, acesta aştepta cu nerăbdare ca Antti să încerce a-l îndupleca să se însoare cu fata lui Hiuvearinen, sau măcar să aducă vorba despre asta. Îndemnă calul din hăţuri, apoi îl auzi pe Antti spunînd:

— Dacă i-ai pune coada sub hamuri, n-ar mai da atîta din ea.

— Hamurile-s scurte şi şleaul poate să-i prindă coada, îl lămuri Iussi.

Amîndoi se gîndeau la unul şi acelaşi lucru. Deo-

dată Antti Ihalainen îndreptă discuţia în direcţia dorită :

— Cică Hiuvearinen a luat opt sute de mărci pe calul pe care l-a vîndut.

— Vorbeşti de Pekka Hiuvearinen ?

— Da. De el vorbeam, răspunse Antti cu nepăsare.

Iussi întrebă mirat :

— Să fi luat oare Hiuvearinen pe cal chiar opt sute de mărci ? Habar n-am avut. E drept însă că pe mine nu mă privesc treburile gospodăriei lui.

Spunînd acestea, Iussi se împotrivea parcă lui Antti, căci acuma ştia prea bine unde bate.

Pîcîind din luiea, Antti începu să se apropie din nou de ţintă :

— De, eşti destul de vîrstnic...

— N-am nici un zor să mă gîndesc la treburile astea ale mele... Uite, să-l luăm de pildă pe bătrînul Haranen. Ala s-a însurat cu văduvioara Ratinen abia la şaptezeci de ani...

După o clipă de gîndire, Antti zise :

— Tare-o mai laudă muierile pe fata lui Hiuvearinen. Zic că-i vrednică foc.

O scînteie de bucurie se aprinse în inima lui Iussi. Dar el spuse :

— Multe-s lăudate cît îs fete. Dar cine ştie ce nărav o să aibă ca neveste !

Iussi îşi struni cu energie iapa şi, ameninţînd-o cu hăţurile, adăugă :

— Da, nu e chiar aşa de lesne să ghiceşti ce ifose şi nazuri o să-ţi facă fata după ce-o iei de nevastă.

— Greu să le ghiceşti, se învoi Antti, dar luă numaidecît apărarea fetei lui Hiuvearinen :

— După mine, e leită maică-sa. Iar despre maică-sa nu poţi spune nicidecum că-i gîlcevitoare.

Iussi se prefăcu a nu auzi aceste vorbe şi-şi urmă propriul său gînd :

— Ia-l, să zicem pe Holopainen : ...Ăsta s-a însurat cu fata lui Koistinen... Şi-a luat o adevărată satană cu fustă. O zi nu şedeam în casă c-o muiere ca ea... Şi

cînd te gîndeşti, maică-sa nu e nici pe departe muiere arţăgoasă.

Antti începu să-şi piardă orice urmă de nădejde. Şi cît de bucuros ar fi să joace la nuntă ca naş, cu atît mai mult cu cît Iussi fusese de mic copil cel mai bun prieten al său. Cît despre Hiuvearinen, tare l-ar bucura şi pe el afacerea asta.

Cei doi prieteni tăcură îndelung. Iussi Vatanen aştepta răbdător ca Antti să înceapă iar a stărui pe lîngă el... Se apropiau de ţinta călătoriei lor şi Iussi se sperie că Antti n-o s-o mai facă.

Dar Antti mai făcu o încercare şi spuse:

— Cică Pekka Hiuvearinen ăsta îi dă fetei lui o mie de mărci zestre şi pe lîngă asta îi mai dă şi vaci şi tot soiul de lucruri pentru casă.

— Ce nevoie aş avea eu de zestrea nevestii, replică Iussi. Ca să aibă cu ce să se laude după aceea!

Discuţia continuă în acelaşi fel. Antti era gata-gata să se lase păgubaş şi să nu mai stăruie pe lîngă Iussi. Dar cînd ajunseră la răscruce şi Antti coborî din căruţă, Iussi îi zise:

— Iaca la ce m-am gîndit; o dată ce tot te duci la Hiuvearinen, vezi poate că... vorbeşti şi pentru fii-sa... Că tot te străduieşti să mi-o vîri pe gît...

— De vorbit, pot vorbi, de ce nu... Numai că, ce fel de peţitor sînt eu? făgădui în doi peri Antti.

Iussi-i răspunse fără zăbavă:

— Încercarea moarte n-are. Mie, drept să-ţi spun, nu-mi prea sfîrîie călcîiele după treaba asta, dar dacă tu ţii cu tot dinadinsul, n-am ce face, fie ş-aşa, vorbeşte...

Acum era rîndul lui Antti să se apere. Şi replică:

— Stai, omule, dar nici nu m-am gîndit la una ca asta. Am zis numai aşa, fiindcă veni vorba de fata lui Hiuvearinen. Ziceam numai că muierile trăncăneau şi o lăudau că-i tare vrednică şi muncitoare.

Pînă la urmă căzură la înțelegere. Iussi îi întinse prietenului său punga cu tutun, zicîndu-i :

— Ia din tutunul meu !

Iar cînd Antti își umplu pipa, Iussi adăugă :

— Ai face bine să treci mai întîi pe-acolo și să-mi spui dacă se învoiește și fata. Ne-am duce apoi împreună la Ioki să cumpărăm daruri de nuntă și ceva de-ale gurii.

Antti se învoi :

— De trecut, pot trece, de ce nu... S-a cam lăsat tafturul, adăugă el îndată, trăgînd de cureaua slobodă a hamului.

Antti Ihalainen ajunse pînă-n ulicioara unde stătea Hiuvearinen. Aci se opri, se rezemă de gard și începu să numere stogurile de secară, mormăind :

„Șase stoguri de secară să aibă Hiuvearinen ăsta ?"

Încredințîndu-se că era chiar așa, porni spre casă.

În curte, pe peretele hambarului, atîrna un arc nou de înhămat. Antti se opri să-l cerceteze cu de-amănuntul, mormăind :

„Are crăpături tocmai la îndoitură. Se vede că nu l-au aburit îndeajuns înainte de a-l îndoi... Dar pe dinăuntru pare să fie bunicel, tare..."

La fereastra casei se iviră deodată nenumărate capete de copii. În grija lui Hiuvearinen rămăseseră, după moartea părinților lor, șase nepoței mici.

Una din fetițe strigă :

— Vine Ihalainen !

— Care Ihalainen, din Murto ? întrebă bătrînul Hiuvearinen care răzuia niște tălpi de sanie.

Fetița lămuri :

— Ăla cu nasul mare... ca al lui Iussi Vatanen...

— Aha, el e care va să zică ! făcu stăpîna casei.

După ce mai cercetă o dată arcul, Antti se apropie de trepte. Aici își aduse deodată aminte că e un oaspete de seamă. Asta-l făcu să se îndrepte de mijloc. Ba-i veni chef să se și curețe puțin. Își suflă nasul în degete

şi-şi şterse mîna de carîmbul cizmei. Apoi îşi curăţi cizmele de iarbă şi intră în casă.

Se aşeză pe laviţă, tuşi şi se simţi ca la el acasă. Dar aducîndu-şi aminte că trebuie să şi intre în vorbă cu stăpînii casei, îl întrebă pe Hiuvearinen :

— Unde-ai găsit malin pentru arcul tău ?

— L-am zărit din întîmplare pe cîmpul lui Matikainen, răspunse stăpînul casei şi-l întrebă la rîndul său :

— Ei, ce mai e nou pe la voi prin Murto ?

— Nimic de seamă, zise Antti. A mai plouat din cînd în cînd cîte o leacă...

Stăpîna casei întrebă :

— Ce mai face Ana-Liza, e sănătoasă ?

Aprinzîndu-şi luleaua, Antti spuse :

— Parcă n-am auzit-o să se plîngă de ceva... Vrea să se apuce de meliţat inul...

— Aha, vrea să se şi apuce... Mulţi snopi aţi legat anul ăsta ? întrebă gazda ; iar Antti răspunse :

— Da, cu vreo doi snopi mai mult ca anul trecut.

— Ia te uită ! Cu doi snopi mai mult ?

— Cu doi.

Tăcură. Hiuvearinen răzuia tălpile săniei, iar Antti se gîndea cum să aducă vorba de peţit. Găsi chiar şi cu ce să înceapă, dar Hiuvearinen îl încurcă, spunîndu-i :

— Uite, colea-n săltăraş, tutunul meu. De ce ţi-ai umplut luleaua cu al tău ?

— Nu-i nimic, mormăi Antti şi căzu iar pe gînduri : „Cum să înceapă peţitul ?“

Urmă un răstimp de tăcere şi mai lung ca înainte. Copiii făceau zarvă mare. Stăpîna casei încercă să-i potolească :

— Ei, copii, staţi cuminţi, aşa cum se cuvine cînd sînt de faţă şi oaspeţi.

Apoi, aşezîndu-se la vîrtelniţă, o puse în mişcare şi firul gros începu să se răsucească pe mosor.

Bătrînul răzuia, bătrîna depăna. Sugîndu-şi luleaua şi scuipînd, Antti se tot gîndea cum să aducă vorba de peţit. Dar nu era prea uşor să găsească un început potrivit pentru asemenea discuţie. Il învinuia chiar în gînd pe Hiuvearinen care-i încurcase socotelile.

În cele din urmă găsi cum să aducă vorba. Trăgînd un fum şi scuipînd, spuse:

— Zice lumea c-a fătat scroafa lui Makkonen.

— I-a şi fătat? întrebă Hiuvearinen.

— Da... Încă de vineri...

— Şi cîţi purcei i-a făcut? se interesă Hiuvearinen.

— Zece bucăţi... Sumă rotundă...

Oprindu-şi vîrtelniţa, stăpîna întrebă:

— Şi toate-s purcele?

— Vorbeşti de purceii lui Makkonen?

— Da.

— Am auzit că cinci îs purcele, aşa că ăilalţi trebuie să fie purcei.

— Cinci purcele şi cinci purcei. Oho! exclamă gazda mirată.

— Da, au destui acum, se învoi Antti.

Iar Hiuvearinen adăugă:

— Scroafa lor e de rasă, de la Kohonen.

— Ia te uită! mormăi Antti.

Stăpîna spuse:

— Apoi tare bine ar fi să facem şi noi rost de-o scrofiţă ca asta, numai să mai crească niţel. Copiii au destulă vreme ca să-i dea de mîncare.

Atunci Antti reveni iar la gîndul care-l muncea, spunînd:

— Afară de asta, lui Iussi Vatanen i-a fătat vaca cea neagră.

— Vaca pe care a cumpărat-o de la Voutilainen?

— Aia...

— A şi fătat! Şi ce-a făcut, viţeluşă? îl întrebă gazda.

— Viţeluşă.

Tăcură iar. Făcîndu-şi curaj, Antti continuă discuţia întreruptă :

— Are la vite Iussi ăsta... Cinş'pe vaci de muls dau din coadă în grajdul lui... Poţi să înoţi în lapte la el în casă...

Fata lui Hiuvearinen, Ana-Kaisa, care tivea poala unei cămăşi, îşi ridică ochii spre Antti, presimţind parcă ceva.

Hiuvearinen zise :

— Ce să mai vorbim, frumoasă gospodărie are Iussi... Zicea mai deunăzi că anul trecut a vîndut zece puduri de unt.

Antti se bucură de acest sprijin. Părea că treaba merge strună. Totuşi hotărî să mai stăruie :

— Iussi ăsta a fost întotdeauna un om tare vrednic... Şi unde mai pui că niciodată nu s-a ciondănit cu răposata lui nevastă...

Auzind acestea, stăpîna casei îşi ciuli şi ea urechile. Iar Ana-Kaisa se cufundă şi mai mult în lucrul ei. Bătrîna, care nu mai putea de nerăbdare, întrebă :

— Se vede treaba că Iussi are de gînd să se însoare iar, acuma c-a murit Loviza lui ?

Antti începu să se simtă tare fudul de treaba făcută. Nu, acum nu mai avea de ce să se frămînte prea tare şi nici să se silească a-i îndupleca pentru Iussi. Aşa că spuse, plin de îngîmfare :

— Da, numai mă tem că Iussi n-are să se uite la orişicine, că multe ar fi dornice să intre într-o casă ca a lui.

Antti îşi scutură scrumul din lulea, şi Hiuvearinen găsi de data asta de cuviinţă să spună :

— Uite-aci în piuliţă, tutun proaspăt pisat.

Antti se apucă să-şi umple pipa, zicînd :

— Nu-i nimic, mergea şi tutunul meu.

— Păi de aia e pus aci tutunul gazdei, căută să-l convingă Hiuvearinen.

Stăpîna casei se întoarse spre fiică-sa :

— Ana-Kaisa, ia vezi de pune pe foc ibricul de cafea, că ne-au sosit în casă oaspeţi de departe.

Continuară să şadă de vorbă. Ana-Kaisa se foia în jurul cafelei. Antti nu mai termina cu laudele :

— Straşnică iapă mai are acum Iussi ăsta, a căpătat-o de la Kettunen, au făcut schimb.

I se păru că nu vorbise îndeajuns de convingător, de aceea adăugă :

— A şi dezvăţat-o să dea din coadă. Poţi să dai în ea şi cu hăţurile, că nu-ţi mai mişcă nici măcar atîtica din coadă.

— Ia te uită cum a deprins-o !

— Păi cum ! se pricepe bine la cai Iussi ăsta al nostru. Întotdeauna se poartă frumos cu calul lui, ca şi cu toate celelalte dobitoace. Pînă şi pe juganul său cel nărăvaş l-a schimbat ; îi era milă să-l atingă cu biciul, căută să-i încredinţeze Antti.

— Om de inimă Iussi ăsta, căzu la învoială şi stăpîna.

— E om blînd... Aşa cum se poartă cu calul, aşa se poartă şi cu nevasta, îi tot dădea zor Antti, bucurîndu-se în sinea lui că treaba merge atît de bine.

Ana-Kaisa, cu obrajii în flăcări, se tot învîrtea pe lîngă vatră.

Părea că Iussi fusese lăudat îndeajuns. Cafeaua fumega pe masă.

În timp ce Antti dădea pe gît a doua ceaşcă de cafea, spuse de-a dreptul, fără ocolişuri :

— Cine-l mai ştie şi pe Iussi ăsta, poate i s-o năzări să se însoare iar, de şi-o găsi una pe gustul lui...

Nu răspunse nimeni. Stăpîna casei începu să-şi dăscălească fata :

— Mai bine i-ai face musafirului ceva de mîncare.

Mai vorbiră de gospodăria lui Iussi, de ogoarele şi pădurile lui. Între timp mîncarea fu gata şi stăpîna casei se apucă să-şi îmbie oaspetele :

— Gustă, Ihalainen, din untul şi din pîinea noastră, căci altceva n-avem.

Antti scutură scrumul din pipă şi se apropie din nou de masă, continuînd însă să refuze mîncarea :

— Păi nu trebuie, pentru ce toate astea... chiar adineauri m-am sculat de la masă, acas' la mine...

— Pe cel sătul îl saturi mai lesne, căută să-l convingă stăpînul.

Stăpîna întrebă :

— Zici că adineauri ai mîncat, Ihalainen ? Şi ce-a făcut Ana-Liza, fiertură ?

— Fiertură.

După ce Antti se aşeză la masă, stăpîna casei suspină şi zise din nou :

— Asta-i toată mîncarea noastră, să ne fie cu iertăciune, nu e nimic de soi...

Şi adresîndu-i-se fetei, adăugă :

— Ana-Kaisa, pune pe masă barem afumătură de porc...

Ana-Kaisa se grăbi să-i facă voia. Antti cinsti mîncarea aşa cum se cuvine. În timp ce mînca, nu mai contenea cu laudele :

— În casa lui Iussi carnea nu se isprăveşte nici vara. A afumat şase jamboane de porc primăvara trecută.

— Da, are la cărnărie Iussi ăsta... aprobă Hiuvearinen.

Masa se isprăvi. Mai vorbiră, se mai lăudară. Lui Antti îi veni timpul să plece. Căutîndu-şi din ochi căciula, spuse dintr-o dată :

— Ia să mă duc şi eu acasă, la Ana-Liza mea...

Ai casei rămaseră ca trăzniţi.

Hiuvearinen, nevastă-sa şi Ana-Kaisa crezură că se înşelaseră în nădejdiile lor. Se vede treaba că Ihalainen ăsta îl lăuda pe Iussi numai aşa, neavînd ce face.

Se aşternu tăcerea. Bătrînul răzuia, nevastă-sa depăna, Ana-Kaisa strîngea mofluză masa.

Cît despre Antti, el îşi făcea curaj să rostească vorba hotărîtoare. Işi îndesă căciula pe cap, făcu un pas spre uşă şi abia atunci îi ferici pe stăpînii casei, zicîndu-le :

— Uite, că tot veni vorba, am o treabă cu dumneavoastră... Oare nu se învoieşte Ana-Kaisa să se mărite cu Iussi Vatanen ?

De emoţie se aşeză din nou şi-şi aprinse luleaua.

Nimeni nu ştia cine trebuie să răspundă şi ce anume. În cele din urmă Hiuvearinen luă asupră-şi sarcina asta. Văzîndu-şi mai departe de lucru, zise :

— Păi, la drept vorbind, asta-i treaba Anei-Kaisa... Să facă cum o vrea...

Aruncînd o privire spre Ana-Kaisa şi aşteptînd să spună şi ea ceva, Antti întrebă :

— Ei, ce zici de asta, Ana-Kaisa ?

Ana-Kaisa se sfii să răspundă ce crede ea despre toate astea. Atunci stăpîna casei se grăbi s-o scoată din încurcătură :

— Ce pricepe Ana-Kaisa din toată treaba asta... Dacă Hiuvearinen s-a învoit, apoi să-l creadă şi ea pe cuvînt, că ştie el ce face.

— De crezut o să-l creadă dînsa, dar, ca Iussi să nu se îndoiască, ar fi mai bine ca Ana-Kaisa să-şi dea cuvîntul singură. Că noi am şi vorbit cu Iussi să plecăm la Ioki ca să cumpărăm daruri de logodnă.

El aşteptă pînă cînd Ana-Kaisa spuse sfios :

— Păi, dacă a zis tata... O să prididească şi fără mine cu treaba...

— Nici vorbă, nici vorbă, mormăi Antti ieşind din casă.

III

Pentru ca cititorul să-şi dea mai bine seama de cele ce se petrec, trebuie să ne depărtăm puţin de povestirea începută şi să intrăm în casa lui Kotilainen, o

casă cu ferestrele meşteşugit lucrate cu placaj şi coajă de mesteacăn.

În casa asta şedea pe masă, cu picioarele încrucişate sub el, croitorul Tahvo Kenonen ; şi cosea nişte pantaloni de postav pentru stăpînul casei.

Tocmai îşi isprăvea lucrul cînd intră în casă un om, pe nume Heikki Pirhonen. Zărindu-l pe croitor, îi zise :

— Ce-i, Kenonen, coşi cumva o pereche de pantaloni ?

— Chiar o pereche de pantaloni cos... Dar ce mai e nou ? întrebă Tahvo Kenonen. Luă apoi sticla cu vodcă, trase o duşcă şi zise :

— Se cuvine să bei şi în cinstea terminării lucrului... Ca şi pentru plecarea mea de altfel... Bea şi tu, Pirhonen. Alungă-ţi necazurile.

Pirhonen bău bucuros, se strîmbă, şi gemînd de plăcere spuse :

— Da tare mai e...

— Păi cum... Tocmai aşa cum trebuie, ca să doboare din picioare oameni ca Tahvo Kenonen ! făcu croitorul care era, ca să zicem aşa, într-o dispoziţie specială, ca omul care se pregăteşte de plecare.

Şi petrecînd aţa prin urechea acului, întrebă din nou :

— Ei, ce mai e nou, Pirhonen ?

— Păi, nimic de seamă... Am trecut numai aşa, ca să aflu dacă n-ai vrea să coşi nişte pantalonaşi pentru băieţii mei.

— Nu, Heikki ! Tahvo Kenonen n-o să meargă la tine ca să coase pantaloni, refuză categoric croitorul. Şi vîrînd aţa în ac, rosti solemn :

— Tahvo Kenonen are de gînd să plece din această parohie şi o să plece de-a binelea, de n-o să i se mai ştie de nume.

Cu coatele sprijinite pe genunchi, Heikki Pirhonen se uita cu uimire la croitor. Îl întrebă :

— Ia ascultă, Kenonen, vrei să pleci cu adevărat din plasa noastră ?

— Da. Tahvo Kenonen pleacă de-aici! spuse din nou croitorul.

— Pe tot satul nostru s-a supărat Tahvo, observă omul.

Iar croitorul Tahvo adăugă:

— Lui Tahvo Kenonen i-a dat prin gînd să-şi viziteze fostele drăguţe... Ia ascultă gospodino, pune fierul de călcat la încins, vreau să calc fundul pantalonilor ăstora.

Croitorul agita energic acul cu aţa. Sugîndu-şi pipa, Heikki Pirhonen îl întrebă:

— Din ce loc eşti de felul tău?

Croitorul răspunse:

— Tahvo Kenonen e născut la Liperi...

— Aşaa... din Liperi zici că eşti...

— Din Liperi... La Liperi ne-am născut şi-am crescut şi în Liperi avem de gînd să ne întoarcem, rosti croitorul cu mîndrie.

— Aşa va să zică!

— Da! Tocmai la Liperi pleacă Tahvo Kenonen... Ia mai trage o duşcă din sticlă, poate că-ţi intră şi ţie ceva în căpăţînă.

Croitorul era în toane bune.

Heikki îl întrebă:

— Şi la Liperi ai ceva moştenitori?

— Nu, Tahvo Kenonen n-are acolo moştenitori! exclamă croitorul şi întrebă îndată: Dar tu ai mulţi copii?

Pirhonen răspunse:

— Apoi, mi se pare că am aproape o jumătate de duzină...

— Ohoo!

— Da, să tot fie o jumătate de duzină... Şi tu, care va să zică, n-ai copii? Păi, de ce nu te-ai îngrijit? îl întrebă Heikki.

Răscolit oarecum de această întrebare, Tahvo exclamă:

— Nu se cade, Heikki Pirhonen, să spui că nu m-am îngrijit. Nu, Heikki ! Şi Tahvo Kenonen s-a îngrijit de asta şi s-au îngrijit şi alţii pentru el, dar cu toate astea am rămas holtei.

Pirhonen spuse :

— Zice lumea că în tinereţe aveai de gînd să te însori... Şi unde, mă rog, prin părţile pe unde te-ai născut sau într-alt loc ?

— Acolo, la mine, în Liperi...

— Nu mai spune...

— Chiar acolo, în locul natal voia să se însoare Kenonen. Şi mă gîndeam la o fată, la una Ana-Liza Matikainen care-i măritată acum după Antti Ihalainen, rosti croitorul Tahvo.

— Iaca la cine te gîndeai, Tahvo...

— Da, la ea mă gîndeam... Dar ce, o cunoşti cumva pe Ana-Liza ?

— Aş fi cunoscut-o dacă aveam cum... Şi dînsa-i tot din Liperi ?

— Da... E fata bătrînului Matikainen... Numai că nu a lui Antti Matikainen, frate-său...

— Aşaa... Că eu m-am şi gîndit : nu cumva e fata lui frate-său ?

Croitorul Kenonen întrebă :

— Ei, dar pe Antti Ihalainen îl cunoşti ? Pe ăla care stă la Murtosalo ?

— Nu, nici de el n-am avut cum auzi, răspunse Heikki.

Continuînd să coase, Kenonen povestea :

— Şi aşa... pe fata aia mă gîndeam s-o iau... Dar tocmai atunci i s-a ivit în cale Ihalainen ăsta... Om cu stare... Ei, şi taică-său mi-a stricat toată treaba... Ana-Liza s-a măritat cu Ihalainen... Şi acum are o urăţenie de bărbat, cum rar...

— Apoi, ea singură-i de vină, făcu Pirhonen.

Croitorul începu să se răţoiască :

— Da, Heikki ! Singură şi-a ales un bărbat ca acela... Ei, şi de atunci eu cos şi beau într-una... Ei, gospodino, adu fierul de călcat !

Pirhonen îl întrebă :

— Şi n-ai mai găsit pe nimeni, afară de fata aceea ?

Scuipîndu-şi pe degete să încerce fierul, Kenonen răspunse lăuduros :

— Oho, nenişorule ! Cîte a avut Kenonen...

— Aha, au fost şi altele ?

Kenonen trecu îndată cu fierul peste pantaloni, care prinseră să fumege, şi spuse iar, cu fală :

— A avut şi altele flăcăul ăsta al nostru. Chiar şi fete din case bogate au vărsat lacrimi după Kenonen. Iar una-şi pierduse capul de-a binelea din pricina lui Kenonen. Ana-Kaisa, fata lui Hiuvearinen...

— Nu mai spune... Şi dînsa !

— Innebunise de tot. Şi-a rămas pînă azi fată bătrînă... Nu, să nu crezi, Pirhonen, că-i atît de uşor să-i suceşti minţile lui Tahvo Kenonen... Ascultă ce-ţi spun eu : Pe Ana-Liza, care-i măritată acum după Ihalainen, o luam de nevastă, dar pe Ana-Kaisa, fata lui Hiuvearinen, ba.

— Păi cred şi eu că nu... Da şi dînsa-i tot din Liperi, fata asta a lui Hiuvearinen ?

— Da, şi dînsa-i de prin părţile alea...

— Mda...

Traseră iar cîte o duşcă de vodcă. Kenonen îşi umplu gura cu apă, stropi pantalonii şi iar se apucă să-i calce şi să se laude :

— Tare-a mai plîns nevasta lui Ihalainen cînd a fost să se despartă de mine şi să-l aleagă pe Ihalainen...

— Şi zici c-a plîns ? Ei, da, fireşte cum să nu plîngă, cînd în locul tău a trebuit să şi-l aleagă deodată pe Ihalainen... O fi bătrîn Ihalainen ăsta ? întrebă Heikki Pirhonen.

Tahvo continua să se fălească :

— Ei, şi Ana-Liza mi-a spus : „Nu te mîhni, dragă Kenonen, poate că Ihalainen o să moară şi atunci, negreşit, o să te aleg pe tine. „Da, Heikki Pirhonen, ascultă ce-ţi spune Kenonen... Ce-ţi spune solemn Tah-

vo Kenonen... Chiar de s-ar afla Kenonen la capătul pămîntului, Ana-Liza tot o să-l găsească, de îndată ce moare Ihalainen al ei.

— Păi, e limpede c-o să te găsească... Şi tu, vrei s-o iei acum spre Liperi ?

— Da, într-acolo mă trage sufletul. Numai la Liperi e adevăratul meu colţ natal. Ia sticla, Pirhonen, şi trage de-a dreptul din ea.

La drept vorbind croitorul Kenonen nu exagera prea mult. Despre unele lucruri spunea chiar adevărul adevărat. Ana-Kaisa, fata lui Hiuvearinen, se îndrăgostise, pe vremuri, nebuneşte, de el. În schimb el o iubea pe mult dorita lui Ana-Liza. Şi acest sentiment de odinioară continua să mocnească în el, deşi părea că se împăcase cu soarta sa. Cît despre Ana-Liza Ihalainen, aici Tahvo Kenonen se lăuda, şi chiar bine de tot. E drept că nici ea nu era nepăsătoare faţă de el, dar nici vorbă nu putea fi că-l iubea nebuneşte. Tocmai de aceea bea Kenonen şi nu-şi putea găsi locul.

Aşadar, pe înserat, isprăvindu-şi lucrul, îşi strînse catrafusele şi o apucă spre locul său natal, Liperi, unde-l mîna sufletul lui zbuciumat.

În timpul acesta Iussi Vatanen umbla de colo-colo prin ograda lui şi se gîndea :

„Nu mai vine Ihalainen... Oare să nu se fi învoit Ana-Kaissa la o treabă atît de straşnică pentru dînsa ?"

Tot gîndindu-se aşa, îşi îndesă bine pipa, intră în casă şi-şi întrebă slujnica :

— Baia-i gata ?

Drept răspuns, bătrîna slujnică Cristina bombăni :

— Mai aşteaptă puţin.

Se lăsă seara şi Ihalainen tot nu se mai întorcea. Iussi Vatanen se convingea din ce în ce mai mult că Ana-Kaisa îl refuzase din prostie.

„S-o ia naiba, grozave ifose-şi mai dă !“ se necăjea Iussi.

Începu să se întunece. Acum Vatanen era pe deplin încredinţat că fericirea îl ocolise. Se simţi pornit împotriva lui Antti şi începu chiar să-l blesteme :

„Şi numai Ihalainen a născocit toată comedia asta... Dracu' mi l-a scos în cale !“

Slujnica Cristina, împingînd cu zgomot o cratiţă, spuse supărată :

— E vremea să te duci la baie... În fiecare seară trebuie să încălzesc baia asta nenorocită... cu toate că şi fără asta am treabă pînă peste cap.

Vatanen se-nfurie şi strigă :

— Da' ce, să vă hrănesc pe degeaba, sau cum crezi tu ?!

Slujnica îi zvîrli măturica, şi drept răspuns începu să se răţoiască :

— Na-ţi mătura ! Şi hai, ia-o din loc şi du-te la baie de-ţi moaie ciolanele... Ia te uită la el ce mai tîrîie-brîu, mîrîie şi răcneşte la mine şi mai vrea să spun că-i om de omenie !

Ea plecă furioasă, iar Vatanen îşi zise amărît :

„La dracu cu viaţa asta de holtei. Zgripţoroaica asta bătrînă poate să-ţi scoată şi ochii într-o bună zi.“

Vatanen era tare abătut. În baie, aşezat pe trepte şi învăluit în aburi groşi, el continua să-şi spună cu amărăciune :

„Să fi făcut oare Ana-Kaisa prostia să zică nu... Să-mi fi făcut oare scîrba asta asemenea figură ?“

Dar în clipa aceea se deschise uşa şi Antti Ihalainen, în carne şi oase, intră în baie. Vatanen întrebă :

— Cine-i acolo ? Ihalainen ?

— Da, eu sînt, răspunse Antti. Dar tu ce faci, ai şi dat drumul la aburi ?

— Da. Încă de la amiază îmi tot bate capul Cristina : bine ar fi, zice, să fac focul la baie... Hai, dez-

bracă-te şi vino-ncoace lîngă mine să te prindă aburul şi pe tine! făcu Iussi cu glas vioi.

Antti se dezbrăcă, se sui pe trepte, se aşeză acolo şi dispăru ca după un nor.

Turnîndu-şi apă pe corp, îi spuse lui Vatanen :

— Mi-au spus că eşti la baie şi atunci m-am gîndit : bine-ar fi să ne îmbăiem împreună.

O bucată de vreme nu făcură decît să geamă şi să pufăie pe nas. În cele din urmă Vatanen întrebă :

— E de-ajuns de puternic aburul ?

— N-ar fi rău să-l laşi să vină cu mai multă putere, răspunse Antti.

Vatanen mai dădu drumul la aburi. Nori groşi se ridicară pînă-n tavan. Părea că baia stă gata-gata să sară în aer.

Printre norii deşi, de nepătruns, se mişcau două fiinţe puhave, semănînd leit una cu alta. Mai precis, nu se vedea nimic, se auzeau doar plesniturile măturii pe spinările lor, iar din cînd în cînd cîte-un pufăit surd, pe nas :

— Pf-f... pf-f... Pf-u-u...

— Şi zi, Cristina te-a înduplecat să faci focul la baie ? întrebă în cele din urmă Antti, oprindu-se puţin să mai răsufle.

— Puf-f... Cristina... Puf-f... răspunse Iussi şi, dorind să afle măcar o parte din ceea ce-l interesa, spuse :

— Nu zău, frumoşi bani a luat Hiuvearinen pentru calul său... F-fu...

Apoi îşi văzură mai departe de baia lor, fără să mai rostească nici un cuvînt.

În cele din urmă plesniturile măturii şi pufăitul pe nas încetară. Cei doi bărbaţi se întinseră pe laviţe, gemînd de plăcere :

— Ah... Ah... Ah...

După un timp Antti spuse în sfîrşit :

— Fata lui Hiuvearinen s-a învoit să se mărite cu tine.

— Ah... Ah... Ah... se auzi drept răspuns, după care Iussi Vatanen întrebă :

— Ce zici, să-ţi mai dau abur ?

— Mai dă-mi.

Măturile prinseră din nou să plesnească. Niciodată nu-şi agitase Vatanen mătura cu atîta înverşunare ca acuma.

Antti lăudă baia, iar Vatanen fu şi el de aceeaşi părere.

— Pentru un ţăran baia de aburi e o adevărată bucurie.

— Aşa e... Ia apleacă-te, să-ţi mai dau puţin abur la spate, spuse Antti. Iussi, auzind această propunere, nu mai putu de bucurie :

— Hai, dă-mi ! Hai dă-mi, frăţioare... Aşa... Că bine e... Straşnic... Şi zi, Ana-Kaisa o să se mărite cu mine... Acu dă-mi niţel mai sus... pe la omoplaţi... U-uh, că bine mai e... Şi acu bate-mă puţin cu măturica... Mai sus, niţel mai sus...

— Ei, acum am să mă aplec şi eu... Şi bate-mă tu ! făcu Antti roşu ca racul. Atunci Iussi începu să mînuiască mătura, strigîndu-i :

— Apleacă-te mai mult ! Apleacă-te şi sprijină-te cu mîinile de bancă, că prea îţi saltă spinarea.

— Cu măturica, bate-mă acuma cu măturica, îl rugă Antti.

Îndoit din şale, ţinîndu-se cu mîinile de bancă, Antti îi spuse din nou prietenului său :

— A zis fetişcana că se mărită cu tine şi asta l-a bucurat tare mult pe bătrînul Hiuvearinen.

— Păi, nici că se putea altfel... Vrei să-ţi bat părţile astea mai grase ale tale cu măturica ?

— Bate-le, rogu-te...

— Culcă-te cu burta pe laviţă, aşa o să-ţi fie mai bine. Căci prea îţi saltă spinarea, căuta să-l convingă Iussi.

Antti se culcă pe laviţă. Roşu, moleşit, îşi ruga într-una prietenul :

— Coastele... Bate-mă peste coaste... Aşa, acolo, acuma mai jos... Uf-f... că bine mai e...

— Ai o spinare grasă... tremură ca piftia, zise Iussi.

— Spinarea mea e o nimica toată, să-l fi văzut pe Pirhonen... Aia zic şi eu spinare! făcu Antti modest.

Şi fiindcă veni vorba de spinări grase, Iussi lăudă spinarea prefectului :

— Ce-mi tot dai zor cu Pirhonen... Să fi văzut tu spatele prefectului din Liperi ; ăla zic şi eu spate... Cînd şi-l opărea la baie, prindea să-i joace toată grăsimea de pe el...

— Nimic de zis, coşcogeamite spinarea ! Cu aşa spate nu ţi-e ruşine să fii prefect chiar şi într-o plasă mare, făcu Antti.

După ce se încheie prima parte din ceremonia băii de aburi, Vatanen propuse :

— Acuma, hai să mai dăm o dată drumul la aburi şi să turnăm apă fierbinte pe noi. Ia întîi ulcica tu şi toarnă-ţi apă pe tine.

Baia se umplu din nou de aburi. Ihalainen spuse, în culmea entuziasmului :

— Acuma simt şi eu că mi s-au muiat mădularele. Tare-i mai prieşte ţăranului baia !

— Da, tare-i prieşte ! răspunse Iussi.

Ei se bucurară din plin de toate minunăţiile băii. Acum şedeau unul lîngă altul pe bancă, întocmai ca nişte zeităţi ale băii pe tronul lor. Pielea le era roşie iar de pe vîrful nasurilor li se prelingeau, pe duşumea, picături de sudoare. Se auzea un puhăit satisfăcut :

— Pf-f... F-fa... F-fu-u...

Şedeau amîndoi pufăind şi sforăind ca o pereche de cai dresaţi.

Iussi Vatanen se apucă să filozofeze :

— Mare meşteşug e să ştii să trăieşti. Iar ca să faci o baie de aburi, aşa ca trupul ăsta păcătos să se

bucure din plin de viața pămîntească, îți trebuie și mai multă dibăcie.

Antti își aduse aminte de răposatul Simonen:

— Ala da, știa să facă baie de aburi. Și o făcea așa de frumos, că toate neamurile lui se adunau să-l privească. Și se lipseau bucuros cu toții pînă și de cafeaua din ziua de Crăciun, numai ca să nu scape o priveliște ca aceea.

Acuma prietenii ședeau alături, învăluiți în nori de aburi și se bucurau de odihnă. După cîteva clipe de gîndire, Antti spuse:

— Tare-aș vrea să știu, oare există băi în cer?

— Păi, cred că nici acolo nu se pot lipsi de asta, răspunse Iussi, cu gîndul la ale lui.

In cele din urmă întreaga ceremonie a băii fu terminată. Punîndu-și cămașa, Iussi reveni din nou la problema care-l chinuia, și rosti:

— M-am gîndit eu, pe cînd mă îndreptam spre baie, că fata lui Hiuvearinen nu-i chiar așa de toantă ca să nu vadă, în toată afacerea asta, partea ei de cîștig. Dînsa a fost lăsată totuși la împărtășanie, ori la noi, la Liperi, nu sînt lăsate să se împărtășească alea care-s toante rău.

— Da, e drept că pe alea nu le lasă... Dar ce-ai făcut, ți-ai dat cizmele cu păcură sau cu ce, că tare mai put? întrebă Antti.

Iussi răspunse:

— Cu păcură... Da nici tatăl Anei-Kaisa nu-i prost; îi arăta el de nu-i trecea cumva prin cap să se învoiască... Iți cauți pantalonii?

— Da, pantalonii.

— Iată-i.

Iussi îi aruncă lui Antti pantalonii și împrejurarea asta îi îngădui să se întoarcă din nou la tema lui preferată:

— Iacă, să zicem că pantalonii cer să fie spălați... Or, dacă nu ai muierea ta, parcă ți-e și silă să te rogi

în fiecare săptămînă de cineva străin ca să ţi-i spele, ba încă să-i mai şi plăteşti pentru asta.

Trăgîndu-şi pantalonii, el adăugă, mulţumit de sine:

— Cînd o să ajungă gospodină în casa mea fata lui Hiuvearinen, toată murdăria asta de pe pantalonii mei o să se ducă chiar după prima spălătură. O să-mi fie drag să îmbrac atunci pantalonii ăştia!

— Sigur că da, mormăi Antti.

Se îmbrăcară şi se îndreptară spre casă.

IV

A doua zi, dis-de-dimineaţă, începură pregătirile de drum. Plecau să cumpere daruri pentru logodnă. Lui Antti, ce-i drept, îi părea cam rău că n-o vestise de toate astea şi pe Ana-Liza, dar se mîngîia zicîndu-şi: „Ce poate să păţească? O să-i povestesc totul la întoarcere."

În timp ce se pregăteau de drum, Iussi scoase din cămară o sticlă cu ceva ce aducea a apă curată. Începu s-o scuture şi atunci Antti îşi dădu numaidecît seama ce anume era în sticlă.

Pe vremuri, cînd fuseseră nevoiţi să-şi plătească atît de scump împăcarea în afacerea aceea cu Niiranen, îşi juraseră solemn ca pe viitor să nu mai pună în gură băuturi spirtoase. Iar acum, nici unul nici celălalt nu voia să calce primul acest jurămînt.

Sticla stătea pe masă, iar ei îi aruncau priviri furişe. Gîndurile li se învîrteau în jurul acestei sticle. Fiecare ar fi vrut ca celălalt să calce cel dintîi jurămîntul. Şi se gîndeau amîndoi cum să facă să se îndemne unul pe altul pe furiş. Iussi scutură din nou sticla şi începu s-o cerceteze pe toate părţile, ca şi cum ar fi chibzuit ce să facă acum cu vodca rămasă. Atunci Antti îl întrebă:

— Oare a mai rămas ceva?

— A mai rămas... O jumătate de sticlă...

Tăcură cîteva clipe. Dar cînd lui Antti i se păru că Iussi se pregătește să dea sticla la o parte, spuse din nou :

— E oare tot vodca aceea care a rămas după buclucul pe care l-am avut cu Niiranen ?

Iussi răspunse în doi peri :

— Iaca la ce m-am gîndit eu : tot trebuie să luăm un vas, ca să cumpărăm de la Ioki ceva băutură pentru nuntă. Iar aici, ca un făcut, mai sînt încă resturi din vodca ceea care ne-a împins să-l ciomăgim pe bătrînul Niiranen.

Trecuseră mai mult de douăzeci de ani de cînd nu se mai atinseseră de sticlă. Acum, pentru întîia oară după pățania aceea tristă, o luau iar în mînă. Iussi puse sticla pe masă. Se uitau la ea amîndoi, amintindu-și vremurile trecute. Antti rupse tăcerea :

— Strașnică bătaie a mai fost. Dar i-am și dat patru vaci pentru coastele lui rupte.

— Da, mare harababură a mai fost. De atunci nici nu s-a mai pomenit una ca asta, își aminti Vatanen. Și aruncînd o privire spre sticlă, Iussi spuse :

— O să trebuiască să cumpărăm vin pentru bătrînul Hiuvearinen. Eu zic să luăm sticla asta cu noi, ca să nu mai cumpărăm alta degeaba. Numai că uite, a mai rămas aci ceva.

Peste o clipă, adăugă :

— Ce-i de făcut cu restul ăsta ?

Antti tot se mai codea. Aduse vorba despre asta, dar mult prea pe ocolite :

— Că bine zici, ce-i de făcut cu vodca asta ?

Se codiră ei așa mai multă vreme. Și deoarece lucrurile se tărăgănau, Vatanen luă în cele din urmă asupra lui rezolvarea acestei probleme :

— Uite la ce m-am gîndit eu. Înainte de plecare putem s-o bem noi, și atunci în sticla asta goală o să aducem vin pentru nuntă.

Antti se mai codi puțin de formă, dar apoi zise :

— Putem s-o şi bem, dacă vrei tu aşa... Şi, la drept vorbind, cîteva înghiţituri n-o să facă dintr-un om cu scaun la cap, un prost.

— Las' că nu se întîmplă nici o nenorocire... Mai sînt doar cîteva picături! spuse Iussi cu hotărîre.

Şi băură cu multă băgare de seamă cîte o înghiţitură.

Iapa alerga în trap leneş. Acum Iussi se apucă să întrebe mai cu de-amănuntul despre treburile care-l interesau :

— Şi aşa, zici că Hiuvearinen are şase stoguri de secară ?

— Şase... da-n sticlă a mai rămas ceva ?

— Rămas...

Prietenii se cinstiră din nou. Iussi începu să-l descoase în legătură cu unele amănunte ale peţitului. Şi-l întrebă pe Antti :

— De mîncare ţi-au dat ?

— Mi-au dat şi încă bine, răspunse Antti.

Iussi se simţi mişcat şi zise :

— Plăcuţi oameni, toată familia asta a lui Hiuvearinen...

— Da, sînt tare cuviincioşi... Ia spune-mi, parcela asta de lîngă drum e a lui Mikko Niiranen ?

Iussi nu ştia şi de aceea nu-i răspnuse. Şi tot gîndindu-se la ale lui, întrebă din nou :

— Şi aşa, zici că Hiuvearinen are şase stoguri... Ei, dar despre alte treburi n-aţi vorbit ?

— Am vorbit şi despre altele... Le-am povestit de purceii lui Makkonen, îi aduse Antti la cunoştinţă.

— De la asta ai început să trăncăneşti ?

— De la asta... Da parcă a mai rămas ceva în sticlă ?

Iussi scoase sticla din buzunar, dar fără nici un chef, căci nu auzise din gura lui Antti tocmai esen-

ţialul : despre mia de mărci zestre. De aceea îl întrebă din nou :

— Ei, dar în afară de purceii lui Makkonen n-aţi mai vorbit de nimic ?

— Apoi, am vorbit şi de vaci... Chiar ţin minte că am adus vorba şi de vaca ta cea neagră, răspunse Antti.

Iussi îl întrebă :

— Le-ai spus că a fătat ?

— Spus... Uite că nu mai dă din coadă căluţul tău.

Iussi tăcea posomorît. Antti trebuia să chibzuiască acum mult înainte de a deschide gura. Dar băutura şi soarele îl moleşiră atît de rău, că nu mai era în stare să gîndească. Şi spuse aşa, într-o doară :

— Oricum, frumuşică zestre îi dă Hiuvearinen fie-si...

Era o veste tare îmbucurătoare pentru Iussi. Nici nu întrebă mai mult, căci îşi închipui că Antti îi spusese toate astea la rugămintea lui Hiuvearinen. Se înveseli şi întinzîndu-i lui Antti sticla, zise :

— Potrivită fată e Ana-Kaisa asta, ca să zic aşa, pentru un om în vîrstă... Iar dacă bătrînul îi mai dă şi zestre bună, atunci chiar că n-are de ce să-mi pară rău.

Antti căscă. Vodca începu să i se urce la cap. Lui Iussi însă i se dezlegă limba : băutura şi buna dispoziţie contribuiră mult de tot la asta. Acum era gata să-şi dea în vileag chiar şi cîteva taine ale inimii sale...

Merseră mult timp aşa. Începură de vreo două ori chiar să şi cînte, iar apoi, dintr-o dată, Iussi începu să se spovedească :

— Drept să-ţi spun, în tinereţe mă cam gîndeam la Kaisa Karhutar... Dar pe vremea aia gospodăria mea nu prea era în regulă. Şi cînd, din întîmplare, am întîlnit-o pe răposata mea bătrînă care avea o gospodărie frumuşică, mi-am zis : las'să meargă Kaisa Karhutar după Makkonen...

— Care va să zică la ea te gîndeai! făcu Antti.

Ochii lui Iussi se aburiră de lacrimile stîrnite de această veche amintire. Ştergîndu-şi-le cu mîna, Iussi zise:

— La ea, la ea mă gîndeam eu pe vremea aceea... Dar hai să mai luăm o gură de vodcă, se întrerupse el deodată, ca să nu izbucnească în plîns. Şi după ce bău, continuă:

— Kaisa Karhutar s-a măritat cu Makkonen şi am auzit că stau acum la Ioki... da mai trage şi tu o duşcă.

Bău Antti, bău şi Iussi. Vodca începu să-i risipească gîndurile triste despre vechea-i iubire şi el exclamă:

— A dracului de frumoasă fată a fost şi Kaisa Karhutar!... Ia să încerci numai să dai din coadă! răcni el deodată, înfuriindu-se pe iapă. Şi lovind-o cu hăţurile, strigă:

— Hei! Du-ne mai iute!

— Da las-o să dea din coadă. În lumea asta e destul loc şi pentru coada ei, zise Antti şi chiui deodată şi el: Hai, frumoaso! Hai... Dă-i drumul...

Iapa alerga în trap întins. Din cînd în cînd, cei doi prieteni duceau sticla la gură fără să zică nimic. În cele din urmă Iussi începu să se laude:

— Să-mi dea careva şi-o mie de mărci pe iapa asta şi tot nu mă despart de ea... Hai, draga mea... Hai, dă-i drumul...

Acum iapa gonea cît o ţineau picioarele pe povîrnişul abrupt.

— Hei! chiuia Iussi.

— Hei, hei! îi ţinea isonul şi Antti.

Cînd iapa mai încetini fuga, Iussi continuă să se laude:

— Ce-o să se mai bucure fata lui Hiuvearinen cînd are s-o ducă Iussi Vatanen la pastor cu calul ăsta... Haide, îmbrăţişează-mă, Ihalainen... Lipeşte-te mai tare de mine... Hei!

— Hei, hei, chiui şi Antti.

Acum şedeau în căruţă îmbrăţişaţi şi încercau într-una să cînte.
Antti întrebă :
— Tu eşti beat ?
— Nu...
— Ei, dacă nu, nu... Atunci înseamnă că nici eu nu-s beat... He-hei !
— I-i-ih ! răcnea Iussi şi trăgea iepii cîte un şfichi cu hăţurile.
În drum se întîlniră cu un cunoscut, cu Ville Huttunen. Acesta le strigă, oprindu-şi calul :
— Tru-u... Ei, Ihalainen... Vatanen... Încotro ?
Calul lui Iussi fugea fără să se oprească. Huttunen începu să strige în urma lor :
— Unde vă duceţi ?
Logodna nu avusese încă loc şi pentru că nu aveau chef să se trîmbiţeze despre asta, Antti îl sfătui pe Iussi :
— Spune-i că plecăm în America.
Iussi strigă :
— Ihalainen pleacă în America. Iar eu îl petrec...
Şi, întorcîndu-se spre Huttunen, îi mai strigă :
— Dar poate c-o şterg şi eu în America, dac-o să mă împingă Aghiuţă !
Huttunen se văietă :
— Doamne păzeşte ! Dar ce-a păţit Antti... de i s-a năzărit să plece dintr-o dată în America... Şi-a lăsat casa şi nevasta...
Strigă iar în urma lor :
— Dar unde ţi-e nevasta, Ihalainen ?
Antti-i spuse lui Iussi :
— Strigă-i c-am dat-o dracului...
Iussi strigă :
— Ihalainen n-o mai iubeşte pe muierea lui bătrînă ! O să-şi ia alta tînără în America...
— Cele de cuviinţă ălora din Liperi ! strigă Antti.
Ville Huttunen îşi mîna zorit calul gîndindu-se bucuros :

„Ei, acuma bătrîna Varis o să-mi dea o cafeluță pe cinste, că doar sînt cel dintîi care-i aduc noutatea asta."

Cei doi prieteni merseră cît merseră și întîlniră în drum pe cojocarul Kukkonen, pe care-l cunoșteau, și care se ducea să cumpere pieicele de oaie. Antti-i strigă, arătîndu-i cu mîna pe Iussi și pe sine însuși :

— Hei ! Flăcăii ăștia pleacă în America... Dă-i bici, Vatanen, grăbește-te, că-ntîrziem !

Cojocarul privi îndelung în urma lor. Și se gîndi mirat, de ce oare gospodarii ăștia avuți pleacă în America.

Prietenii goniră mai departe. Antti rosti :

— Nimic de zis, bună iapă de curse mai ai. Pare-mi-se că-i de la armăsarul lui Rikonen ?

— Din el se trage. Hei, zboară, drăguța mea... Da, ațîțător joc e și însurătoarea asta ! exclamă Iussi entuziasmat.

Acum calul alerga în galop. Dar deodată i se dezlegă cureaua de pe burtă și prietenii fură nevoiți să-l oprească.

Și iată că în clipa în care Iussi prindea cureaua, pe drum se ivi croitorul Tahvo Kenonen.

Antti și Iussi îl priviră cu ciudă. Căci Iussi știa că Ana-Kaisa fusese pe vremuri îndrăgostită de croitor, iar Antti știa și el că Tahvo fusese rivalul lui pe vremea cînd o pețea pe Ana-Liza. Cei doi își luară numaidecît un aer nepăsător.

Tahvo veni mai aproape, se opri lîngă căruță și zise :

— Ce-mi văd ochii ! Ihalainen și Vatanen !

— Uite că nu mi-aduc prea bine aminte, dar parcă-i Tahvo Kenonen, făcu Iussi cu răceală.

Kenonen zise că chiar el era și că se îndreaptă spre Liperi.

Atunci Ihalainen întrebă :

— Și te cari pe jos ca întotdeauna ?

Întrebarea era usturătoare și Kenonen, oarecum supărat, răspunse :

— Degeaba te mîndrești cu caii tăi, Ihalainen. Apostolul Pavel a cutreierat întotdeauna lumea pe jos.

— Și ce duci acolo în legăturica aia ? îl întrebă Antti în batjocură.

Kenonen răspunse cu mîndrie :

— Ascultă aici, Ihalainen... În ziua de Sfînta Maria, pastorul Juva a rostit o predică atît de frumoasă, că pînă și bătrîna Voutilainen a lăcrimat... Bagă-ți bine în cap : pastorul Juva purta atunci pantalonii pe care i-i cususe Tahvo Kenonen... Iar tu mai întrebi dacă Kenonen cutreieră lumea pe jos ?...

— Ia mai tacă-ți gura ! se supără Antti.

Dar Kenonen nu vru să tacă. Își aduse deodată aminte de cuvintele Anei-Liza care-i făgduise să se mărite cu el după moartea lui Ihalainen. De aceea spuse, misterios :

— Zici să tac din gură... Nu, Ihalainen, ascultă ce-ți spun eu... Nu te fuduli atîta cu gospodăria ta, căci nimănui nu-i e dat încă să știe cine-o să gospodărească pînă la urmă în casa lui.

Iussi repară hamul, sări în căruță, chiui și porni iapa în plin trap.

Croitorul Kenonen își văzu de drum. În cale se abătu pe la bătrînul Varis, ca să bea apă. Aici dădu peste Ville Huttunen care-și hrănea calul, după ce povestise stăpînilor casei că Ihalainen și Vatanen luaseră drumul Americii.

Acum gazdele împărtășiră la rîndul lor această noutate și lui Tahvo Kenonen.

— Dar nevasta lui Ihalainen ? Cu ea ce-o să se întîmple ? întrebă Kenonen, înmărmurit de această veste.

Bătrîna Varis, clătinînd cu amărăciune din cap, zise :

— Ihalainen s-a scrîntit aşa de rău, că şi-a lăsat nevasta şi a fugit după alta. Şi cînd te gîndeşti, e om în toată firea. Pricepi, a divorţat de Ana-Liza şi cu asta gata...

Bătrînul Varis zise cu glas tînguitor :

— Aşa-i cînd îşi vîră dracul coada. Pe orice om poate să-l scrîntească, dacă-i cade în plasă. Aşa au păţit şi Ihalainen şi Vatanen. Le-a luat dracu minţile...

O bucurie nemaivăzută îl cuprinse deodată pe Tahvo Kenonen. Sentimentul de odinioară, din tinereţe, se reaprinse în inima lui. El întrebă în grabă :

— Dar pare-se că Ana-Liza e încă femeie în floare ?

— Cum să nu fie! Sănătoasă şi voinică muiere! Mulţi ani ar mai fi fost bună pentru Ihalainen, răspunse bătrîna Varis.

— Păi atunci Ana-Liza mai poate să muncească, nu glumă ?!... Dar vacile lor, ce e cu ele ? Le-a vîndut oare Ihalainen sau le-a lăsat nevesti-si ?

Stăpîna răspunse, plină de uimire, tot ceea ce auzise de la Huttunen :

— I-a lăsat dînşii totul. Dracul i-a luat minţile şi el a fugit în America numai cu pantalonii de pe el.

În capul lui Kenonen se născu deodată o hotărîre. Dintr-o aruncătură de ochi îşi cercetă hainele. Costumul îi era vechi şi mototolit, iar fundul pantalonilor avea nevoie de cea mai urgentă reparaţie.

Kenonen exclamă cu bucurie :

— Barem o dată în viaţă a făcut şi necuratul treabă bună ; l-a trimis la naiba pe Ihalainen cu măruntaie cu tot.

Dar pipăindu-şi fundul pantalonilor, Kenonen adăugă cu tristeţe :

— Pare-mi-se că tot necuratul ăsta a făcut ferfeniţă şi pantalonii mei.

Se dezbrăcă repede de tot și plimbîndu-se în odaie numai în izmene, se apucă să-și curețe hainele de zor. Apoi îl întrebă cu nepăsare pe bătrînul Varis :

— Cum o cheamă pe nevastă-ta, Varis ?

— Apoi, îi zice Ida. Dar pentru niște oameni săraci ca noi mergea și un nume mai de rînd, cum e Maia sau Suso de pildă, răspunse Varis.

În timp ce-și curățea hainele, Kenonen îi porunci Idei :

— Ia, Ida, ia aprinde focul, ca să înfierbînt fierul de călcat. Vreau să-mi calc pantalonii și paltonul, să-i fac să lucească cum îi oglinda. Adă surcele mai uscate, să meargă treaba mai iute.

Ida se supuse.

Pe masă se afla niște tutun pus de stăpînul casei la uscat. Măturîndu-l cu palma de pe masă, Kenonen porunci stăpînului :

— Ia, Varis, adună naibii gunoiul ăsta de tutun ! Îmi trebuie masa ca să-mi curăț și să-mi calc pantalonii.

După cîtva timp, fierul fierbinte luneca de-a lungul și de-a latul pantalonilor lui, scoțînd toate petele.

Cînd totul fu gata, Tahvo Kenonen se îmbrăcă și porni în pețit la Ana-Liza cea părăsită de bărbatul ei.

V

Ziua trecu. Veni noaptea. Apoi trecu și noaptea și începu să se crape de ziuă.

Cel dintîi se trezi Ihalainen. Somnoros încă, începu să scotocească pe sub pernă, vînd să-și găsească punga cu tutun. Dar nu dădu de nici o pernă. Unde să fie oare ? Tîrîndu-se în genunchi, pe paiele presărate pe jos, Ihalainen începu să-și caute perna prin întuneric, pipăind cu palma de jur împrejur. Deodată se minună — cum de nu cade din pat ?

Şi pipăind aşa cu mîna ici-colo, simţi sub palmă ceva moale. Îşi spuse că trebuie să fie perna. Dar perna se răsti deodată la el cu un glas somnoros, care aducea întrucîtva cu glasul lui Iussi Vatanen:

— Care naiba mă plesneşte peste faţă?

Antti încremeni. Mult timp nu-şi putu da seama ce se petrece cu el, aşa că întrebă, prostit:

— Cine-i ăsta? Vatanen?

Vatanen se întoarse sforăind pe partea cealaltă. Antti se apucă să cotrobăiască din nou de jur împrejur, dar tot nu găsi perna. Deodată simţi că-l doare tare capul. Se aşeză pe vine şi începu să chibzuiască: de ce-o fi aşa de întuneric?

Şezu cîtva timp nemişcat, căutînd să ghicească unde se află. În cele din urmă îi trecu prin minte că se află pe semne la Ioki. Totuşi nu-şi putea da limpede seama dacă era într-adevăr la Ioki şi unde anume.

Antti începu să controbăiască iarăşi prin beznă şi dădu din nou peste Vatanen. Începu să-l zgîlţîie ca să-l trezească:

— Ei, Vatanen... dormi?

Vatanen mormăi ceva neînţeles, apoi se întoarse pe partea cealaltă. Pe Antti începu să-l doară şi mai tare capul. Stătu mult timp fără să se mişte şi adormi aşa cum se găsea.

Şi iată că în creierul lui obosit începură să se perinde tot felul de tablouri ciudate — visă că fusese atacat de bandiţi. Se făcea chiar că pe unul din bandiţi îl oprise chiar el pe drumeagul din pădure. Îi astupase gura cu palma, silindu-l să nu strige ca să nu-l audă ceilalţi bandiţi şi să vină în ajutorul tovarăşului lor.

Întîmplarea asta i-o istorisise Vatanen pe cînd se apropiau de oraşul Ioki. Visul lui Ihalainen semăna cu această păţanie. Dar Iussi Vatanen avu aproape acelaşi vis şi el.

Aşa se întîmplă că Antti, trezindu-se din pricina coşmarului, întinse mîna prin întuneric spre faţa lui Vatanen. Acesta se trezi îndată din cauza loviturii. Şi crezură şi unul şi altul că nimeriseră în mîinile banditilor şi se încăierară întocmai ca în povestea cea adevărată. În întunericul de nepătruns se încinse o luptă crîncenă.

Luptară cîteva minute, dar nici unul nici altul nu îndrăznea să strige.

În jur stăruia încă întunericul nopţii. Cei doi, în sălbatica lor încăierare, se tăvăleau în tăcere pe podea. Se auzea numai fîşîitul paielor şi pufăitul furios al unor oameni înfierbîntaţi.

Dar cineva de afară dădu la un moment dat în lături oblonul de la fereastră. Prietenii se recunoscură unul pe altul şi de uimire se aşezară pe vine şi rămaseră aşa. Se simţeau amîndoi atît de stînjeniţi, încît o vreme nici nu încercară să vorbească. În cele din urmă Antti, scărpinîndu-se după ureche, spuse, privind cu atenţie paiele :

— Pare să fie de secară !

Iussi nu răspunse. Şezură mult timp aşa, pe paie, fără să zică nimic, gîndindu-se cu ciudă la păţania lor caraghioasă. În cele din urmă Vatanen încercă să se dezvinovăţească :

— Am crezut că erau bandiţi.

— Şi eu tot aşa am crezut, mărturisi Antti.

Tăcură îndelung, apoi Vatanen spuse cu uimire, ca pentru sine :

— Iată cum poate să orbească omul.

După care încercară să ghicească unde anume se aflau. Îşi dădură însă seama curînd, după ce văzură gratiile de fier de la fereastră. Dar nu-şi spuseră nimic unul altuia.

Şezură mult timp cu mîinile sprijinite de genunchi. Într-un tîrziu Antti întrebă :

— De bună seamă că nici pipa n-o ai la tine ? Tare-aş mai trage un fum !

Scărpinîndu-se în cap, Iussi răspunse:

— Mă tem că n-o am... Şi cînd te gîndeşti că nici iapa nu mi-e adăpată...

Trebuiau să stea şi să aştepte. Aşa şi făcură. Antti începu să-şi depene amintirile:

— Straşnic ne-am mai îmbăiat alaltăieri la tine...

Iussi nu răspunse nimic. Peste un minut Antti întrebă:

— Nu ştii oare, Kettunen şi-o fi reparat baia?

— Săptămîna trecută s-a şi îmbăiat în ea, răspunse Iussi posomorît.

Prietenii se simţeau împăcaţi cu soarta lor şi mult timp nu scoaseră o vorbă. Uitîndu-se la paie, Antti zise:

— Tare aş vrea să ştiu de unde cumpără ei paiele astea?

— Cine ştie... Poate că le strîng de pe ogoarele lor, făcu Iussi.

Pipăind paiele şi aprobînd din cap, Antti fu şi el de acord cu presupunerea lui Iussi:

— Tare-s bune paiele astea...

Iussi confirmă, spunînd:

— Nici vaca nu s-ar da în lături de la ele.

Se făcu ziuă de-a binelea, dar nu se petrecu nici o schimbare.

Antti examină cu atenţie gratiile de fier de la fereastră şi spuse pe gînduri:

— Tari vergele... Şi de ce-or fi pus la fereastră fiarele astea?

— Da, groase vergele, se învoi Iussi şi adăugă numaidecît, ca să continue vorba: Uite, o vergea tot aşa de groasă a cumpărat şi vecinul meu Ketunen, ca să-şi facă osie la car.

Antti zise:

— Oare ţine o osie ca asta dacă încarci bine carul?

— Ţine, răspunse Iussi cu convingere, şi din do-

rința de-a susține discuția, adăugă : Și trei saci de făină poți pune în căruță, că osia tot nu se rupe dacă, firește, drumul nu are prea multe hopuri.

— Să țină oare la trei saci de făină ? mormăi Antti și se depărtă de fereastră. Iussi continuă :

— Da, ține. Nu zic, se poate îndoi, nici vorbă, dar ăsta-i fleac, lucru de căpetenie e să nu se rupă. Căci dacă osia se îndoaie, se poate îndrepta și-i ca și nouă.

— Da, îi ca și nouă, se învoi Antti.

Nu mai aveau ce-și spune. Totuși Antti se căzni să continue :

— Ei, dar juganul lui Koponen s-a făcut bine ? Parcă-l doftoricea un țigan.

Iussi răspunse :

— Da, s-a făcut bine de tot, numai că a crăpat curînd după aceea.

Mai șezură o jumătate de ceas fără să spună nimica. Apoi Antti rupse tăcerea :

— Și așa, zici c-a crăpat juganul de leacurile țiganului ?

— A crăpat.

Timpul se scurgea încet, așa cum se scurge un an de foamete... Iussi începu să se înfurie :

— Eu zic să batem în ușă, poate că ne-or deschide...

Dar tocmai atunci le și veni cineva în ajutor. Ușa se deschise și în pragul ei se ivi un polițist. Acesta spuse cu mirare :

— Tii, ce-ați mai fărămițat paiele ! Da ce-ați făcut aici ?

Întrebarea asta îi cam zăpăci pe cei doi prieteni. Polițistul nu se putu stăpîni să nu zîmbească atunci cînd văzu doi oameni în toată firea șezînd pe vine în mijlocul celulei. Ședeau alături ca doi puișori în cuib. Zîmbind, polițistul zise :

— Acum o să se cerceteze și afacerea voastră de ieri. Așa că, domnilor... să mergem...

Antti făcu o încercare să schimbe vorba, trăgînd nădejde că afacerea lor va fi dată uitării. De aceea-l întrebă pe polițist:

— Mă rog, prăvălia lui Parviainen a rămas tot acolo unde fusese și înainte?

Polițistul răspunse că prăvălia rămăsese tot acolo unde fusese, și le ordonă îndată să-l urmeze. Atunci Iussi încercă să se pună bine cu polițistul. Așa că-l întrebă:

— Tare-am vrea să știm și noi de unde sînteți dumneavoastră, domnule polițist?

— Sînt din Kiihtelius... Dar e timpul să mergem! răspunse polițistul.

— Care va să zică din Kiihtelius sînteți! Păi tot de-acolo e și iapa mea. Pare-mi-se că-i o plasă mare de tot?

— Da... grăbiți-vă, domnilor... Că se supără comisarul.

Iussi se străduia să mai născocească ceva, ca să mai tărăgăneze treaba, dar polițistul ordonă:

— Hai să mergem... N-aveți de ce vă teme, că doar n-o să vă taie nimeni capul.

N-aveau încotro, trebuiau să meargă.

Interogatoriul se apropia de sfîrșit. Cînd Iussi auzi acuzațiile ce li se aduceau, se minună de-a binelea:

— Nu puteam noi făptui atîtea crime! Sîntem veniți abia de aseară.

Comisarul se răsti la polițist:

— Interzi-i să vorbească!

Polițistul îi spuse atunci lui Iussi:

— Ia nu mai trăncăni de pomană!

Iussi tăcu și se scărpină înciudat după ureche. Apoi polițistul le spuse:

— Duceți-vă în celulă și așteptați acolo hotărîrea judecății.

Iussi începu să-şi iasă din fire şi se răsti la poliţist :

— Apăi, cînd s-a îmbătat fiul pastorului, pe el, mă rog, nu l-au băgat la răcoare. Pe cînd pe bietul ţăran îndată-l tîrăsc la judecată, măcar că n-a făcut decît să strănute sau să-şi mîie calul o ţîră mai iute decît se cuvine.

Toată dimineaţa prietenii şezură pe paie, aşteptînd hotărîrea judecăţii. Acum însă vorbeau mai liniştiţi despre situaţia lor. Antti spuse :

— Din celula asta puteau să facă o baie.

Iussi se alătură acestei păreri şi rosti pe un ton filozofic :

— Cred şi eu că era mai bine să fi făcut o baie de aburi, decît să zacem aici pe jos... Şi-apoi aveau şi ei mai puţine griji — nu mai era nevoie să cumpere paie... Ţăranu-i bucuros să doarmă în baie chiar şi pe scîndura goală.

— Păi, fireşte că-i bucuros, făcu Antti ; îşi aduce cu sine o pătură veche, o pune sub el şi doarme ca pe perină.

— Ce-au mai născocit şi domnii ăştia poliţişti ; să facă celule din astea cu fel de fel de drăcovenii, se miră Iussi. Le trec prin cap tot soiul de năzdrăvănii...

În cele din urmă fură aduşi din nou în sala de judecată.

Judecătorul citi o hotărîre lungă, prin care Antti Ihalainen şi Iussi Vatanen erau condamnaţi la plata unei amenzi pentru beţie, scandal, bătaie în stradă, pentru goană nebună cu calul, pentru împotrivire faţă de organele poliţiei, precum şi pentru că au spart un geam şi au răsturnat chioşcul unui negustor din piaţă. Această amendă, care se ridica la atîta şi atîta, urma să fie percepută pentru fiecare ispravă

în parte. Afară de asta, mai trebuiau să suporte toate cheltuielile de judecată. Şi pe lîngă asta, pentru schilodirea nu ştiu cui, erau obligaţi să dea o despăgubire care se ridica la atîta şi atîta.

Iussi ascultă liniştit începutul hotărîrii, dar pe la mijlocul cititului se întoarse spre Antti şi ocărî :

— O să isprăvească o dată dracul ăsta...

Judecătorul citea de mult şi părea într-adevăr că n-o să isprăvească niciodată. De aceea Iussi nu se mai putu stăpîni şi strigă judecătorului :

— Hei, nu mai trăncăni atîta, ajungă-ţi !

Pentru jignirea adusă reprezentantului tribunalului, Iussi fu amendat din nou. Asta-l atinse pe Antti în amorul său propriu şi strigă :

— Fie, hotărîţi acolo cum poftiţi, numai că iată ce vă spun eu : toţi domnii ăştia, ca şi ceilalţi trîntori, se poartă al dracului de nedrept cu cei de jos. Aruncă pe spinarea ţăranului păcatele şi greutăţile din lumea întreagă.

Apoi tribunalul dădu citire unei noi hotărîri, condamnîndu-l pe Ihalainen la amendă pentru jignire adusă tribunalului.

Ieşind în cele din urmă din sala judecăţii, Iussi şi Antti se îndreptară spre casa lui Parviainen. Acolo se aşezară unul lîngă altul pe nişte bîrne, îşi umplură pipele şi în timp ce le sugeau, începură să se gîndească la păţania lor.

Vatanen spuse mirat :

— Oare rămăşiţele din vodca aia de-atunci să ne fi împins la atîtea ?

După ce se gîndi puţin, Antti zise :

— Da, ele-s de vină. Pînă şi la poliţie ne-a adus sticla aia păcătoasă de vodcă...

Cîntărind toate pricinile şi urmările, Antti făcu oarecare îndreptări :

— Apoi, eu cred că şi necuratul şi-o fi vîrît coada aici. Altfel nu s-ar fi putut petrece o treabă ca asta.

— Da, asta-i treaba necuratului, spuse Vatanen cu convingere.

Vorbind despre cele întîmplate, ei continuară să-i ocărască pe necuratul și vodca aceea blestemată. Iar cînd făcură socoteala la cît se ridică toată amenda, Iussi nu se mai putu stăpîni şi se înfurie pe iapă. Îi repezi un pumn în crupă răcnind :

— Hei, tu !

Iapa dădu din coadă. Ieşirea aceasta a iepei îl scoase pe Iussi din minţi. Se năpusti la ea şi ameninţînd-o cu pumnul, începu să urle :

— Ia mai încearcă, scroafa dracului, să mai dai o dată din coadă ! Am să-ţi smulg mătura asta parşivă, că nici urmă n-o să rămînă din tine, doar ciolanele... Trr-u-u, vacă ce eşti !

Iussi începu să scotocească în căruţă. În cele din urmă găsi, îngropată în fîn, o sticlă plină cu vodcă. O vîrî, supărat, iarăşi în fîn şi şuieră :

— Și cînd te gîndeşti ce bunătate de băutură i-am luat prăpăditului ăluia de Hiuvearinen de dragul nenorocitei de fie-sa ! Nu poate fără vodcă dracu ăsta bătrîn...

Deodată Iussi dădu și peste sticla goală. Ar fi tras bucuros o duşcă dacă ar mai fi rămas ceva pe fundul ei. O luă în mînă, o duse la nas, o mirosi ca să se încredinţeze că nu mai are nimic și o izbi de-o piatră, făcînd-o ţăndări. Apoi, uitîndu-se cu o bucurie răutăcioasă la cioburi, spuse ameninţător :

— Ia, mai încearcă acum să-i ademeneşti pe oameni la poliţie !

După o bucată de vreme, tot şezînd pe bîrne, cei doi prieteni se apucară să mănînce. Ciuda li se mai potoli iar ei începură să-şi uite de necaz. Ca să se liniştească de-a binelea, Antti zise :

— Tare burtos mai era judele acela care ne-a amendat.

— Avea o burtă cam de trei ori mai mare decît a judecătorului nostru, aprobă Iussi.

Gîndindu-se la asta, Antti continuă :

— D-aia ne-a şi trîntit o amendă aşa de straşnică, trebuie să-şi umple şi el cu ceva burta aceea nesătulă...

Cei doi prieteni se scărpinară după ceafă. Iussi spuse cu mirare :

— În scurtă vreme-am mai făcut şi noi atîtea boroboaţe ; judelui i-a trebuit un ceas întreg ca să înşire fărădelegile noastre. Cît timp a citit, puteam să-mi umplu de două ori luleaua...

— Da... tot soiul de fărădelegi erau arătate acolo, observă Antti. Iar Iussi exclamă :

— Mă gîndesc şi eu că multe minciuni ar mai fi tras el, dacă nu-l repezeam ! Ai văzut, cum m-am răţoit la el, îndată a isprăvit cu cititul !

— Da, îndat-a isprăvit, măcar că tot îl mai încerca mînia. De aia ne-a mai trîntit cîte o amendă, făcu Antti.

Iussi se gîndea de-a fir-a-păr la toată păţania lor. Părea că făptuiseră atîtea crime, încît Iussi începu să se îndoiască dacă era aşa sau ba.

— Mai curînd au minţit diavolii ăia de martori... Păi, nici nu-i cunoşteam pe martorii ăia !

Tot aşa se gîndea şi Antti : martorii trebuie să fi tras şi ei cîte o minciună. Aşa că zise :

— Eh, trebuie să fi luat cu noi martorii noştri cînd am plecat la oraş.

— Da, trebuia, trebuia să ne fi luat martori de-ai noştri... Martorii necunoscuţi îţi aduc numai necazuri, făcu Iussi şi începu îndată să laude un cunoscut care, după părerea lui, ar fi fost tocmai martorul potrivit.

— Apoi, în treaba asta, martor bun era să fie Kolionen. Grăeşte frumos, pe înţelesul tuturor, dar mai cu seamă poate să ticluiască în aşa chip toată po-

vestea, că de-ar fi chiar şi o sută de judecători tot n-ar avea cum să dibuiască adevărul.

— Care Kolionen, ăla lungu' ?

— Da, de el ziceam... Să fi fost el atunci la judecată, numai două vorbuliţe îi şopteam : „Ia, Kolionen, ia întoarce tu treaba în aşa fel ca însuşi judele să încaseze o amendă." Şi flăcăul întorcea treaba aşa cum era mai bine ...

— Ei, să fi văzut atunci cum îl judecam noi pe judele ăla ! exclamă Antti. Şi suflîndu-şi nasul, se plînse :

— Mi s-a astupat pe deasupra şi nasul.

VI

Ana-Liza Ihalainen nu puse seara zăvorul la uşă, pentru ca Ihalainen, venind acasă, să poată intra fără să bată.

Se culcă, dar îşi aduse deodată aminte că în cuptor mai rămăseseră cîţiva cărbuni aprinşi şi că trebuie să-i acopere binişor cu cenuşă, ca să păstreze focul pînă dimineaţa. Voi chiar să se dea jos din pat, dar îşi aminti că Ihalainen plecase după chibrituri şi-şi spuse că nu face să se mai scoale.

Dimineaţa se trezi la ora obişnuită şi uitîndu-se la pat se gîndi : „Se vede că Ihalainen n-a venit, o dată ce nu-i aici."

Se întoarse spre perete, dar nu-l zări pe Ihalainen nici acolo. Atunci se gîndi : „Uşa a fost deschisă... Înseamnă c-a rămas peste noapte la ei, o dată ce nu s-a întors."

Se dădu jos din pat, luă ibricul şi ridicînd capacul, mirosi conţinutul. Îşi încreţi uşor nasul şi turnînd apă în ibric, îl spălă de zaţ, zicîndu-şi :

„E timpu să-l arunc... Miroase-a acru..."

Turnînd însă zaţul cu apă cu tot într-un ceaunel, îşi spuse :

„Totuşi n-am să-l arunc. Îl mai fierb o dată şi-am să pun cîte puţin din el la cafea.“

Umplu ibricul cu apă. Luă un băţ şi se apucă să scormonească tăciunii din vatră ca să aţîţe focul şi să pună cafeaua la fiert. Dar îşi spuse, abătută :

„S-au stins... Trebuia să-i fi acoperit cu cenuşă...“

Apoi Ana-Liza îşi văzu de treburile gospodăriei. Avea mai multe griji ca deobicei, căci dăduse drumul slujnicei. Aproape că nu pridîdea cu atîta treabă.

Din cînd în cînd Ana-Liza se oprea din lucru şi, apropiindu-se de sobă, scormonea iar cărbunii cu băţul, nădăjduind să găsească barem o scînteie cît de mică. Dar în zadar — nu găsea nimic. Atunci Ana-Liza puse ibricul la o parte.

. Cînd veni vremea gustării de dimineaţă, îşi zise :

„Da pe unde-o fi umblînd Ihalainen ? Că n-a venit nici acum...“

Către amiază, Ana-Liza dădu nutreţ vitelor şi se apucă de treburile casei. Apoi, mai scormonind o dată cu băţul în vatră şi negăsind nimic, ridică din nou capacul ibricului şi ducîndu-l la nas, zise :

„O să se acrească şi apa din ibric, cît umblă el pe-acolo.“

Şi începu s-o mînie întîrzierea bărbatului. Pînă şi mîncarea i se păru fără nici un gust, căci nu-şi băuse cafeaua de dimineaţă.

În cursul zilei, în casa lui Ihalainen intră o femeie, pe nume Maia-Liza. Îşi puse legăturica pe laviţă şi ceru apă de băut. Ana-Liza îi dădu bineţe şi o întrebă, căci n-o recunoscu dintr-o dată :

— Nu eşti cumva Maia-Liza, nevasta fierarului Kananen ?

— Da, eu sînt... Aci e casa lui Antti Ihalainen, nu-i aşa ? întrebă Maia-Liza.

— Da, chiar a lui.

— Așa m-am gîndit și eu, că-i casa lui. Oamenii din sat ziceau că gospodăria lui Ihalainen e așezată pe un maidan, lîngă o grămadă mare de gunoi, spuse mușafira.

— Așa... Va să zică oamenii știu despre grămada asta? se miră Ana-Liza.

Șezură cîtva timp fără să spună nimic, apoi Maia-Liza întrebă:

— Da unde-i Ihalainen?

— Apăi, s-a dus după niște chibrituri la bătrînul Hiuvearinen... S-o fi abătut pe undeva în drum...

— Aha!

După un timp, Ana-Liza Ihalainen întrebă și ea, la rîndul ei:

— Mult in ai strîns?

— Nu prea. N-am avut semințe de-ajuns astă primăvară. Am strîns totuși douăzeci și trei de snopi.

— Ia te uită cît in! Ai ce melița acuma.

Mai vorbiră de una de alta.

Din vreme în vreme Maia-Liza trăgea cu ochiul spre ibric. Apoi fu cuprinsă de o tuse seacă și începu deodată să se vaiete:

— Se vede că mi-a intrat praf în gîtlej, de nu mai contenesc cu tusea.

Ana-Liza înțelese unde bătea ea, dar întrucît în casă nu era nici un băț de chibrit ca să pună cafeaua pe foc, spuse:

— Da, te zgîrie în gît din pricina prafului.

Ana-Liza era și ea tot timpul cu gîndul la cafea. După ce mai șezură de vorbă vreo jumătate de ceas, ea zise:

— Îți dădeam o ceașcă de cafea, dar Ihalainen al meu nu mai vine și n-am cu ce aprinde focul.

Nevasta fierarului, Maia-Liza, se mîhni, dar îndată îi dădu un sfat:

— Apoi trebuie să sufli în cărbuni.
— Ca să ațîț focul ?
— Da.
— Mă tem că nu mai iese nimic. Cărbunii s-au stins peste noapte, măcar că-i acoperisem bine de cu seară cu cenușă ; și acoperindu-i m-am și gîndit chiar: „Cine știe, poate că vine Maia-Liza, nevasta fierarului, și-o să trebuiască să-i fac cafea."
Maia-Liza, amărîtă, tușea din ce în ce mai cu înțeles.
Ana-Liza zise din nou, vîrîndu-și nasul în ibric :
— Nu, zău, apa începe să se acrească și Ihalainen tot nu s-arată.
Atunci Maia-Liza, nevasta fierarului, luă ea însăși bățul și se apucă să scormonească cărbunii.
— Ei, ai dat peste vreunul ? întrebă Ana-Liza.
— Uite, parc-ar fi aicea o scînteioară... Numai că nu știu ; foc o fi sau altceva, răspunse musafira, iar Ana-Liza zise îndată :
— Ia, suflă binișor, poate dă norocul și s-aprinde.
Aplecîndu-se, Maia-Liza începu să sufle în cărbuni. Ea sufla cu băgare de seamă, zicînd :
— La început nu-i bine să sufli tare, că se stinge de tot.
— Te pomenești că-l ațîți ! ? exclamă Ana-Liza bucuroasă. Dar nici urmă de foc. Dînd peste un cărbune mai mare, Maia-Liza propuse :
— Hai să suflăm amîndouă.
Se aplecară peste vatră și începură să sufle amîndouă din toate puterile ; Maia-Liza ținea cărbunele cu o surcea. Suflau atît de tare, încît cenușa începu să se ridice în rotocoale.
— Suflă în capătul ăla, comandă Maia-Liza. Iar Ana-Liza o încredința :
— Păi tocmai acolo și suflu.
Dar totul fu în zadar.
— Nu, nu s-aprinde ! oftă Maia-Liza.
În timpul ăsta, iată că venea pe drum Iussi Kocco,

ginerele lui Malinen. Intră și el înăuntru, ca să bea apă. După ce bău, zise, ștergîndu-și gura cu podul palmei :

— Am mîncat azi ridichi, d-aia m-a lovit setea.

Își aprinse pipa și tocmai se pregătea să plece, cînd Ana-Liza îl întrebă :

— Ia spune-mi Kocco, nu care cumva vii de la Hiuvearinen ?

— Nu, nu vin de la el, dar tot cam de prin locurile alea.

— Aha, de-acolo... Nu l-ai zărit pe undeva pe Antti Ihalainen ? întrebă cu grabă Maia-Liza, temîndu-se să nu rămînă fără cafea.

— Nu, nu l-am zărit, răspunse Kocco și bînd încă o cană de apă, întrebă : Vă ajunge apa din puț pentru toată iarna ?

— Ne-ajunge... Și așa, zici că nu l-ai văzut pe Ihalainen ? întrebă Ana-Liza.

— Nu, răspunse Kocco și, pregătindu-se să plece, exclamă :

— Erai aci, Maia-Liza ?

— Aici eram, răspunse femeia.

Iussi Kocco zări deodată lopata lui Ihalainen ; o cercetă cu grijă și ieșind apoi din casă, spuse :

— Care va să zică nu-i acasă Ihalainen ? Zici că s-a dus la Luosavaara ?

— Da, într-acolo s-a dus și dus a fost.

Iussi Kocco plecă. Ana-Liza începu să-și iasă din fire, gîndindu-se : „Unde-mi umblă și Ihalainen ăsta toată ziulica ? În casă nici un chibrit, iar el nici gînd să se-ntoarcă ?“

— Aoleo, de ce nu i-ai cerut chibrituri lui Kocco ? se trezi Maia-Liza. Atunci se dezmetici și Ana-Liza :

— Nu mi-a trecut prin cap să-l întreb, tot așteptam să pice Ihalainen cu chibriturile.

Fără cafea, vorba nu se lega.

Totuşi, din vreme în vreme, femeile mai schimbau cîte un cuvînt între ele. Într-un tîrziu, Ana-Liza o întrebă pe musafira ei :

— Da tu de unde vii cu bocceaua aia a ta ?

— Am fost la Suso, nevasta lui Pekka Kenonen. I-am dus nişte piroşti şi o plăcintă cu mei şi i-am urat de bine, c-a născut un copil.

— Ce tot spui ? A născut Suso un copil ? se minună Ana-Liza.

— Da, plîngea acolo cineva în scutece, răspunse Maia-Liza.

— Şi ce-a născut, fetiţă ? întrebă cu interes Ana-Liza.

— Nu, mi se pare că băiat.

— Ia te uită şi la Suso asta ! S-a scrîntit la bătrîneţe ! zise Ana-Liza mirată.

Aducînd vorba de Pekka Kenonen, nevasta fierarului îşi aduse deodată aminte de vechea poveste a Anei-Liza şi spuse :

— Păi, Pekka Kenonen e frate bun cu Tahvo Kenonen. Parcă într-o vreme Tahvo ăsta se gîndea la tine, nu ?

Ana-Liza răspunse sfios :

— Se gîndea el, e drept, numai că mie nu-mi era gîndul la el. Îmi plăcea de Ihalainen, că întotdeauna a fost om harnic şi şi-a ţinut gospodăria cu cea mai mare chibzuială.

— Muncitor om e Ihalainen ăsta al tău... Dar pe unde umblă, de nu mai aduce chibrituri ? făcu Maia-Liza pe gînduri.

Ana-Liza începu din nou să se frămînte. Ea nădăjduia, ce-i drept, că bărbatul nu va mai întîrzia, dar era totuşi neliniştită. Maia-Liza îi spori neliniştea :

— Doar n-o fi păţit ceva ? Poate c-o fi căzut în vreun şanţ.

În drumul lui însă nu erau şanţuri. Şi Ana-Liza îşi aduse aminte de asta. Dar Maia-Liza îşi dădu cu părerea, şi pe bună dreptate :

— Păi, cine știe, poate c-o fi apucat pe alt drum, o fi ocolit peste cîmpul lui Romppala și-o fi căzut în șanț.

Explicația i se păru posibilă Anei-Liza și ea aprobă :

— Chiar așa, cine știe. Poate c-a luat barca de la Sormula și a trecut lacul, apoi a luat-o peste cîmp și-a căzut acolo în vreun șanț.

Amîndouă femeile erau acum încredințate că totul se petrecuse întocmai, cînd Maia-Liza își mai aduse aminte de ceva :

— Păi și calul lui Koivisto tot acolo a căzut în mocirlă și nu s-a mai sculat.

— Că bine zici... Chiar acolo a nimerit în mocirlă ! făcu Ana-Liza cu neliniște în glas. Și se simți deodată grozav de pornită împotriva lui Ihalainen. Nu numai că nu s-a întors la timp acasă, dar mai și zace în cine știe ce șanț murdar.

Spuse, supărată :

— Tare-i neîndemînatic Ihalainen ăsta, așa a fost de cînd îl știu. E gata să se bage în fiece șanț, ca să se tăvălească acolo în noroi.

Atunci Maia-Liza începu și ea, la rîndu-i, să-l ocărască pe Romppala :

— Apoi și Romppala ăsta, nici pînă-n ziua de azi nu și-a astupat șanțurile ca să nu mai cadă oamenii în ele !

Ana-Liza era tare neliniștită. Începu chiar să-i fie milă de Ihalainen.

Vorbiră cît vorbiră despre vaci, dar curînd pomeni iar despre neobișnuita întîrziere a lui Ihalainen. Ana-Liza suspină :

— Niciodată n-a zăbovit două zile la un drum așa de scurt.

— D-apoi nici nu are unde să zăbovească, răspunse nevasta fierarului.

Neliniștea crescu. Ana-Liza zise :

— Apăi, eu zic să mă duc la Hiuvearinen să văd — nu cumva o fi acolo? Numai că nu am cu cine lăsa casa.

Aştepta ca Maia-Liza să-i propună să rămînă ea; iar Maia-Liza aştepta să fie rugată.

Şi rămaseră amîndouă în aşteptare.

Una nu se încumeta s-o roage pe cealaltă, căci n-o cinstise cu cafea; iar cealaltă nu-şi oferea serviciile, gîndindu-se că Ana-Liza nu vrea s-o lase singură în casă.

Ana-Liza se gîndi supărată: „Nu vrea să-mi păzească casa."

Maia-Liza, tot atît de supărată şi ea, îşi zise: „Se teme să nu-i fur ceva, de vreme ce nu vrea să mă roage să rămîn."

Maia-Liza se simţi tare jignită. Spuse bosumflată:

— Doamna Kuusela mă roagă întotdeauna să rămîn la ea, cînd pleacă de acasă... Ea nu se teme că o să i se piardă lucrurile.

Ana-Liza nu pricepu aluzia ci, dimpotrivă, se gîndi că Maia-Liza s-ar fi învoit bucuroasă să păzească casa doamnei Kuusela, dar nicidecum casa ei. De aceea observă cu supărare în glas:

— Mulţi se trag spre bogătani, dar ca să rămînă într-o casă ţărănească — Doamne fereşte, chiar de-ar fi să-i rogi.

Şedeau amîndouă bosumflate. Maia-Liza scotocea, tot aşteptînd, în legăturica ei. Apoi spuse din nou, supărată:

— E-he... Pe noi, nevoiaşii, ne cred întotdeauna în stare de orice păcat. Ei gîndesc că omul sărac nu are nici suflet.

Aşezîndu-se la vîrtelniţă, Ana-Liza bombănea pe un ton plîngăreţ, în vîjîitul mosorului:

— Tot pe lîngă bogătani se dau bine... Chiar dacă ăia nici nu-i cheamă să le păzească casa... Pe cînd casa săracului o ocolesc şi se uită la ea cu scîrbă...

Acum erau supărate de-a binelea una pe alta. Începură să suspine amarnic. În cele din urmă Maia-Liza, tare bosumflată, începu să se pregătească de drum. Dar cum Antti nu se întorcea şi neliniştea ei sporea, Ana-Liza se îmblînzi fără să vrea şi se hotărî chiar s-o roage pe Maia-Liza să rămînă. Cu toate astea, spuse pe acelaşi ton plîngăreţ :

— Tare-i rău că n-am la ce fierbe cafeaua... Fără asta, nu ştiu dacă se învoieşte careva să rămînă în casă şi s-o păzească.

Pînă la urmă mînia începu să se domolească. Ana-Liza se sperie de căderea serii. Din pricina asta îngrijorarea ei crescu, şi ea se adresă pe un ton împăciuitor nevestei fierarului :

— Şi zici c-ai strîns mai mult de douăzeci de snopi de in ? Ai ce meliţa acuma !

Începea împăcarea. Nevasta fierarului îi răspunse, îmblînzită şi ea :

— Am avut noroc de pămînt bun, altfel nu strîngeam eu atîta. Să fi văzut inul cum dădea buzna afară din pămînt, ţi-era şi groază să te uiţi la el !

— Se vede că bărbatu-tău a gunoit bine pămîntul, o dată ce-a crescut aşa de mare, o linguşi Ana-Liza.

Vorbiră mai departe despre tot soiul de lucruri, pînă cînd se împăcară de tot. Atunci Ana-Liza se încumetă s-o roage :

— Apoi, poate c-ai vrea să rămîi aici să-mi păzeşti casa, să mă reped după Ihalainen. Cine ştie de nu s-a băgat cu adevărat în vreun şanţ ? !

Maia-Liza se învoi bucuroasă şi începu pe dată să-şi desfacă bocceluţa. Ana-Liza plecă.

VII

În casa lui Hiuvearinen era forfotă mare. Se ţesea pînză pentru cearşafuri, se cosea plapuma şi alte lucruri de zestre. Dar mai mult decît toţi se bucurau

copiii. Alergau într-una la fereastră şi strigau într-adins :

— Vine ! Vine năsosul de Vatanen !

Cel care striga o zbughea apoi iute de-acolo, căţărîndu-se fie pe cuptor, fie strecurîndu-se ca o pisică sub pat, căci Ana-Kaisa îşi înfigea fără milă degetele în cîrlionţii lor. Dar asta nu-i speria pe copii şi capetele lor zburlite ţîşneau vesel prin toată casa.

Acum căpşoarele lor se lipiră iar de fereastră Unul din copii strigă :

— Ia uitaţi-vă ! Vine mătuşa Ihalainen.

Ana-Kaisa nu mai stătu să afle despre cine e vorba şi punînd mîna pe doi dintre ţînci, începu să-i tragă de păr. Unul din ei îi spuse printre urlete :

— Aoleu, aoleu... Nu-mi rupe părul ! Doar n-am zis că-i Vatanen. Am zis că-i mătuşa Ihalainen.

Deodată se limpezi totul.

Stăpîna casei spuse în pripă :

— Pitiţi iute plapuma... Încă n-a fost logodna şi de aceea nu se cade să se vorbească despre asta... Se vede c-a venit după bărbatu-su... Ei, Hiuvearinen, trage-i o minciună ! Spune-i că s-a dus cine ştie unde...

Hiuvearinen aruncă o privire şireată către nevastă-sa, vrînd să-i spună parcă : „Las' pe mine, nu mă învăţa tu."

Ana-Liza intră în casă şi cît ai clipi, ibricul fu de-a dreptul aruncat pe plită.

— Las'că pleacă mai repede dacă bea cafea, zise gazda. Cu atîta zor în casă, n-avem vreme de ea...

Îşi spuseră tot felul de noutăţi, apoi stăpîna casei întrebă dintr-adins, ca să-i îndepărteze orice bănuială :

— Da ce are Iussi Vatanen de nu mai dă pe la noi ?

— Nu l-am mai văzut nici eu de mult. În schimb Iussi Kocco a trecut chiar azi pe la noi, răspunse Ana-Liza. Stăpîna se prefăcu mirată :

— Da pe unde tot umblă şi Vatanen ăsta ? I-a pierit şi urma.

Şi turnîndu-i Anei-Liza a doua ceaşcă de cafea, gazda adăugă :

— Nu cumva s-o fi dus la Niirala s-o peţească pe fata lui Pekka Roivis ?... Că doar e văduv... Mai bea o cafeluţă...

Ana-Liza nu se dădu în lături :

— Aşa-i. Pekka Roivis are trei fete. Nu cumva îl bate gîndul s-o ia pe aia, căreia îi zice Liza ?

— Poate că pe aia, răspunse gazda.

Iar Ana-Liza, cîntărind în gînd, adăugă :

— Măcar că Liza asta are un ochi la slănină şi altul la făină, e tocmai bună pentru un bărbat ca Iussi. Nici nu poate trage nădejde să ia alta mai brează.

Gazdelor nu le plăcu observaţia ei şi din pricina asta urmă un lung răstimp de tăcere. Ana-Liza turbură cea dintîi liniştea, întrebînd :

— V-au fătat oile anul ăsta ?

— Nu, afară de una neagră pe care n-am tuns-o încă, răspunse stăpîna casei şi o întrebă la rîndul ei : Dar vouă ?

— În vara asta nu. Pe cînd lui Kiamiariainen i-au fătat toate.

— Ia te uită... Şi ce-au fătat, numai mieluţe ?

— Şi miei şi mieluţe, mi se pare, juma-juma răspunse Ana-Liza. Apoi întrebă : V-aţi strîns ovăzul de pe cîmp ?

— Da.

— Şi cine a muncit la voi ?

— Ana-Priita Lehvonen.

— Aha, dînsa ? Şi cît i-aţi plătit ?

La asta-i răspunse Hiuvearinen :

— I-am dat douăzeci şi trei de măsuri de ovăz.

— Ia te uită... Îmi spunea Maia-Liza c-a strîns tot atîția snopi de in, mormăi Ana-Liza.

— Dînsa și-a melițat inul? întrebă gazda și Ana-Liza răspunse:

— Apoi, cred că și l-o fi melițat.

Astfel ședea ea și sporovăia, dar era vremea să se întoarcă acasă. Luîndu-și rămas bun, întrebă ca din întîmplare:

— Oare n-a fost pe aici Antti Ihalainen?... Plecase la voi după chibrituri...

Pe buzele lui Hiuvearinen apăru un zîmbet șiret, dar stăpîna, dimpotrivă, își luă un aer serios.

— Da, pare-mi-se c-a trecut și pe-aici, zise bătrînul cu nepăsare. Iar nevastă-sa, vrînd să scape cît mai iute de musafiră, îi mai turnă o ceașcă de cafea, poftind-o:

— Mai bea și a treia ceșcuță.

Neputînd să refuze, Ana-Liza se așeză să bea și a treia ceașcă. În timp ce bea, întrebă:

— Și așa, ziceți că Ihalainen a plecat?

— A plecat, răspunse Hiuvearinen cu un aer tainic.

Suflînd în cafea, Ana-Liza întrebă din nou:

— Și unde-a plecat?

Aerul tainic al gazdelor o miră pe Ana-Liza. Iar Hiuvearinen, de dragul glumei, zise:

— Vezi să nu fi plecat bărbatu-tău în America!

— Să fi plecat oare într-acolo? întrebă Ana-Liza mirată.

La început ea nu-și dădu seama de gravitatea situației, căci o zăpăciseră vorbele bătrînului. Voi să-l descoase, dar stăpîna casei, căutînd s-o abată de la această discuție, strigă la copii:

— Hei, împielițaților! Mai bine v-ați duce să vedeți putinica pentru cvas, poate că s-a umflat și nu mai curge.

Dar se vede că ei alergaseră şi înainte să cerceteze putinica de cvas, căci băieţelul Esa, zise:

— Tot mai curge.

— Acuma picură şi în alt loc, adăugă una din fetiţe.

— Bine, da de ce-o fi plecat Ihalainen în America? întrebă Ana-Liza alarmată, deşi avea o idee foarte vagă despre America.

Gazda făcu o nouă încercare să scape de răspuns. Şi strigă copiilor:

— Măi purceilor! Luaţi puţină făină, faceţi pap şi astupaţi crăpătura la putinică, altminteri o să curgă tot cvasul afară.

— Hai să facem pap! strigară copiii. Şi tot cîrdul se năpusti spre lada cu făină. Umplîndu-şi gura cu făină se apucară s-o mestece, ca să facă pap.

Ana-Liza era uluită de purtarea lui Ihalainen. Întrebă din nou:

— Şi ce-a zis Ihalainen, o să zăbovească mult pe-acolo?

— Poate că nu... Da cine-i mai ştie şi pe bărbaţii ăştia cu socotelile lor? făcu Hiuvearinen şiret.

Nevastă-sa căută să încurce şi mai rău treaba, adăugînd:

— Tare mult praf e în şura noastră, eu zic s-o mai scuturăm niţel. Rîndul trecut cînd am treierat, era cît p-aci să ne sufocăm de-atîta prăfărie.

— Da ce-a păţit Ihalainen, de ce s-o fi dus în America? mai întrebă o dată Ana-Liza, suspinînd.

Hiuvearinen încercă să-i strecoare Anei-Liza o parte din ceea ce se petrecuse. De aceea spuse glumeţ:

— Cine poate să priceapă socotelile noastre, ale bărbaţilor?... Poate că s-a dus să-şi caute o altă Ana-Liza.

Acum Ana-Liza se zăpăci cu totul. Era atît de tulburată, că luă drept bune vorbele lui Hiuvearinen,

deşi nu le pricepu pe de-a întregul. Îşi dădu însă seama că lucrurile mergeau cît se poate de rău.

Toată lumea tăcea. Ana-Liza şedea pe gînduri. Bătrînei îi era ciudă că nu pleacă şi ţine în loc cusutul plăpumii. Ba se temea şi de alte întrebări, care ar fi putut da în vileag taina casei. Ca să scape mai repede de Ana-Liza, recurse la un mic vicleşug, spunîndu-i :

— Ai mult de mers şi era bine să ajungi acasă înainte de căderea serii... Măcar că nu-mi vine a crede că tîlharii umblă noaptea pe drumul ăsta...

Şiretlicul se dovedi bun. Speriată, Ana-Liza se ridică îndată şi-şi luă rămas bun.

După plecarea ei, gazda oftă uşurată :

— Uf ! Bine că i-a dat prin cap să plece... Ia, purceilor, ştergeţi-o de lîngă ladă ! Înfulecaţi la făină ca nişte cai.

Ana-Liza mergea spre casă din cale-afară de tulburată. Pe de altă parte era însă liniştită, deoarece ştia acum că Antti plecase în America şi nu se tăvăleşte în cine ştie ce şanţ. Totuşi nu putea pricepe de loc de ce plecase Antti fără să-i spună nimic.

Tot gîndindu-se la asta, ajunse acasă. Aici o aştepta Maia-Liza, care pregătise totul pentru a pune mai iute cafeaua pe foc.

Ana-Liza se dezbrăcă şi o întrebă dacă adăpase juganul. Auzind că-l adăpase, nu mai zise nimic. Părea că nu mai avea ce spune. Totul era atît de încîlcit, încît Ana-Liza hotărî să nu-i povestească nimic, cu atît mai mult cu cît Hiuvearinen i-a dat să înţeleagă că Ihalainen plecase să-şi caute altă nevastă. Deodată avu sentimentul vag că bărbatul ei o părăsise. Or, care femeie ar recunoaşte fără strîngere de inimă că bărbatul ei s-a îndepărtat de ea ?

Începu să se gîndească în fel şi chip cum să facă să tăinuiască adevărul.

Spuse, de aceea, cu multă însufleţire :
— Iussi Vatanen o peţeşte pe fata lui Pekka Roivas.
— Pe aia mai mare?
— Cică pe Liza.
— Le-a venit şi vremea să se mărite fetelor lui Roivas, mărturisi Maia-Liza cu bunăvoinţă. Şi zicînd acestea, luă de jos surcelele dinainte pregătite, fiind convinsă că ibricul o să fie pus îndată pe foc. Tot aşteptînd, începu să tuşească nerăbdător.
Dar Ana-Liza părea că nici nu bagă în seamă pregătirile ei. Ea voia cu orice preţ să-şi ascundă taina. De aceea spuse :
— Douăzeci şi trei de măsuri i-a dat Hiuvearinen Anei-Priita pentru seceratul ovăzului.
Maia-Liza îşi pierdu răbdarea. Şi spuse de-a dreptul :
— Vezi că se acreşte de tot apa din ibric!
Abia atunci îşi aduse Ana-Liza aminte de chibrituri şi rămase ca trăsnită :
— Doamne păzeşte! Am uitat de tot de chibrituri.
Maia-Liza se apucă să şteargă cu atîta înverşunare soba cu cîrpa, încît din vatră începu să curgă cenuşa.
Ana-Liza era atît de tulburată, încît nici nu ştia ce să spună. Şi zăpăcindu-se cu totul, dădu vina pe Antti :
— Aşa se întîmplă întotdeauna cînd trimiţi un nerod după treburi, tot singură trebuie să le faci apoi pe toate şi nici ţie nu-ţi mai iese nimic ca lumea... Nu ştiu ce-i cu mine de-s aşa uitucă...
Maia-Liza tăcea întunecată. În atmosferă plutea furtuna. Uitîndu-şi necazul, Ana-Liza spuse pe un ton împăciuitor :
— Apoi, mestecă şi tu nişte boabe de cafea şi drege-ţi pe urmă gustul cu puţin zahăr.
Dar Maia-Liza nici nu voi s-audă de aşa ceva. Ea şuieră ca o scorpie şi deodată izbucni :

— Nici nu se poate sta într-o cocioabă neîncălzită ca asta! Şi cuibul coţofenei e mai bun decît casa ta!

Maia-Liza avea dreptate. Ana-Liza era întru totul de aceeaşi părere cu ea. Se aşeză la vîrtelniţă, dar lucrul nu sporea. Căzu pe gînduri, dar nu-i veni în minte nimic. Pe Maia-Liza o chinuia o sete nemaipomenită. Era gata să-şi dea duhul de dorul cafelei.

Dar nevoia te învaţă multe. Maia-Liza întrebă:

— Aveţi vreo piatră de tocilă în casă?

Aflînd că au, Maia-Liza spuse cu chibzuială:

— Atunci putem face focul. Hai să încercăm.

Ana-Liza aduse tocila şi femeile se apucară de treabă. Una învîrtea de mîner, cealaltă ţinea lipită o bucată de fier pe discul care se învîrtea.

— Ia uite cum sar scîntei. Oare ce s-aprindem? exclamă Maia-Liza bucuroasă.

Aduseră cîlţi. Suciră cîlţii încoace şi încolo, dar degeaba, nici urmă de foc.

— Învîrte mai iute! porunci Maia-Liza şi încruntîndu-se, apăsă din toate puterile pe bucata de fier. Dar cîlţii tot nu se aprindeau.

Pînă la urmă obosiră. Ştergîndu-şi sudoarea de pe faţă, Maia-Liza şuieră printre dinţi:

— Nu ştiu ce au cîlţii ăştia de nu se aprind...

Erau moarte de osteneală. Nu mai aveau nici o nădejde. Atunci Maia-Liza întrebă mîniată:

— Dar unde-i Ihalainen? Ai aflat ceva bun despre el?

— Apoi, nici asta nu-i rău; nu se tăvăleşte în nici un şanţ. A plecat în America, răspunse Ana-Liza.

Maia-Liza căscă ochii mari. Ea ştia bine ce înseamnă o călătorie în America. Bărbatul ei o ameninţa că fuge în America ori de cîte ori striga la el cînd îl vedea beat. Acum i se făcu milă de Ana-

Liza care rămăsese, ca să zicem aşa, ca şi văduvă. Ea exclamă :

— Care va să zică a plecat şi şi-a lăsat casa şi nevasta ! Da păcătos om mai e şi Ihalainen ăsta al tău !

Ana-Liza se descurajă de tot. Dar cu atît mai mult începu să-şi apere bărbatul :

— Păi se întoarce el... Parcă n-au fost şi alţii pe acolo înaintea lui !

Maia-Liza îi răspunse că dînsa nu ştie, se vede, ce înseamnă un drum pînă-n America, mai cu seamă atunci cînd îl face un om ca Ihalainen. Apoi zise :

— Vezi să nu se-ntoarcă... Aşteaptă-l... Ehei, ai să rămîi vădană, că-n America pleacă numai áia care vor să-şi lase nevestele.

Şi se apucă s-o lămurească cu de-amănuntul. Îi spuse că bărbatu-său o ameninţa mereu că pleacă în America să-şi caute acolo o nevastă mai bună. Şi adăugă :

— Iaca, nu ţii minte că şi Puhakka a plecat în America ? Şi s-a şi însurat acolo. Iar nevastă-sa a rămas aici. Tii, că blestemat om mai e şi Ihalainen ăsta al tău !

Ana-Liza începu să lăcrămeze. Tot ocărînd, Maia-Liza întrebă :

— Da' ce i-ai făcut bătrînului tău de şi-a ieşit din răbdări şi-a plecat ? L-ai bătut ?

Ana-Liza îşi aminti cu groază că l-a lovit o dată. Şi tocmai atunci cînd l-a trimis după chibrituri. Îl plesnise cu lopata de pîine, aşa cum o povăţuise Mina Sormunen. E drept că-l plesnise în glumă şi nu credea că Antti putea să se supere pentru atîta lucru.

Nu-i pomeni însă Maiei-Liza nimic despre întîmplarea aceea şi cu atît mai mult începu să se dezvinovăţească :

— Niciodată nu l-am bătut, nici nu l-am lovit

măcar... Din ziua nunţii, viaţa noastră s-a scurs în cea mai mare linişte.

Maia-Liza nu putea să priceapă din ce pricină se purtase Antti astfel. Mai găsind un motiv, întrebă :

— Ei, dar poate că te-ai ciorăvăit cu el sau l-ai ocărît că are nasul prea mare ?

Nici aici Ana-Liza nu-şi găsi vreo vină. Şi ca să se apere, zise :

— Nu i-am zis nimic de nasul lui. Cînd şi cînd îi spuneam doar : „Mai suflă-ţi nasul, Ihalainen..."

Maia-Liza, luînd-o acum pe Ana-Liza sub oblăduirea ei, începu din nou să-l ocărască pe Antti că îşi lăsase cu atîta uşurinţă nevasta. Îşi uitase pînă şi de cafea. Şi cum să nu uite, cînd în casă se abătuse un necaz atît de mare !...

Ana-Liza plîngea. Maia-Liza spuse mirată :

— Se vede că pînă la urmă l-o fi împins necuratul. L-o fi vrăjit. Iaca unde duce necredinţa în Dumnezeu... Oho-ho... Oho-ho...

Ana-Liza părea că se scrîntise de tot. Se gîndea într-una la ce-i spusese lui Antti despre nasul lui. Apoi zise, plîngînd :

— Să se fi supărat oare pentru vorbele astea ale mele ? Cine ar crede că s-a supărat pentru nasul lui şi că de aceea a plecat ? Dacă ştiam asta, nu-i spuneam nici o singură vorbă despre năsoiul lui.

Maia-Liza simţea că i se rupe inima de milă. Se apucă s-o mîngîie pe Ana-Liza şi-i spuse că s-ar putea ca bătrînul Hiuvearinen să fi glumit, cu atît mai mult cu cît se ştie că-i place să facă haz pe socoteala altora.

Această presupunere le linişti atît de mult pe amîndouă, încît hotărîră să se culce.

Dar compătimirea Maiei-Liza nu ţinu mult ; dispăru îndată ce-şi aduse aminte de cafea.

Urmă o noapte lungă. Femeile se culcară în acelaşi pat. Maia-Liza dormea în locul lui Antti. Ori de cîte ori se trezea Ana-Liza, chiar şi pentru o clipă,

auzea vocea jalnică a Maiei-Liza care mormăia ceva despre cafea şi despre tusea ei. O dată Maia-Liza îi spuse :

— M-am culcat fără să iau nimic cald în gură. De-aia şi tremur de frig.

Din vreme în vreme o boscorodea :

— Găunoasă minte ai ! Să uiţi de chibrituri...

Apoi începea să ocărască tare, cu toate că o vedea pe Ana-Liza frîntă de tristeţe.

Numai acum îşi dădu seama Ana-Liza ce comoară şi ce sprijin fusese pentru ea Ihalainen. Pentru prima oară de la cununia lor i se întîmpla să doarmă fără el.

Apoi se lumină de ziuă. Ana-Liza se sculă zicîndu-şi :

„Nu, niciodată nu m-aş fi căsătorit cu o femeie... Toată noaptea a scîncit şi-a scheunat... Cu totul altfel e Antti Ihalainen al meu."

VIII

Iussi Vatanen şi Antti Ihalainen se pregăteau să pornească înapoi.

Cumpăraseră tot ce aveau nevoie. Nu uitară nici verighetele. În cele din urmă înhămară calul şi porniră.

Şedeau în căruţă cu un aer atît de blajin, că nimeni din cei care le ieşea în cale nu putea să nu zîmbească văzîndu-i. Şedeau fericiţi alături, ca nişte fraţi siamezi.

Trecînd prin faţa unei prăvălii, Antti spuse :

— Iată, eu zic că asta-i prăvălia lui Pakarinen, de vreme ce deasupra uşii e pusă firma „Magazinul Pakarinen".

— Apoi eu zic că nu-i, făcu Iussi. După mine, Pakarinen vinde undeva în altă parte.

Merseră cîtva timp în tăcere, apoi Antti începu să se minuneze :

— Ce de case în orașul ăsta!

— Daa, destule-s. Ce zici, să iei toate casele astea, să le vinzi şi să pui grămadă toţi banii. Apăi, mă tem că nici un cal n-o să urnească din loc o încărcătură ca asta, zise Iussi, iar Ihalainen adăugă:

— De urnit, poate c-o s-o urnească, dar sus la deal mă tem că n-o să ridice asemenea încărcătură, dacă nu împingi carul din spate.

— Da, la deal n-o ridică. Nici măcar juganul lui Hiuvearinen, nici ăla n-o ridică. Dacă înhami o pereche de cai poate c-or s-o tragă la deal, dar numai dacă o iau din loc amîndoi deodată, ba şi atunci mă tem că se rupe arcul, dacă nu e dintr-un mălin gros de tot.

— Arcul o să se rupă chiar dacă o să fie făcut din cel mai gros mălin, spuse Vatanen cu convingere.

Deodată Antti exclamă uimit:

— Oare pînă unde-o să se întindă orașul Ioki, dacă acuma ţine de la şanţ pînă la cealaltă margine a sa!

Tot vorbiră aşa, pînă cînd Antti băgă de seamă un om care mătura strada. Uitîndu-se la el, Antti zise:

— Ce face ăsta aici? Nu cumva mătură strada?

Auzind această întrebare, omul se opri din lucru şi uitîndu-se mirat la cei doi din căruţă, mormăi:

— Zdraveni flăcăi! Oare pe unde-or fi crescînd voinici ca ăştia? Se vede că la Liperi.

Cei doi nu auziră vorbele măturătorului. Ei trecură mai departe.

Străbătură aşa aproape tot orașul, fără să li se întîmple nimic. Cînd ajunseră la marginea lui, Antti întrebă:

— Oare aici se isprăveşte orașul?

Dar deodată lucrurile luară o întorsătură neaşteptată. Un oarecare Heikki Sikonen făcea în piaţă negoţ de purcei. Unul din purceii lui fugi, iar acum

gonea pe stradă cu codiţa încîrligată. Deodată purcelul se opri o clipă, se învîrti caraghios în jurul său şi o luă iar la goană.

Purcelul ăsta săvîrşi o cotitură însemnată în viaţa lui Iussi Vatanen.

Din întîmplare, purcelul trecu strada tocmai în locul pe unde treceau ţăranii noştri din Liperi. El se opri pe lîngă căruţă, grohăi voios şi se uită la cei doi călători. Iussi îl zări şi-i spuse lui Antti :

— Ha, un purcel ! Ia te uită...

— Chiar aşa, un purcel, se miră Antti. Al cui o fi?

Purcelul grohăia într-una. Iussi opri calul şi-i spuse lui Antti :

— Ce-i de făcut ? Eu zic să-l prindem. Să-l ducem acasă, dacă n-are stăpîn.

Antti se codi :

— Dar dacă o fi al cuiva ?

— Nu-i al nimănui... În oraş nu creşte nimeni porci, îl încredinţă Iussi. Antti îşi zise şi el că în oraş nu ţine nimeni porci. Deodată se ivi un băieţandru cam lălîu, de vreo doisprezece ani. Cu mîinile în buzunare, el se holba mirat la cei doi ţărani din Liperi. Iussi îl întrebă :

— Hei, băiete ! Al cui eşti tu ?

— A lu' Kotilainen, răspunse băiatul.

— Da purcelu' a cui e ? continuă Iussi cu întrebările.

— Păi, al nimănui... Aleargă şi el aşa, răspunse băiatul.

Aşa că lucrurile se lămuriră. Iussi-i spuse lui Ihalainen :

— Eu ţin calul, iar tu prinde-l... Asta mai zic şi eu dar de la oraş pentru mireasa mea... Al dracului de gras purcelul !

Începură goana după purcel. Antti se căznea să-l apuce cu mîinile, dar de fiecare dată purcelu-i scăpa şi se răsucea atît de iute, că Antti nu-i vedea decît codiţa sau rîtul.

Iussi-l sfătui:

— Încearcă de-l momeşte... Momeşte-l...

Antti făcu prietenos spre purcel:

— Ci-ca... Ci-ca...

Dar purcelul continua să se învîrtească, scăpîndu-i din mînă şi guiţînd:

— Guiţ... guiţ...

— Grohăie, dă din coadă, dar nu se lasă prins, observă băieţandrul, care urmărea cu mult interes vînătoarea.

— Da, nu se lasă prins, confirmă cu glas jalnic Antti.

— Guiţ, guiţă din nou purcelul, iar băiatul zise răzînd:

— Iar s-a pornit pe grohăit!

— Nu, n-am să-l pot prinde, făcu Antti. Iussi îl sfătui din nou:

— Lasă-te pe vine... Tîrăşte-te acum în patru labe, ca să te lase să te apropii mai mult...

Antti se tîrî în patru labe. Purcelul făcea ce făcea şi tot scăpa. Băiatul se îneca de rîs. Antti spuse din nou, cu glas jalnic:

— Nu, n-am să-l pot prinde pe dracul ăsta!

Băiatul se prăpădea de rîs. Iussi îi strigă lui Antti cu ciudă:

— Da momeşte-l, omule, cu ceva!

Antti începu să pocnească din degete, ca să ademenească purcelul măcar cu asta. Băiatul spuse rîzînd:

— Se uită, dar de venit nu vine.

În cele din urmă Antti se mînie şi se năpusti deodată spre purcel, strigînd:

— Aha, nu te laşi, păpuşa dracului!

Purcelul guiţă şi ridicînd codiţa o rupse la fugă. Antti gonea în plin trap după el. Băieţandrul alerga şi el, strigînd unui şcolar pe care-l cunoştea şi care tocmai se întorcea de la şcoală:

— Hei, Veikko, ia uite-l cum fuge după purcel!

Antti şi purcelul fugea acum cît îi ţineau picioarele. Iussi, tulburat, striga în urma lui:

— Nu-l scăpa, împieliţatul... Un purcel aşa de gras!

— S-a dus, bată-l ciuma! strigă în urmă-i Antti supărat.

— Încotro, încotro s-a dus? răcni Iussi scos din fire.

— Nu ştiu... A intrat într-o curte boierească! urlă Antti tînguitor.

— E în curtea doctorului, strigă băiatul.

Atunci Antti îl chemă pe Vatanen.

— Hai, vino de m-ajută! Singur nu-l pot prinde pe blestematul ăla... Adu un sac, să-l vîrîm pe dracu ăla-n sac.

Iussi era cum nu se poate mai tulburat. Sări din căruţă, lăsă calul singur şi se avîntă spre cîmpul de bătaie.

Între timp, purcelul, după ce se învîrti prin curtea doctorului, ieşi iar în stradă şi o luă la fugă în trap mărunt. Ţăranii noştri, împreună cu băiatul, se năpustiră după el. Iussi comanda:

— Îl îndesăm într-un colţ şi acolo punem mîna pe el!

— Tu... tu... tu... ademenea Antti purcelul.

Dar spre marea bucurie a băiatului, purcelul nu făcea decît să-şi încîrlige codiţa. Iussi urlă înfierbîntat.

— Să-l sleim de puteri, atunci o să punem mîna pe el, blestematul!

Începu o fugă nebună. Purcelul gonea pe stradă, cu codiţa în vînt. Cei doi bărbaţi şi băiatul goneau după el cu părul vîlvoi.

— Mai iute, mai iute, Antti... Momeşte-l din mers! striga Iussi agitat.

Deodată puseră mîna pe purcel, dar acesta le scăpă şi o zbughi în curtea spitalului. Vînătorii

noştri se aruncară în urma lui. Băieţandrul ajunse primul. Iussi luă din nou comanda:

— Hei, Kotilainen fiule! Mînă-l spre gard!

— Bine! strigă băiatul, întinzîndu-şi mîinile spre purcel.

Începu asediul. Iussi îi strigă lui Ihalainen:

— Nu-l scăpa pe împielițat!

— Se duce! se tîngui Antti cît îl ţinea gura.

— Nu-l scăpa! Trînteşte-te în faţa lui... Aţinte-te acolo, dinspre zid... Dă-i una cu piciorul în rît, dacă vezi că se duce... Fiule! Nu-l lăsa pe blestematul ăsta să iasă pe poartă... Ptiu, blestematule, mînca-te-ar ciuma! se agita Iussi, apucînd un băţ.

Antti se înarmă şi el cu un par.

— Să-i dau una cu parul, hai? întrebă Antti.

— Nu, nu da... Să-l prindem de viu, să-l ducem Anei-Kaisa în dar, strigă Iussi.

— Se duce! chicoti băiatul, arătîndu-şi dinţii strălucitori.

Larma îngrozitoare tulbură liniştea spitalului. În clipa cea mai plină de încordare se ivi şi doctorul. Şi începu să strige:

— Ce-i cu gălăgia asta?... Unde-i poliţia?

Auzind ultimul cuvînt, ţăranii tresăriră şi zarva se potoli. Doctorul strigă din nou:

— Ce-i cu gălăgia asta?

— Păi, să vedeţi, ne căznim să prindem purcelul, răspunse Iussi, făcînd o mutră nevinovată.

Doctorul se încruntă, dar se mai îmblînzi cînd băiatul încercă să-i explice:

— Le-a fugit purcelul, iar ei aleargă acum să-l prindă.

— Ia, căraţi-vă la dracu' de aici! porunci doctorul sever.

Iussi, Antti şi băiatul ieşiră din curte. Purcelul, grohăind liniştit, se plimba tacticos pe stradă. Iussi spuse în şoaptă:

— Să ne furişăm pe vîrfuri şi să-l apucăm de coadă.

Hotărîţi la acest şiretlic, se apropiară de purcel. Era ca și în mîinile lor. Dar...

Atacară în același timp. Purcelul scoase iarăşi un guițat strident şi le scăpă din mîini. Băiatul era cît p-aci să crape de rîs văzîndu-i pe cei doi ţărani căzînd la pămînt.

Se ridicară. Ştergîndu-şi sudoarea de pe faţă, Antti mormăi mirat:

— O pocitanie așa de mică să te bage în asemenea călduri!

— Nici nu-ţi vine a crede! O pacoste cît un pumn şi uite cît ne-a făcut să alergăm, zise Iussi, scuturînd pămîntul de pe pantaloni și sfătuindu-l totodată pe Antti: Curăţă-ţi şi tu pantalonii.

După o scurtă odihnă, începu o nouă urmărire. Băiatul, dînd de urma purcelului, strigă ţăranilor:

— Iacă-tă-l, scurmă pămîntul cu rîtul!

Se apropiară încetişor, să nu-i zărească purcelul. Se pregăteau să-l atace pe neașteptate. Dar nici de data asta nu reuşi asaltul. Purcelul scăpă din nou şi acum gonea chiar prin mijlocul străzii. Atunci Iussi hotărî să acţioneze mai energic. Zise cu vioiciune:

— Acum nu ne mai scapă, chiar de l-ar lua dracu'!

Dar, tocmai cînd erau gata să pună mîna pe purcel, acesta guiţă din nou şi o zbughi prin gaura unui gard în curtea unei case.

Vînătorii stăteau acum descumpăniţi, amîndoi lac de sudoare. Iussi începu să înjure, furios:

— Tii, lua-l-ar ciuma! A fugit! Şi cînd te gîndești, mai aveam o lecuţă şi-l prindeam pe dambla-giul ăsta de purcel!

— A zbughit-o prin gaură, naiba să-l ia! ocăra şi Antti la rîndul său.

Iussi rosti, nesigur:

— Ştii, parcă nu-ţi vine la îndemînă să intri în

ogradă străină. Iar se supără oamenii, ba te pomenești că mai cheamă și poliția.

Antti împărtășea întru totul părerea lui Iussi, căci medicul cel mînios și celula de la poliție erau încă prea vii în amintirea lui. Dar, pe de altă parte, tare nu voia să piardă purcelul.

Deodată, Iussi-i porunci prietenului său :

— Ia uită-te prin gaură — tot acolo-i purcelul nostru ?

Antti se lăsă pe vine și uitîndu-se prin gaură, anunță voios :

— Acolo, acolo-i purcelul nostru... Iacă-tă-l cum se preumblă pe lîngă casă...

Îi apucară ciuda și mînia. Iussi spuse furios :

— De ce naiba or fi făcut ăștia gaură în gard ?! Să găurești un gard de lemn așa de bun...

Antti nu știa de ce fusese făcută gaura în gard. Oftînd zgomotos, spuse :

— Da, al dracului de gras era purcelul... De n-ar fi fost gaura asta, acum se zvîrcolea la noi în sac...

Iussi se scărpină după ureche. Tare-ar fi vrut să prindă purcelul, dar se temea că proprietarul casei o să înceapă să strige la el, ca și doctorul de adineauri. De aceea Iussi îl întrebă cu grijă pe băiat :

— Fiule, nu cumva știi a cui e casa asta ?

— Nu știu, răspunse băiatul. Dar după mine, aici nu stă doctorul ăla care era în curtea spitalului.

Acest răspuns îi dădu noi puteri lui Iussi. Și îndată răsună comanda lui :

— Haideți după purcel !

Băiatul se furișă pe gaură, urmat de țăranii noștri.

Și iată că începu o goană și mai turbată ca înainte. Iussi urla :

— Dacă nu-l prindem, îi tragem una cu parul peste rît, ca să crape pe loc !

Din nou se ridică zarva. În aer se agitau parii. Tabloul era de-a dreptul înfricoşător. Iusse se dezlănţuise şi agitîndu-şi parul, urla :

— Ptiu, scîrbă... Vîrîţi-l în dosul grajdului.... Acuma, în dosul grămezii de gunoi... Aruncaţi-vă, aruncaţi-vă cu burta pe el... Ptiu, parşivule !... Hei, băiete, nu-i da drumul încolo !... Dă-i cu piciorul peste rît... Ptiu, lua-te-ar dracu...

În forfota asta nebună, Iussi apucă o căldare cu apă şi o aruncă în purcel. Dar căzu şi el ; şi de pe jos, strigă :

— Nu-l lăsa, nu-l lăsa în gaură, Ihalainen ! De vezi c-o şterge, atinge-l cu parul în căpăţînă !

— Se duce ! strigă Antti. Atunci Iussi se înfurie peste măsură :

— Spintecă-l, termină o dată cu pocitania asta mică !

Se încinse o luptă crîncenă. Ţăranii se dădeau de-a dura. Purcelul guiţa. Băiatul îi ţinea isonul, înecîndu-se de rîs.

Deodată, în toiul vînătoarei, se auzi un strigăt de femeie :

— Hei, banditilor, v-aţi luat la bătaie în curte străină ? Acuşi strig poliţia dacă nu vă domoliţi.

Bărbaţii tresăriră, mai cu seamă Iussi. Femeia exclamă mirată :

— Doamne fereşte !... Voi eraţi ?... Din Liperi ?... Iussi Vatanen şi Antti Ihalainen ?... Şi eu care mă întrebam ce-i cu zurbagiii ăştia de fac atîta zarvă aici, aproape de centrul oraşului.

Acum ţăranii recunoscură şi ei femeia... Antti îi zise :

— A-a, dumneata erai, Kaisa Karhutar... care te-ai măritat cu Makkonen ?

— Kaisa ! exclamă Iussi şi se apucă îndată să-i explice : Blestematul ăsta de purcel mi-a scăpat din

sac şi tocmai ne căzneam să-l prindem... purcelu-i din sat, nu-i obişnuit aici la oraş, se sperie pînă şi de ai lui...

Kaisa Karhutar se duse după pîine, o fărămiţă, şi cînd purcelul veni mai aproape, îl prinse în braţe şi-l dădu lui Iussi, întrebîndu-l :

— E purcelul vostru ?

— Da... E de la scroafa noastră cea mare. L-am luat cu noi de acasă, ca să-l vindem cui are nevoie de purcei, mormăi Iussi, vîrînd purcelul în sac.

Antti găsi cu cale s-o întrebe pe Kaisa :

— Şi dumneata, Kaisa, stai acuma la Ioki ?

— Da, aici. In căsuţa mea proprie... Nu intraţi înăuntru ? îi pofti Kaisa Karhutar.

Iussi primi bucuros. Işi aruncă sacul în care era purcelul pe umăr şi-i spuse lui Antti :

— Avem destulă vreme să intrăm puţin şi la Kaisa

Şi iată-i cu purcelul, în vizită la Kaisa.

IX

Ibricul de cafea era gata pus pe plită, cînd cei doi prieteni din Liperi păşiră pragul căsuţei. Kaisa începu să le istorisească numaidecît despre felul în care-şi ducea viaţa.

— Am numai o bucătărie şi două odăi, dar odăile le-am închiriat lui Pekka Kankkunen şi nevesti-si. Copii n-au. Aşa că mie îmi rămîne numai bucătăria asta... Dar, slavă Domnului, se poate trăi şi în bucătărie... Ia uitaţi-vă, acuşi-acuşi e gata şi cafeaua... Degeaba a băgat atîtea lemne în sobă nevasta asta a lui Kankkunen.

Kaisa alergă să aducă lapte pentru cafea şi după ce se înapoie, continuă :

— Tare-i scump laptele aici, la Ioki. Cei nevoiaşi chiar cînd cumpără, apoi cumpără cîte puţin, numai atîta cît trebuie la o fiertură... Ard de nerăbdare să ştiu, cîte vaci de muls ai tu, Vatanen ?

— Dac-ar fi să socotim fiecare vacă în parte, apoi am cinş'pe bucăţi, răspunse Iussi Vatanen.

Kaisei i se mai dezlegă limba şi începu să trăncănească din nou :

— Cinş'pe vaci are Iussi ! Păi cu aşa gospodărie, trebuie să ai şi lunci bune... Ia să vedem dacă nu-i gata cumva şi cafeaua... Astăzi am pus ibricul pe plită din vreme, ca să am mai puţină bătaie de cap cînd îmi vin musafirii... Am presimţit eu încă de dimineaţă c-or să-mi vină oaspeţi din Liperi... Tocmai la asta mă gîndeam cînd am văzut că pisica se freacă cu lăbuţa la ochi... Ba, pe deasupra, mă mînca şi-n cerul gurii... Ei, dar ce mai ziceţi, mai trăieşte bătrînul Voutilainen ?

— Trăieşte, trăieşte şi se ţine destul de bine, răspunse Iussi. Iar Antti Ihalainen confirmă :

— Voinic bătrîn... Se făleşte că poate da gata o pîine întreagă, ba pe deasupra şi-o putină de lapte bătut.

Tot trebăluind încoace şi-ncolo, Kaisei îi turuia gura într-una :

— Ceştile de cafea mi-au rămas nespălate încă de ieri. Stau singură, aşa că de ce să le spăl degeaba... Ia uitaţi-vă, uneia i s-a rupt şi toarta. Nevestica chiriaşului meu trebuie s-o fi spart...

Văzîndu-şi mai departe de treabă, Kaisa întrebă :

— Şi aşa, ziceţi că bătrînul Voutilainen se ţine încă bine ?... Şi tot acolo stă, în casa lui ?

— Tot acolo stă.

— Da, n-o duce rău acolo ! exclamă Kaisa şi adăugă îndată : Apoi, îmi pare că tot neamul Makkonenilor s-a stins de cînd a murit bărbatu-meu...

— Cum, ţi-a murit bărbatu ?... se miră Antti. Păi, parcă era feciorul lui Iussi Makkonen din Petravaara ?

Kaisa dădu din cap :

— Iussi Makkonen din Petravaara a avut doi feciori : pe Antti şi pe bărbatu-meu... Cînd a murit bătrînul, moştenirea lui au împărţit-o fraţii între ei. Dar eu zic că Antti Makkonen a înhăţat partea cea mai mare, că răposatu bărbatu-meu era tare moale de felul lui.

Iussi Vatanen căzu pe gînduri ; şi stînd aşa la masă cu ochii în duşumea, îşi zicea : „Care va să zică aşa — i-a murit bărbatu..."

Gîndul acesta pătrundea din ce în ce mai adînc în creierul lui Iussi şi deodată vechea dragoste începu să reînvie. O întrebă numaidecît pe Kaisa :

— Şi casa asta aţi cumpărat-o din moştenirea aia pe care aţi primit-o de la tatăl bărbatului dumitale ?

— Da, atuncea am cumpărat-o, cu bărbatul meu. Dar credeţi că am vreo bucurie de la o vechitură ca asta ? Pot închiria doar două odăi : Atîta doar, că am cocioaba mea şi nu sînt nevoită să mă aciuez prin unghere străine... Dar iată şi cafeaua... Ţie, Ihalainen, îţi dau ceaşca cea fără toartă. Iar tu, Iussi, ia-ţi ceşcuţa asta bună.

Se aşezară să bea cafea. Iussi continua să se gîndească la întîmplarea asta nemaipomenită care nu ajunsese încă la urechile celor din Liperi — moartea bărbatului Kaisei.

Sorbind o înghiţitură de cafea, Iussi aruncă o privire furişă, de după marginea farfurioarei, spre Kaisa, să vadă dacă mai aduce cu Kaisa cea de altădată, pe care o iubise cîndva. Da, i se păru aceeaşi, neschimbată.

Terminînd cafeaua, Iussi spuse mirat :

— Şi aşa zici, ţi-a murit bărbatu !

Suspinînd din greu, Kaisa îi dădu înainte :

— Da, acum Makkonen al meu dă socoteala în faţa Domnului Dumnezeu pentru pribegia lui pe acest pămînt. Nu i-a fost dat să-şi trăiască veacul. Dar ce folos şi de la o viaţă prea lungă? Păcătueşti mai mult şi-apoi ai de dat şi mai mare socoteală la judecata din ceruri.

Kaisa îşi şterse lacrimile din ochi cu şorţul şi schimbă dintr-o dată vorba:

— Ei, dar văd că nu mi s-a limpezit bine cafeaua, de vreme ce zaţul a rămas pe fundul ceştii. Dar, ca să zic aşa, tocmai pentru zaţ dai bani. Aşa-mi spunea într-una răposatu bărbatu-meu, Makkonen. El nu prea făcea nazuri la mîncare. Iar cafeaua asta cu zaţ era tocmai bună pentru el...

Antti Ihalainen spuse:

— Apoi, neam de neamul lui Makkonen n-a fost năzuros la mîncare.

Lauda asta îi merse Kaisei la inimă şi ea îl lăudă şi mai tare pe răposatul ei bărbat:

— Niciodată n-a strîmbat din nas la mîncare. Şi nici nu şi-l întorcea în altă parte cînd se nimerea să mănînce fiertură afumată... Să-l blagoslovească Dumnezeu pentru asta în viaţa lui viitoare din ceruri. Ia mai turnaţi-vă cîte o ceaşcă de cafea... Ei, dar chifle n-am cumpărat, căci nu m-am aşteptat nicidecum să-mi vină musafiri tocmai din Liperi.

Apropiind zaharniţa de Iussi, îl rugă:

— Ia-ţi, Vatanen, mai mult zahăr ca să-i simţi gustul... Ei, dar cum o mai duce Ana-Liza a dumitale, Ihalainen?

— Apoi, binişor. Măcar că şi în Liperi îmbătrînesc oamenii, răspunse Antti.

Sorbind cafeaua şi ronţăind zahărul, Iussi întrebă:

— Şi de ce boală zici c-a murit Makkonen al tău?

— Gîndesc c-a fost o boală dintr-asta ce trage la moarte, căci a zăcut trei luni de zile. A fost să-l vază şi doctorul... Iar către sfîrşit a început să slăbească,

să slăbească pînă cînd şi-a dat sufletul de tot, turuI Kaisa.

Aici Antti găsi de cuviinţă să se mire :

— Hm, şi zici că pînă la urmă şi-a dat sufletul ? Şi cînd a murit ? Noaptea sau s-a-ntîmplat să fie ziuă ?

— Apoi, nu era nici zi nici noapte. Mai curînd se crăpa de ziuă cînd au venit să-l scalde. Suso Kasurinen l-a scăldat.

Antti spuse, preocupat :

— Aha, Suso l-a scăldat ? Îi de pe aici ?

Kaisa spuse că Suso e de felul ei din Kiihtelius.

— Aşa-mi ziceam şi eu, că din Kiihtelius trebuie să fie ! exclamă Antti.

Iussi continua să se gîndească la nemaipomenita potrivire, că el şi Kaisa rămăseseră văduvi în acelaşi timp. Asta îl împinse la un nou gînd. Întrebă :

— Apoi, cred că nu-i prea ieftină căsuţa voastră, dacă vrei s-o cumperi ?

Dar Kaisei nu-i trecu prin minte să fixeze un preţ mare pentru casa ei, deoarece răspunse cu simplitate :

— Da de unde ! E o cocioabă nenorocită ; ce, crezi că-i casă de bogătan ?! Nu cred să fi dat Makkonen mai mult de trei mii pentru casa asta... Măcar că lumea zice că o casă ca asta costă mai mult, dacă o repari cum trebuie.

Antti interveni :

— Da, dacă o repari îi creşte numaidecît preţul !

Iussi compară în gînd costul casei cu zestrea fetei lui Hiuvearinen. După aceea o întrebă pe Kaisa :

— Şi cînd a murit Makkonen al tău ?

— Apoi, în săptămîna care a trecut s-a împlinit anul.

Ea şterse plita şi întrebă :

— Şi tu, Iussi Vatanen, eşti tot aşa chefliu ca înainte ?

Iussi nu zise nimic. În locul lui răspunse Antti, care-şi aduse aminte de dragostea de odinioară a lui Iussi :

— Iussi al nostru nu ştie ce-i necazul. Şi de ce-ar fi necăjit, cînd are o gospodărie aşa de mare ! Iar pe deasupra şi fîneţele cele mai straşnice din toată plasa.

Gîndindu-se la diferite treburi ale sale, Iussi întrebă :

— Şi zici că ai pornit pe al doilea an de văduvie ? Se vede treaba că şi pe aici pe la Ioki e aceeaşi orînduială ca şi pe la Liperi ; că după ce trece anul, poţi să te măriţi din nou, dacă ai chef !?

Kaisa răspunse :

— Din partea mea nu m-am îngrijit de asta, căci nici nu mi-a trecut prin gînd aşa ceva. Dar cred că rînduiala-i aceeaşi, mai cu seamă că şi pastorul nostru e tot din Liperi.

Iussi adăugă :

— Atunci e limpede că rînduiala-i aceeaşi. Şi zici că pastorul vostru e din Liperi ? Oare n-o fi feciorul capelanului ăluia care predica aşa de straşnic ?

— Poate să fie şi fiu-său, răspunse Kaisa. Îl cheamă Antelini.

Antti spuse convins :

— Ei, atunci e fiul capelanului, dacă zici că-l cheamă aşa.

Apoi începură să vorbească despre alte lucruri mai puţin importante.

Iubirea de altădată a lui Iussi se aprindea din ce în ce mai viu. I se făcu deodată teamă că Antti va aduce vorba de povestea cu peţitul fetei lui Hiuvearinen. Începu chiar să se şi înfurie pe Antti, şi ca să se mai răcorească puţin şi să şi-l prevină într-un fel oarecare, zise :

— Ei, ne-ajunge, am povestit de toate ! Şi-apoi, la drept vorbind, nici nu sade frumos unor bărbati să spună vorbe de clacă ! Unul de la noi, din Liperi, a intrat în rîndul muierilor, căci n-a ştiut să-şi ţină

limba în frîu. S-a apucat să trîmbiţeze înainte de vreme despre un peţit şi-a făcut atîta zarvă, că mirele n-a mai putut să dea înapoi de la însurătoare, măcar că voia să ia pe alta. Noroc că mireasa a aflat şi l-a refuzat chiar ea.

În timp ce vorbea, Iussi se uită de vreo două ori cu înţeles la Antti, ca acesta să ia seamă la vorbele lui. Dar Antti pricepuse încă dinainte totul. El îşi dădu seama de situaţie îndată ce-l auzi pe Iussi întrebînd de costul casei şi de timpul care s-a scurs de la moartea bărbatului Kaisei. Acum nu mai avea nici o îndoială în privinţa intenţiilor lui Iussi şi încercă să-i dea o mînă de ajutor, socotind că treaba asta-l priveşte şi pe el, întrucît el e peţitorul. Antti întrebă :

— Şi aşa, Kaisa, zici că nici nu te gîndeai la una ca asta, măcar că Makkonen a murit încă din toamna trecută !

Atunci Kaisa începu să turuie iar :

— Apoi, chiar de-om vrea, cine ne ia pe noi, nevoiaşele ?... Dar nici eu nu-s grăbită şi aşa a fost tot neamul nostru... Sînt, nici vorbă, cîte unele, care atîta se grăbesc cu treaba asta, că n-au timp nici să-şi cureţe patul de gîngăniile fostului stăpîn... Pe cînd în neamul nostru, al Karhutarilor, nu s-a pomenit dintr-astea ! Sohvi Karhutar a stat şase ani văduvă şi abia după aceea s-a măritat şi a trăit cu bărbatu-său pînă la moartea lui... Şi Loviza Karhutar a umblat şapte ani vădană... Familia noastră a fost întotdeauna o familie serioasă, cu scaun la cap...

Lui Iussi îi plăcu această seriozitate a Kaisei. Antti sublinie şi mai mult lucrul acesta, observînd :

— Toţi cei din neamul Karhutarilor au fost oameni cu firea aspră... Nu degeaba Pekka Karhutar fusese poreclit „sperietoarea“ iar pe fiică-sa o strigau „ursoaica“ !

Totuşi prea multă seriozitate în această afacere i se păru de prisos lui Antti. Atît ar mai trebui ca şi Kaisa

să rămînă văduvă șase sau șapte ani ! De aceea Antti, care se îngrijea de însurătoarea lui Iussi, spuse :

— O femeie așa de voinică cum ești dumneata, Kaisa, n-are nevoie să stea chiar șase ani văduvă, ci mult mai puțin.

— Bine spus, se grăbi să întărească Iussi și adăugă numaidecît : E un lux de prisos — să-ți ții patul pe jumătate gol.

Bărbații schimbară priviri pline de încredere, iar Antti-i făcu chiar cu ochiul lui Iussi. Dar Kaisa, nedorind să lase fără apărare meritele familiei ei, replică :

— Ba mai bine să rămînă patul pe jumătate gol, decît să-l umplu cu cine știe ce lepădătură, cum a făcut muierușca lui Rissanen... care avea pe deasupra și bărbat. Pe urmă, firește, bărbatu-său a aflat totul. E lesne de ghicit ce jalnic o să-și sfîrșească ea viața ! Dar neamul nostru a trăit întotdeauna omenește.

Antti confirmă din nou :

— Da, Karhutarii au trăit omenește. În familia asta patul n-a fost niciodată ocupat de cineva de prisos, dar drept e că nici lipsă de așa ceva n-au dus.

Lui Iussi îi mergea la inimă auzind că cei din neamul Karhutarilor se deosebeau de ceilalți prin cinstea lor nemaipomenită. Kaisa era măgulită și ea. Oferind musafirilor a treia ceașcă de cafea, ea declară modest :

— De ce să-și facă omul de cap și să fie ușuratic ? Că doar și cu păcate mai mici poți nimeri în groapă, ca răposatul meu Makkonen... Nu, zău, mai beți și a treia ceașcă de cafea, să vă încălziți...

— Ne-ajunge cît am băut, se împotrivi Iussi.

Antti găsi de cuviință să continue discuția începută. De aceea spuse :

— În pămînt nimerești chiar și fără să fii ușuratic. Cît despre dumneata, Kaisa, știu că n-ai fost flușturatică nici în tinerețe, cînd erai la Liperi.

— Şi pe atunci era serioasă Kaisa, o lăudă Iussi, muşcînd dintr-o bucată de zahăr.

— Dar beţi-vă cafeaua, îi îndemnă Kaisa mulţumită de laude.

Tot vorbind aşa, se apropiaseră de miezul chestiunii, cînd deodată Kaisa fu cît p-aci să zădărnicească totul, îndreptînd discuţia în altă parte. Ea-i întrebă pe neaşteptate:

— Nu zău, aţi venit la Ioki anume ca să vindeţi purcelul?

Iussi se sperie că Antti o să strice totul spunînd că în afară de vînzarea purcelului au mai avut şi alte treburi, în legătură cu peţitul. Ca să-l împiedice pe Antti să răspundă, el începu să-şi sufle zgomotos nasul şi să tuşească tare, neştiind nici el ce răspuns să dea la o întrebare atît de neaşteptată.

Dar Antti se dovedi un adevărat peţitor. Zise hotărît:

— Apoi, de asta am venit, să vindem purcelul, că Iussi Vatanen al nostru începe să aibă prea mulţi purcei.

— Şi l-aţi adus anume?

Antti răspunse, nedorind să se depărteze prea mult de problema care-i interesa:

— L-am adus anume... Dar o dată cu asta ne gîndeam să aflăm şi dacă mai locuieşte tot la Ioki văduva lui Makkonen. Ne gîndeam să trecem pe la ea ca s-auzim cînd i-a murit bărbatul, că la Liperi nimeni n-a ştiut de moartea lui.

Iussi se uită la Antti cu recunoştinţă. Amîndoi o ocărau în gînd pe Kaisa care, cu întrebarea ei prostească, făcuse în aşa fel încît firul discuţiei trebuia reluat de la capăt. Iar capătul acesta nu era prea uşor de născocit. Tot gîndindu-se la treaba asta complicată, Antti făcu o comparaţie, zicînd ca pentru sine:

— Da, trebuie să munceşti nu glumă, pîn-să vîri purcelu-n sac.

De unde era să ştie Kaisa că aceasta era o simplă

comparație? Ea crezu că era vorba de goana de adineauri după purcel și de aceea-i sfătui:

— Apoi cred și eu c-ai să muncești nu glumă, dacă ai să încerci să prinzi purcelul așa, prostește. Trebuie să iei momeală și să-l momești cu istețime, cu vicleșuguri. Atunci, pînă și cel mai isteț purcel îți cade-n sac.

Era ca un fel de sfat, ca o propunere.

Cei doi țărani erau încredințați că femeia se îngîmfă și vrea să le atragă luarea-aminte că gospodine ca ea, de la oraș, nu pot fi luate cu una cu două. De aceea bărbații noștri căzură pe gînduri. Deodată li se păru că-și bate chiar joc de ei, de vreme ce o auziră spunînd:

— Odată, proprietarului Holopainen i-a fugit taurul: „Ia o baniță de ovăz, i-am zis eu, și arată-i-o taurului, apoi varsă din baniță cîteva grăunțe în fața lui, și-ai să vezi cum vine înapoi..." Și totul a ieșit așa cum am spus eu. Holopainen a prins taurul și l-a vîndut apoi măcelarului Kinnunen.

Țăranii noștri se posomorîră de tot. Li se păru că vorbele ei spuneau destul de limpede că orășeanca și proprietara Kaisa n-o să meargă într-o casă țărănească ca a lui Iussi, măcar că are cele mai bune fînețe. Că pentru asta e nevoie de o momeală specială — de o baniță deosebită cu grăunțe.

Treaba se complica. Cu atît mai mult cu cît nu era limpede ce însemna acea „baniță cu grăunțe", ce înțeles dădea Kaisa acestor vorbe.

Fără să priceapă sensul cuvintelor ei, Antti zise cu tîlc, așa la întîmplare:

— Apoi nu fietecine are banițe cu ovăz. Nu fietecine le are la îndemînă, mai cu seamă cînd pleacă la drum.

Și țăranii își pierdură cu totul nădejdea, cînd Kaisa îi răspunse lui Antti:

— Păi, firește, că nu oricine are la îndemînă o baniță cu grăunțe... Dar atunci n-ai de ce să gonești

degeaba după purcel. Lasă-l să alerge în voie. O să alerge cît o să alerge, iar cînd o să ostenească o să intre singur în vreo casă străină.

Vorbele acestea sunau ca un sfat definitiv de a se ține departe de Kaisa. Așa i se păru lui Iussi. De aceea el schimbă brusc vorba, întrebînd:

— Și mult i-a dat măcelarul lui Holopainen, pentru taurul acela al lui?

— Apoi, i-a dat mai mult de-o sută de mărci. Iar pielea a luat-o Holopainen. A dat-o apoi la o pielărie. Și din nimicul acela a ieșit o talpă pentru cizme de toată frumusețea.

Lui Antti, de asemenea, i se păru că nu mai are nimic de făcut. Și vîrîndu-se în vorbă, întrebă și el:

— Și ce soi de taur era acela, cu coarne?

— Da' de unde! N-avea coarne, era pestriț și cu pete roșii. Dar, ce-i drept e drept, era un tăuraș destul de măricel, răspunse Kaisa.

— Și cîți ani avea?

— Cine, taurul lui Holopainen?

— Da.

— Cîți ani să fi avut? Doamne păzește! Oare am uitat să întreb? Da, am uitat să întreb! Și unde mai pui că nici Holopainen nu mi-a spus nimic de asta, măcar că a stat mult la mine și a băut și-o cafea... Ei, dar gîndesc că măcelarul Kinnunen trebuie să știe. El stă tocmai pe drumul dinspre Liperi. Așa că abăteți-vă pe la el și întrebați-l. E un om tare cuviincios și o să vă spună îndată, dacă-i spuneți că văduva lui Makkonen v-a sfătuit să treceți pe la dînsul.

Cei doi prieteni își pierdută tot curajul. Iubirea de odinioară care se trezise în inima lui Iussi fusese călcată în picioare, ca să zic așa, chiar de la început.

Iussi își sugea pipa cu coatele sprjinite de genunchi și cu ochii în dușumea. În cele din urmă, scoțînd un oftat, zise:

— Ei, cred că e vremea s-o pornim spre casă.

— Păi, de ce vă grăbiți așa, zise Kaisa. Pentru Liperi al vostru aveți timp și mai tîrziu.

Răspunsul Kaisei i se păru lui Iussi curată batjocură. Simţi cum i se ridică amărăciunea din fundul sufletului. Se gîndi : „Aha, ea vrea să spună că adică aveţi timp destul să vă înfundaţi în groapa aia de gunoi de Liperi."

Şi văzînd acum cît de tare se fuduleşte Kaisa cu viaţa ei de la oraş, Iussi se supără şi legîndu-se de vorbele ei, zise :

— Apoi, dacă pe omul sărac nu-l ţin curelele să stea la oraş şi să-şi cumpere case acolo, trebuie să se întoarcă la bordeiul lui.

Vorbele lui Vatanen i se părură Kaisei cît se poate de înţelepte şi ea-i întoarse vorba plină de admiraţie :

— Casa e casă, ce mai încoace şi-ncolo, chiar pentru cel nevoiaş. Orice om simte dorul de casă, fie el om de vază sau din popor. În asta nu e nici o deosebire.

Iussi îşi ieşea din ce în ce mai mult din fire. Scuipă pe duşumea şi, legîndu-se iar de cuvintele ei, spuse în bătaie de joc :

— După dumneata iese că-n lumea asta trebuie să trăiască şi oamenii de jos. Cum să nu ! Altfel cei de vază nu pot să se lăfăie la oraş şi să-i privească de sus pe cei de rînd.

Sfinte Dumnezeule, ce vorbe înţelepte a rostit Vatanen ! Kaisa era cu totul de părerea lui. Aşa că-i răspunse :

— Se vede că aşa-i făcută lumea : trebuie să existe şi oameni de rînd, ca cei de vază să poată trăi omeneşte, să nu rabde de foame, de nevoi şi să tremure sub ploaie şi-n ger.

„Ia te uită, unde bate, se gîndea Iussi. Vrea să spună cu alte cuvinte că dacă era nevasta mea, trebuia să meargă pe orice vreme să dea nutreţ la vaci şi să cosească fîn."

Şi legîndu-se iar de cuvintele ei, Iussi zise mînios, vrînd s-o jignească şi totodată să se şi laude :

— Da, se vede că aşa e făcută lumea... Totuşi, noi

la Liperi n-o ducem rău și mîncăm pîinea noastră proprie. Și nu ducem lipsă de lapte, din pricina scumpetei. Vacile ne dau atîta lapte, că putem să ne și scăldăm în el. Cu găleţile îl turnăm în putini!

Kaisei i se topi inima, auzindu-l cum laudă Liperi. Aici, în oraș, ea era o venetică și îi veniră în minte putinile de lapte din Liperi. „Ferice de oamenii care-și pot duce traiul acolo!“ se gîndi Kaisa suspinînd.

Dar cupa răbdării lui Iussi începu să se reverse. Își uită pînă și de iubirea lui de odinioară. Și vrînd s-o umilească, spuse:

— Eu cu Ihalainen ne-am trăit toată viaţa la Liperi, dar sîntem oameni adevăraţi! Ne semănăm ogoarele și nu sîntem nevoiţi să bem zer în loc de lapte, cum îl beau unii orășeni în loc de cvas.

Spunînd acestea, Iussi își aruncă pe spate sacul cu purcelul și zise, lăudăros:

— Patru căzi de lapte am acasă la mine! Iar dacă se ia dintr-o cadă, se pune tot atîta în alta, dacă nu mai mult... Pînă la bărbie putem intra în brînză... Și nu avem de ce să ne văităm că nu ne-ajunge laptele...

Kaisa se minună de bogăţia lui Iussi, dar se gîndi că el se mai și laudă. Îl întrebă mirată:

— Oare aveţi chiar atîta lapte la Liperi?

La care Iussi răspunse:

— Te pomenești că orășenii gîndesc că la Liperi nici nu există nimic altceva, în afară de zer și de brînză împuţită! Dar nu-i nimic, liperenii o să-și găsească ei muieri și-n plasa lor!

— Apoi firește că și la voi sînt femei, începu Kaisa sfios, dar Iussi o întrerupse furios, căci și aceste cuvinte ale ei i se părură batjocoritoare. Îi spuse scos din fire:

— Sînt femei de-ajuns! Iar tu, Kaisa, n-ai de ce să te fudulești degeaba. Dacă noi, cei din Liperi, nu ne-am mîna caii încoace la tîrg, apoi voi nici nu

vedeaţi pe-aici asemenea dobitoace, afară de mîrţoaga ţiganului.

Kaisa încremeni. Nu ştia ce să creadă văzîndu-l pe Iussi cît era de furios. Purcelul guiţa în sac, de parcă-l tăiau. Iussi strigă şi mai furios :

— Şi tu mai urli încă, fi-ţi-ar spinarea a naibii să-ţi fie! Cînd am să-ţi dau una, ai să-ţi închizi rîtul pe dată!

— Doamne! făcu sfioasă Kaisa.

Dar Iussi era înfuriat rău. Işi aruncă din nou în spate sacul cu purcelul şi-i spuse hotărît lui Antti :

— Hai să ne cărăm dracului de-aici!

Ţăranii se îndreptară spre ieşire şi deodată lucrurile luară cu totul altă întorsătură. Tocmai cînd ajunseră în prag, Kaisa, buimăcită cu totul, îl întrebă pe Vatanen :

— Dar cum o mai duce nevasta dumitale, Loviza? E bine, sănătoasă?

— Loviza? bombăni Iussi mirat. Şi abia atunci îşi dădură cei doi prieteni seama că femeia nu ştia nimic de văduvia lui Iussi. Puteţi să vă imaginaţi uimirea ce-i cuprinse la gîndul acesta!

Kaisa repetă întrebarea, la care Antti răspunse cu multă zăbavă :

— Ce sănătate, cînd zace în cimitir...

— Doamne Dumnezeule! exclamă Kaisa cu ochii rotunjiţi de mirare şi adăugă îndată : şi ce-a omorît-o pe Loviza aşa de timpuriu? Că la noi nu s-a auzit nimic despre asta. Şi zici că a murit şi aţi îngropat-o?

— Am îngropat-o... A cîntat chiar şi corul la înmormîntarea ei, spuse Iussi pe un ton smerit.

Kaisa nu mai termina minunîndu-se de această noutate. Acum bărbaţii aşteptau ca ea să-i roage să mai rămînă. Dar temîndu-se că n-o să-i treacă prin cap una ca asta, Antti spuse, adresîndu-se lui Iussi :

— Apoi ar trebui să-i cerem Kaisei puţin lapte pentru purcelul nostru, că te pomeneşti că se sfîrşeşte de sete pînă ajungem la Liperi.

Atunci Kaisa, pricepînd cum stau lucrurile, spuse:
— Păi chiar, de ce să vă zoriți așa? Nu, zău, mai stați puțin, iar eu am să-i dau purcelului vostru laptele rămas de ieri și am să vă mai întreb de moartea bietei Loviza.

Bărbații se așezară din nou. Purcelul guița într-una în sacul lui. Iussi îi dădu drumul din sac și purcelul începu să se învîrte voios prin bucătărie. Kaisa se minuna de el, mai cu seamă că era de loc din Liperi. Apoi aduse laptele și-i întrebă pe lipereni:

— Tare-s curioasă, oare știe să grohăie?

— Oho, și încă cum! exclamară cei doi bărbați.

Kaisa se bucură. Acum purcelul nu-i mai părea străin. Îl luă în brațe și, scărpinîndu-l blînd pe spate, spuse:

— Of, of, oița lui Dumnezeu, purcelușul meu micuț! El mi-e ca o rudă apropiată, că doar s-a născut în Liperi.

— Și mie mi se pare tot așa, glumi Antti Ihalainen.

X

Cei doi prieteni începură din nou să se dea bine pe lîngă Kaisa, de data asta însă ținînd seama de toate aluziile ei cu privire la momeli și mai cu seamă la aceea cu grăunțele. Asta îl făcu pe Antti să chibzuiască mai mult înainte de-a spune ceva. În cele din urmă, găsind un început potrivit, i se adresă Kaisei, care dădea de mîncare purcelului:

— Da, s-a prăpădit Loviza noastră. Și Iussi și-a ținut pînă la soroc văduvia-i tristă...

— Așa mult a trecut de cînd a murit Loviza!? Ei, ce să-i faci, încă de cînd era tînără puteai să juri că n-are s-o ducă mult. De mică zăcuse de scarlatină și prea era firavă. Tare-mi pare rău de ea, biata Loviza!

— A zăcut de scarlatină, e drept, spuse Iussi, dar apoi, după ce s-a făcut bine, a fost sănătoasă tun

pînă la moarte. Poate cînd și cînd să mai fi avut acolo cine știe ce fleac.

— Și zici că nici n-a zăcut măcar! exclamă Kaisa. Ca să vezi, și nimeni nu mi-a spus un cuvînt măcar cum că Vatanen ar fi văduv... Ce porc e și purcelul ăsta, nu mănîncă, murdărește numai dușumeaua cu lapte...

Antti, ca un pețitor bun ce era, se căznea să aducă vorba mai aproape de ceea ce-l durea. El spuse:

— Da, a rămas vădan Iussi al nostru. Iar în gospodăria lui e mare nevoie de-o mînă de femeie.

Kaisa zise:

— O dată ce-a venit moartea, n-ai ce-i face. Ea nu ocolește pe nimeni. Nu-i mult de cînd a înhățat pînă și pe un flăcău voinic ca Pirinen. Și cînd te gîndești că nu trecuse cine știe cît de cînd își arătase puterea în tîrg — polițiștii nici n-au putut măcar să-l bage în celulă. Au trebuit să-i cheme în ajutor și pe muncitorii de la fabrica de rachiu.

Prietenii noștri se uitară cu înțeles unul la altul, căci cuvîntul „polițist" le stătea în gît ca un cartof fierbinte; iar Antti spuse, stînjenit:

— Și zici că au trebuit să-i cheme în ajutor pe muncitorii de la fabrica de rachiu ca să-l bage pe Pirinen în celulă?

Ca să-i risipească orice bănuieli, Iussi spuse cu mirare în glas:

— Oare în orașul ăsta există asemenea celule? Noi la Liperi nici n-am auzit măcar de-alde astea.

— Cred și eu că n-ați auzit; la voi acolo nici nu se pomenește de așa ceva, zise Kaisa. Prin părțile voastre se trăiește omenește și oamenii cumsecade n-au de ce să fie tîrîți la poliție. Pe cînd orășenii au prilejul să vadă tot soiul de lepădături. Acum, slavă Domnului, parcă s-au mai potolit nițel. Am auzit numai spunîndu-se că acum vreo două zile și-au făcut de cap doi țărani de-a răsunat tot tîrgul. Au vrut,

cică, să răstoarne tot orașul cu susu-n jos. Dar spunea lumea că i-au pus în lanțuri pe scandalagiii ăia.

Cuvintele astea îi puseră pe gînduri pe bărbații noștri. Ei pricepură că tocmai aici e cea mai grea piatră de încercare. Li se năzăriră chiar că femeia știe cine au fost cei doi scandalagii. Părea că lucrurile s-au întors cum nu se poate mai rău. Prietenii amuțiră. Dar ca să precizeze totuși situația, Antti întrebă :

— Și s-a aflat cum îi cheamă pe ăia doi și locul de unde sînt ?

— Ville Kosonen mi-a spus că nu știe cum le zice, răspunse Kaisa. A auzit doar că sînt de prin Kiihtelius. Iar la mutră zicea că seamănă cu doi bandiți de codru.

Cei doi se bucurară. Și Iussi găsi că povestirea corespunde realității. De aceea spuse :

— Apoi, firește că sînt din Kiihtelius. Acolo și înainte erau destui bețivi dintr-ăștia. Era unu, îi zicea Iussi Vianianen. Ăla și-a luat întîi lumea-n cap și umba hai-hui, iar apoi îmi pare c-a plecat în America.

Kaisa îl crezu și spuse cu părere de rău :

— Apoi, toate necazurile vin de la fabrica aia de rachiu !

— Da, așa e, făcu Antti. Nici ăștia doi din Kiihtelius nu s-ar fi apucat de drăcii de n-ar fi fost fabrica aia.

Lucrurile începeau să se limpezească din nou și cei doi prieteni pufăiau acum mai liniștiți din pipele lor. Unde mai pui că și Kaisa ajută ca discuția să se desfășoare cum trebuie, ca și cum i-ar fi întins lui Antti capătul unui fir nevăzut și l-ar fi îndemnat : „Hai, trage acum !“ Ea întrebă :

— Păi cum poate Vatanen să prididească singur cu o gospodărie în care-i atîta lapte ?

În calitatea lui de peţitor, Antti găsi de cuviinţă să răspundă :

— Îşi tocmeşte fel de fel de slujnice. Dar tot îi vine greu, căci are o grămadă de vaci cu lapte şi tot soiul de alte dobitoace mărunte.

Kaisa tot se mai minuna.

— Apoi, cred că nu-i tocmai uşor pentru un bărbat singur să prididească cu toate într-o casă unde-i atîta lapte. Bună ar fi o gospodină într-un conac ca ăsta !

Antti exclamă iute :

— Ehe, şi încă ce bună ! De gospodină ai nevoie şi la seceriş, să ajute şi ea la secerat. Mai cu seamă că Vatanen al nostru are de pe acuma şapte stoguri mari de secară, iar pe lîngă asta mai are şi orz şi ovăz.

Aceste laude gospodăreşti îl făcură pe Iussi să se simtă oarecum stînjenit. Spuse chiar, vrînd să-l îndrepte pe Antti :

— Ihalainen ăsta, întotdeauna le cam umflă. Căci, la drept vorbind, am numai şase stoguri de secară. Pe cînd Ihalainen adaugă la astea şi cel de al şaptelea stog, care mi-a rămas nesecerat încă de acum un an, căci şi aşa toate magaziile mele erau pline de pacostea asta de secară. Dar Ihalainen nu pune la socoteală încă un stog pe care-l am pe cîmp. Aşa că, la drept vorbind, pot să spun că am vreo opt stoguri.

— Măi, măi Vatanen ! exclamă Kaisa uluită.

Voind să sublinieze extraordinara modestie a lui Iussi, Antti spuse :

— Vatanen al nostru nu se făleşte niciodată cu avutul său. Aşa a fost tot neamul lor — niciodată nu se fuduleau şi nu umblau cu nasul pe sus, ca alţi bogătani.

Începură cu bunicul lui Iussi şi ajunseră să numere pe degete toate însuşirile neamului Vatanen. Kaisa observă :

— Şi tot neamul lor a fost aşa, toţi au fost vrednici, voinici, muncitori. Beţivi nici că s-au pomenit în neamul lor. Gîndesc că nici lui Vatanen al nostru nu-i place să bea !?

Antti răspunse cu aerul cel mai serios :

— De cînd e om în toată firea n-a pus picătură în gură... Numai o dată l-au îmbătat cu forţa, dar de atunci au trecut mai bine de douăzeci de ani.

Antti începu să chibzuiască în fel şi chip cum să schimbe vorba, căci prea era pe muchie de cuţit. După un scurt răstimp de tăcere, zise :

— Da, după păţania aia, Vatanen n-a mai băut niciodată. Şi-apoi, la noi la Liperi nici nu se găseşte băutură. Iar dacă venea pentru asta la oraş, de mult era băgat la celulă... Măcar că, să-ţi spun deschis, eu şi cu Vatanen habar n-avem unde se găseşte celula asta.

Deodată Kaisa îşi aminti de afacerea Niiranen, care se petrecuse pe cînd dînsa stătea încă la Liperi. Ea întrebă mirată :

— Oare de atunci Vatanen nu s-a mai îmbătat niciodată ?

— Nu ! exclamă Antti în pripă.

— Niciodată nu mi s-a mai întîmplat ! confirmă Iussi şi adăugă îndată : Nu pricep ce găseşte lumea bun în băutură ? Îl îndeamnă pe om la bătaie şi nicidecum la o viaţă cumsecade.

— Măi, măi Vatanen ! se minuna Kaisa. Iar Antti, aducîndu-şi din nou aminte de afacerea Niiranen, spuse :

— Păţania aia a fost în tinereţea lui Vatanen, acum i-au venit minţile la cap.

Kaisa începu să se gîndească la Liperi. Cît de minunat ar fi să nimerească iar în locurile natale ! Şi-apoi vacile lui Vatanen erau o marfă de care nu făcea să-ţi fie silă, ţinînd seama de preţul ridicat al laptelui la oraş. Şi ce oameni de treabă erau toţi cei din neamul Vatanen, începînd cu bunicul lui Iussi !

Gîndindu-se la asta, Kaisa se adresă deodată celor doi bărbaţi :

— Ia uitaţi-vă ! Poftim ! Purcelul mi-a murdărit fusta cînd i-am dat să mănînce.

Spunînd asta, ea băgă de seamă că era îmbrăcată cu fusta de fiecare zi. Luă grăbită din cui fusta de duminică şi trăgînd-o pe cap, o scoase în acelaşi timp pe cealaltă, mînjită de purcel. Apoi spuse :

— N-am ştiut că-mi vin musafiri din Liperi, că-mi puneam fusta cea nouă.

Antti, îndeplinindu-şi cu tot dinadinsul rolul de peţitor, spuse :

— Apoi, de la răposata Loviza au rămas destule rochii bune. Numai fuste cred c-au rămas mai mult de o duzină.

Iussi se încruntă. Era nemulţumit că Antti nu pomenise în mod deosebit de fusta cea neagră de mătase şi de cea nouă din muselină. El spuse oarecum încurcat :

— Iar le-ncurcă Ihalainen al nostru. Bagă laolaltă toate fustele. Din cele ieftine, i-adevărat, au rămas douăsprezece. Dar dacă mai punem la socoteală şi fusta cea de mătase şi pe cea de muselină, or să fie la un loc paisprezece, socotind fiecare fustă în parte.

— Vai de mine şi de mine, nici pieptănată nu-s măcar ! gemu Kaisa. Începu să-şi despletească coada ca să se pieptene, căci în cele din urmă pricepu că era vorba de peţit.

Scuipînd din cînd în cînd pe duşumea, Antti chibzuia cum să împingă mai departe, cu şi mai multă viclenie, treaba începută. Iussi şedea în aşteptare. În sfîrşit Antti, luînd-o mai pe ocolite, o întrebă pe Kaisa :

— Ia spune, Kaisa, dumneata îţi aminteşti de Kenonen ?

— De Tahvo Kenonen ?

— Da... De croitorul Kenonen.

— Cum să nu! Îl ţin bine minte pe Tahvo Kenonen... Da ce-i cu el, mai trăieşte oare?

— Mai trăieşte... Fata bogătaşului Hiuvearinen l-a şi îndrăgit chiar, spuse Antti, cu scopul de-a risipi orice urmă de bănuială ce s-ar fi putut ivi pe socoteala lui Iussi şi a fetei lui Hiuvearinen. Spunînd asta, Antti îi făcu lui Iussi cu ochiul.

— Da' ce, fata lui Hiuvearinen nu s-a măritat încă?.... Ei, eu zic c-o să fie o nevestică numai bună pentru Kenonen... Căci ce om deştept ar putea-o lua! exclamă Kaisa, dîndu-şi la o parte părul de pe frunte.

Antti continuă:

— Apoi, chiar pe fata asta au vrut s-o peţească pentru Iussi Vatanen. Iar bătrînul a făgăduit ca zestre un armăsar şi-o mie de mărci în bani, pe lîngă alte bunuri.

Kaisa aruncă de sub păr o privire întrebătoare spre Vatanen, dar Antti i-o luă înainte, spunînd:

— Numai că Vatanen nu s-a învoit. Decît aşa, mai bine să trăiască singur în casa lui!

Kaisa îşi despărţi părul făcîndu-şi cărarea cu o igliţă şi apoi începu să-şi împletească gînditoare cozile. Antti urmă:

— Dar Iussi Vatanen n-are nimic împotrivă ca să-şi găsească o gospodină care să aibă grijă de casă, să fie potrivită ca vîrstă şi, ca să zic aşa, ca înfăţişare.

În timpul acesta, purcelul udă duşumeaua şi pentru că Iussi băgă el însuşi de seamă, Antti îl sfătui:

— Vîră-l în sac!

Iussi făcu întocmai. Iar purcelul începu să guiţe din nou.

Între timp Antti trecu de-a dreptul la atac, zicînd:

— Păi şi Kaisa noastră i-o straşnică muieruşcă, n-am ce zice, tocmai bună de mireasă!

— Da... Ca dînsa mai zic şi eu! îşi dădu şi Iussi cu părerea.

Kaisa pricepu că era vorba de căsătorie și începu să facă pe modesta.

— Ce să vorbim de mine. Mai sînt și alte mirese, mai tinere.

Dar pe Antti nu-l mai putea clinti nimic de pe poziția lui. Aruncîndu-i lui Iussi o privire cu înțeles, zise hotărît :

— Unde mai pui că nici în tinerețe n-a fost mofturoasă Kaisa și nici nu și-a făcut de cap cum fac fetișcanele din ziua de azi.

— Da, Kaisa n-a fost dintr-astea ! spuse și Iussi, vrînd s-o încînte.

Împletindu-și coada, Kaisa tot mai făcea pe modesta :

— Da mai dă-o-ncolo de glumă, Ihalainen... !

Cu ochii în pămînt, sugîndu-și pipa, Antti mormăia:

— Da, Kaisa e o femeie arătoasă.

— Asta așa e ! zise Vatanen.

Vorbeau ca și cum erau numai ei doi. Kaisa ținea în timpul acesta pieptenele în dinți, așa că nu putea lua parte la discuție.

Urmă un scurt răstimp de tăcere. Kaisa părea încurcată. Dar Antti continuă să pună lucrurile la punct, spunînd :

— Da, lucrul cel mai de seamă ăsta e : Kaisa nu-și iese din minți, din pricina tinereții, cum fac atîtea fetișcane.

— Da, Kaisa nu-și iese din minți, confirmă Iussi și scuipă din nou.

Tot mai stăteau de vorbă. Kaisa se gîndi că pentru a merge treaba mai bine, ar trebui să-i roage pe musafiri să rămînă la ea peste noapte. De aceea îi întrebă :

— Și unde ați dormit în noaptea asta ?

Ce mai întrebare! Iussi ridică mîna să se scarpine după ureche. Noaptea petrecută în celulă era ca o greutate atîrnată de picior. El încercă să aducă vorba de altceva. Se făcu a nu auzi întrebarea şi îl întrebă într-adins pe Antti:

— Ia zi, cît in aţi strîns anul ăsta?

Dar şiretlicul nu ajută. Căci de îndată ce Antti răspunse, Kaisa repetă întrebarea.

De data asta Antti încercă să pună capăt discuţiei spunînd:

— Apoi, cu casele astea de la oraş e şi greu să te descurci dintr-o dată a cui e casa, mai cu seamă dacă nu ştii numele stăpînului. Doar după culoarea albă mai poţi cunoaşte casa aceea.

— Poate că aţi înnoptat la Neppel? întrebă îndată Kaisa.

Deodată Antti îşi aminti că sectorul de poliţie era alb şi de aceea zise:

— Nu, n-am înnoptat la Neppel... Am nimerit într-o casă roşie, nu albă. Am găsit acolo şi grajd pentru cal şi coteţ pentru purcel. Cum am văzut-o, i-am şi zis lui Vatanen: hai să tragem aici peste noapte.

Kaisa îşi aduse aminte că la marginea oraşului era o casă vopsită în roşu. Casa era proprietatea văduvei lui Sutinen. Iar văduva asta, după spusele lumii, îşi căuta un mire. De aceea, aducîndu-şi aminte de toate astea, Kaisa exclamă:

— Şi la mine găsiţi loc pentru cal şi pentru purcel! Dumneata Iussi, du-te şi-ţi adu calul, că pînă atunci eu pun mîncarea pe foc şi mai sporovăiesc cu Ihalainen despre ce-i nou prin Liperi.

Şi adăugă numaidecît, cu gelozie în glas:

— Păi, casa văduvei lui Sutinen e un adevărat cuib de tîlhari. Vezi, vezi că rămîi fără cal!

Abia acum îşi aminti Iussi că lăsase calul slobod în stradă. El exclamă speriat:

— Aoleu, lua-m-ar dracu! Mi-a rămas calul acolo!

Cei doi prieteni se ridicară în pripă. Iussi apucă în grabă sacul cu purcelul şi spuse către Antti :

— Hai s-aducem mai bine calul încoace... Că blestemaţii ăia din casa cea roşie pot să mi-l fure... Să-i ia dracul !... Aoleo, cred că l-au şi furat !

Şi se năpustiră amîndoi în stradă după cal. Kaisa îl auzea pe Iussi înjurînd :

— Nemernicii... Arde-i-ar focul... Ne-au furat calul !

În stradă, cei doi săteni se opriră nehotărîţi, neştiind încotro s-apuce. Tot gonind după purcel, n-au băgat de seamă pe unde trec, iar acum le venea greu să se descurce şi să-şi dea seama în ce parte îi aştepta calul.

Tocmai atunci trecea pe stradă un oarecare magistrat Iohann Forsman. Iussi îl întrebă alarmat :

— Unde-i strada aia, în care ne-a rămas calul ?

— Care cal ?

— Calul lui Iussi Vatanen ! se răsti Antti înfuriat, căci magistratul întîrzia cu răspunsul, deşi treaba era urgentă.

Forsman nu răspunse nimic, mirat de asemenea întrebare. Iussi se apucă să-i explice :

— Pricepeţi, iapa mea... Murgă... Aia care fusese înainte a lui Kettunen !

Magistratul nu răspunse nici acum nimic şi-şi văzu de drum, întorcînd din vreme în vreme capul. Era o situaţie grea, căci cei doi prieteni erau nevoiţi să-şi caute iapa singuri, fără ajutorul nimănui.

Antti se gîndi cîtva timp, apoi îşi aduse aminte :

— Chiar pe strada asta fugea purcelul... Mi-aduc aminte de băltoaca asta mare... Aici m-am stropit eu, pe cînd goneam după purcel...

În felul acesta, stabilind începutul drumului, cei doi prieteni se năpustiră mai departe.

Purcelul guiţa furios în sac.

La cea dintîi cotitură, în fața casei lui Hirvanen, prietenii noștri se opriră din nou, neștiind încotro să apuce.

În fața lor venea o domnișoară. Iussi o întrebă politicos :

— Oare nu pe strada asta a rămas calul meu murg ?

Dar domnișoara habar n-avea și se depărtă grăbită.

Bărbații o luară înainte, la întîmplare.

Antti îi propuse prietenului său :

— Tu aleargă pe o parte a străzii, iar eu am să alerg pe cealaltă. Și să ne uităm în fiecare curte, poate c-o să zărim curtea spitalului și pe doctorul acela rău. Abia atunci o să fim siguri că sîntem pe drumul cel bun.

Făcură întocmai. În fața unei porți, Antti se ciocni nas în nas cu un domn. Domnul începu să înjure și atunci Antti îl întrebă :

— Oare nu în casa asta stă doctorul acela rău care s-a ciocnit azi cu noi ?

Domnul mai înjură o dată și pomeni ceva despre poliție. Atunci Antti o luă la picior ca să-l ajungă din urmă pe Iussi, care i-o luase cu mult înainte.

În piață se băteau niște băieți. Se luaseră la bătaie pentru că unul din ei îl poreclise pe altul „coate-goale".

Bătaia era în toi. Din fericire însă, unul dintre băieți, fiul lui Kotilainen, nu lua parte la încăierare. El stătea cu mîinile în buzunare și se uita la cei care se băteau. Zărindu-i pe Iussi Vatanen și pe Antti Ihalainen, strigă cu bucurie nespusă :

— Hei, băieți ! Iată matahalele alea două care-au gonit purcelul.

Auzind asta, Iussi îl recunoscu numaidecît pe băiat și-l întrebă :

— Aha, tu ești fiul lui Kotilainen ?... Ia ascultă, unde-i căruța și calul nostru ?

Băieţii se opriră din bătaie şi toată ceata lor zgomotoasă îi înconjură pe Iussi şi pe Antti.

— Băieţi! strigă Iussi alarmat. Unde-i calul meu?

Atunci unul din băieţandri, pe nume Viaine, întrebă:

— Care cal? Acela care a rămas singur în stradă?

— Da...

— S-a dus, răspunse Viaine.

Iussi îl întrebă, din ce în ce mai alarmat:

— Şi încotro a apucat-o?

— Întîi a pornit-o aşa, agale, pe stradă, apoi a luat-o la picior înspre Kiihtelius, îl lămuri Viaine.

— Şi voi nu l-aţi oprit? exclamă Antti cu amărăciune.

Unul dintre băieţi zise:

— Nu... nu l-am oprit...

Viaine adăugă:

— Un băiat a dat cu o nuia în calul vostru şi el a luat-o la goană.

— Haidem mai iute! urlă Iussi, îndemnîndu-l pe Antti să-l urmeze.

XI

În tinereţea lor cei doi lipereni fuseseră tare iuţi de picior. O dată, de pildă, făcînd o prinsoare, au alergat şase kilometri desculţi, pe zăpadă, în timpul cît îi trebuie unui ibric să fiarbă. Meşteşugul acesta din tinereţe le fu de mare folos acum, cînd o luară la goană pe drumul dinspre Kiihtelius.

Dar şi iapa lor era tare iute de picior. Şi-apoi, cei doi prieteni nu mai erau tineri. Afară de asta îi împiedicau şi cizmele lor grele. Unde mai pui că în spatele lui Iussi se bălăbănea sacul cu purcelul. La asta mai trebuie adăugat că şi goana după purcel îi obosise într-o oarecare măsură.

Cu toate astea, la început alergară în toată legea, alături, în mijlocul străzii.

Purcelul, bălăbănindu-se în sac, guiţa atît de pătrunzător, încît în scurt timp apărură la toate ferestrele chipuri zîmbitoare.

În cele din urmă alergătorii se încălziră. Antti spuse :

— Mi se pare c-o să ne fie cald...

Iussi se făcu a nu-l auzi. Doar era vorba de iapa lui ! Trebuia să-i dea zor. Dar cînd începu să se înăbuşe şi el de căldură, nu mai putu răbda şi zise scos din fire :

— Şi de ce n-o fi fugit proasta de ea la Liperi, ci tocmai la Kiihtelius ?

Antti se miră şi el de ce n-o fi apucat iapa pe drumul dinspre casă.

Un timp alergară în tăcere, apoi problema cu privire la cal se lămuri, cînd Iussi îşi aduse aminte :

— Păi e născută la Kiihtelius... Acolo a schimbat-o Kettunen.

Apoi începură să alerge mai domol. Iussi continua să boscorodească :

— Soi rău şi iapa asta... Nu degeaba o ţinea legată de lanţ Kettunen... Se temea să nu fugă la Kiihtelius.

Începu să-l ocărască şi pe Kettunen, care-l înşelase : îi dăduse o iapă care tînjeşte după fostu-i grajd şi nu i-a spus nimic în privinţa asta. Iussi alerga şi înjura :

— Pui de căţea şi Kettunen ăsta !

Continuară să alerge mai departe. Iussi era din ce în ce mai furios pe Kettunen.

— Unde mai pui că nu mi-a spus nici de năravul acela al ei, că-i place să dea din coadă...

Antti bombănea cu respiraţia întretăiată :

— Blestematul de Kettunen !

Iussi urma furios:
— Îi ţinea coada sub ham, ca să nu şi-o mişte... iar cînd l-am întrebat, mi-a zis că-i lung şleaul şi de aia o ţine acolo.
— A minţit şarpele!
— A minţit, căpcăunul... Că şleaul era dintr-acelea obişnuite, nu era lung! spuse Iussi şi adăugă numaidecît: Purcelul ăsta blestemat guiţă în spatele meu de parcă s-ar mînca el singur... Ia mai taci, necuratule, că de nu, te izbesc de perete de nu rămîne nici codiţa din tine!
În cele din urmă Antti obosi. Se opri să mai răsufle puţin în faţa casei negustorului Ahokas şi-i spuse lui Iussi:
— Nu mai fugi... Să ne mai tragem sufletul!
Iussi se opri şi el, răsuflînd zgomotos, şi-şi şterse cu mîneca scurtei sudoarea de pe frunte.
— Nu, n-o mai ajungem din urmă, gemu Antti pufăind. Ne trebuie un cal ca s-o putem ajunge.
— Păi de unde cal? întrebă Iussi.
— Apoi chiar şi din curtea asta.
— Dar e străin, făcu Iussi cu îndoială în glas; dar Antti răspunse:
— Păi îl aducem înapoi, după ce prindem iapa noastră.
În curtea negustorului Ahokas aşteptau cîţiva cai înhămaţi. Juganul bălan al lui Partanen din satul Mulo era parcă cel mai bun. De aceea Antti spuse:
— Hai să luăm juganul ăsta.
Iussi se învoi şi începu chiar să-l zorească pe Ihalainen:
— Hai, urcă-te mai iute în căruţă şi vezi dacă biciul i-acolo.
Şi prietenii noştri o porniră pe drumul dinspre Kiihtelius. Iussi tot îşi mai ocăra iapa:
— Dacă o lua la trap blestemata mea de iapă, o şi prindeam pînă acum. Pe cînd ea, goneşte cu siguranţă în plin galop.

Zicînd acestea, el se înfurie atît de rău pe iapa lui, încît plesni juganul cu hăţurile pe spate şi urlă :

— Ia dă-i zor, fi-ţi-ar coama să-ţi fie ! Sau ai de gînd s-adormi pe drum ?

Şi plesni din nou juganul cu hăţurile. Juganul o luă în plin trap şi atunci Iussi începu să-l laude, ponegrindu-şi totodată iapa :

— Ia te uită, ăsta nu dă din coadă ca blestemata mea de iapă. Şi-am mai hrănit-o şi cu ovăz !

Antti spuse :

— Tare-s curios al cui o fi juganul ?

— Nu ştiu. Da' juganul e frumos, are coamă stufoasă, răspunse Iussi şi iar îl mînă în trap.

Un ţăran, anume Partanen, din satul Mulo, venise la Iokî în peţit. Dar pentru că avea de vînzare nişte piei de oaie, trăsese mai întîi la negustorul Ahokas.

După ce vînduse pieile, Partanen îşi lăsă calul în curtea negustorului şi se duse la un localnic, la unul căruia îi zicea Matikainen, ca să afle dînsul ce sumă se putea obţine pe căsuţa Kaisei, văduva lui Makkonen.

Partanen ăsta era văduv şi o cunoştea bine pe Kaisa.

Aflînd de la Matikainen preţul căsuţei, Partanen se întorcea din cercetările lui. Dar în drum se întîlni întîmplător cu Pekka Turtiainen, pe care-l rugase nu demult să-i fie peţitor, în cazul în care, fireşte, preţul pentru căsuţa Kaisei ar fi destul de potrivit.

Pekka îl întrebă pe Partanen :

— Ei, ai fost la Matikainen ?

— Chiar de-acolo vin.

— Şi cît a zis că face căsuţa ?

— Zice că poţi să iei pe ea patru mii. Iar dacă faci acoperiş nou, atunci poţi lua cu uşurinţă cinci miare, îi comunică Partanen, zîmbind bucuros.

— Atunci hai să te-mpeţesc.

Partanen spuse pe gînduri :

— După mine, un prilej mai bun nici că se putea. Şi-apoi şi Kaisa i-o muieruşcă arătoasă, nu dintr-acelea care fac nazuri. Unde mai pui că nu are nici copii, ca văduva lui Koponen, de pildă.

Pekka Turtiainen spuse :

— Ei, atunci haidem la Kaisa... Stai numai să mă duc pînă la prăvălie, să-mi cumpăr mahorcă.

Mulţumită acestei întîlniri, Partanen avu prilejul să-şi vadă juganul cel cu coama stufoasă. Pekka Turtiainen îl ţinuse atîta de vorbă, încît el nici n-apucă să cotească pe altă stradă pînă la ivirea celor doi lipereni.

Partanen tot mai vorbea cu peţitorul său, cînd se auzi huruitul unei căruţe şi un cal cu coama stufoasă apăru în goană pe stradă. Partanen, care nu se aştepta de fel la una ca asta, îşi miji ochii şi încredinţîndu-se că nu greşeşte, exclamă :

— Ha ! Ia te uită, calul meu !

Antti flutură biciul. Iussi strigă :

— La o parte ! Mergem să prindem iapa...

— Hei, omule, fereşte-te ! strigă Antti către Partanen, care alergase în mijlocul drumului.

Peste o clipă Partanen îşi înfipse degetele în coama juganului său şi strigă :

— Tpru-u...

— La o parte, frăţioare, că altfel nu mai prindem iapa ! izbucni Iussi ameninţător.

— Stai... Bandiţii ! urla Partanen.

— La o parte din drum sau te croiesc acuşa cu biciul ! urlă Antti şi ridică biciul pentru a-l lovi.

Atunci Partanen strigă şi mai tare :

— Ajutor !... Poliţia... Tpru-u... Stai, juganule ! Hei, Pekka, strigă mai tare !

— Poliţia ! Poliţia încoace ! strigă Pekka Turtiainen.

Tocmai se nimeri pe aproape un poliţist care mer-

gea să-şi cumpere stofă de pantaloni. El avea asupră-şi toate însemnele demnităţii sale de poliţist. Pe lîngă asta, ducea în braţe o pereche de cizme pe care tocmai le căpătase.

Poliţistul se amestecă numaidecît în cearta dintre Partanen şi cei doi ţărani din Liperi. Dar aceştia văzură îndată că poliţistul ţine partea lui Partanen. Poliţistul îi întrebă :

— Al cui e calul ăsta ?

— Nu ştiu ! răspunse deschis Iussi.

Partanen zise :

— E calul meu.

Adresîndu-se celor doi lipereni, poliţistul îi întrebă aspru :

— De unde aţi luat calul ăsta ?

— Hm, dintr-o curte, răspunse Antti.

— Din care curte ?

— Nu ştim, făcu la rîndul lui Iussi.

— Eu mi-am lăsat calul în curtea negustorului. Şi l-au furat de acolo, spuse Partanen.

— Nu minţi, se răsti la el Iussi, pentru care vorbele „au furat“ erau asemenea unei lovituri de bici.

Antti strigă întrebător :

— Semănăm noi oare a bandiţi ?! Ai ?

— Ai ? îl îngînă Partanen furios.

— Nu te răţoi, mutra dracului ! strigă Iussi ameninţător şi ridică hăţurile ca să-l lovească pe Partanen. Dar acesta sări în lături.

— Nu da, tîmpitule, auzi ! răcni Partanen.

Iar Iussi îi răspunse răcnind şi el :

— Şi dacă dau, ce-i ?!

— Ei, ei, făcu poliţistul ca să-i potolească ; dar Iussi îi strigă şi lui, furios :

— Tacă-ţi şi ţie gura şi vezi-ţi mai bine de drum !

Poliţistul încercase, e drept, să dea de rostul acestei încurcături, dar fără folos, căci împricinaţii strigau cît îi ţinea gura şi se înjurau unii pe alţii. Afară de asta, se mai vîrî în ceartă şi Pekka Turtiainen

împreună cu patru şcolari. De aceea poliţistul spuse :

— E o afacere atît de încurcată, că trebuie să mergem la sector ca să vedem ce-i de făcut.

Şi luînd liniştit calul de căpăstru, porni cu el spre sectorul de poliţie.

Cei doi lipereni şedeau în căruţă. Partanen venea în spate. Purcelul guiţa în sacul vîrît sub leagănul căruţei. Iar cei patru şcolari şi Pekka Turtiainen încheiau cortegiul. Liperenii erau tare fîstîciţi de cele petrecute. Iussi îl întrebă pe poliţist :

— Unde ne duci ?

— Unde trebuie. Ia vezi de ţine hăţurile cum trebuie, nu vezi că se încurcă pe sub picioarele calului ? porunci poliţistul.

Iussi spuse cu îndoială în glas :

— Oare în partea asta să fie Kiihtelius ?

— Da...

— Ba nu !

— Stai liniştit, porunci din nou poliţistul. Nu-ţi trebuie nici un fel de Kiihtelius, îţi trebuie ceea ce ţi-am pregătit noi aicea.

În vremea aceea, funcţia de şef al sectorului de poliţie o deţinea un oarecare Antti Tahvanainen, fiul cel mai mare al unui negustor din Akkala.

Ca poliţist, era un om destul de blînd. Ştia să se poarte omeneşte cu subalternii săi, căci în anii de studenţie avusese prilejul să afle ce înseamnă sectorul de poliţie. Acesta a fost şi motivul pentru care, ca să zicem aşa, îşi însuşise pe deplin tainele acestei profesiuni. Nu demult chiar, îmbrăcat în civil, fusese la Vîbarg să cerceteze situaţia instituţiilor poliţieneşti de acolo.

Cu toate că era cunoscut ca fiind om blînd, răbdarea lui ajunse totuşi la capăt, cînd văzu din nou în instituţia sa pe cei doi lipereni.

— Aha, iarăşi voi? strigă Tahvanainen scos din fire.

— Da, noi, confirmă Iussi faptul acesta de netăgăduit.

— De ce-aţi venit iar?! se răsti Tahvanainen.

— Am venit pentru că ne-au adus...

— V-au adus... Cine naiba v-a adus!... Te pomeneşti c-aţi venit singuri, ticăloşilor! urlă şeful sectorului.

Lui Iussi îi sări muştarul şi-i strigă:

— Ba minţi! n-am venit singuri. Uite, el ne-a adus.

— Care el?

— Poliţistul. Intreabă-l şi-o să-ţi spună că ne-a adus aici cu de-a sila, zise Iussi.

Ieşindu-şi din ce în ce mai rău din fire, şeful sectorului întrebă:

— Dar ce-aţi mai făcut iar?

— Nimic.

— Nimic, nimic, îi îngînă şeful.

Iussi repetă:

— N-am făcut nimic rău. Şedeam doar în căruţă şi mergeam.

— Mergeam, mergeam... Fir-aţi voi să fiţi!... Şi încotro mergeaţi?

— Mergeam spre Kiihtelius... Şi eram cu totul treji, răspunse Iussi cu însufleţire, fiind pe deplin încredinţat de dreptatea cauzei sale.

Şeful poliţiei făcu cîţiva paşi cu mîinile la spate fără să spună nimic, apoi deodată se răsti din nou:

— Dar al cui e calul aţi ştiut?

— Nu, răspunse Iussi.

Iar Antti adăugă:

— De la cine dracu puteam şti al cui e?

— Am să vă arăt eu de la care drac... Dar minţiţi, c-aţi ştiut voi foarte bine...

— N-am ştiut! răspunse Antti.

Iar Iussi adăugă cu fermitate:

— Judecaţi şi dumneavoastră; de unde era să ştim? Sau credeţi cumva că e scris pe botul calului sau sub coada lui?

— Ei, asta înseamnă că l-aţi furat!

— Minciună! se aprinse Antti.

Iar Iussi adăugă:

— E o minciună murdară precum e coada vacii! In grajdul meu mugesc zi şi noapte cincisprezece vaci cu lapte. Şi am atîta lapte că sînt gata să te adap şi pe tine. Eu n-am nevoie să fur caii altora.

Şeful sectorului de poliţie scrîşnea din dinţi de furie, dar se stăpînea. Tăcu o bucată de timp, apoi îşi suflă nasul şi-şi continuă interogatoriul:

— Şi încotro vă duceaţi cu calul ăsta?

— La Kiihtelius.

— La Kiihtelius... Uite-i cum mint şi nici nu roşesc măcar... Şi ce treabă aveaţi voi acolo, cînd sînteţi din Liperi?

— Mergeam la Kiihtelius. Şi dacă nu crezi, întreabă-l pe Ihalainen, răspunse Iussi cu încăpăţînare.

Şeful sectorului de poliţie ajunse la concluzia că cei doi lipereni sînt nişte mari escroci. Intrebă din nou:

— Şi ce treabă aveaţi voi la Kiihtelius?

— Păi, iapa a fugit într-acolo! strigă nerăbdător Antti. Iar Iussi adăugă grăbit:

— Aia pe care am schimbat-o de la Kettunen.

Hotărît, poliţistul nu se putea descurca în afacerea asta complicată. Chinuit peste măsură, întrebă:

— Şi ce naiba căuta iapa voastră la Kiihtelius?

— Păi, au lovit-o băieţii cu nuiaua şi ea a fugit într-acolo, răspunse Iussi.

Şeful sectorului îşi pierdea şi cele din urmă rămăşiţe ale răbdării. Deodată însă, purcelul începu să guiţe din nou în sac. Poliţaiul răcni:

— Ce ai acolo în sac?

— Un purcel.

— Un purcel... Şi de unde e blestematul ăsta de purcel?

— Purcelul... e de la o scroafă...

Şeful sectorului de poliţie întrebă:

— Şi pe ăsta l-aţi furat?

Iussi răspunse cu demnitate:

— Nu, cum era să-l fur? Ştie şi văduva lui Makkonen că purcelul e al nostru. Du-te de-o întreabă pe ea, dacă pe noi nu ne crezi. Kaisa l-a hrănit singură cu zer. Şi poate să-ţi spună că aşa e.

După un interogatoriu îndelungat şeful sectorului, Tahvanainen, reuşi să deducă doar un singur lucru: anume că văduva lui Makkonen îi cunoaşte bine pe cei doi lipereni. Din pricina asta, Tahvanainen ordonă să fie chemată a doua zi la interogatoriu şi Kaisa, în calitate de martoră. Cît despre Ihalainen şi Vatanen, porunci să fie duşi în celulă.

Iussi protestă şi spuse că nu merge în celulă.

— Aha, nu mergi? răcni Tahvanainen. Şi de ce, mă rog, nu mergi?

— N-am timp.

— Ia te uită! N-are timp! N-ai timp să mai răsufli de ticăloşiile tale? îşi bătu joc de el şeful sectorului.

Iussi se înfurie din nou şi, ridicîndu-şi sacul ca pentru a lovi, îi strigă şefului:

— Ia încearcă de mai răcneşte dacă-ţi dă mîna! C-am să răcnesc şi eu o dată, dar aşa, că praful o să se aleagă de tot oraşul vostru Ioki.

— Duceţi-l în celulă! ordonă mîndru şeful sectorului, arătînd cu mîna spre uşă.

Şi şase poliţişti voinici, apucîndu-i pe lipereni, îi îmbrînciră în celula pe care cei doi avuseseră prilejul s-o cunoască.

XII

Ville Huttunen era cel căruia Antti şi Iussi, întîlnindu-l pe drum, îi strigară că pleacă în America.

La Liperi, toată lumea era de părere că spusele acestui om merită toată încrederea. Şi într-adevăr, era un om de nădejde. Cînd se întîmpla să povestească ceva, apoi o făcea cu mult temei. Iar dacă se apuca să spună ceva, vorbea fără să se oprească, fără să lase pe nimeni să rostească măcar un singur cuvînt.

Şi mai era un temei care făcea ca vorbele lui să fie crezute. Însuşi bătrînul Hiuvearinen spuse o dată despre el :

— Poţi să te încrezi cu tot dinadinsul în spusele lui Ville Huttunen — are pămînt mult şi peste zece vaci.

Iar dacă cineva punea la îndoială vorbele lui Ville, i se pomenea numaidecît de părerea bătrînului Hiuvearinen :

— Pînă şi Hiuvearinen crede în spusele lui Ville.

Dar mai era încă şi alt motiv mulţumită căruia Ville Huttunen nu putea fi socotit drept un mincinos fără obraz.

Despre Ville se spunea de obicei :

— Apoi, dacă minte, minte cu cap şi măsură. Iar palavrele lui se pot da oricînd prin ciur şi se poate vedea numaidecît în care grămadă-i adevărul şi în care minciuna.

Un oarecare Mikko Kutvonen spusese o dată despre Ville Huttunen :

— Trebuie ţinut seama că un mincinos cinstit n-o să tăinuiască niciodată adevărul, ci o să-l amestece întotdeauna cu minciuna născocită chiar de el.

Ori de cîte ori se înapoia acasă, Ville Huttunen trecea negreşit şi pe la bătrînul Hiuvearinen. Şi de data asta făcu la fel.

Tot lungul drumului Ville se gîndi numai la Iha-

lainen şi la Iussi Vatanen: de ce şi-or fi lăsat oare gospodăria, şi de ce şi-o fi lăsat Antti nevasta? Tot gîndindu-se el la asta, ajunse în ulicioara unde se afla casa lui Hiuvearinen. Dar ajungînd acolo, se gîndi: „Apoi ar trebui, nici vorbă, să trec şi pe la bătrîn, da' tare-i rău drumul — numai gropi şi noroi peste tot. Fireşte, dacă nevasta lui Hiuvearinen are cafeaua gata, nu-i rău să înghit o ceşcuţă pe nemîncate."

Ville îşi opri calul şi stînd culcat în căruţă, începu să chibzuiască cum să facă. N-avea nici un chef să treacă prin ulicioara aceea murdară ca să ajungă în faţa casei. Şi nici nu avea cine ştie ce nevoie să se ducă acolo. Mai ales că nici calului nu-i era sete, căci îl adăpase nu demult, cînd se oprise la bătrînul Varis. Ville se înfurie chiar pe Hiuvearinen, pentru că acesta nu presărase nisip pe ulicioara sa.

„Păi, se împotmoleşte căruţa în noroiul ăsta, bombănea el; şi-a cocoţat casa chiar în vîrful dealului, de parcă n-avea loc la marginea drumului."

Dar pofta de cafea birui aceste gînduri şi-şi zise, convins: „O să pună ea stăpîna cafeua la fiert, dacă n-o are gata făcută."

Îşi întoarse calul din drum şi nu după mult timp căruţa lui se opri chiar în faţa casei.

În casă era fierbere mare — se făceau pregătiri de nuntă. Stăpîna casei îi spunea tocmai Anei-Kaisa:

— Eu zic că astăzi pe-nserat se întorc ei din Ioki... Apoi, poţi fi sigură că-ţi aduce el Vatanen tot felul de daruri.

Bătrînul Hiuvearinen adăugă şi el:

— Nu, Iussi n-o să-şi piardă acolo timpul de pomană. Toată viaţa lui a trăit în cumpătare, aşa că nici acuma n-o să umble hai-hui prin oraş. O să-şi isprăvească treburile şi-o să se întoarcă îndată înapoi.

Bătrînul abia-şi rosti vorbele cînd deodată intră

în casă Ville Huttunen. Se aşeză pe laviţă şi începu să-şi scuture pipa de tocul cizmei.

Văzîndu-l, stăpîna casei zise:

— A-a, dumneata erai, Ville Huttunen!

Ville răspunse:

— Am trecut pe la voi, că bătrînul Varis n-a avut căldare să-mi adap calul. De aia mi-am zis: „Ia să trec pe la Hiuvearinen, să-mi adap calul acolo." Şi-a trebuit să-i dau bici nu glumă juganului meu, pînă-a urnit căruţa în ulicioara voastră. S-a opintit aşa de tare c-au pîrîit hulubele, iar din arc a ieşit praf. Şi arcul meu e tare, nu glumă! De-ar fi fost unul mai slab, ar fi crăpat în două. Iacă, vecinul meu Ianne se făleşte cu arcul lui, dar ăla nici n-ar fi ţinut, dacă trăgea juganul meu cu toată forţa. Că de tras, a tras aşa de tare, că i s-a întins spinarea ca o coardă. N-ai vreun chibrit, Hiuvearinen?

— Chibrituri am, răspunse stîpînul casei.

— Ia dă-ncoa un chibrit să-mi aprind luleaua. Nu ştiu cum e la voi, dar în casa noastră se duc atîtea chibrituri că numai atîta ştiu — să cumpăr şi iar să cumpăr. Nu se mai termină cu scăpăratul, în jurul tău nu auzi decît fîsîit de chibrituri. Păi cred şi eu, casa mea dă într-o uliţă mare şi oricine trece pe-acolo intră numaidecît înăuntru. Iar dacă nu e foc în vatră, fiecare ia din chibriturile care stau pe masă. Apoi, să le ia sănătoşi...

Pe Ville îl apucă tusea şi mulţumită acestui fapt, Hiuvearinen izbuti să spună şi el cîteva cuvinte:

— Da, în casa ta poposesc destui călători care vor să-şi hrănească sau să-şi adape caii.

Astîmpărîndu-şi tusea, Ville spuse:

— Mulţi călători bat drumurile. Cîteodată trece cîte-un convoi întreg şi aşa de lung, că nici nu-i vezi capătul. Şi de unde s-or găsi atîţia oameni şi atîţia cai? Parcă i-ar presăra cineva într-adins pe drumuri. Iar dacă mulţimea asta îţi năvăleşte în casă, apoi ţin'te bine — serveşte-i pe fiecare cu chibrituri şi tutun.

Ville îi aruncă lui Hiuvearinen o privire ca să vadă dacă acesta pricepe tot tîlcul spuselor sale. Apoi continuă :

— Dar tutunul ! I-o grozăvie cît tutun merge la noi. În casa mea însă, eu nu scot punga din sîn. În casa mea, tutunul stă întotdeauna la vedere şi orice om, fie el şi ţigan, poate să vină şi să-şi aprindă pipa... Da' nu ştiu ce-i cu tusea asta de nu mă mai lasă...

La drept vorbind, Ville începu să tuşească numai ca să-i dea cuvînt bătrînului Hiuvearinen. Bătrînul pricepu şi zise :

— Uite, tutunul meu e aici în saltarul ăsta. De ce-l fumezi pe al tău ?

Ville goli pipa de tutunul său şi începu s-o umple cu tutunul gazdei. In timp ce făcea asta, zise :

— Am şi eu tutun de-ajuns, dar hai să-ncerc şi tutunul lui Hiuvearinen.

Aprinzîndu-şi pipa, continuă :

— Pe pămîntul meu, nu mi s-antîmplat să duc lipsă de tutun. N-am decît s-arunc în pămînt un pumn de seminţe şi tutunu-i gata.

Ville îşi înălţă chiar glasul, cînd începu să se laude :

— La mine, tutunul creşte văzînd cu ochii şi răbufneşte de pretutindeni că nici nu mai am loc de el. Dar, la drept vorbind, îmi pică tocmai bine că am aşa de mult tutun. Căci toată iarna se abat pe la mine tot soiul de cărăuşi şi ţărani ca să mai tragă un fum.

Pipa se stingea într-una. Ville începu din nou să tragă din ea, continuînd să vorbească :

— Dar cel mai rău mă supără cînd se duce multă cafea. In casa mea se cheltuieşte aşa de mult din darul ăsta al lui Dumnezeu, că nu găseşti atîta nici la prăvălia noastră. O dată a trebuit să mă duc pînă la oraş chiar ca să cumpăr trei funturi[1] de cafea...

[1] fundt sau pfund = 409, 5 gr.

Ia te uită ce nazuri îmi face luleaua... Pif... paf... pah... Dar mai cu seamă, gospodina mea e tare risipitoare, pe nimeni nu lasă să plece fără cafea. Din zori şi pînă-n noapte o auzi pe bătrîna mea zdrăngănind ibricul. Abia toarnă într-o ceaşcă, că iar trebuie să umple ibricul.

Zicînd acestea, Ville se întrerupse pentru o clipă şi aruncă o privire stăpînei. Aceasta spuse atunci către Ana-Kaisa :

— Apoi, eu zic să pui ibricul pe plită, că ne-a venit un oaspete tare rar.

Discuţia continuă pe acelaşi ton. Bătrînul Hiuvearinen nu şedea degeaba, ci împletea o frînghie din coajă de tei topită.

În sfîrşit cafeaua fu gata. Gazda îi întinse lui Huttunen o ceşcuţă. Ville dădu să refuze :

— Nu, că am luat adineauri la bătrînul Varis. Cînd am trecut pe acolo, ei mai dormeau încă. Dar bătrînul, de îndată ce mi-a auzit glasul, m-a şi cunoscut. „Aha, zice, tu eşti, Ville Huttunen." Apoi s-a trezit şi nevastă-sa, s-a bucurat şi ea şi-a zis : „Acuşi mă scol să-i fac o cafeluţă lui Huttunen, că de mult n-a mai văzut căsuţa noastră un oaspete atît de drag." La drept vorbind, nu pentru cafea m-am abătut pe la ei, ci numai aşa, ca să mai răsufle o leacă şi calul... Dumneata cumperi cafeaua de la prăvălia de-aici ?

— Da, răspunse gazda.

Huttunen bău o ceaşcă de cafea şi se pregăti de plecare. Îşi îndesă căciula pe cap, cînd îşi aduse deodată aminte de lucrul care-i stîrnise aşa de mult interesul. Spuse întrebător şi cu mirare în glas :

— Tare sînt curios să ştiu ce li s-or fi năzărit lui Antti Ihalainen şi lui Iussi Vatanen de s-au hotărît să plece în America ? Că Ihalainen nu şi-a lăsat numai pămîntul, ci şi nevasta. Cine ştie, poate că s-o fi sfădit cu muierea lui ? Că altminteri de ce să-şi lase omul la bătrîneţe locurile în care s-a născut şi să-şi ia lumea în cap ?

Şi Ville începu să povestească de-a fir-a-păr despre gospodăria lui Antti şi despre America. Toată familia lui Hiuvearinen asculta, plină de neîncredere, ceea ce povestea Ville. Dar căzură cu toţii pe gînduri cînd Ville le spuse şi în ce împrejurări se petrecuse întîlnirea lui cu liperenii, cît şi ce vorbise cu cei doi voinici care luaseră drumul Americii.

Fără să se întrerupă, Ville le povesti următoarele:

— Pe Antti Ihalainen şi pe Iussi Vatanen i-am întîlnit chiar pe drum. Şi, fireşte, am intrat în vorbă cu ei. Iar Ihalainen mi-a spus că şi-a găsit de lucru în America. I-a găsit de lucru un bun cunoscut de-al lui de la care Ihalainen primeşte de multă vreme scrisori. Şi cunoscutul ăsta al lui i-a scris în scrisoare aşa : „Vino, c-am să-ţi găsesc un loc bun şi ai să cîştigi în America cîte zece mărci pe zi. Iar dacă ai să fii niţeluş mai şmecher decît americanii şi ai să-ţi duci stăpînul, poţi să mai ai încă zece mărci pe zi." După o scrisoare ca asta, Antti Ihalainen şi-a pus în gînd să-i întreacă în viclenie pe americani şi a plecat în America. Şi-a luat chiar şi bilet de vapor. Cît despre Iussi, el s-a dus să-l petreacă pe Ihalainen. Dar după cît se pare o să-l petreacă chiar pînă-n America şi o să rămînă acolo şi el.

Bătrînul Hiuvearinen arătă oarecare îndoială. Şi cînd Ville tăcu pentru o clipă, pentru a mai răsufla puţin, bătrînul întrebă neîncrezător :

— Apoi mi se pare că le prea înfloreşti şi tu, punînd atîtea lucruri pe socoteala lui Ihalainen şi-a lui Vatanen !?

— Se poate să mint cînd e vorba de-un lucru aşa de însemnat !? răspunse mirat Huttunen. Păi, eu ştiam asta încă din vară, cînd a trecut o dată pe la mine Antti şi mi-a cerut să-l împrumut cu patruzeci de mărci ca să-şi ia bilet pentru vapor. Iaca, mi-aduc bine aminte : tocmai atunci era la mine şi feciorul lui Hetenen. Ştia şi dînsul că Ihalainen şi cu Vatanen

pleacă în America. Şi ca să nu cheltuiască pentru fiecare în parte, s-au vorbit să plece în America pe un singur bilet.

Ca să dea mai multă greutate vorbelor lui, Ville căută să mai aducă şi alte probe convingătoare.

Cînd, în cele din urmă, plecă, în casa lui Hiuvearinen se lăsă o tăcere adîncă. Se gîndeau cu toţii la purtarea ciudată a lui Ihalainen. Şi pe toţi îi mira din cale-afară faptul că şi Vatanen, chipurile, ameninţa să plece în America împreună cu Antti.

Era către amiază. În casă nu mai vorbea nimeni. Abia cînd se aşezară la masă, bătrîna zise:

— Tare m-aş mai mira să te poţi încrede în vorbele lui Ville Huttunen. Îndrugă toată vremea numai verzi şi uscate, că nu-i mai tace gura.

Hiuvearinen şi Ana-Kaisa nu-i răspunseră nimic. Dar se mai liniştiră. Iar spre sfîrşitul mesei, bătrînului îi veni cu totul inima la loc şi o întrebă pe nevastă-sa:

— Ce fel de pîine faci mîine, de orz sau de secară ?

— De orz, răspunse gospodina. Am vrut să fac de secară, ca să-mi rămînă aluat şi pentru plăcinta de cartofi, dar după asta m-am gîndit că plăcinta o s-o coc săptămîna cealaltă.

Ana-Kaisa se linişti şi ea. Iar viaţa îşi reluă cursul obişnuit.

Dar sosiră în curînd şi alte veşti. Cojocarul Mikko Kukkonen, om tăcut şi veşnic posomorît, merse, ca să zicem aşa, pe urmele lui Ville Huttunen. Din care pricină avu prilejul să culeagă toate informaţiile preţioase lăsate de Ville. Aşa că află, de pildă, că Iussi Vatanen şi-ar fi vîndut chipurile pămîntul şi şi-ar fi luat toţi banii cu el.

Cojocarul Kukkonen povesti la rîndul său şi altora noutăţile aflate despre Iussi şi Antti, întărind în felul acesta spusele lui Ville Huttunen.

Aceste noutăţi stîrniră uimire pretutindeni şi Kukkonen, datorită acestui fapt, deveni tare vorbăreţ. In fiecare casă în care poposea, aducea vorba şi de asta.

Intrînd în casa lui Hiuvearinen, zise:

— Aţi auzit noutatea ? Vatanen şi Ihalainen au plecat în America. Ce-or fi păţit oare, să fi dat de vreun bucluc ?

Întreaga familie Hiuvearinen fu uluită de această veste, mai cu seamă că Mikko Kukkonen, după cum se ştia, nu se pricepea la născociri.

Stăpînul casei rămase tăcut, chibzuind vreme îndelungată, apoi zise:

— N-au dat de nici un bucluc şi tare m-aş mira să fi plecat cu tot dinadinsul în America, măcar că şi Ville Huttunen a trăncănit despre asta.

— Nu poţi da crezare minciunilor lui Ville ăsta, observă stăpîna casei cu asprime.

Tăcutul Kukkonen şezu mult timp fără să scoată o vorbă, apoi rosti.

— Chiar ei mi-au spus doar că pleacă în America.

Declaraţia aceasta schimbă deodată totul. Urmă din nou un îndelung răstimp de linişte. Kukkonen aduse vorba despre altceva, zicînd:

— Da' mare casă mai aveţi ! Asta zic şi eu casă. Apoi, eu cred că-i cea mai mare casă din toată plasa noastră !

Dar nu-i răspunse nimeni. Stăpîna casei cernea făină, iar Hiuvearinen făcea surcele. Kukkonen continuă :

— La drept vorbind, în alte plase am văzut case şi mai mari.

Şi iarăşi nu-i răspunse nimeni. Suspinînd, stăpîna bombăni ca pentru sine :

— Scurte s-au mai făcut zilele... Dimineaţa întuneric, seara întuneric...

Tăcură iar. Apoi Kukkonen spuse :

— Am auzit că Vatanen şi-a vîndut şi casa înainte de plecare. Oare cît să fi luat pe ea ?

Ana-Kaisa ieşi din odaie.

Sub amenințarea bătăii, copiilor li se interzisese să vorbească despre Vatanen. Dar cu toate astea Hiuvearinen, temîndu-se ca nu cumva puștii să dea totul la iveală cu pălăvrăgeala lor, începu să se înfurie pe ei, deși era om tare blînd din fire. Și apucînd un vreasc începu să-i croiască, ocărîndu-i, pînă-i scoase afară din casă.

— Ia, ștergeți-o de-aici ! La baie cu voi ! Duceți-vă să vă clătiți cu puțină apă caldă.

Speriați, copiii dădură buzna afară, urlînd care mai de care.

Kukkonen trăgea liniștit din pipă. Stăpînii casei își vedeau de treabă. În cele din urmă, după un lung răstimp de tăcere, stăpîna îl întrebă pe Kukkonen :

— Și de unde-ai aflat noutățile astea despre Vatanen ?

— Păi chiar din gura lui Iussi, cînd m-am întîlnit cu el pe drum. Mi-a spus că la Liperi pămîntu-i rău, iar impozitele-s mari, răspunse cojocarul.

— Oho-ho ! oftă din greu stăpîna și se adînci iar în gînduri.

După cîtva timp, Hiuvearinen întrebă cu băgare de seamă :

— Și unde l-ai întîlnit pe Vatanen ?

— L-am întîlnit în drum spre Ioki.

— Aha, acolo !

— Da...

Stăpîna începu să toarne făina în ladă. Hiuvearinen lega vreascurile în mănunchiuri. Toți trei tăceau.

— Și nu ți-a mai zis nimic... Vatanen ?

— Nu.

— Care va să zică, nimic ?

— Nimic.

Hiuvearinen lăsă vreascurile la o parte și-și aprinse luleaua. Kukkonen mormăi :

— Și doar Vatanen e om în toată firea.

Nici acum nu-i răspunseră stăpînii casei. Bătrîna turnase toată făina în ladă, dar nu ştersese încă masa. Ea spuse, suspinînd :

— Oare ce-or fi făcut dracii ăştia de copii cu lăbuţa de iepure, că n-am cu ce şterge masa !

Kukkonen îşi mai aprinse o pipă înainte de plecare şi întrebă :

— Dumneata, Hiuvearinen, n-ai cumva nişte pielcele de oaie de vînzare ?

Aşteptă mult timp răspunsul. În cele din urmă răspunse bătrîna în locul bărbatului ei :

— Mă tem că n-are... A vîndut iarna trecută unui cojocar tot ce-a avut.

— Şi pielea de la berbecul cel negru a dat-o ?

— Şi p-aia.

Kukkonen se ridică să plece. Dar cînd să iasă, se opri şi zăbovi mult timp în faţa uşii, cercetînd un vătrai mare. Minunîndu-se de lucrătura lui trainică, zise:

— Are la fier vătraiul ăsta !

Apoi, sugîndu-şi pipa şi ieşind din casă, spuse ca un fel de concluzie :

— N-am văzut în viaţa mea vătrai aşa de mare !

Cu puţin înaintea tuturor acestor întîmplări, s-au dus la vînătoare trei domni din oraşul Ioki. Au luat o barcă cu pînze şi s-au depărtat de mal. Dar pentru că băuseră înainte zdravăn de tot, călătoria aceasta a lor avu un sfîrşit cam trist. Vînătorii, chercheliţi, înclinară prea mult barca într-o parte, barca se izbi de-o stîncă şi se răsturnă.

Lucrul acesta se petrecuse în apropiere de casa lui Koponen.

Vînătorii căzură în apă, dar cum în locul acela apa nu era adîncă şi puteai ajunge fundul cu picioarele, ei nu se înecară, ci ridicară numai o larmă şi un tărăboi nemaipomenit.

Urletele lor îngrozitoare zăpăciră şi speriară atît de rău pe ginerele lui Koponen, încît această neînsemnată întîmplare i se păru a fi cel puţin naufragiul unei mari corăbii în toiul unei lupte navale.

Fără să ştie de ce, ginerele lui Koponen era încredinţat că în acest naufragiu pieriseră cîţiva oameni. Şi cu fiecare zi, convingerea aceasta i se întărea din ce în ce mai mult. Iar cînd se duse la Liperi, la Liza Kinnunen ca să-l tragă, le povesti şi oamenilor de acolo despre acest groaznic naufragiu.

La Liperi această întîmplare, ca de altfel toate întîmplările din lume, înflori în fel şi chip, căci fiecare liperean socotea de datoria lui să adauge cîte ceva şi de la el la ceea ce auzise de la altul.

Kinnunen, a cărui nevastă îl trăsese pe ginerele lui Koponen, se întîlni întîmplător cu Ville Huttunen şi-i spuse:

— Tii, da' tare-s noroioase drumurile acuma!

— Da, mana asta cerească o găseşti peste tot, răspunse Ville. În uliicioara în care stă Hiuvearinen se poate împotmoli orice cal pînă la urechi... Ei, dar ce se mai aude nou?

— Păi, ce poţi auzi la Liperi? Poate doar guiţat de porci şi sfadă de muieri. Pe cînd la Ioki, acolo da, acolo s-a petrecut cu adevărat ceva. S-a scufundat o corabie în adîncul mării şi-a pierit o groază de lume... Dar mi se pare că tocmai atunci erai şi dumneata la Ioki? îl întrebă Kinnunen.

Ville era tare mirat. El nu voia să recunoască faptul că nu ştie nimic de asemenea întîmplare. Ar fi fost o adevărată ruşine pentru el. Şi ca să mai afle cîte ceva despre asta, spuse cu viclenie:

— Cine-i cu ochii-n patru, acela nu scapă niciodată nimic. Da, a fost tărăboi mare.

Kinnunen urmă, gînditor:

— Sigur, numai că la Ioki se putea întîmpla să se scufunde şi-un şlep cu lemne. Că sînt şi şlepuri cu motor...

Ville exclamă cu dispreț :

— Nu, n-o să se facă de rîs oamenii din Ioki — să scufunde nişte şlepuri. E limpede de tot c-a fost un vapor şi încă unul dintr-alea cu care nu le-ar fi ruşine nici boierilor să se ducă la fund.

— Aha, asta înseamnă c-a fost cu adevărat un vapor ? Şi ce fel de vapor era ? întrebă Kinnunen.

— Era cel mai bun vapor dintre toate vapoarele din Ioki... Era un vapor uriaş de mare în care puteau încăpea toți locuitorii din Liperi.

— Şi zici că s-a dus la fund ?

— S-a dus şi încă aşa de iute, că numai cîrma i s-a mai zărit o clipă în aer ! îl lămuri Ville cu de-amănuntul.

— Şi cum adică, s-a înecat aşa că nici catargul nu se mai zăreşte ? întrebă Kinnunen curios.

— Ce-i tot dai zor cu catargu' cînd acolo e aşa de adînc, că poți să desfăşori un ghem întreg de odgon şi tot nu ajungi la fund ! răspunse triumfător Huttunen.

Deodată Ville îşi aduse aminte de Ihalainen şi spuse, plin de convingere, că Ihalainen şi Vatanen se înecaseră în timpul acestui naufragiu.

Şi luîndu-şi şi el vorbele în serios, adăugă în grabă :

— Iată cum s-a isprăvit călătoria lui Ihalainen şi a lui Vatanen în America !

La început Kinnunen nici nu-i luă în seamă vorbele. Dar cînd se apucă Ville să-i tălmăcească totul, Kinnunen exclamă :

— Lua-l-ar dracu şi pe Ihalainen ăsta. A vrut să fugă de nevastă-sa ! Dar l-a ajuns pedeapsa din urmă!

— Da, că tare departe-a mai fugit ! Pluteşte acum Antti al nostru în burta vreunei ştiuci ! spuse Ville, încredințat că aşa se şi întîmplase.

Căci aşa-i în Liperi, crede fiecare în propriile lui vorbe.

Kinnunen începu să-l descoasă iar :

— Da' cum îi îngroapă pe înecaţi, dacă ei rămîn în mare?... Şi oare sufletul lor se mai desparte de trup, dacă nu le-a blagoslovit pastorul groapa? Şi nevasta se mai socoteşte văduvă dacă bărbatu-său s-a înecat?

Ca un adevărat cunoscător, Ville Huttunen răspunse:

— Sufletul înecaţilor se desparte liber de trupul lor. Iar ca să blagoslovească mormîntul, pastorul trebuie să plece musai la locul nenorocirii. Acolo ia niţică apă cu căuşul şi stropeşte locul de trei ori. Asta-i toată blagoslovenia. După asemenea înmormîntare înecatul nu se mai socoate ca făcînd parte dintre cei vii. Iar văduva lui poate să se mărite în voie.

Kinnunen era totuşi nedumerit de această noutate. De aceea spuse, mirat:

— Ce zici de ginerele ăsta al lui Koponen? Că tare mă mir că nu mi-a spus nimic de Ihalainen şi Vatanen, precum că s-au înecat şi ei.

După părerea lui Huttunen asta era, într-adevăr, un lucru de mirare. Dar Ville găsi numaidecît explicaţia:

— Acolo la Ioki oamenii nu-şi văd capul de treburi şi nu stau să vorbească de tot ce se întîmplă, aşa cum facem noi la Liperi. Aia de acolo îşi ţin întotdeauna limba-n frîu ca nu cumva să trîntească cine ştie ce prostie.

Kinnunen fu şi el de aceeaşi părere şi spuse, la rîndu-i:

— Şi eu am băgat de seamă că nu numai la Ioki, ba chiar şi în împrejurimi, umblă oamenii de parc-ar avea apă în gură!

Ville Huttunen, încurajat de sprijinul acesta, exclamă:

— Aşa sînt ei făcuţi! Şi mai cu seamă cei din neamul lui Koponen care-s nişte zgîrie-brînză şi nişte hrăpăreţi cu toţii. Lumea zice că-s aşa de zgîrciţi, că nici nu mănîncă-n fiecare zi. Am auzit că nu mă-

nîncă pe săturate decît la sărbătorile Crăciunului, dar nici atunci nu se satură toţi deodată, ci pe rînd — în fiecare an cîte unul. Şi. fireşte, în aşa casă se scumpesc şi la vorbă. Pe oamenii ăştia trebuie să-i mulgi ca pe nişte vaci, ba şi atunci se poate întîmpla să nu scoţi nimic de la ei. Da' noi ăştia din Liperi nu semănăm cu cei de la oraş. Nouă ne curg vorbele din gură ca apa din şip. Şi nu s-a pomenit ca din pricina asta să ne fi secat vorbele...

Kinnunen era de aceeaşi părere cu Ville. Se simţi chiar mîndru întrucîtva pentru acest Liperi al lor. Îi întinse tutunul lui Huttunen, zicînd:

— Asta aşa e, la noi la Liperi nu se scumpeşte nimeni la vorbă şi nici nu se tocmeşte din pricina asta. Cît despre Ihalainen, apoi el a păcătuit atîta în viaţa lui, că are ce da socoteală în faţa judecăţii cereşti.

— Da, n-a plecat cu mîinile goale Ihalainen pe drumul său cel din urmă! făcu Huttunen, aprinzîndu-şi pipa. Şi începu să povestească despre ceea ce luase la drum răposatul: Ihalainen ăsta fura napi din grădinile altora încă de pe cînd era băieţandru. El şi cu Vatanen furau aşa de straşnic, că noi, ceilalţi băieţi, nici prin gînd nu ne trecea să ne luăm la întrecere cu ei. Şi cînd te gîndeşti că pe atunci se semănau la Liperi o groază de napi! Şi măcar că fiecare sămînţă dădea rod, stăpînii nu se alegeau decît cu frunzele.

Înălţîndu-şi ochii la cer, Kinnunen zise:

— Noroc că pe-aici pe la Liperi n-avem şi livezi. Mare noroc pentru cei care pleacă pe lumea cealaltă!

XIII

De la casa bătrînului Hiuvearinen şi pînă la casa lui Ville Huttunen ducea un drum drept. Dar dacă porneşti cu gîndul să te abaţi şi pe la casa lui Ihalainen, atunci trebuie să faci un mare ocol. Drumul ăsta este

cu opt verste mai lung, dar cu toate astea Ville Huttunen se hotărî să facă acest ocol. El dorea să mai afle ceva amănunte cu privire la plecarea lui Ihalainen în America. Afară de asta ardea de nerăbdare să povestească, la rîndu-i, tot ce ştia.

Maia-Liza, nevasta fierarului Kananen, mai era încă la Ana-Liza cînd pică Ville Huttunen. Bietele femei şedeau tot fără chibrituri şi sufereau cumplit din pricina asta.

Ville intră în casă, scutură scrumul din pipă şi o întrebă pe Ana-Liza :

— Mi se pare că tu eşti fosta nevastă a lui Ihalainen, nu ?... Ce-a păţit Ihalainen de i-a venit să plece în America ?

Biata femeie ştia foarte puţine lucruri despre cauzele plecării bărbatului ei.

Şi apoi ea nici nu prea credea că bărbatul a plecat cu tot dinadinsul, şi-l aştepta să se întoarcă din clipă în clipă. Dar Huttunen o încredinţă că-l aşteaptă în zadar. Ii spuse dintr-o răsuflare :

— Antti s-a urcat pe-un vapor laolaltă cu o grămadă de alţi oameni care aveau şi ei de gînd să plece în America. Erau acolo ţărani din toate plăşile. Erau nişte zdrahoni aşa de voinici, că te şi mirai cum de nu găsesc de lucru în Finlanda. La toţi ăştia li se năzăriseră să plece în America... Şi aproape toţi şi-au lăsat nevestele, aşa că acuma sînt destule văduve în toate plăşile... Şi iac-aşa, te-a lăsat Ihalainen şi pe tine văduvă...

Apoi Ville se pregăti să-i spună lucrul cel mai de seamă din cîte ştia. Bocănind cu cizma în duşumea, el rosti solemn :

— Numai că tare scurtă a mai fost călătoria lui Ihalainen. Abia s-a depărtat de ţărm, cînd a dat de-o piedică peste care n-a mai fost chip să treacă !

In inima Anei-Liza se aprinse din nou nădejdea. Ea întrebă :

— Cum ai zis ? Ihalainen s-a întors înapoi ?

Ville Huttunen, făcînd o mutră gravă, continuă:

— Peste Ihalainen s-a abătut o altă nenorocire. S-a scufundat în adîncul mării laolaltă cu toată mulţimea de călători, căci vaporul lor a dat din pupă, aşa cum dă calul din coadă, a şuierat pentru cea din urmă oară şi s-a înecat în propriul lui fum.

Ana-Liza asculta cu luare-aminte vorbele lui Ville, dar nu pricepea nimic.

Huttunen continuă:

— Şi o dată cu Ihalainen s-au dus la fund atîţia domni, c-or să se-nchidă la Ioki toate cîrciumile pentru că n-are cine să mai cumpere băuturi spirtoase. Toţi domnii ăştia au pierit cum pier gîndacii într-o casă care arde.

Ana-Liza îşi concentra atenţia cu greu. În urechi îi ţiuiau cuvintele lui Ville. Ea-i spuse:

— Nu, nu pot pricepe de loc ce spui dumneata. Cine s-a dus în fundul mării? Ihalainen? Şi de ce?

Auzind întrebarea aceasta prostească a ei, Ville exclamă:

— Cum de ce? Pentru că Ihalainen al dumitale nu trebuia să plece în America pe apă. Dar l-a-ndemnat necuratul şi s-a dus. Îi atîrna diavolul de gît ca un pietroi. Diavolul ăsta l-a înecat şi pe Ihalainen şi pe Vatanen. N-au avut nici timp să se roage lui Dumnezeu. Au răcnit numai o dată şi s-a şi isprăvit cu ei! Apoi a plecat acolo pastorul cu barca şi-a aruncat un pumn de ţărînă în mare. Şi cu asta s-a isprăvit toată slujba de îngropăciune.

Abia acum pricepu Ana-Liza despre ce era vorba. Şi strigă, îngrozită:

— Doamne, Dumnezeule! Ihalainen s-a înecat în drum spre America?!

— Spui adevărat? întrebă şi nevasta fierarului.

Dîndu-şi aere, Ville răspunse dispreţuitor:

— H-ha! Şi de ce mă rog să nu se înece şi Ihalainen al vostru? Că acolo mulţi domni chercheliţi au nimerit la judecata lui Dumnezeu. Tot vaporul s-a dus la

fund așa cum era. Ce de carne e acum în fundul mării! Unul singur a scăpat — ginerele lui Koponen. A venit mai mult mort decît viu la Liperi, ca să-l tragă nevasta lui Kinnunen.

Ana-Liza izbucni în plîns. Maia-Liza își ștergea și ea lacrimile. Ville încercă să le liniștească :

— Lacrimile nu ajută la nenorocire. Într-o bună zi s-a înecat și bătrînul Soininen, iar nevastă-sa s-a și măritat cu altul.

Dar Anei-Liza nu-i ardea de vorbele lui Ville Huttunen. Se simți văduvă. Moartea lui Antti n-ar fi amărît-o chiar așa de tare, dar gîndul c-o lăsase fără nici o părere de rău făcea să-i crească durerea. Ea știa că n-are nici o vină. Întotdeauna îl ajutase pe Antti la toate. Și nu s-au certat niciodată. Și deodată Antti pleacă și nu-i spune nici un cuvînt la despărțire. Și plîngea și se jeluia :

— Și de ce-a plecat și-a lăsat totul ?... Că doar nu ne-am sfădit niciodată !...

Lui Ville Huttunen i se făcu milă de ea. Încercă s-o liniștească :

— Ori că te amărăști ori că nu te amărăști, el tot nu se mai întoarce. Tot satul știe că n-ai fost tu pricina. Toată lumea știe că Ihalainen a fost un bezmetic încă de mic copil. Că nimeni nu avea liniște din pricina lui și a lui Vatanen. Alți băieți mai făceau și ei cîte o poznă, dar ăștia spărgeau toate geamurile de la băi și întorceau tot satul pe dos.

Ana-Liza nu-l mai lăsă să-l ponegrească pe Antti. Luîndu-i apărarea, zise :

— Cine n-a făcut pozne în tinerețe ? Dar Antti al meu s-a lăsat pînă la urmă de toate ștrengăriile și a fost un bărbat așa de cumsecade, că n-am auzit un singur cuvînt rău de la dînsul....

În casă coborî liniștea și tristețea. Ville Huttunen plecă. Ana-Liza plîngea în tăcere cu fața ascunsă în șorț.

În zadar se căznea Maia-Liza s-o mîngîie pe văduvă. In casă era frig și umed. Dar nici nu se mai gîndeau la asta. Mai cu seamă că nu aveau nici chibrituri ca să aprindă focul.

Către seară, în sufletul Anei-Liza licări o mică scînteie de nădejde. De aceea îi spuse Maiei-Liza:

— Rămîi și păzește casa, că eu mă mai duc o dată pe la Hiuvearinen, să aflu dacă-i adevărat c-a plecat Antti și dac-a și murit pe deasupra?

Maia-Liza se învoi să rămînă de pază.

Ana-Liza plecă.

In casa lui Hiuvearinen nu se aflase încă despre înecarea lui Antti. Acolo nu se știa decît că Ihalainen, împreună cu Vatanen, plecase în America.

Bătrînul Hiuvearinen, care făcea vreascuri, se supără foc pe băiatul cel mare și-l lovi peste picioare cu un băț, strigîndu-i:

— Iar ai venit să lipăi aici cu picioarele goale?

Băiatul scoase un țipăt și se piti într-un colț. Acolo se luă la bătaie cu surioara lui. Atunci își ieși din sărite bătrîna.

Ana-Kaisa umbla mofluză. Aruncă deodată peria cu care spăla plita și-i strigă mamei sale:

— Tu ai început cu Vatanen!

Maică-sa se supără:

— Și tu ce-ai mai fi vrînd acuma! Vatanen era tocmai bun pentru tine.

— Sînteți draci, nu oameni!... strigă Ana-Kaisa trîntind vasele într-un cazan ca să le spele.

Maică-sa îi răspunse, mîniată:

— Nu te-nfuria și nu mai trînti vasele așa, Ana-Kaisa. Acuma n-ai să mai ai parte de mire, chiar de-ar fi să-l cauți printre cei mai sluți!

Tocmai cînd era sfada în toi, intră în casă Ana-Liza. Și cum intră, întrebă:

— Ce mai știți de plecarea lui Ihalainen al meu ? Să fie oare adevărat ?

Toți ai casei erau enervați și supărați. Toți tăceau și nimeni nu răspunse la întrebarea Anei-Liza. Căci erau supărați și pe Ihalainen, căci el venise împețit și-i trăsese apoi pe sfoară.

Ana-Liza, alarmată, repetă încă o dată întrebarea. Atunci bătrîna îi strigă bărbatului său :

— Da' răspunde-i o dată, Hiuvearinen, barem să nu mai orăcăie !

Ana-Liza, îndurerată de nenorocirea ei, nu se supără din pricina vorbelor acestora ale gazdei. Ea-l întrebă din nou pe bătrînul Hiuvearinen :

— Oare așa să fie ?

Hiuveraninen îi strigă, scos din fire :

— Ți-am mai spus parc-o dată c-au șters-o amîndoi în America. N-au decît s-o șteargă și să-i ia dracu pe toți !

Ana-Liza se bucură în sinea ei că Hiuvearinen nu pomenise nimic de moartea lui Antti... Ea exclamă, cu nădejdea în glas :

— Oare-o să ajungă cu bine în America Ihalainen al meu ?

Afunci Hiuvearinen își pierdu răbdarea și începu să strige :

— Mai bine s-ar îneca în mare țărănoiul acela ! Acolo i-e locul ! Ai să-ți găsești unul mai bun decît Ihailainen acela al tău cu nasul cît un cartof, dacă-ți sfîrîie călcîiele după măritiș...

Ana-Liza se supără și totodată se și sperie. Însemna că-i zadarnică orice nădejde, însemna că Antti al ei se înecase cu adevărat. Ea mai încercă să-l întrebe ceva, dar Hiuvearinen nu mai avu chef să-i răspundă. Apucînd un vreasc, începu să-i croiască pe copii peste picioare, strigînd :

— Afară de-aici ! Bateți-vă la baie ! Parcă nici n-ar fi casă aici, ci han. Unul pleacă, altul vine, și-ți stau

cu toţii pe cap şi nici nu te lasă-n pace să-ţi vezi de treabă.

Ana-Liza ascultă speriată vorbele lui. Îşi dădu seama că o privesc pe ea. Tuşi ca să-i dea stăpînului casei a înţelege că pricepuse totul. Dar deodată se supără şi stăpîna. Ascunzînd ibricul în sobă, ea spuse indignată, ca pentru sine :

— Toţi se-nghesuie încoace să-mi soarbă cafeaua... Aşa, nu-ţi ajung nici ogoare şi nici pămînt ca s-o semeni...

Şi pregătind de băut vacii, continuă să-şi verse mînia :

— Vă cunoaştem noi, hapsînilor ! Numai asta fac, stau şi aşteaptă să le pice cîte-o cafeluţă... Ca şi cum n-ar avea şi ei acasă cicoare ca să-şi moaie gîtlejul.

Ana-Liza îşi dădu seama că şi vorbele astea îi erau adresate tot ei. Se ridică de pe laviţă şi spuse, înainte de-a ieşi :

— Da, vai de viaţa săracului. Mai cu seamă cînd îţi moare şi bărbatul. Atunci latră la tine cu toţii şi-şi închipuie că omul n-aşteaptă decît să bea cafeaua lor.

— Nici n-a fost vorba de tine! făcu stăpîna, ca să mai repare ieşirea de adineauri.

Iar cînd Ana-Liza ajunse la uşă, bătrîna adăugă :

— Da' mai stai puţin, puneam ibricul pe foc.

— Las'că de astea am şi eu acasă, răspunse Ana-Liza cu obidă. Şi plecă. Dar înainte de-a ieşi pe uşă, se întoarse şi spuse aşa, ca să-i înţepe : Cînd vă-ntoarceţi de la moară abateţi-vă şi pe la mine. Să vă fac cîte o cafeluţă. Cu toată sărăcia mea, bunătatea asta se găseşte şi la mine...

Ana-Liza se întoarse acasă peste măsură de abătută. Noaptea se lăsă, întunecoasă. Rochia îi era udă leoarcă, iar ghetele pline de noroi.

Maia-Liza se puse pe plîns împreună cu ea şi nu mai avu inimă să aducă vorba despre chibrituri.

În casă era frig. Maia-Liza aduse în odaie cîteva brațe de paie. Și dormiră în paie toată noaptea.

Numai că nu le prea era somn în noaptea aceea. Tot felul de gînduri triste îi treceau Anei-Liza prin cap. Ca să treacă timpul mai repede, o întrebă pe Maia-Liza:

— Dormi bine așa?

— Bine.

Apoi, după un scurt răstimp de tăcere, Ana-Liza întrebă din nou:

— Ți-ai așternut paie destule?

— Destule...

— Anul ăsta ne-a rămas o mulțime de paie. Mai avem în fața uscătoriei un stog întreg de paie de orz...

— Păi Ihalainen ținea paiele în stoguri?

— În stoguri.

Și mai vorbiră ce mai vorbiră, ca să le treacă timpul.

Maia-Liza căuta s-o mîngîie pe Ana-Liza. Tot aducînd vorba de una de alta, încerca să-i risipească gîndurile negre. De aceea o întrebă:

— De cîte ori ți-a fătat vaca aia roșcată?

— Apoi, de vreo patru ori, răspunse Ana-Liza.

— De patru ori zici?

— De patru...

După o bucată de vreme Maia-Liza o întrebă din nou, tot ca s-o mîngîie:

— Copii n-ai avut?

— N-am avut. Am născut numai o fată care s-a prăpădit înainte de-a împlini anul, răspunse Ana-Liza. Și după un scurt răstimp de tăcere, întrebă și ea la rîndul ei:

— Nici tu n-ai avut copii, mi se pare?

— Copii?

— Da... copii...

— La ce mi-ar trebui copii cînd și așa abia-mi duc zilele? Copiii nu știu decît să mănînce și să țipe, ba

își mai rup și hăinuțele, făcu Maia-Liza. Iar Ana-Liza îi dădu dreptate:

— Așa e, numai d-astea îți fac. Mare noroc că Ihalainen a murit fără să lase copii. Dacă mai rămîneam și cu plozi, ce mă făceam?!

— Chiar așa, mare noroc ai avut c-a murit fără să-ți lase copii! o mîngîie nevasta fierarului.

Tot vorbind așa, Ana-Liza începu să se împace, încetul cu încetul, cu soarta ei.

Dimineața însă, cînd se treziră în casa aceea rece, viața li se păru iarăși întunecată și aspră. Și se așternură pe așteptat, doar-doar s-o abate cineva cu chibrituri, dar spre necazul lor nu trecea nimeni prin fața casei.

Anei-Liza îi trecu de cîteva ori prin minte să se ducă din nou la Hiuvearinen după chibrituri, dar tot mai trăgea nădejde c-o să treacă cineva pe-acolo în drum spre moară. Și apoi, Ana-Liza își zicea: „Ce folos să mă duc să cer chibrituri! Tot o să uit de ele, așa cum am uitat și data trecută."

La fel gîndea și Maia-Liza despre sine. Din care pricină nici ea nu se hotăra să pornească după chibrituri. Ea-și zicea: „Am să uit de ele, iar Ana-Liza o să mă boscorodească așa cum am boscorodit-o și eu pe ea."

În casă era așa de frig, că Maia-Liza își puse pe ea scurta îmblănită a lui Ihalainen. Și gătită așa, se așeză la tors. Dar supărîndu-se pe Ana-Liza, îi zise înciudată:

— Ce minte de găină ai... Să te duci după chibrituri și să uiți după ce te-ai dus!

Ana-Liza nu-i răspunse îndată. Abia după ce depănă toate firele pe mosor, spuse ca pentru sine:

— Dac-aveai și tu un necaz așa de mare ca mine, apoi nu-ți era nici ție mintea la asta!

Maia-Liza se îmblînzi iar, dar nu într-atît ca să poate continua vorba. Abia după ce isprăviră cu

ghemele de lînă şi se apucară să meliţe inul, Maia-Liza zise :

— Ce să te mai amărăşti după un bărbat care te-a lăsat, iar după aceea s-a înecat şi-n mare... Ia-ţi altul care să stea locului.

Ana-Liza căzu pe gînduri. Răspunse abia într-un tîrziu, ca şi cum ar fi fost de aceeaşi părere :

— Apoi, cred şi eu că într-o asemenea gospodărie e tare greu să se descurce o femeie singură. Că nici nu ştii cum o să fie iarna. Poate c-o să viscolească atîta, c-o să trebuiască să te tîrîi prin nămeţi în fustă ca să aduci lemne din pădure... Aşa poate să-ţi degere şi picioarele...

Maia-Liza suspină, dîndu-i a înţelege că-i de aceeaşi părere cu ea. Iar Ana-Liza adăugă îndată :

— Ba te pomeneşti că te calcă şi tîlharii... Cum să te aperi de ei fără bărbat în casă ?

Apoi vorbiră iar de sfîrşitul lui Ihalainen şi al lui Vatanen. Şi lăcrimară iar. Maia-Liza începu să-i ocărască pe boieri :

— Dracu să-i ia pe domnii ăştia din Ioki ! Atîta ştiu şi ei, să tragă la măsea ! Lor nici nu le pasă cînd se îneacă oamenii noştri din Liperi !

Ana-Liza rămase iar pe gînduri. Într-un tîrziu, spuse cu amărăciune :

— Domnii ăştia pentru asta sînt făcuţi, să bea vin şi să înece sărăcimea... Altă grijă n-au...

Mai trecu cît mai trecu şi Maia-Liza începu să tuşească din nou şi să arunce cîte o privire spre ibric.

Tristeţea se furişa tot mai mult în sufletul Anei-Liza. Ea începu să cînte încetişor un cîntec religios. Cînd Maia-Liza începu să tuşească iarăşi, nevasta lui Ihalainen zise :

— Hai mai bine să cîntăm împreună nişte psalmi, decît să ne gîndim la cafea.

Maia-Liza nu răspunse nimic. Atunci Ana-Liza, cu glas îndurerat, începu să cînte singură. Asta o mişcă pe Maia-Liza. Inima i se muie şi ea întrebă :

— N-ai nici o cărticică de cîntece religioase?
— Ba am una...
Maia-Liza se înduioşă de tot şi scoţîndu-şi ochelarii din boccea, propuse:
— Hai să cîntăm „Departe de mine lumea cea dulce".
Femeile se aşezară la masă, deschiseră cartea de cîntece şi începură să cînte. Maia-Liza urmărea rîndurile cu degetul ca să nu se încurce. Dar la sfîrşitul strofei a patra o înecă iar tusea. Ana-Liza începuse strofa a patra fără ea, dar Maia-Liza o întrerupse:
— Ce te zoreşti aşa ca o bezmetică? Lasă-mă barem să-mi curăţ gîtlejul.
Se ridică de la masă, se apropie de sobă, tuşi, scuipă şi se întoarse din nou la masă. Începură să cînte iar.
După ce isprăviră cîntecul religios, amuţiră. Dar viaţa îşi cerea drepturile. Şi Maia-Liza începu să ia la rînd pe toţi cunoscuţii, căutîndu-i Anei-Liza un bărbat potrivit. Şi-i zise:
— Iacă unul bun pentru tine, Heikki Malinen! Păcat numai că-i trăieşte baba. Dar gîndesc că iarna asta o să se prăpădească. Am visat că din casa lui Malinen scoteau un cosciug şi-l duceau peste strîmtoare.
Ana-Liza se gîndi cîtva timp, apoi întrebă:
— Da cîţi ani să aibă Heikki Malinen ăsta?
— Apoi, e de-o seamă cu Kananen al meu, răspunse nevasta fierarului.
— Aha, care va să zică e destul de în vîrstă!

XIV

Partanen îşi duse calul într-un loc de nădejde şi se îndreptă, împreună cu peţitorul său Turtiainen, spre Kaisa ca să-i ceară mîna.
Ajungînd în faţa casei acesteia se opriră, iar Partanen zise:

— Cel mai bun lucru e să trecem de-a dreptul la fapte, fără nici un fel de ocol. Trebuie să vorbim cu ea deschis, să mergem adică pe-o cale tot atît de dreaptă cum ar fi, să zicem, cărarea făcută în păr cu igliţa. Întocmai aşa trebuie făcut ca să nu ne căim după aceea şi să ne învinuim de înşelătorie. Îţi spun asta ca s-o descoşi cu de-amănuntul, să afli cum îi merg treburile şi s-o lămureşti şi ce fel de om sînt eu.

— Da, pricep, dar asta e lucru greu, mai ales c-o să trebuiască să-i vorbesc şi de gospodăria ta. Kaisa e însă dintr-acelea care întreabă şi singure, îi răspunse Turtiainen. Partanen zise, grav:

— Ascultă, Pekka. Mai întîi şi întîi trebuie să-i spui văduvei lui Makkonen că în casa mea e mult de lucru şi că gospodina n-are un trai mai dulce ca ceilalţi argaţi ai mei tocmiţi cu ziua... Cît despre mîncare, spune-i că se dă de-ajuns, atîta cît îi trebuie omului ca să aibă putere să muncească.

— Kaisa-i muiere isteaţă, o să se descurce ea... Cît despre mîncare, ce să ne fălim cu asta, că doar nici ea nu duce lipsă de aşa ceva, răspunse Pekka Turtiainen.

Partanen îşi scutură pantalonii de praf şi spuse:

— Răposata mea nevastă era femeie firavă. Nu ţinea la muncă. De aia m-am gîndit acum la văduva lui Makkonen. Zdravănă femeie!

— Da, Kaisa poate să muncească, făcu Pekka.

Intrară în casă. Partanen cercetă cu luare-aminte pereţii tinzii şi spuse:

— In casa asta nu văd nici un cui în care să-mi agăţ mănuşile!

Kaisa, smulgîndu-şi fusta din cui, începu să turuie:

— Doamne păzeşte... Am şi uitat să-mi iau fusta din cui, ca să-şi poată agăţa oaspeţii mănuşile... Cuiul ăsta l-a bătut chiar răposatul Makkonen, ca să-şi atîrne pălăria...

Partanen îşi agăţă mănuşile în cui şi aşezîndu-se

pe scaun întrebă direct, în timp ce-şi trăgea carîmbii cizmelor în sus:

— Ei, ce mai e nou, Kaisa?

Kaisa începu să-i înşire toate noutăţile. Între timp Partanen îşi îndreptă o cureluşă la cizmele lui de vînătoare. Cînd Kaisa tăcu, Partanen îi spuse lui Turtiainen:

— Grăsimea de focă e cea mai straşnică unsoare pentru soiul ăsta de cizme. Mi-am uns carîmbii cu ea şi uite, că nici nu mai lasă apă.

— Ia te uită ce carîmbi înalţi ai dumneata! exclamă Kaisa.

Partanen spuse, umflîndu-se în pene:

— Într-o casă de oameni gospodari găseşti întotdeauna piele din belşug ca să-ţi înfăşuri picioarele, fie ele şi cît un stînjen de lungi. Iar cînd o să mînăm vacile la tăiere, atunci o să avem piele şi pentru ghete muiereşti.

— Ai văzut ce de piele e în casa lui Partanen?! îl susţinu şi peţitorul.

Kaisa nu era pe deplin lămurită de intenţiile oaspeţilor săi. La început ei aduseră vorba despre lucrurile astea foarte pe departe. Afară de asta, Kaisei nu-i ieşea din cap Iussi Vatanen. Căci pe el îl aştepta şi de dragul lui se gătise. Cît despre adevăratele intenţii ale lui Partanen, nu bănuia nimic. În timp ce-şi vedea de treburile ei gospodăreşti, bărbaţii îşi urmăreau neclintiţi planul. Aşadar, Partanen întrebă:

— Dumneata te-ai învoi să-ţi vinzi casa dacă s-ar ajunge la o înţelegere?

Kaisa tălmăci această întrebare în felul ei. Ea crezu că e vorba doar de cumpărarea casei. Se bucură, gîndindu-se că Partanen îi găsise un cumpărător. Exclamă:

— De mult am vrut eu să scap de pacostea asta! Că te alegi numai cu grijile şi cu necazurile cînd e

să ţii o casă întreagă şi mai cu seamă cînd eşti femeie singură !

După care i se păru că Partanen are de gînd să cumpere casa pentru el. De aceea adăugă :

— La drept vorbind, casa e bunicică. Şi pentru dumneata, Partanen, ar fi tocmai bună. Iar dacă o mai şi dregi, o să fie bună de tot... Încă de pe cînd trăia Makkonen ni se dădea bani grei pe ea. Într-o vreme a vrut chiar s-o vîndă, dar nu l-a lăsat inima să se despartă de căsuţă. Zicea că e una din cele mai bune case din tot tîrgul... Au venit s-o vadă şi cumpărători bogaţi şi-au lăudat-o şi ăia.

Şi zicînd acestea Kaisa puse, mulţumită, ibricul pe plită.

Partanen ar fi avut chef să treacă mai repede la fapte. Pekka Turtiainen spuse :

— Da, bună poziţie are casa dumitale. Şi locul pentru cartofi e măricel, tocmai de-ajuns pentru nevoile unei familii nu tocmai mari.

Partanen rosti cu îngîmfare, socotind că vorbele acestea or s-o dea gata pe Kaisa :

— Grădiniţele astea de cartofi de pe lîngă casele orăşenilor sînt ca nişte petice nenorocite pe lîngă adevăratele ogoare. Iaca, în gospodăria mea de pildă, pe un singur ogor se seamănă şase butoaie uriaşe de cartofi. Te apucă şi groaza cînd le vezi !

— Da, întinse ogoare mai are şi Partanen ăsta, mormăi Turtiainen, trăgînd din pipă.

Kaisa începu să trăncănească despre ale ei :

— Afară de asta, casa îmi mai aduce cîştig şi de la călătorii care-şi lasă caii în curtea mea. Cîteodată îmi fac şi daruri pentru asta. Chiar astăzi mi-au venit doi oameni din Liperi. Şi voiau să-mi dea un purcel întreg numai să-i las să înnopteze aici.

Pentru că veni vorba de purcel, Turtiainen îl întrebă pe Partanen :

— Da' tu cîţi porci ai în gospodăria ta ?

— Am taman atîţia porci cîţi îmi trebuiesc în gospodăria mea. Cîteodată îi mai şi îngraş pentru tăiere. Dar ca să zic aşa, am şi porci şi purcei! fu răspunsul.

— Şi aici se pot ţine porci, numai să ridici un coteţ şi să cumperi purcei. Atunci poţi s-o duci împărăteşte, flecărea Kaisa, susţinînd onoarea casei sale.

Lui Partanen i se păru că femeia aprobă tot ce spune el şi-l laudă pentru avuţia lui. Asta îi dădu curaj şi-i întări sentimentul propriei sale demnităţi. Şi-şi drese cu gravitate glasul, ca orice gospodar cu stare.

Turtiainen, îngrijindu-se de bunul mers al lucrurilor, grăi:

— Fireşte că preţul casei s-ar ridica şi mai mult dac-ar nimeri pe mîna unui adevărat gospodar care s-o pună pe roate cum se cuvine.

Kaisa îi aruncă o privire plină de recunoştinţă, auzind cum îi apără casa. Şi zîmbind fericită, spuse:

— Da, de cîte ori m-am tot gîndit că tare bine-ar fi să încapă căsuţa asta pe mîinile unui om gospodar! Atunci s-ar duce tot gunoiul şi toată murdăria din curte. Că pe vreme umedă nici nu poţi ieşi din casă de duhoarea care te trăsneşte şi se-ntinde peste tot oraşul.

— Toate astea s-ar duce cît ai clipi dac-ar veni aici Partanen cu lopeţi şi cu o pereche de cai. Ar mai scade atunci grămada dumitale de gunoi! se amestecă Turtiainen.

Acum Kaisa era pe deplin încredinţată că Partanen are de gînd să cumpere casa pentru el.

— Păi de, nu i-ar strica de loc lui Partanen să aibă şi-o căsuţă la oraş, de vreme ce vine cu marfă la tîrg aşa de des. Atunci poate să-şi ţină şi calul în propria-i ogradă şi să nu se mai teamă c-o să i-l fure hoţii sau cine ştie ce tîlhari.

Kaisa părea a-l peţi ea pe Partanen. De aceea Par-

tanen îşi puse în gînd să se mai tocmească puţin şi i se adresă, plin de tîlc, lui Turtiainen:

— Ţi-am spus că trebuie să vorbeşti deschis, fără ocolişuri, ca să nu fie pe urmă supărări şi tot soiul de vorbe...

Auzindu-l, Turtiainen declară deschis:

— De ce crezi oare că în casa lui Partanen e atîta bogăţie şi tot felul de mărfuri pe care le aduce la tîrg? Apoi, pentru că în casa lui oamenii muncesc aşa de mult, că-i bagă şi pe draci în sperieţi!

„Te pomeneşti că-mi plăteşte în bani peşin!" îşi zise Kaisa în sinea ei, şi adăugă apoi cu voce tare:

— Chiar aşa şi trebuie să fie o casă, să se găsească în ea bani gheaţă oricînd, pentru tot soiul de cumpărături. Nici lui Makkonen al meu nu-i plăcea să cumpere pe datorie. Şi casa asta a cumpărat-o tot cu bani peşin, aşa că n-am rămas cu datorii după moartea lui.

Tăcură cu toţii. Partanen simţi că-l mănîncă la ceafă auzind că femeia ar avea, chipurile, şi bani lichizi. Fireşte, îi venea peste mînă s-o întrebe de-a dreptul cîţi bani are, aşa că încercă să afle pe ocolite. El exclamă, mirat:

— Nu mai spune, zici că ţi-au rămas şi bani de la Makkonen? Şi de unde a pus el mîna pe-atîtea parale?

Voind să se mîndrească, femeia spuse lăudîndu-se:

— Casele de la oraş aduc întotdeauna venit dacă trăieşti cu cap şi nu azvîrli banii pe fereastră.

Partanen făcu o nouă încercare să afle ceva despre bani. Zise, şiret:

— Apoi nu cred să-şi fi putut el agonisi cine ştie ce sumă de bani!

— Cine ştie ce sumă nu, e drept! doar atîta cît îţi trebuie ca să duci un trai îndestulat, îl lămuri Kaisa.

Trebuie să vă spunem însă că aproape toţi banii care rămăseseră după moartea lui Makkonen se du-

seseră la înmormîntarea lui. Dar Partanen n-avea de unde şti lucrul acesta. Acuma era gata de însurătoare, ca să zicem aşa, sub toate raporturile. Afară poate de unul singur — nu se spusese încă destul de limpede că gospodina trebuie să muncească la rînd cu toţi ceilalţi din casă. Ţinînd seama de asta, Partanen spuse peţitorului său :

— Acuma totu-i în regulă. Numai în ce priveşte munca trebuie lămurită mai bine. Eu, Turtianen, sînt om drept, spun verde în faţă tot ce gîndesc. Poţi să-mi scotoceşti şi cu o surcea în gură, că afară de limbă nu găseşti nimic.

Kaisa asculta plină de mirare vorbele lui.

Turtiainen începu să-i explice pe îndelete :

— Aşa cum ţi-am mai spus, Partanen munceşte de rupe pămîntul. Cînd coseşte, de pildă, femeile o ţin aproape tot într-o fugă ca să nu rămînă în în urma lui.

— Apoi, se mai întîmplă că şi bărbaţii se ţin după mine în pas alergător. Astă-vară a încercat unul să se ia la întrecere cu mine. A făcut cîţiva paşi, apoi şi-a aruncat coasa în şanţ şi-a zis : „N-are decît să crape el, că eu n-am chef !" se lăudă Partanen.

Kaisa tot dădea zor cu casa ei :

— Şi în casa asta a mea e destulă treabă, chiar şi pentru omul cel mai voinic, mai cu seamă dacă se apucă să dea zăpada la o parte din faţa casei singur.

Bocănind în duşumea cînd cu o cizmă cînd cu cealaltă, Partanen porunci peţitorului său :

— Nu strică să-i spui şi de treieriş. În unele case muierile stau acasă şi beau cafea în timp ce bărbaţii le treieră bucatele. Iaca de ce în case ca astea sărăcia se hlizeşte din toate ungherele...

Kaisei nu-l plăcură de loc cuvintele acestea. Turtiainen simţi că treaba se încurcă, totuşi spuse :

— Da, în casa lui Partanen toate muierile, chiar şi stăpîna casei, ies la treierat... E drept că în cea

mai mare parte Partanen treieră singur... Femeile îl ajută şi ele cum pot şi apoi leagă snopii...

În ziua aceea Partanen judeca drept. Orice îndulcire a situaţiei şi înfrumuseţare a adevărului, aşa cum se silea să facă Turtiainen, îl scotea din sărite. De aceea zise cu voce tare către peţitor:

— Ar trebui să vorbeşti deschis. Spune-i în faţă c-o să trebuiască să se apuce şi ea de treierat. Chiar aşa să-i spui, Turtiainen.

Turtiainen, pe care-l treceau toate năduşelile, spuse Kaisei:

— Apoi, cînd şi cînd mai treieră şi muierile atunci cînd nu pridideşte Partanen singur.

Tăcură din nou. Partanen aştepta răspunsul. Dar Kaisa începu să se alarmeze căci pricepuse, în sfîrşit, că acuma nu era vorba numai de cumpărarea casei. Şi încercă să schimbe vorba:

— Da' aprig muncitor mai eşti şi dumneata, Partanen!

Drept răspuns, Turtiainen declară deschis:

— Iaca, de aceea vrea dînsul să-şi ia o nevastă pe măsura lui!

Tăcură din nou. Partanen se adresă peţitorului cu glas poruncitor:

— Ei, acuma mi se pare că ai spus totul. Haide, du treaba pînă la capăt!

Turtiainen se gîndi cît se gîndi, apoi spuse scuipînd într-o parte:

— Așa că vezi şi dumneata, Kaisa, dacă socoţi că o să-ţi ţină ciolanele la o muncă aşa de aprigă, atunci... ce mai tura-vura, adună-ţi catrafusele şi haide împreună cu Partanen în satul Mulo.

Kaisa se pomeni în mare încurcătură. Așa că începură să se tocmească. Kaisa tăcea. Partanen adăugă:

— Așa cum ţi-am mai spus, în casa mea muierile nu stau degeaba. Muncesc de le pîrîie oasele. Cît despre mîncare nici o grijă, n-am să te las cu buzele umflate chiar de-ai avea o burtă cît un butoi.

Pînă atunci se lăudase numai Partanen. Acum îşi ridică nasul şi Kaisa. Tot timpul peţitului însă gîndul i-a fost numai la Iussi Vatanen, care-i fusese drag încă din tinereţe. Ea îşi aduse aminte de frumoasele lacuri din Liperi, de minunatele stînci, păduri şi vîlcele. Se gîndi cît de frumoase trebuie să fie luncile lui Vatanen, ce multe vaci are el şi cît lapte e în casa lui. De aceea, cînd Partanen ceru un răspuns limpede la cererea lui în căsătorie, Kaisa îl întrebă plină de îngîmfare :

— Dar cîte vaci ai dumneata ?

— Zece. De sub burta lor curge laptele gîrlă. Dar dacă am norocul să dau peste-o gospodină care să poată trage ca un cal de povară, care n-o să-şi cruţe mădularele şi-o să muncească pînă i-o ieşi sufletul, atunci pot ţine şi mai multe, răspunse Partanen şi adăugă numaidecît : Răposata mea nevastă era cam suferindă de felul ei. Şi pot să zic că era chiar o piedică în gospodăria mea.

— Da, aici trebuie un om zdravăn, cu oase de fier, ca să poată prididi treaba din gospodăria lui Partanen. Nu-i nimic, Kaisa, spinarea dumitale ţine, o linişti Turtiainen ; apoi după un scurt răstimp de tăcere adăugă : Aşa că nu te mai codi. Partanen, măcar că-i om cu stare, te ia numai cu condiţia să munceşti.

Dar Kaisa nu se codea din pricina muncii. Ea se gîndea că Vatanen are cincisprezece vaci, pe cînd Partanen numai zece. Şi aducîndu-şi aminte de minunatele păşuni ale lui Vatanen, întrebă :

— Şi ce fel de lunci ai dumneata, Partanen ?

— De, luncile mele nu-s prea grozave. Sînt cam pietroase, cam cu bulgări. Dar dacă umbli toată vara cu coasa, nevasta în faţă iar bărbatul în urmă, atunci se poate întîmpla să se facă fîn pentru toată iarna, răspunse Partanen.

Turtiainen făcu o nouă încercare de-a prezenta lucrurile mai frumos. El zise :

— In schimb Partanen ascute cam întotdeauna

singur coasa; şi pentru el şi pentru nevastă-sa. Şi o ascute aşa de bine, că pînă şi prin bolovăniş se coseşte uşor. Dar las' că n-o să te doară coastele chiar de-o fi să munceşti zi şi noapte... Apoi, după cîte ştiu eu, Partanen, tu pui de obicei coada singur la coasă?

— Da, de obicei o pun singur, bombăni Partanen.

Turtiainen exclamă :

— Ai văzut dumneata! Partanen bate singur pana la coada coasei. Şi o leagă aşa de strîns, încît coasa taie pînă şi bolovanii cei mai mărunţi. Iar cosaşul nici nu simte.

Turtiainen se străduia să mai îndulcească şi să mai înfrumuseţeze adevărul, dar Partanen, cu firea lui dreaptă, strică iar totul. Îi spuse Kaisei cu glas lăudăros :

— De ce să-ţi ascund, o să aibă de furcă cu coastele ei muierea care-o vrea să cosească-n rînd cu mine. Iar cînd o să secerăm secara, atunci o să trebuiască să te străduieşti de două ori pe atîta. După trei sute de snopi pe zi, orice muiere începe să se vaiete seara.

Kaisa tuşea într-un chip ciudat. Turtiainen nici nu mai ştia ce să facă. Ca o ultimă încercare de a îndrepta lucrurile, spuse :

— La drept vorbind, Partanen leagă cam întotdeauna snopii singur, aşa că nevastă-sa nu prea mai are cine ştie ce de făcut.

Partanen, încredinţat de victorie, aştepta răspunsul Kaisei.

Nimeni nu întrerupea tăcerea.

Kaisa stătea ca pe jeratic. Turtianen începu s-o zorească :

— Ei, dacă dumneata nu te sperii de-o muncă aşa de aprigă, atunci ce mai stai? Strînge-ţi catrafusele şi haideţi să mîncaţi din acelaşi blid.

Kaisa se uita îngrijorată pe fereastră. Ea îl aştepta pe Vatanen.

Turtiainen o întrebă :

— Ce gîndeşti dumneata ?

— Ia uitaţi-vă, n-am şters urmele purcelului! exclamă Kaisa prefăcîndu-se că nici n-a auzit întrebarea şi, ca să abată discuţia în altă parte, se apucă să şteargă duşumeaua cu cîrpa.

— Da' straşnică gospodărie are Partanen! făcu Turtiainen.

Şi din nou se aşternu un lung răstimp de tăcere. În cele din urmă Partanen spuse de-a dreptul :

— Gospodăria mea n-o să aibă nici un folos dacă dumneata taci. Hai să ne-apucăm de treabă ; să vindem casa, iar duminica ce vine să facem un mic ospăţ în cinstea logodnei noastre. Turtiainen, ai grijă şi de lăutar să ne mai scîrţîie puţin din scripcă!

Apoi, scuipînd pe duşumea, o întrebă pe Kaisa :

— Dumneata vrei să cumpăr verighetele de îndată?

Pe Kaisa o apucă o tuse aşa de afurisită, de parcă i s-ar fi oprit ceva în gît. Ea spuse, alarmată :

— Mă zgîrie şi mă îneacă nu ştiu ce, de parc-aş avea un gîndac în gîtlej...

Şi ca să scape puţin din încurcătură, îl întrebă deodată pe Partanen :

— În casa dumitale sînt gîndaci ?

Partanen spuse cu vocea lui tunătoare :

— Dacă ţii muierile-n frîu, fii dumneata pe pace că le vin ele gîndacilor de hac... Ştiu ele că le înghit de vii dacă nu-i stîrpesc...

Turtiainen încercă să-l oprească pe Partanen să nu strice din nou totul. Începu să-şi sufle nasul cu zgomot ca să înăbuşe cuvintele lui Partanen. Dar acesta, uitînd de toate, se lăuda în gura mare :

— Cum se ivesc gîngănii d-astea în casa mea, încep să răcnesc aşa de tare la muieri, că pică toate jos în nesimţire. După asta ştiu bine că n-o să mai fie picior de ploşniţă sau de gîndac în casa mea.

Turtiainen se scărpina la ceafă. Partanen scutură scrumul din lulea şi-i spuse mîndru lui Turtiainen :

— Vezi-ţi de treburile tale o dată ce eşti peţitor. Răspunde la întrebarea ei despre gîngănii.

Turtiainen voia să mai îndrepte impresia lăsată de asprimea nemăsurată a lui Partanen. Dar neştiind cum să facă s-o dreagă, spuse :

— Se întîmplă ca Partanen să fie aşa de turbat mai cu seamă în somn. Iaca de ce se tem ploşniţele de el şi nu intră în odaie, ci îngheaţă mai bucuroase în tindă.

Kaisa era gata-gata să leşine. Nici nu ştia ce să spună. Din nou se lăsă tăcerea. În cele din urmă Partanen se adresă peţitorului său, spunîndu-i :

— Ei, haide, isprăveşte o dată cu treaba asta...

Turtiainen îşi suflă nasul cu degetele, apoi ştergîndu-şi-le de plită, anunţă solemn :

— Şi aşa, Partanen socoate treaba ca şi făcută. Te ia de nevastă, Kaisa.

Dar uşa se deschide deodată larg şi în odaie intră poliţistul. Îi spuse Kaisei să se prezinte la poliţie ca să dea o declaraţie în afacerea lui Ihalainen şi Vatanen cu privire la furtul unui cal.

E greu să redăm în cuvinte uimirea Kaisei. Nu, nici n-o să încercăm măcar. Ne-ar veni de asemenea greu să descriem toate suferinţele prin care a trecut Kaisa înainte de-a afla ce se petrecuse.

Dar pînă la urmă pricepu cum stau lucrurile. Partanen o lămuri chiar el :

— Stam noi cu Turtiainen pe stradă şi vorbeam liniştiţi. Şi văd deodată cum calul meu cu coama stufoasă goneşte cît îl ţin picioarele. Iar în căruţa mea zăresc doi ţărani, leit tîlhari de codru. Unul din ei ţine hăţurile, iar celălalt dă cu biciul în juganul meu de-i ieşeau beşici pe spate, nu alta. Ceilalţi drumeţi se dau în lături. Dar eu stau locului. Cînd am smucit o dată de hăţuri, căruţa s-a oprit ca înlemnită. Tii, cum le-au mai fulgerat ochii tîlharilor !

Kaisa începu să priceapă cam cum se petrecuseră lucrurile. La plecare, Iussi Vatanen era tare îngri-

jorat să nu-i fi furat cineva iapa. Şi Kaisa înţelese acum că liperenii luaseră calul altcuiva ca să prindă hoţul.

De aceea ea-i spuse lui Partanen, rugătoare :

— Fii atît de bun, Partanen, şi spune ălora de la poliţie că nu ţi-au furat calul, ci numai l-au luat aşa, ca să se plimbe... Mai cu seamă că lui Iussi Vatanen îi furase cineva propria-i iapă.

Aici se lămuri cum că Ihalainen, Vatanen şi Kaisa sînt din acelaşi sat. Din pricina asta Turtiainen îl sfătui pe Partanen :

— O să trebuiască să te duci la poliţie, că doar sînt din acelaşi sat. Ei au trecut pe la Kaisa ca s-o vadă.

Partanen n-avea nici un chef să se ducă la poliţie, dar pe de altă parte îi venea greu s-o refuze pe Kaisa. Se învoi de aceea să meargă la sectorul de poliţie. La plecare, găsind o căldare lîngă uşa de la intrare, spuse Kaisei :

— Din căldarea asta a ta o să adăpăm caii... Duminica viitoare o să vestească pastorul logodna noastră, iar după aceea o să ne cununăm. Ei, şi apoi la muncă. Abia atunci o să-ţi pîrîie oasele de-o să răsune tot satul.

XV

Iussi Vatanen şi Antti Ihalainen şedeau din nou pe duşumea, în aceeaşi celulă în care mai fuseseră închişi o dată. Nu spunea nimic nici unul. Simţeau că li se făcuse iar o nedreptate. În cele din urmă Vatanen rupse tăcerea, exprimîndu-se cam în felul acesta despre şeful sectorului de poliţie :

— Mare clopotar şi domnul ăsta... Îi curgeau vorbele din gură ca berbecului de sub coadă.

— Da, mai rar muiere cu-aşa morişcă ! făcu Antti.

Amintindu-şi de ocăra suferită, Iussi îşi simţi deodată sîngele clocotind. Dar adăugă numaidecît, lăudîndu-se :

— Numai să fi vrut, că ştiam eu cum să-i astup gura ! Iar de-i trăgeam una cu sacul ăsta cu purcel cu tot, praful s-alegea dintr-însul !

Antti se simţea şi el jignit. De aceea spuse, dîndu-şi şi el aere :

— Numai să încerce să intre aici. O să-l trîntim pe burtă şi-o să-i cărăm la pumni pe după ceafă să nu se mai poată ţine pe picioare !

Trecu o bună bucată de timp. Cei doi prieteni şedeau mohorîţi. Apoi Iussi începu să-şi aducă aminte de-o seamă de oameni tot atît de meşteri la răcnete şi înjurături ca şi Tahvanainen, şeful sectorului de poliţie.

— Asta gîndeşte că numai el ştie să răcnească şi să ocărască, dar mai sînt şi alţii, spuse Iussi. Iaca, îmi aduc aminte că aveam la Tahmaiarvi un prefect care răcnea şi suduia aşa de cumplit, că pe lîngă el şeful ăsta al sectorului e un căţeluş.

— Apoi, fireşte că-i un căţeluş ! confirmă mulţumit Antti.

Iussi se învioră şi începu să povestească plin de veselie :

— Şi prefectul ăsta se spune c-avea un glas aşa de puternic, că se minuna toată lumea. Cică o dată a fost adus în faţa lui un om, un vagabond. Ei, şi cînd a răcnit o dată prefectul la el, numai ce i-au căzut ăluia pantalonii jos !

— Da, aşa mai zic şi eu înjurătură ! exclamă Antti.

Vatanen zise :

— Şi am mai avut şi-un pastor ; ocările lui răsunau în tot satul Liperi.

— Se vede că învăţase de la prefectul ăla, îşi dădu cu părerea Antti.

Incetul cu încetul se mai liniştiră. Iussi mormăi:
— Apoi, eu zic să-i dau şi purcelului drumul din sac!
Inchizînd uşa celulei în urma lor, străjile nu băgaseră de seamă sacul şi-l lăsaseră acolo. Şi iată că acum purcelul se apucă să răscolească prin paie. Uitîndu-se la el, Antti zise:
— Tare-aş mai vrea să ştiu al cui o fi purcelul!
Iussi tăcea. Pipele rămăseseră la ei. Le aprinseră. Cu toate astea timpul se scurgea încet, mai cu seamă pentru Iussi care se necăjea pentru iapa lui.
Pînă la urmă se linişti totuşi şi spuse:
— Se vede treaba că iapa mea voia să tragă la fosta ei casă. Iar cei de-acolo or s-o recunoască şi-or s-o aducă lui Kettunen, iar el o să mi-o aducă înapoi.
Antti tot mai era amărît. Spuse, dus pe gînduri:
— Da' cine-i omul acela care ne-a oprit căruţa?
— Apoi se vede c-o fi unul dintr-ăia care umblă veşnic numai pe la judecăţi.
Grohăind voios, purcelul se învîrtea prin celulă, iar bărbaţii se gîndeau la ale lor. De la purcel, gîndurile lor trecură la gospodăria Kaisei. Iussi spuse:
— Orice-ai zice, dar deştept dobitoc e porcul! Uite, purcelul nostru a ştiut să ne îndrepte spre casa Kaisei. A ştiut să găsească chiar şi gaura aceea în gard ca s-o zbughească în curtea ei.
Antti se minună şi el de priceperea purcelului. Zise:
— Asta aşa e, fără purcel nu aflam noi cît e lumea unde stă Kaisa.
— Da, fără ajutorul purcelului nu ştiam nici pînă acum c-a rămas văduvă, făcu Iussi.
Antti moţăia. Pipa i se bălăbănea între dinţi gata-gata să-i cadă din gură. Iussi se gîndea la Kaisa şi la casa ei. Şi-i spuse lui Antti:
— Oricum, bună casă are Kaisa!
— Bună, mormăi Antti.

Acum moţăiau amîndoi. În cele din urmă Iussi se trezi şi spuse încet:
— Şi nici ea nu-i muiere de lepădat!
— Da, e încă arătoasă pentru anii ei, se învoi şi Antti.
— Da, tare-i arătoasă!
Iar începură să moţăie. De data asta se dezmetici şi Antti şi spuse:
— E o nevestică tocmai bună pentru tine, voinică...
— Da... Mai voinică ca fata lui Hiuvearinen, răspunse Iussi vesel.
Antti zise:
— Da' ce-o fi cu purcelul nostru că se vîră pe sub paie... Poate că vrea să doarmă?
— Îmi pare că paiele-s tot alea pe care am dormit şi ieri, mormăi Iussi cercetînd paiele.
— Da, tot alea sînt... Se vede că n-au avut cînd să le primenească...
— N-au avut cînd că altfel, fireşte, aduceau altele proaspete pentru noi...
Mai vorbiră apoi de una de alta. Dimineaţa se deşteptară devreme. Şi timpul începu din nou să se tîrască încet. Cînd şi cînd mai schimbau între ei cîte-o vorbă despre iapă, dar o pomeneau mai cu seamă pe Kaisa. Ardeau amîndoi de nerăbdare să isprăvească afacerea cu căsătoria. Iussi întrebă:
— Ţi-e nu ţi s-a părut că şi Kaisa se străduia să încheie treaba cît mai repede?
— Am priceput asta cînd şi-a pus fusta de duminică, ştii atunci cînd a auzit c-a murit Loviza, răspunse Antti, iar Iussi întări şi el:
— Da, se vedea din toate... Se apucase să se şi pieptene chiar...
Cîntărind toate astea, Antti zise:
— Apoi, fustele şi bluzele Lovizei or să-i vină tocmai pe măsură, nici nu trebuie să mai schimbe nimic la ele... Pe cînd dacă o luai pe fata lui Hiuvearinen, trebuia să strîmtezi toate fustele.

Iussi îi dădu dreptate, zicînd :

— Da, fustele trebuiau scurtate... iar la bluze trebuia făcută şi cîte-o cută... Da, mare noroc am mai avut.

În celulă era frig. Nu se făcea foc, căci soba era stricată. Antti zise :

— Da' frig mai e aici.

— Au uitat blestemaţii să facă focul, ocăra Iussi cu ciudă.

Şezură ei multă vreme aşa, pe duşumea, unul în faţa celuilalt. În cele din urmă Iussi rosti :

— M-a apucat şi pe mine frigul.

Aducîndu-şi aminte de minunata baie a lui Vatanen, Antti întrebă :

— Tu faci des baie la tine acasă ?

— Nu, de vreo şase ori pe săptămînă, nu mai mult...

— Şi eu tot de şase ori pe săptămînă. Da' am auzit că bătrînul Hirvonen face focul la baie şi în ziua de Crăciun...

— Apoi ce să facă, bătrîn şi bogat cum e de ce să nu se aburească ? răspunse Iussi şi, urmărind purcelul din ochi, adăugă : Iaca, vezi, purcelului nu i-e frig.

— Ba i-e frig şi lui, o dată ce se vîră în paie.

Cînd li se făcu şi mai frig, Antti spuse, întinzîndu-şi mîna cu palma înainte :

— Opinteşte-ţi palma în palma mea şi apasă cît poţi de tare, să vedem care pe care-l răstoarnă. Poate c-o să ne mai încălzim şi noi aşa !

Începură să se opintească unul într-altul cu atîta forţă, încît feţele începură să li se schimonosească. În cele din urmă Iussi spuse :

— Stai că mă dor degetele !

— Atunci hai la trîntă ! propuse Antti şi lupta începu numaidecît. Cînd şi cînd Iussi striga :

— Nu mă apuca de pantaloni, mi-i rupi... Apucă de curea !

Se încinse o luptă crîncenă. Antti strigă :

— Nu fi pungaş!

— Nu fac nimic!

— Mă apeşi pe piept de-mi pierd răsuflarea.

— Ba nu te apăs.

— Cînd îţi spun că mă apeşi! îl învinui Antti.

Atunci Iussi strigă :

— Nu minţi!

Răsuflînd din greu, continuară lupta. Iussi îl preveni pe Antti :

— Să nu pui piedică... Să fie trîntă dreaptă!

Antti spuse, sufocîndu-se :

— Apoi, altfel nu te doboară nici dracu!

— D-apoi nici pe tine...

— Hai să mai răsuflăm, mormăi Antti gemînd.

Se opriră să răsufle, îşi strînseră curelele şi-apoi porniră iar la trîntă.

Paiele zburau în toate părţile. Zăpăcit, purcelul alerga guiţînd dintr-un colţ într-altul. In cele din urmă Iussi se rugă :

— Nu mai pot... Mi s-au rupt pantalonii.

Dar Antti nici gînd să se oprească. Se înfuriase de-a binelea şi voia să iasă învingător. Îşi încordau amîndoi toate puterile. Duşumeaua gemea şi ea sub picioarele lor.

Iussi se supără şi strigă :

— Ajunge, lua-te-ar dracu... Pantalonii, pantalonii, nu mi-i rupe că acuş mă-nfurii!

Cînd trînta era în toi, uşa se deschise şi o voce mirată spuse :

— Oho, blestemaţii ăştia s-au încăierat acuma între ei. Da, n-am mai avut jivine ca astea în sectorul nostru.

Vatanen, stînjenit, încercă să lămurească situaţia.

— Păi, să vedeţi, că Antti numai aşa...

Dar poliţistul era prost dispus, căci şeful îl ocărîse pentru pata de grăsime de pe veston, pată pe care şi-o

făcuse la botezul copilului lui Pakurinen. Fără să-l ia în seamă, polițistul strigă mînios:

— Voi toți ăștia din Liperi sînteți pe-o măsură... Țărănoi... A venit vremea să răspundeți de furtul calului lui Partanen.

Liperenii își potriveau pantalonii. Ai lui Iussi se rupseseră tare la spate, dar nu avea cum să și-i dreagă.

Iussi prinse purcelul și-l vîrî în sac.

Polițistul îi duse pe lipereni la interogatoriu.

Ajutorul șefului de sector era un oarecare Johann Friederich Borg, fiul primarului din Sortaval. Acesta era tînăr locotenent, prin urmare un domn tare iute la mînie. Și asupra lui căzuse sarcina de-a continua interogatoriul, întrucît șeful sectorului, Tahvanainen, era bolnav.

Fură introduși arestații. Iussi ducea în mîna dreaptă sacul cu purcelul.

Toți martorii erau de față.

De altfel Partanen trecuse cu o seară înainte pe la șeful sectorului, dar acesta, fiind enervat, nu avu răbdare să asculte pînă la capăt declarația lui Partanen. Îi ordonă de aceea să se prezinte la interogatoriul de a doua zi și să spună tot ce avea de spus atunci. Cu toate acestea Partanen începu să-i explice că nu avusese loc nici un fel de furt și că liperenii trebuiau puși în libertate. Dar abia deschisese gura să spună toate acestea, că șeful sectorului, care era așteptat la o partidă de cărți, începu să răcnească:

— Pleacă de-aici! Duceți-vă dracului!

Partanen începuse să se înfurie și el, dar șeful poliției era gata-gata să-l înghită cînd urlă:

— Sînteți cu toții niște escroci și niște bețivani! Vă arăt eu vouă!

Purtarea aceasta atît de nechibzuită a şefului avu o mare înrîurire asupra rezultatului întregii afaceri. Auzind cum răcneşte şeful, Partanen se înfurie şi el şi spuse cu ameninţare în glas :

— Nu-i nimic, las' că-ţi arăt eu mîine ! De ce bagi oameni nevinovaţi în temniţă ? Mai aşteaptă tu, c-o să zbori din slujbă de-o să-ţi scapere călcîiele !

Şeful poliţiei îşi pierdu şi ultimele rămăşiţe ale stăpînirii de sine şi-l îmbrînci pe uşă afară. Atunci Partanen jură să-i scoată pe Iussi şi pe Antti din încurcătură şi în felul acesta să învinuiască poliţia de samavolnicie.

Partanen îi povesti Kaisei totul cu de-amănuntul. Apoi chibzuiră toată noaptea cum să facă şi cum să dreagă ca să scoată pe poliţişti din minţi.

Partanen stătea acuma ţanţoş şi aştepta cu nerăbdare clipa cînd va putea, în sfîrşit, să spună ce avea de spus.

Interogatoriul începu. Locotenentul Borg o întrebă pe Kaisa :

— Dumneata eşti Kaisa Makkonen, domiciliată în acest oraş ?

— Păi, fireşte că-i dînsa, cine să fie ! răspunse Iussi în locul Kaisei.

— Gura ! Pe dînsa o întreb ; ea e femeia ?

— Şi fără întrebarea dumitale se vede că-i femeie o dată ce poartă fustă ! strigă Partanen.

Locotenentul izbi cu pumnul în masă şi se răsti :

— Gura ! Dumneata cine eşti ?

Partanen începu să explice :

— Păi, eu sînt Partanen din satul Mulo... Eu zic...

— Gura... dumneata eşti Kaisa Makkonen ?

Kaisa se porni ca o morişcă :

— Apoi eu, eu... Doamne fereşte... Eu sînt... văduva lui Makkonen... Iaca, mă ştie şi Vatanen...

— Nu mai trăncăni atîta! o întrerupse locotenentul, roşu la faţă de mînie. Dumneata, Kaisa Makkonen, îi cunoşti pe aceşti doi bărbaţi?

— Păi cum să nu-i cunosc dacă sînt din Liperi... Mai cu seamă că eu şi cu Vatanen sîntem neamuri apropiate, spuse Kaisa. Şi spunînd acestea, făcu lui Antti şi Iussi cu ochiul. Ba le făcu semn şi cu mîna. Ei înţeleseră de ce le face cu ochiul şi Iussi spuse îndată:

— Aşa e, eu şi cu dînsa sîntem cele mai apropiate neamuri.

— Gura! urlă din nou locotenentul.

— Ia nu mai urla aşa! strigă ameninţător şi Partanen, fierbînd de mînie. Antti şi Iussi nu mai ştiau ce să creadă auzindu-l pe Partanen cum se înfurie şi se răsteşte la locotenent.

Kaisa le făcea grăbită nişte semne de neînţeles cu mîna.

Aruncînd o privire fioroasă tuturor, apoi lui Iussi, locotenentul zise:

— Iussi Vatanen din Liperi, dumneata eşti acela?

Deodată Kaisa se porni să turuie fără să se mai oprească:

— Păi cine să fie altul, dacă nu Vatanen! E limpede că-i Vatanen, fiul bătrînului Vatanen... Iar celălalt e Antti Ihalainen... O ţine pe Ana-Liza cu care a vrut să se însoare pe vremuri croitorul Tahvo Kenonen...

Astfel, cu ajutorul Kaisei, se limpezi în parte această problemă.

Locotenentului nu-i mai rămînea decît s-o întrebe pe Kaisa:

— Ce mai poţi adăuga dumneata la această chestiune?

Kaisa întrebă mirată:

— La care chestiune? Despre care chestiune vorbeşti dumneata?

— Despre asta! urlă locotenentul. Spune ce ştii despre chestiunea asta!

— Apoi, aici nu-i nici o chestiune, răspunse Kaisa. Vatanen a venit la oraş să-şi vîndă purcelul şi l-a întîlnit pe Partanen care mergea tocmai cu juganul lui. Atunci Iussi spuse către Vatanen: „După mine, juganul ăsta aleargă mai rău ca iapa mea..." De aia s-au şi plimbat puţin pe drum... Iar cînd se întorceau, străjile i-au înhăţat şi i-au adus încoa.

— Ei? Auzit-ai?! şuieră Iussi plin de-o răutăcioasă bucurie.

— Gura! strigă locotenentul scos din minţi.

— Ba tacă-ţi ţie gura! mormăi Antti.

— Sst! blestemaţilor! răcni locotenentul. Iussi îi spuse cu demnitate:

— Nu ne mai sudui şi nu ne mai blestema aşa, că dreptatea e de partea noastră.

Locotenentul izbi cu pumnul în masă şi strigă:

— Am să vă spînzur, dacă nu-mi daţi ascultare!

— Ia încearcă să ne spînzuri, îl ameninţă Iussi.

Faţa locotenentului deveni stacojie. Şi începu să urle:

— Aţi furat calul lui Partanen ziua-n amiaza mare. Sînteţi nişte tîlhari, nişte bandiţi!

Deodată se auzi ceva ca o bubuitură de tunet. Era Partanen care striga cît îl ţinea gura:

— Minciună gogonată!

Iussi înlemni. Locotenentul se zăpăci şi el. Îl întrebă atunci pe Partanen:

— Păi nu eşti tu ăla care-i învinuieşti pe aceşti doi oameni că ţi-au furat calul?

— Nu! răspunse Partanen cu aerul cel mai serios din lume.

— Atunci de la cine au furat ei calul? întrebă locotenentul mirat.

Vocea tunătoare a lui Partanen răsună din nou:

— N-au furat nici un cal de la nimeni!

— Ei? Ai să mai mîrîi la noi? întrebă Iussi cu glas batjocoritor pe locotenent.

Şuierînd şi pufăind de furie, locotenentul începu să măsoare odaia-n lung şi-n lat, neştiind nici el ce să mai creadă.

Partanen, scărpinîndu-se după ureche, zise nemulţumit:

— Domnii ăştia de la poliţie nu se pricep decît să latre la oamenii cumsecade. Una-două şi numa-i vezi că înhaţă oamenii cinstiţi şi-i mai numesc după aceea şi bandiţi.

Pînă atunci purcelul şezuse liniştit în sac, dar deodată începu să guiţe căci Iussi, din nebăgare de seamă, îl călcase pe codiţă. Locotenentul, furios, răcni:

— Ce dracu ai acolo în sac?!

— Un purcel.

— Un purcel... La naiba, ce fel de purcel?

— Apoi purcel de porc... O purcică, răspunse Iussi.

Partanen adăugă usturător:

— Că doar alt animal n-o să-ţi guiţe cu glas de purcel.

Locotenentul izbi atît de tare cu piciorul în duşumea, că paharele de pe masă zăngăniră. Antti îl sfătui:

— Mai izbeşte o dată. Că tot n-ai să străpungi duşumeaua cu piciorul.

După cîtva timp locotenentul şi purcelul se potoliră. Şi interogatoriul continuă. Locotenentul îl întrebă pe Partanen:

— Ţăranii ăştia doi au mers doar cu calul tău, nu?

— Fireşte, cu al meu, răspunse mîndru Partanen.

— Asta înseamnă că l-au furat de la tine, nu?

— Păi nu v-a spus Partanen o dată că nu? se amestecă şi Kaisa.

— Tacă-ţi gura, babo!

— Incă nu-s babă... Sînt văduva lui Makkonen!

Locotenentul bombăni ceva, apoi îl întrebă pe Partanen :

— Şi de ce-au luat calul tău ?

Acum îi veni rîndul lui Partanen. Cu glas liniştit, răspunse :

— Apoi, ne-am făcut puţin de cap şi noi... Am vrut să aţîţăm niţel poliţia...

Rămaseră încremeniţi cu toţii auzind acest răspuns. Dar Iussi şi Antti pricepură îndată că Partanen fusese sfătuit de Kaisa să răspundă astfel. Acum îşi dădură şi ei seama că nu mai au de ce să se teamă.

Dar furia domnului locotenent nu mai cunoştea margini. El răcni :

— Aha, care va să zică aţi aţîţat poliţia ?! Pe ce bază v-aţi încumetat voi să aţîţaţi poliţia ?

Atunci Partanen dădu lovitura de graţie. El spuse :

— Toată lumea ştie că Tahvanainen, şeful sectorului de poliţie, nu face decît să se îmbete şi să joace cărţi împreună cu ajutorul său, care e tot aşa de beţiv ca şi dînsul. Iaca de ce i-am spus lui Vatanen şi lui Ihalainen : „O dată ce ne-am cunoscut, haideţi să-i facem bucata poliţiei din Ioki".

Locotenentul îşi ieşise cu totul din fire. Îl întrerupse pe Partanen :

— „Să-i faceţi bucata..." Am să vă arăt eu... Şi ce fel de bucată ?

Cu vocea şi mai liniştită, Partanen spuse grav :

— L-am sfătuit pe Vatanen să facă pe hoţul. Am strigat după poliţie ca să văd ce fac beţivanii ăştia. Şi am văzut că habar n-au să se descurce care-i tîlhar şi care-i om cinstit. Atîta ştiu şi ei — să aresteze pe oameni şi apoi să le bea banii.

Locotenentul sări de pe scaun şi, scrîşnind din dinţi, îl măsură pe Partanen din cap pînă-n picioare. Tot sîngele-i năvăli în faţa care părea gata-gata să plesnească. Dar îşi înghiţi mînia. Se întoarse cu o mişcare iute spre lipereni şi-i întrebă :

— E adevărat că Partanen v-a îndemnat să vă bateţi joc de poliţie?

— Nimeni n-a zis că nu-i aşa, mormăi Iussi.

Domnul locotenent se aşeză să scrie ceva şi peste cîteva clipe citi cu glas tare hotărîrea luată:

— S-a constatat că acuzaţii au acţionat provocaţi de numitul Partanen. Deoarece ei n-au comis nici o infracţiune, urmează a fi puşi în libertate. Dar dat fiind că Partanen a recunoscut singur c-a avut intenţia să stînjenească activitatea poliţiei şi şi-a pus intenţia în aplicare, numitul urmează a fi închis în celula sectorului poliţiei pînă la cercetarea amănunţită a cazului, cercetare ce va avea loc sîmbăta următoare.

Partanen începu să protesteze, dar la porunca locotenentului îl înhăţară de guler trei poliţişti şi-l aruncară pe aceleaşi paie pe care dormiseră cu o noapte înainte Iussi şi Antti.

Partanen strigă, împotrivindu-se:

— Iată unde-i adevăratul cuib de diavoli! Se năpustesc asupra oamenilor cinstiţi şi-i aruncă după gratii pentru furtul propriului lor cal.

XVI

Sîmbătă pe-nserat, liperenii fură puşi în libertate. Plecînd de la sectorul de poliţie, Iussi o întrebă mirat pe Kaisa:

— Care va să zică ăsta-i sectorul vostru?

Kaisa dădu din cap. Atunci liperenii spuseră:

— Înainte vreme nu ne-a fost dat nici să trecem măcar pe strada asta. Şi veneam destul de des pe la Ioki. Şi toate străzile le băteam în lung şi-n lat.

Kaisa începu să se vaiete că oamenii nevinovaţi sînt aruncaţi în temniţă în timp ce există destui păcătoşi care umblă slobozi. Iussi voia să se dezvino-

vățească cu totul în fața Kaisei și de aceea-i spuse iar, mirat:

— Dar noi nu i-am văzut acolo pe tîlharii ăia doi de care ne-ai povestit... Se vede treaba că i-or fi mînat într-o temniță adevărată.

Kaisa grăbi pasul să ajungă mai repede acasă, să pregătească cina. Iar Iussi și Antti se plimbară pe străzi și mai zăboviră puțin și în curte.

Cînd intrară în casă, cafeaua îi aștepta pe masă. Scoaseră purcelul din sac și-i dădură fiertură cu lapte.

Atunci Iussi începu să-și aducă aminte de cele întîmplate:

— Tare iute la mînie mai era și dom' locotenent ăla! Răgea și mugea de parcă cine știe ce blestemăție făptuisem!

— Da, rău mai era diavolul! spuse Antti.

Iussi începu să se laude:

— Da ai văzut cum a tăcut cînd a văzut că-mi răsucesc sacul ca să-l plesnesc?!

Kaisa își vedea de treburile gospodăriei. Antti spuse:

— Da, cînd a văzut că dă de bucluc s-a mai potolit.

Acum Iussi se porni iar pe minciuni, ca să-i ascundă definitiv Kaisei întemnițarea lor în celulă. Începu să-l laude pe șeful sectorului:

— Ăsta în schimb era tare la locul lui, și ce purtare aleasă avea! Cum ne-a văzut, ne-a și spus: „O dată ce treceți drept oameni cumsecade și gospodari cu stare, puteți veni să dormiți la mine în bucătărie să n-o mai încurcați pe văduva lui Makkonen". Și ce cald era în bucătăria lui!

— Da, era tare cald, făcu Antti și se uitară amîndoi la Kaisa. Iussi continuă:

— Toată familia lui s-a purtat frumos cu noi. Am stat de vorbă cu ei pînă noaptea tîrziu. Iar copiii lor ne-au hrănit purcelul cu zer. Ne-a picat și nouă, nu-i

vorbă, cîte ceva de la masa boierească... Aveau mîncare, nu glumă! Iar friptura de porc avea grăsime de-un lat de palmă!

— Ne-a apucat şi groaza de bună ce era mîncarea, spuse şi Antti. Şi iarăşi se uitară amîndoi la Kaisa şi-şi făcură cu ochiul.

Apoi se aşezară cu toţii la masă să bea cafea. Şi treaba merse strună, atît de copt era totul. Antti spuse:

— Kaisa, aşază-te lîngă Iussi.

Kaisa se ruşină. Spuse, dînd din umeri:

— Ia lasă şi nu mai tot vorbi atîta...

— Ei, de ce nu vrei, Kaisa? Vino-ncoace, ce mai tura-vura, spuse Iussi şi se uită la ea cu înţeles. Kaisa se aşeză lîngă el, spunînd totuşi:

— Pentru o femeie bătrînă ca mine era bun şi locşorul ăla.

— Hai, nu te mai fasoli degeaba! glumi Iussi şi atinse cu vîrful cizmei piciorul Kaisei. Kaisa gînguri ceva şi începu să rîdă. Iussi mormăi mulţumit:

— Nu-i nimic... rîzi, rîzi... totul merge strună...

Kaisa îi aruncă o privire piezişă şi spuse:

— Cine-ar fi putut crede că noi doi o s-ajungem aici... M-am scrîntit la bătrîneţe şi mai multe nu.

Tăcură cîtva timp înveseliţi. Antti, a cărui faţă era numai zîmbet, îl întrebă pe Iussi:

— Ce mă tot agăţi cu piciorul, nu găseşti pe sub masă piciorul Kaisei?

— Ba pe-al ei l-am găsit, dar îmi întind şi celălalt picior că mi-a amorţit tot ţinîndu-l nemişcat, răspunse Iussi sorbindu-şi cafeaua. Antti zise:

— Apoi, văd că treaba merge şi fără ajutorul altora, aşa că nu mai am ce face ca peţitor.

Iussi puse ceaşca pe masă şi începu să povestească:

— Iaca, aşa a fost şi cu nunta lui Malinen. Pînă să-şi dea seama peţitorul cum şi ce fel, totul a şi fost hotărît. Malinen s-a aşezat lîngă mireasa lui şi a luat-o pe după gît, uite-aşa cum am s-o iau şi eu pe Kaisa.

Peţitorul numai atîta a putut să spună: „Iaca, gata şi nunta!"

Kaisa, ruşinată, nu făcea decît să surîdă. Iussi se rugă de ea:

— Hai, Kaisa, nu te mai fasoli, nu mai face atîtea nazuri... Şi cu Loviza tot aşa şedeam la început. Şi tot aşa zîmbea cum zîmbeşti şi tu acuma.

— Nu mă gîdila! exclamă Kaisa depărtîndu-se de Iussi.

Dar Iussi spuse:

— Apoi trebuie să mai glumim şi noi puţin, să ne veselim drăguţa... Că peste un an inima n-o să mai tresalte la toate cîntecele astea de iubire.

Iussi era glumeţ şi vorbăreţ ca niciodată. Toţi băgară de seamă asta, chiar şi Iussi însuşi. După cîtva timp aduseră iar vorba de treburile gospodăreşti. Iussi întrebă:

— Dar mănuşile alea din blană de cîine pe care le-a cumpărat Makkonen de la ajutorul prefectului le mai ai?

Kaisa-i răspunse că le mai are. Vorbiră mult despre aceste mănuşi. În cele din urmă Iussi zise:

— Iar mie mi-a rămas un butoi vechi pentru apă. Ba am mai păstrat şi-o putinică pentru maia ca şi patul din zestrea răposatei mele Loviza... Trebuie făcută doar o faţă nouă la saltea... Dacă izbutim să vindem casa asta, apoi chiar şi mîine poţi să-ţi strîngi bulendrele ca s-o întindem la Liperi.

Cînd Kaisa le spuse că Tolvanen, cojocarul, trecuse în dimineaţa aceea pe la ea ca să se tocmească pentru casă, entuziasmul lui Iussi nu mai cunoscu margini:

El exclamă:

— Ce ţi-e şi cu drumurile astea la oraş! Intotdeauna aduc noroc omului care trăieşte cu cap şi călătoreşte cu cap!

După ce băură cafeaua şi începu să se lase noaptea, Kaisa fu cuprinsă de deznădejde:

— Vai de mine, Dumnezeule! Toată ziulica v-au chinuit la sectorul ăla blestemat... Iar eu am şi uitat să dau o fugă pînă la măcelărie... Trebuia să vă fac o supă din carne proaspătă... Acuma e tîrziu, măcelăria e închisă.... Iar mîine-i sărbătoare...

— Dar purcelul pentru ce-i? exclamă Iussi triumfător şi adăugă numaidecît: Astăzi o să mîncăm purcel fript, iar mîine o să avem şi supă de carne. Hai, Antti, ia un cuţit, că eu ţin purcelul.

Peste o jumătate de ceas carnea de purcel se frigea pe plită şi curînd după aceea fu îngropată în burţile a trei oameni fericiţi.

La masă vorbiră despre vînzarea casei. Cojocarul Tolvanen făgăduise să aducă banii miercuri. Joi dimineaţa, aşadar, puteau pleca spre Liperi.

Dar vorbăria începu să se potolească. Antti spuse:

— M-a dat gata purcelu ăsta. Mă trage la somn.

— Parcă şi pe mine. Mi se lipesc ochii, nu alta, zise şi Iussi.

I se făcu somn şi Kaisei. Ea rosti:

— Şi pe mine m-a apucat căscatul. Voi culcaţi-vă în patul meu, că eu mă întind pe duşumea.

Iussi aduse însă un corectiv acestei propuneri:

— Apoi am să mă întind şi eu pe duşumea lîngă Kaisa. Las'să doarmă în pat Ihalainen. Că doar e musafir, pe cînd eu şi cu Kaisa sîntem acuma neamuri.

Ochii li se închideau de somn. Dar îşi aduseră deodată aminte de Partanen. Deşi era gata-gata să adoarmă, Iussi începu să-l compătimească:

— Şi cînd te gîndeşti că Partanen şade în celulă...

Nu-i răspunse nimeni. Fiecare se gîndea la ale lui. Liniştea nopţii era desăvîrşită. Antti se gîndea la întîmplările din ultimele zile şi la grosolănia şefului de sector şi a ajutorului său. Dar aici gîndul îi zbură la ceea ce-i povestise Iussi despre acela care ştia să înjure aşa de straşnic. Antti spuse tare:

— Şi zici că i-au căzut pantalonii ăluia la care s-a răstit prefectul!

— I-au căzut!

Nu mai avea despre ce vorbi, de aceea Iussi adăugă:

— Da, i-au căzut pantalonii şi cînd te gîndeşti că nu mai era băietan, ci om în toată firea!

Păţania asta cu pantalonii o făcu pe Kaisa să-şi aducă aminte de ceva. Şi spuse:

— Doamne, Dumnezeule... iartă-mă pe mine păcătoasa... Am uitat cu totul să vă spun că au rămas de la Makkonen o pereche de pantaloni din postav bun de tot pe care şi-i cumpărase de la un negustor, un cunoscut de-al lui.

Iussi nu mai putu să-şi stăpînească un strigăt de admiraţie:

— Ai văzut, Ihalainen! Ţi-am zis eu că trebuie să scotocim bine prin toate boccelele Kaisei şi abia atunci o să vedem tot avutul ei!

La început croitorul Tahvo Kenonen nu prea se arăta grăbit să ajungă la Liperi, dar cînd auzi despre sfîrşitul lui Antti Ihalainen, nu mai ştiu cum să ajungă mai repede la Ana-Kaisa ca s-o ceară de nevastă.

El dădu buzna în casa lui Ihalainen unde găsi două femei îngheţate şi amărîte: Maia-Liza Kananen şi Ana-Liza Ihalainen.

Tahvo îşi aruncă nepăsător sacul pe laviţă şi, scoţîndu-şi luleaua din buzunar, începu s-o cureţe cu un ac. Totodată spuse:

— Ei, iaca Ana-Liza, ai scăpat în sfîrşit de crucea ta cea grea — de Ihalainen! Nădăjduiesc că pămîntul nu şi l-a luat cu el. Nădăjduiesc că ţi l-a lăsat ţie, Ana-Liza.

— Tot gunoiul său mi l-a lăsat mie, răspunse Ana-Liza cu tristeţe în glas.

Maia-Liza, nevasta fierarului, adăugă:

— Dacă Ana-Liza are s-o ducă rău singură, apoi o să-şi ia alt bărbat şi gata. Mulţi or să vrea să intre stăpîni într-o casă ca asta.

Lui Tavho Kenonen i se păru că prea se fudulește Maia-Liza cu văduva lui Ihalainen. El își înălță atunci capul cu mîndrie și rosti, privindu-le de sus :

— Nu știu cum e pe-aici, dar pe meleagurile noastre găsești în fiecare casă fete de măritat, una mai frumoasă ca alta. În schimb se duce lipsă mare de miri !

— Să fie oare atîta lipsă de miri prin părțile voastre ? întrebă Maia-Liza mirată.

— Da ! A dracului de mare lipsă ! Printre oamenii de rînd mai găsești ici-colo cîte un mire, nu zic, dar în schimb de ăia mai de soi poți să-i cauți cu lumînarea și ziua, că tot n-ai să dai de ei... Iar cu croitorii e și mai greu, adăugă Tahvo Kenonen.

Ana-Liza exclamă :

— Cum adică, sînt așa de puțini croitori ?

— Aproape că n-au mai rămas de loc printre miri. Acuma, nu demult, Pirhonen m-a rugat cu lacrimi în ochi să-i iau fata, dar eu i-am spus : „Nu, Tahvo Kenonen se grăbește la Liperi..." Iar fiică-sa nu-i de loc de lepădat, e voinică și înaltă ca un stîlp de telegraf... și casa lor geme de bogăție !

— Vorbești de Heikki Pirhonen ? îl întrebă Ana-Liza în ochii căreia Tahvo începu să capete oarecare preț.

— Da, de el, răspunse Tahvo și continuă : Firește că Heikki putea găsi și printre plugari un mire pentru fiică-sa, dar în ziua de azi plugăritul nu mai e o afacere. Cînd însă omul știe să mînuiască acul, atunci se schimbă socoteala, căci îi mai pică și în pungă cîte ceva. Dacă coși mai cu seamă pantaloni și surtuce pentru domni.

— Păi dumneata, Kenonen, coși acuma și pentru domni ? îl întrebă Maia-Liza.

— Da, și pentru domni... Aproape în toate parohiile am cusut pantaloni pastorilor ca să slujească în biserică. Unul, cînd a auzit de Tahvo Kenonen, a trimis îndată după mine și mi-a poruncit să-i cos o pereche de pantaloni. Și în pantalonii ăștia ai mei a rostit dîn-

sul o predică așa de minunată, că a căpătat după aia o plasă întreagă să propovăduiască acolo... Da, mi-a mers vestea cu pantalonii ! Pe lîngă mine, toţi plugarii ăştia nu fac nici cît o ceapă degerată ! Un cunoscut de-al meu, vînzător la un magazin de manufactură, mă poftește întotdeauna să jucăm cărţi împreună. Iar pe plugarii ăştia nu dă doi bani cînd îi vede !

— Care va să zică te-ai boierit ? întrebă Maia-Liza mirată.

Acum femeile aflaseră cîte ceva din viaţa lui Tahvo Kenonen, precum și faptul că era un mire dorit în fiece casă.

În cele din urmă Tahvo Kenonen întrebă, supărat :

— Dar cum se face, Ana-Liza, că nu pui cafeaua pe foc pentru musafirul dumitale ? Sau poate că Ihalainen n-avea bunătăţi de astea ?

— Ba, cafea avem, dar în toată casa asta nu găsesc un singur chibrit ca să aprind focul în vatră. Păi, Ihalainen al meu tocmai după chibrituri se dusese, răspunse Ana-Liza.

Tahvo Kenonen exclamă cu bucurie răutăcioasă :

— Ei, așteaptă acum chibrituri de la el ! Nu se mai întorcea el la tine chiar de rămînea printre cei vii ! Cînd l-am întîlnit mi-a strigat cît îl ţinea gura că pleacă în America să se însoare cu una tînără.

— Chiar așa ţi-a spus Ihalainen ? întrebă Ana-Liza. Iar cînd Tahvo îşi întări spusele, femeia nu mai zise nimic.

Toată lumea tăcea. Ana-Liza îşi dădu atunci seama de toată viclenia lui Antti. Şi clocotind de mînie împotriva unui soţ atît de netrebnic, spuse cu mîndrie :

— Auzi, o urîciune ca el să mai poată spune că se însoară cu una tînără ! Cu nasul lui cît un cartof !

Croitorul se bucură auzind-o. Şi gîndindu-se la sine, exclamă plin de sentimentul propriei lui demnităţi :

— Poţi să te bizui în totul pe Tahvo Kenonen !... Tahvo Kenonen se învoieşte să-ţi fie sprijin dacă e

vorba de asta... Ţine cutia asta de chibrituri! Şi puneţi ibricul pe foc.

Ce bucurie pe femei! Maia-Liza îşi lepădă numaidecît scurta de pe umeri şi se apucă de trebăluit. Surcelele erau gata pregătite şi nu aşteptau decît să fie aprinse. Şi curînd vîlvătaia flăcărilor se ridică în vatră şi ibricul afumat prinse să-şi zumzăie cîntecul.

Ana-Liza flecărea, veselă:

— Chiar aşa e; uite că Tahvo Kenonen mi-a şi venit în ajutor! Nu mai puteam de frig în casa asta neîncălzită şi nimeni nu s-a îndurat de noi, nimeni nu ne-a împrumutat chibrituri, pe cînd Tahvo Kenonen a venit şi ni le-a adus chiar el.

Cafeaua fu pusă pe masă. Zahărul fusese sfărîmat dinainte în bucăţi. Se aşezară cu toţii să bea licoarea aceea mult dorită. Maia-Liza simţi o recunoştinţă aşa de mare faţă de croitor, că era gata să-i ofere numaidecît locul stăpînului în casa aceea în care picase tocmai la timp cu ajutorul lui.

Maia-Liza îşi aduse aminte că în tinereţe croitorul fusese îndrăgostit nebuneşte de Ana-Liza şi că nici aceasta nu se arătase cu totul nepăsătoare. După ce se măritase însă cu Ihalainen, ea obişnuia să spună despre croitor: „Kenonen era gata să mă ia, numai că eu n-am vrut să merg după el".

Maia-Liza ştia bine toate acestea. Şi iată că acum, îmbunată de cafea, hotărî să facă pe peţitoarea, cu atît mai mult cu cît ştia cît de greu îi venea Anei-Liza să-şi ducă singură gospodăria.

De aceea ea-i spuse lui Kenonen:

— Păi, de ce să-ţi cauţi mireasă pe meleaguri străine? Ai venit la Liperi, însoară-te aici.

Kenonen pricepu îndată cum stau lucrurile. Luîndu-se după vorbele ei, spuse dus pe gînduri:

— Un croitor adevărat poate avea şi aici de lucru, nici vorbă. Iar dacă se întîmplă să ducă lipsă de aşa ceva, poate face oricînd un drum la Ioki ca să ia comenzi de la domnii de-acolo.

Tahvo Kenonen se însufleţi şi începu să-i laude pe domni :

— Că flăcăii ăştia bogaţi au nevoie de mai multe perechi de pantaloni pe an. Cît despre pantaloni peticiţi, nici vorbă nu poate fi la flăcăii ăştia. Lor să le dai numai pantaloni noi, din postav nou-nouţ !

— Şi la Liperi se poate găsi un locşor bun pentru dumneata... O să se găsească şi o casă în care să nu te sîcîie neamurile nevestei, spuse Maia-Liza pe neaşteptate, turnînd cafea în ceşti.

Kenonen îşi şterse gura cu palma şi întrebă cu un aer preocupat :

— Cîte vaci ţinea Ihalainen ?

— Apoi, aveam de hrănit aici mai mult de zece vaci... Şi mai e şi un taur şi cîteva viţeluşe, răspunse Ana-Liza, punînd al doilea ibric la foc.

Maia-Liza adăugă :

— În casa asta mai sînt şi alte boarfe pentru un bărbat singur.

Croitorul şedea cu un aer nepăsător, legănîndu-şi alene un picior. Apoi întrebă deodată :

— A primit Ihalainen cele trei sute de mărci pe care i le-a împrumutat lui Piiranen ?

— Nu, nu le-a primit încă... Acum o să le primim cu dobîndă, răspunse Ana-Liza căutînd să-l liniştească.

E greu să redăm în întregime desfăşurarea acestui peţit, cu atît mai mult cu cît aprecierea şi cîntărirea averii lui Ihalainen se făcea prin cele mai felurite şi mai ocolite întrebări.

Dar şi mai greu ar fi să descriem sforţările depuse de Maia-Liza pentru a duce treaba la bun sfîrşit. Ea nu mai contenea cu laudele, vorbind cînd despre una din părţi, cînd despre cealaltă.

Trecu astfel o jumătate de zi.

Dar Ana-Liza tot nu era hotărîtă. În cele din urmă Tahvo Kenonen spuse de-a dreptul :

— După mine, nu mai este nici un fel de piedică. Numai că tu, Ana-Liza, trebuie să știi că Tahvo Kenonen nu se va îngropa aici în Murto, în colțul ăsta uitat de lume... Nu, n-am să mă îngrop aici, lua-m-ar dracu ! Înțeleg să trăiesc la oraș sau în sat, dar în pădure n-am de gînd să stau. Aici, în satul vecin, am văzut o casă goală, a lui Puniin. Dau îndată o fugă pîn-acolo ca să vorbesc cu stăpînul casei. Am să închiriez casa asta și-am să-mi bat la ușă firma mea de croitor. Și toate catrafusele le mutăm acolo cu căruțele. Vacile le trimitem la Ioki, la abator. Iar noi ne mutăm în sat de-o să rămînă toată lumea cu gura căscată.

La început Ana-Liza luă vorbele lui drept glumă. Dar apoi văzu că Tahvo începe să dea porunci. El îi dădu ordin nevestei fierarului :

— Hei, mătușico, ia ajut-o pe Ana-Liza să așeze în coș strachinile și cratițele. Numai vezi de pune în coș ceva mai mult fîn, să nu se spargă ceva... Putinile și bidoanele astea de lapte puneți-le în butoiul ăla mare... Dar mai înainte de asta aruncați dracului apa aceea din el... Sau lăsați-o c-am s-o arunc eu înainte de-a pleca... C-am să înham numaidecît juganul vostru și-am să mă reped pînă-n sat... Și-am să-i aduc de-acolo Anei-Liza un dar de nuntă... Am să cumpăr dantelă de la prăvălie și-am să i-o cos chiar eu la poalele cămășii ei...

Croitorul se apucă să înhame calul, dar Ana-Liza încercă să-l oprească. Îi spuse :

— Ascultă, Kenonen ! Mai așteaptă... nu te grăbi așa și nu face atîta zarvă.

Tahvo Kenonen îi răspunse :

— Treaba n-o să meargă mai bine dacă tărăgănăm atîta lucrurile... Ia, fierăreaso, ia scoate paturile în curte... Adu-le aici, la grămadă... tocmesc îndată niște cărăuși și cît ai clipi din ochi or să și încarce boarfele astea.

Ana-Liza se zăpăci și nu găsi ce să-i răspundă. Tahvo Kenonen se urcă în căruță.

Ana-Liza, uluită cu totul, spuse :
— Mai stai... dacă se întoarce el ?
— Crezi că mai poate veni înapoi din iad ? exclamă Tahvo Kenonen. Ei, haideţi, scoateţi paturile în curte. Dar opăriţi-le bine cu apă clocotită, ca să iasă din ele toate ploşniţele şi toţi gîndacii. Cînd mă întorc să fie totul gata !
Spunînd acestea, Tahvo Kenonen dădu bici calului şi porni.
— Apăi, ce-o fi vrînd să mă ia cu forţa ? gemu Ana-Liza privind în urma lui.
Calul gonea în plin trap, cînd Tahvo Kenonen întoarse capul şi strigă :
— Ne mutăm în sat şi vestim logodna... Acolo facem şi nunta !

XVIII

Ana-Liza şi Maia-Liza rămaseră iar singure.
Ana-Liza spuse cu glas tînguitor :
— De ce nu l-ai oprit pe Kenonen ăsta ?
— De ce să-l fi oprit ? Nu fi proastă, preţuieşte-l pe Kenonen cum se cuvine, nu lăsa să-ţi scape din mînă...
Ana-Liza nu răspunse nimic. Maia-Liza se supără pe ea şi se apucă să pregătească totul pentru mutat şi să aşeze lucrurile în ordinea poruncită de croitor. Tot trebăluind aşa, spuse :
— Că doar şi Kenonen umblă în pantaloni... De ce să mai aştepţi altul... Nu, nici Malinen nu era să fie mai bun ca el !
Vorbele astea o mai liniştiră puţin pe Ana-Liza. Nevasta fierarului adăugă :
— Ca să mi te cari singură prin nămeţi după lemne... Ai să vezi atunci ce bine-i de una singură... Iţi strică să fii nevasta lui Tahvo Kenonen ? Ai să fii cucoana croitoreasă... Ai să stai în sat... Ce să mai

mucegăiești pe-aici... Casa lui Puniin are și odaie de oaspeți, aidoma ca la boieri.

Ana-Liza căzu pe gînduri. Perspectivele erau frumoase. Totuşi ea zise:

— Dar dacă se întoarce el?

— Cine dracu să-l mai aducă înapoi cînd el s-a liniștit acuma pentru vecii vecilor? exclamă Maia-Liza.

În clipa aceea în fața casei se opri băiatul lui Kettunen de la care cumpărase Iussi Vatanen iapa. Se întîmplase că iapa lui Vatanen fugise la Kiihtelius şi se oprise la poarta fostului ei stăpîn. Oamenii o recunoscuseră și i-o aduseseră lui Kettunen. Și iată că acuma băiatul lui Kettunen îi aduse Anei-Liza surtucul lui Antti pe care îl găsiseră în căruță.

Zvonurile despre naufragiul cel mare se adevereau deci. Feciorul lui Kettunen aflase în drum despre toate astea, iar acum calul părăsit şi surtucul lăsat în căruță erau, ca să zicem aşa, cea mai grăitoare dovadă a fugii lor.

Isprăvind de povestit, feciorul lui Kettunen spuse plin de naivitate:

— Care va să zică din Ihalainen al dumitale n-a mai rămas nimic în afară de surtucul ăsta! Iar din Iussi Vatanen se pare că nici atît... De la el a rămas doar o sticlă de vodcă pe care am găsit-o în căruță.

Povestea asta risipi toate îndoielile Anei-Liza. Nevasta fierarului o întrebă cu un zîmbet ironic:

— Ei, acuma crezi sau tot te mai îndoiești?

Feciorul lui Kettunen începu să povestească din nou:

— Înainte de-a pleca în America au dus-o tot într-un chef. S-au îmbătat şi s-au bătut ca chiorii la Ioki. Au trebuit să fie chemați în ajutor muncitorii de la fabrica de rachiu ca să-i potolească pe bătăuşi... A fost un tămbălău... În tot oraşul s-au auzit strigăte şi urlete cînd Ihalainen al vostru i-a croit pe flăcăii ăștia de la fabrică cu bățul pe spinare.

— Doamne, Dumnezeule! se înspăimîntă Maia-Liza. Ce viaţă păcătoasă au dus ei înainte de-a porni pe lumea cealaltă!

Feciorul lui Kettunen plecă. Abia acum înţelese Ana-Liza ce fel de om era Antti al ei: un bătăuş grosolan şi beţiv. Maia-Liza exclamă:

— Să le mulţumeşti domnilor din Ioki că te-au scăpat de el! Uite, Tahvo Kenonen e cu totul altceva. Ăsta se lasă mai curînd el bătut, decît să cotonogească el pe alţii.

Ana-Liza îşi dădu şi ea cu părerea:

— Tahvo Kenonen a fost om liniştit întotdeauna. Ihalainen şi Vatanen l-au bătut deseori în tinereţe. Dar nici pe-atunci nu făcea altceva decît să se vaiete şi să alerge apoi la doctor ca să-l vindece.

În felul acesta prestigiul lui Tahvo Kenonen se ridică, iar meritele lui Ihalainen scăzură o dată pentru totdeauna.

Acum Ana-Liza declară cu glas liniştit:

— Acolo i-e locul lepădăturii aceleia!

Şi se apucă numaidecît s-o ajute pe Maia-Liza. Apoi spuse:

— Hai să clocotim puţină apă şi să opărim patul peste tot ca să crape toate ploşniţele şi toţi gîndacii.

Zis şi făcut. Opăriră patul şi apoi curăţiră cu o surcea toate crăpăturile. În timp ce făceau treaba asta, Ana-Liza grăi:

— Cine-ar fi putut crede că Ihalainen al meu era aşa cum s-a dovedit a fi pînă la urmă?... Nu, se vede treaba că Iussi Vatanen l-a abătut de pe calea cea dreaptă!

Tahvo Kenonen se înapoie spre seară. Închiriase casa lui Puniin şi adusese cu sine vreo zece cărăuşi ca să ridice toate lucrurile o dată.

Dar cum era toamnă şi nopţile erau întunecoase, amînară mutatul pe a doua zi dimineaţa. Toţi că-

răuşii rămaseră să înnopteze în casa lui Ihalainen.

Acum Kenonen îşi dădea aere de adevărat stăpîn. Întîi şi întîi îi înmînă Anei-Liza darul de nuntă. Credincios făgăduielii făcute, cumpărase dantelă de la prăvălie. Iar acum, după ce i-o dărui, porunci să i se elibereze masa. Porunca fiindu-i îndeplinită, el se aşeză pe masă aşa cum fac croitorii şi spuse Anei-Liza :

— Ei, adu-ncoa o cămaşă de-a ta mai nouă... Tahvo Kenonen în persoană o să-i coasă dantela la poale.

— Ce să fac cu dantela asta, că doar îs femeie în etate ? se ruşină Ana-Liza.

Dar, cărăuşii o îndemnară şi ei :

— Adu, adu-i o cămaşă lui Kenonen... Ce mai încoace şi-ncolo... Lasă-l să-ţi coasă dantela.

Ana-Liza se supuse. Stînd pe masă cu picioarele încrucişate Tahvo Kenonen se apucă de lucru.

Unul din cărăuşi zise :

— Nu găseşti în fiece gospodărie o marfă ca asta pe masă.

— Cred şi eu ! făcu Tahvo umflîndu-se în pene.

Un alt cărăuş spuse :

— Uite unde-am ajuns ! Înainte vreme, la Liperi, stătea pe masă doar pîinea, strachina cu fiertură şi Sfînta Scriptură...

Petrecînd aţa prin urechile acului, Kenonen spuse lăudăros :

— Înainte vreme poate că nu se şedea pe mese, acuma în schimb se şade, o dată ce însuşi Tahvo Kenonen a sosit la Liperi. Ei, Ana-Liza, pune ibricul pe foc pentru cărăuşi. Numai vezi de adaugă mai multă cafea şi cicoare ca să fie cafeluţa ceva mai tare.

Cărăuşilor din Liperi, ca de altfel tuturor liperenilor, li se dusese vestea că-s oameni tare ageri la minte. Dacă se întîmpla să laude pe cineva, apoi o făceau pe bună dreptate. Iată, aşadar, că începură

să-l urce la slăvi pe Kenonen şi nemaipomenita lui însurătoare.

Cărăuşii şedeau răspîndiţi în toate colţurile casei. Îşi făceau unul altuia cu ochiul şi vorbeau între ei cu aerul cel mai serios din lume. Unul din cărăuşi spuse :

— Ei, dacă Kenonen s-a apucat să coasă dantela la poalele cămăşii, asta înseamnă că rămîne stăpîn în casa asta !

Kenonen, de pe masă, întări plin de îngîmfare spusele cărăuşului :

— Da, Tahvo Kenonen rămîne stăpînul casei... Acuma, casa asta e casa lui Tahvo Kenonen chiar de şi-ar vîrî coada însăşi căpetenia dracilor !

— Care va să zică ai să fii stăpîn aici ?

— Stăpîn.

Se auziră iar vocile cărăuşilor. Unul din ei glăsui:

— Bună viaţă o să ducă acuma Kenonen. Că doar Ihalainen şi-a ţinut bine gospodăria, nu glumă !

Alt cărăuş, făcîndu-i cu ochiul celui dintîi, îşi dădu şi el cu părerea :

— Da, larg drum se deschide acum în faţa lui Kenonen !

— Larg drum, nimic de zis ! făcu al treilea.

Iar altul, scuipînd, adăugă cu voce groasă :

— Ia uitaţi-vă numai cum dă zor să coasă dantela la poalele cămăşii Anei-Liza...

Cărăuşii nu mai conteneau tot lăudîndu-l pe Kenonen. Ana-Liza, temîndu-se c-or să-l jupoaie de bani pe Kenonen, cerîndu-i mai mult din pricina laudelor acestora, le spuse :

— V-ajunge cît aţi trăncănit şi-aţi îndrugat verzi şi uscate !

Cărăuşii tăcură.

Kenonen porunci Anei-Liza :

— Ia dă-le cărăuşilor nişte zer, că doar n-o să-l iei cu tine în sat ! Tot o să trebuiască să-l arunci... Iar ce rămîne daţi la porci... Laptele proaspăt tur-

naţi-l în butoiul de bere... o să-l vindem mîine oamenilor din sat.

Kenonen isprăvi de cusut dantela la poale şi aruncînd cămaşa în braţele Anei-Liza, spuse:

— Primeşte această minunată cămaşă! Du-te la baie şi îmbrac-o!

Ana-Liza luă cămaşa, iar croitorul o întrebă:

— Dar pentru că tot veni vorba, unde ţineţi voi hainele şi îmbrăcămintea lui Ihalainen?

— Apoi, îs în cămara de rufe toate.

— Ia ascultă, fierăreaso, dă fuga şi adă-le încoa! porunci Tahvo.

Maia-Liza aduse toate lucrurile. Tahvo Kenonen se apucă să cerceteze hainele şi să le măsoare cu un metru. După ce le măsură cu de-amănuntul, declară:

— O să meargă, numai că fundul pantalonilor e prea larg; o să trebuiască să-i strîmtez cu vreo patruzeci de centimetri.

Unul din cărăuşi zise:

— Ihalainen a fost om voinic, mai cu seamă acolo unde vrei dumneata să mai iei din pantaloni.

Kenonen rosti nepăsător:

— Nu-i nimic! Dacă Tahvo Kenonen o să meşterească puţin cu acul şi cu foarfeca, orice pereche de pantaloni o să-i vină ca pe calapod... Acuş îs gata! Tăiem ici ce-i de prisos şi-i tragem una cu acul!

Tahno tăie din pantaloni o bucată mare şi acul prinse să-i scapere în mîini.

În timp ce cosea, dădea ordine:

— Hei, cărăuşi! Ia spuneţi-i bătrînei Maia-Liza să pună fierul pe plită. Vreau să trec o dată cu el peste pantalonii ăştia.

Porunca fu transmisă Maiei-Liza. Unul din cărăuşi zise:

— Văd că Tahvo Kenonen s-a şi deprins cu apu-

căturile de stăpîn ; dă într-una porunci şi vrea să fie rînduială în casă.

Kenonen întrebă pe un ton lăudăros :

— Da ce-ai crezut ? Lui Tahvo Kenonen nu-i trebuie mult ca să se deprindă cu asta... Acum o să tăiem o fîşie şi din spatele hainei, o să mutăm nasturii şi haina o să stea pe mine ca turnată.

Şi întorcîndu-se spre femei, Tahvo zise :

— Ei, muierilor, scuturaţi paiele vechi din saltea şi aşterneţi-le în grajd, la vaci. Iar salteaua umpleţi-o cu paie noi. Cît despre ţoalele rupte ale lui Ihalainen, să le vindeţi chiar mîine ăluia cu haine vechi... Cu banii ăştia putem cumpăra nuci şi turtă dulce.

Şi aşa, în timp ce potrivea costumul de postav al lui Antti Ihalainen, Tahvo rîndui toate treburile gospodăriei.

O bucată de vreme cărăuşii tăcură, duşi pe gînduri, apoi se apucară să-l laude iar pe croitor. Ei şedeau gravi, trăgeau cîte un fum din lulea, aruncau cîte un scuipat pe duşumea şi vorbeau ca între ei.

Unul din cărăuşi spuse :

— Da, bun bărbat o să iasă din Kenonen ăsta !

— Da, o să fie un soţ cu scaun la cap ! mormăi altul.

— Un bărbăţel tocmai cum trebuie ! grăi şi al treilea, scuipînd.

Tăcură din nou. Apoi iar începură să vorbească între ei.

— Ei, dar cînd o să-şi tragă pe el pantalonii ăştia al lui Ihalainen, abia atunci o să fie cu adevărat bărbatul Anei-Liza. Fireşte că pentru asta trebuie să taie o bună bucată din ei.

— Da, pantalonii trebuiesc strîmtaţi, răspunse al doilea.

Al treilea, cu luleaua în gură, rosti gros :

— Nici vorbă că trebuie să-i îngusteze !

— Păi ce să facă ? se amestecă şi Maia-Liza ; că

doar nu poţi îngroşa omul. E mult mai lesne să strîmtezi pantalonii pe măsura lui.

Unul din cărăuşi răspunse cu gravitate:

— De, nu se cade să prefaci omul după pantaloni.

— Fireşte că nu se cade să te atingi de om de dragul pantalonilor, zise al doilea.

Al treilea cărăuş spuse şi el, cu glasul gros:

— Pentru ce să-l prefaci pe Kenonen? E bun şi fără să-l prefaci.

— E bun, e bun şi-aşa Kenonen! exclamă alt cărăuş, scuipînd pe duşumea.

Văzîndu-şi mai departe de treabă, Kenonen porunci:

— Hei, cărăuşilor, ia luaţi din saltarul de colo tutunul lui Ihalainen. Umpleţi-vă bine pipele şi trageţi din ele...

Atunci Ana-Liza spuse cărăuşilor:

— Mai bine l-aţi lăuda pe Kenonen de dragul lui, nu de dragul darurilor.

Kenonen nu luă în seamă vorbele ei. El continua să lucreze în sudoarea frunţii. Şi lucrînd, ocăra croiala demodată a pantalonilor lui Ihalainen:

— Ce ţi-e şi cu croitorii ăştia din Liperi! Ai zice că mai curînd sînt cărăuşi decît croitori. Au făcut pantalonii cu cheotoarea în părţi, aşa cum se face la ţînci!

Lucrul fu isprăvit curînd. Kenonen se dezbrăcă de hainele lui şi-şi puse costumul de postav al lui Ihalainen.

Cărăuşii se porniră îndată să-l laude:

— Ia priviţi la Kenonen, adevărat boier nu alta. Şi ce sfrijitură de om părea cînd stătea pe masă!

— Da, nici vorbă, pe Kenonen nu-l poţi şterge încă de pe lista celor vii! Ia te uită la el!

— Ia nu vă mai zgîiţi atîta! se răsti la ei Ana-Liza, în timp ce-şi aşeza oalele în coş.

În perete atîrna surtucul lui Antti, cel pe care-l adusese feciorul lui Kettunen.

Zărind surtucul, Tahvo o întrebă pe Maia-Liza :

— Hei, tu, cum te cheamă, ia vezi, n-are cumva gîngănii ? Dacă are, omoară-le... E încă bun de purtat.

A doua zi dimineaţa, în casa lui Ihalainen începu zarvă mare. În curte aşteptau zece căruţe în care începură să încarce mobilă, cereale, unt, putini şi alte lucruri. Trei care fură încărcate cu fîn. Vacile fură scoase din staul şi două fetiţe anume tocmite pentru asta începură să le mîne din urmă. Maia-Liza şi Ana-Liza adunară oile grămadă ca să le mîne în urma convoiului.

Scroafa, vîrîtă în butoi pentru a putea fi transportată mai uşor, guiţa de-ţi lua auzul.

Vacile mugeau, cărăuşii strigau.

Tahvo Kenonen înhămă la trăsurică juganul lui Ihalainen şi hotărî să meargă în fruntea convoiului.

Cînd scroafa prinse să guiţe şi mai tare, Tahvo porunci :

— Ia domoliţi drăcoaica aia cu un par în căpăţînă să-şi închidă rîtul, că mă scoate din sărite.

Scroafa scosese tocmai capul afară din butoi. Un cărăuş care făcea mare haz de toată întîmplarea asta îndeplini porunca întocmai. Se auzi o lovitură şi scroafa amuţi. Unul din cărăuşi, aruncînd o privire în butoi, vesti sfîrşitul neaşteptat al scroafei :

— A crăpat !

Ana-Liza, ocupată cu oile, auzind aceste cuvinte, întrebă alarmată :

— Ce-i cu scroafa de nu mai guiţă ?

I se răspunse :

— A trăsnit-o cu un par în cap.

Ana-Liza exclamă, înspăimîntată :

— Doamne, Dumnezeule ! De ce-o fi trăsnit-o ?

— Ca să nu mai guiţe, răspunse unul din cărăuşi.

— Numai că acuma nici nu mai răsuflă, adăugă altul.

Convoiul era gata de plecare. Deodată Kenonen dădu cu ochii de butoiul cu smoală. Strigă :

— Hei, voi ăştia, a rămas un butoi cu smoală... De ce nu l-aţi pus în căruţă ?

— Păi e plin ochi şi se varsă smoala, răspunse un cărăuş.

Tahvo Kenonen se înfurie şi strigă :

— Aruncaţi-o atunci dracului în fîntînă ca să n-o fure vreun tîlhar !

Porunca îi fu îndeplinită cît ai clipi din ochi. Văzînd pe cărăuş turnînd smoala în fîntînă, Ana-Liza strigă speriată :

— Dumnezeule milostiv, ce faceţi ?

Cărăuşii răspunseră :

— Kenonen ne-a poruncit să smolim apa bine ca să nu se mîlească.

Tahvo Kenonen dădu comanda şi întregul convoi porni la drum.

Întorcîndu-şi capul, Kenonen strigă celor din urmă :

— Facem popas la casa lui Hiuvearinen ca să răsufle caii. Şi sorbim acolo şi cîte-o cafeluţă.

Cam în aceeaşi vreme, de casa lui Hiuvearinen se apropia un alt convoi, venind dinspre oraş.

Era convoiul lui Iussi Vatanen şi al Kaisei Karhutar.

În prima căruţă şedeau alături, pe un pat, Vatanen şi Kaisa. Picioarele lor se rezemau de crupa calului.

Într-a doua căruţă stătea, culcat, Antti.

În timp ce se apropiau de casa lui Hiuvearinen, Iussi Vatanen îi strigă lui Antti :

— Mi se pare că aici începe pămîntul lui Hiuvearinen, nu ?

— Da.

Iussi începu să chibzuiască. N-ar fi vrut să-l su-

pere pe Hiuvearinen, dar nu putea născoci cu toate astea nimic care să-i micşoreze vina. Tot gîndindu-se el aşa, începu să-şi amintească anumite întîmplări din călătoria sa, dar nu putu da nici el de rostul acestei poveşti încurcate. Îşi aduse deodată aminte de Partanen. I se făcu milă de el şi strigă către Antti :

— Deştept om Partanen ăsta ! Cum i-a dus de nas pe ăia de la poliţie ! Locotenentul a crezut c-am făcut totul dinadins, ca să aţîţăm, chipurile, poliţia !

— Da, nu-i om prost, răspunse Antti cu aerul cel mai serios din lume.

Ihalainen începu să se gîndească şi el la călătoria pe care o făcuseră şi la întoarcerea lui acasă.

Iussi îi strigă lui Antti :

— N-o să-ndrăznească ei să-l ţină în celulă toată viaţa ! Că doar e gospodar cu stare. Ăia de la poliţie or să ţină seama de asta dacă o să se-nfurie şi o să-nceapă să strige la ei.

— Da, poliţia n-o să-ndrăznească, făcu şi Antti, leneş.

Ajunseră aproape de ulicioara lui Hiuvearinen. Iussi era departe de-a avea cugetul curat. Cu toate acestea el tot mai cîntărea în minte lucrurile în fel şi .chip, căznindu-se să dea de rostul păţaniei lor. Gîndindu-se într-una la asta, îşi aduse deodată aminte de întîlnirea lui cu Ihalainen care se îndrepta spre Hiuvearinen şi care-i făgăduise să i-o peţească pe fata bătrînului.

Abia acum îl întrebă Iussi pe Ihalainen :

— Ei, Ihalainen !

— Ce-i ?

— Uite c-am uitat să te întreb, ce treabă aveai tu la Hiuvearinen ?

Deodată Antti îşi aduse aminte că, la drept vorbind, se ducea după chibrituri. El exclamă, uluit :

— Tii, naiba să mă ia ! Am uitat cu totul că trebuie să-i duc Anei-Liza chibrituri !

— Care va să zică după chibrituri mergeai ?

— După chibrituri.

Mergeau în tăcere. Antti căzuse pe gînduri. Se întreba cum o să se întoarcă la Ana-Liza şi ce-o să-i spună.

Ajunseră la răscrucea de unde Antti trebuia s-o ia pe alt drum.

Antti spuse lui Iussi, cu înţeles :

— Tu, fireşte, n-ai de ce să te mai abaţi pe la bătrîn cu toată încărcătura asta.

Iussi se scărpină după ureche, mormăind :

— Apoi, fireşte că n-am de ce... Vorbeşte tu cu el... Născoceşte şi tu ceva... Spune-i că mi-a fugit iapa... Încurcă şi tu iţele cît poţi mai bine...

Antti se îndreptă spre bătrînul Hiuvearinen. Dar, ajungînd în faţa casei, simţi că-l părăseşte curajul. Se temea că Hiuvearinen îl va învinui pe el pentru toată harababura aceea. Nu mai avea chef să intre în casă. Se gîndi să se întoarcă înapoi chiar, dar îşi aduse deodată aminte de însărcinarea pe care i-o dăduse nevasta. Îi venea peste mînă să se întoarcă acasă fără a fi îndeplinit rugămintea Anei-Liza.

Se gîndi atunci să-i tragă o minciună. Hotărî să-i dea chibriturile din propriul său buzunar, dar spre marea lui groază nu găsi în buzunar nici un chibrit.

Aşadar, nu-i rămînea altceva de făcut decît să se ducă la Hiuvearinen.

Fie ce-o fi. Îşi luă inima-n dinţi şi intră în casă.

XIX

Cînd Antti intră în casa lui Hiuvearinen, cei din casă exclamară într-un glas :

— Ihalainen !

Antti se aşeză pe laviţă şi stătu mult timp aşa, fără să scoată un cuvînt.

În cele din urmă Hiuvearinen zise:
— Ihalainen, oare tu să fii?
Ihalainen nu răspunse. I se păru că şi aici ajunsese zvonul despre închiderea lor în celula poliţiei. Dar mai greu decît orice îl apăsa, fireşte, însurătoarea lui Vatanen.
Multă vreme nu scoase Antti nici o vorbă, dar în cele din urmă începu să se dezvinovăţească. El întrebă:
— Se vede treaba că Iussi Vatanen nu s-a înapoiat încă de la Ioki? N-a mai dat pe la voi?
Nu-i răspunse nimeni. Tăcerea asta îl apăsă pe Antti ca un bolovan. Cu toate astea zise:
— I-am pierdut cu totul urma la Ioki... Şi n-am mai putut da de urma nemernicului, măcar că l-am căutat cîteva zile cu poliţia.
Stăpîna casei se adresă fiicei sale:
— Ana-Kaisa, pune pe foc apă pentru vaci!
Părea că nimeni nu-l ascultă pe Antti, cu toate că ultima lui comunicare îi mai îmbună oarecum pe stăpînii casei.
Simţea cum îl apasă din ce în ce mai greu povara. Şi de aceea făcu o nouă încercare de-a ieşi basma curată. Zise:
— Se vede treaba că Vatanen îşi avea planurile lui de vreme ce s-a ascuns de mine... Abia ieri dimineaţă am auzit de el...
Stăpînii, curioşi, îşi ciuliră urechile la vorbele lui Antti, dar nu-l întrebară, fireşte, nimic. Hiuvearinen îi spuse nevestei:
— Pare-mi-se c-o să trebuiască să mă duc mîine la moară.
— Las' că ne-ajunge făina de sărbători.
Pe Antti îl treceau năduşelile. Rosti cu greu:
— Se spune... cică Karhutar... l-ar fi prins pe Vatanen în mrejele ei... văduva... răposatului Makkonen.
— Zici că ne-ajunge făina de sărbători?

— Ne-ajunge!

Plecîndu-și ochii în pămînt, Antti adăugă peste o clipă:

— Am aflat toate astea în căruța lui Varis, pe cînd veneam încoace. Da, Vatanen a căzut în capcana văduvei lui Makkonen...

Hiuvearinen porunci celor două gospodine:

— Ei, muierilor, astăzi trebuie tunsă și oaia cea neagră. Și nu uitați să așterneți paie la oi.

Antti începu să-și frămînte creierii gîndindu-se cum să-i mîngîie pe stăpînii casei de pierderea lui Iussi Vatanen. Și, venindu-i ceva în gînd, zise:

— La drept vorbind Vatanen ăsta e om fără inimă, s-a purtat urît de tot cu răposata nevastă-sa.

Dar nici acuma nu-i răspunse nimeni nimic. Stăpîna strigă, ieșindu-și din fire:

— De ce-a rămas nespălat ceaunelul de-aseară? Nu știți decît să crăpați în voi, că încolo nici capul nu vă doare!

Antti zise din nou:

— Da, iute la mînie e și Iussi ăsta! Nu, n-o să aibă nici o bucurie nevastă-sa...

Stăpîna ieși în tindă, apoi întorcîndu-se în odaie, zise:

— Acolo i-e locul... în mrejele lui Karhutar... Țărănoiul... Umblă vorba că la Ioki s-a îmbătat și s-a luat la bătaie... Chiar și-n căruța lui s-a găsit o sticlă de vodcă goală.

— Nu mai spune! exclamă Antti mirat. S-a îmbătat și s-a luat și la bătaie, zici! Nu-i de mirare atunci c-a putut pune mîna pe el văduva lui Makkonen.

Mai trăgînd cîteva fumuri din lulea și mai chibzuind, Antti începu să-i ia apărarea lui Iussi:

— Dar poate că nu s-o fi luat el la bătaie! Poate că s-o fi luat la bătaie Partanen și din greșeală a fost băgat în celulă Vatanen... Că pe întuneric e și greu să te descurci care-i de vină.

Vorbele lui nu făcură nici o impresie. Bătrînul Hiuvearinen spuse ca pentru sine, repetînd cuvintele nevestei sale :

— Acolo i-e locul... beţivanului... la Karhutar !

— Acolo i-e locul ! aruncă şi Antti şi, după un lung răstimp de tăcere, adăugă :

— Ce-i trebuie Anei-Kaisa un bărbat ca ăsta ?

În clipa aceea copiii începură să sară în sus şi să strige :

— Ţiganii, vin ţiganii ! şi se repeziră în ogradă să vadă ţiganii.

Antti tot mai şedea pe laviţă ştergîndu-şi fruntea de sudoare. În cele din urmă se ridică în picioare îndreptîndu-se spre uşă, dar îşi aduse aminte de însărcinarea pe care i-o dăduse nevasta. Atunci spuse încet :

— La drept vorbind, am o mică treabă cu dumneata. M-a trimis Ana-Liza să vă cer cîteva beţe de chibrituri. N-am cînd să mai merg în sat să cumpăr.

Antti aşteptă multă vreme răspunsul. In cele din urmă bătrîna spuse :

— Chibriturile-s pe policioara de lîngă cuptor. Ia-le şi singur.

Antti luă cutia de chibrituri, o vîrî în buzunar şi dădu să plece.

Dar în odaie năvăli deodată croitorul Tahvo Kenonen îmbrăcat cu hainele de postav ale lui Ihalainen. În urma lui Tahvo intră în odaie Ana-Liza. Iar apoi începură să curgă şi ceilalţi.

Croitorul nu-l zări la început pe Antti Ihalainen, care se dăduse în lături. Îşi scoase din mîini mănuşile lui Antti, le aruncă pe laviţă şi-i salută cu glas sonor pe stăpînii casei. Apoi spuse, adresîndu-i-se bătrînului Hiuvearinen :

— Ţi-am spus eu că n-o să rămînă multă vreme văduvă Ana-Liza ! Să vezi cum o mîn eu la pastor şi pînă să zică pis se şi trezeşte Kenoneasă ! Hei,

gospodino, ia pune ibricul la foc... Ana-Liza, ajut-o pe gazdă!

Acum năvăli în casă toată droaia. Intrară toţi cărăuşii, ba chiar şi cele două fetiţe care mînau vacile. Dar deodată, în spatele cărăuşilor, fu zărit Antti Ihalainen care-şi sugea nestingherit luleaua. Rămaseră încremeniţi cu toţii. În primul moment nu putu scoate nici un cuvînt nimeni. La urmă însă croitorul, înmărmurit, trase o înjurătură şi exclamă:

— Doamne, Dumnezeule! E chiar Ihalainen!

Se făcu linişte. Antti îşi rotea ochii de la unul la altul. Se apropia furtuna, o adevărată furtună din Liperi.

Cărăuşii se aşezară care pe unde apucară, pufăind din pipe şi fără să scoată o vorbă. Plutea o linişte ameninţătoare.

Antti Ihalainen îşi aruncă ochii pe fereastră şi văzu tot convoiul. Apoi se uită la Tahvo Kenonen care era îmbrăcat cu hainele lui. Şi înţelese totul. Se aşeză pe laviţă, îşi rezemă coatele de genunchi şi continuă să-şi fumeze posomorît luleaua.

Tahvo Kenonen rupse tăcerea aceea apăsătoare şi-i spuse nedumerit lui Ihalainen:

— Te-ai înecat în mare şi tot mai trăieşti, lua-te-ar dracu...

Antti nu răspunse nimic. Atunci croitorul îşi simţi genunchii tremurînd.

Oftînd din greu, spuse iarăşi, după un lung răstimp de tăcere:

— Of, lua-te-ar dracu...

Ana-Liza, căreia îi venea să intre în pămînt de frică şi de ruşine, rosti într-un tîrziu:

— Oare chiar tu să fii, Ihalainen?

Cărăuşii mai prinseră şi ei curaj. Unul din ei întrebă:

— Asta-i fostul Ihalainen, bărbatul Anei-Liza?

— Da, el e! răspunse alt cărăuş.

Al treilea lămuri:

— Se spunea că Ihalainen a murit, dar acuma se vede limpede că i-a crăpat numai scroafa!

Antti scăpă deodată printre dinţi un scuipat lung. Văzîndu-l, Tahvo Kenonen se nelinişti. Totuşi, vrînd să-i arate că nu i-e frică de Antti, spuse:

— Ia nu mai scuipa aşa, Ihalainen! Nu mai scuipa aşa, că şi alţii ştiu să scuipe.

Din nou se aşternu tăcerea. Antti se uita mohorît în podea, gîndindu-se la scroafa care i s-a prăpădit. Apoi mai scuipă o dată, cu şi mai mult năduf ca înainte.

Tahvo Kenonen îi spuse atunci lui Hiuvearinen:

— Hiuvearinen! Nu le da voie străinilor să scuipe în casa ta! Căci dacă scuip şi eu, apoi scuipatul meu o să zboare prin toată bucătăria.

— Vai de mine şi de mine! suspină rugătoare Ana-Liza care nu-şi mai găsea locul de speriată ce era.

Hiuvearinen pufăia pe nas; împletea la nişte coşuri şi se făcea că-i aşa de cufundat în lucru, încît nu bagă de seamă nimic.

Copiii făceau o zarvă cumplită. Unul din cărăuşi spuse cu voce tare:

— Hainele de postav ale lui Ihalainen nu-s stricate chiar cu totul, au fost doar niţeluş strîmtate.

Antti se uită pe sub sprîncene la Kenonen. Tahvo Kenonen începu să strige, voind să i-o ia înainte:

— Nu te mai holba aşa la mine! Nu te mai holba, n-auzi?

Al doilea cărăuş zise:

— Păi ce era să facă dacă hainele atîrnau pe el ca un sac... Te costă mai ieftin să strîmtezi un rînd de straie decît să îngraşi un bărbat slăbănog.

— Dar dacă mai slăbeşte puţin şi Ihalainen, hainele o să-i vină ca turnate, îşi dădu cu părerea al treilea cărăuş.

— Nevoiaşului îi şade mai bine slab. Mai cu seamă că slăbiciunea nu cere parale... Pe cînd Iha-

lainen e om cu stare, n-o să-i fie greu să scoată gologanii din pungă şi să slăbească într-atîta încît să poată încăpea în pantalonii lui! făcu al patrulea cărăuş, dus pe gînduri.

Antti începu să gîfîie. Tahvo Kenonen, auzindu-l cum gîfîie, spuse iute lui Hiuvearinen:

— Hiuvearinen! Uite c-a început să gîfîie... Fii stăpîn în casa ta!

— N-are decît să gîfîie, ce mă priveşte asta pe mine? mormăi Hiuvearinen fără să-şi ridice ochii de la lucru.

— Se mai întîmplă şi de-alde astea! şopti Maia-Liza înspăimîntată.

Cărăuşii continuau să vorbească despre cele întîmplate. Trăgînd din cînd în cînd cîte un fum din lulea, încercau s-o mîngîie pe Ana-Liza, care plîngea, şi pe bărbatul ei:

— N-are de ce să se amărască Ihalainen. A scăpat tare ieftin de moarte... A scăpat doar cu dresul fîntînii sale în care am turnat un butoi cu smoală...

— Nu trebuie să se necăjească... Şi de ce s-ar necăji dacă în noua lui viaţă pămînteană se poate însura din nou cu văduva lui şi şi-o poate lua iar înapoi!

Ihalainen gîfîia din ce în ce mai tare, cuprins de furie.

Unul din cărăuşi îi luă apărarea lui Tahvo Kenonen:

— Ţi-a adus doar şi folos la casă, a cusut nişte dantelă la cămaşa Anei-Liza...

— Asta aşa e, i-a cusut nişte dantelă, întări şi altul.

Atunci Antti se înfurie de-a binelea. Aruncînd o privire lui Kenonen, numai ce răcni o dată:

— Acuş am să te... Cînd te-oi pocni o dată cu draniţa asta peste bot, nici urmă nu mai rămîne din tine!

Zăpăcindu-se cu totul, Kenonen strigă către stăpînul casei :

— Hiuvearinen !... Hiuvearinen !... Deschide-ţi bine ochii... In casa ta se pune la cale un omor !

Dar nici nu-şi termină bine vorba Kenonen, că Antti se şi înfipse în el şi începu să-i care la pumni cu nemiluita, strigînd :

— Hainele... Dă-mi hainele sau îţi crăp capul !

— Ajutor !... Ajutor !... Mă omoară !... urla Kenonen.

Cărăuşii urmăreau netulburaţi scena. Copiii alergau prin odaie. Femeile se văicăreau în gura mare. Apucîndu-l pe Ihailainen de pulpana hainei, Ana-Liza îl rugă :

— Ascultă... Ihalainen... Nu-ţi încărca sufletul cu viermele ăsta păcătos... Ihalainen !

— Tii, că turbat mai e şi Ihalainen ăsta la bătaie ! spuse unul din cărăuşi.

— Al dracului de turbat ! exclamă altul.

Luînd o cană cu apă, Ana-Kaisa o turnă peste cei doi bătăuşi. Stăpîna casei, speriată, apucă vătraiul plin tot de funingine şi-i croi pe amîndoi pe spinare.

Abia atunci încetă bătaia.

Nu mai e nevoie să descriem finalul acestei scene. Trebuie să spunem doar că şi copiii şi cărăuşii au jucat aici un rol destul de important.

În cele din urmă Tahvo Kenonen se dezbrăcă de hainele de postav ale lui Antti Ihalainen şi rămase în mijlocul odăii doar în izmene şi cămaşă.

— Drac împieliţat ! şuieră el. Nici nu mai pot ieşi din casă aşa, în halul în care sînt !

— Păi n-ai decît să rămîi ginere aici ! îl sfătuiră într-un glas cărăuşii, a căror veselie nu mai cunoştea margini.

— Nu zău, unde dracu să mă car eu acuma așa? gemu Kenonen.

În ochii Anei-Kaisa se aprinse deodată o scînteie de nădejde. Iar gazdei i se făcu milă văzîndu-l pe croitor bătut şi nenorocit. Cîntări cîtva timp lucrurile în gînd, apoi își zise că fii-sa tot n-o să-şi găsească un bărbat mai bun. Atunci îi spuse fetei:

— Ana-Kaisa, ai face bine să-i aduci lui Kenonen pantalonii şi haina lui taică-tău.

Fiica se supuse îndată. Aduse hainele şi, întinzîndu-le croitorului, spuse sfios:

— Tahvo, ţine pantalonii ăştia!

— Kenonen își puse pantalonii largi ai lui Hiuvearinen şi spuse cu glas lăudăros către Ihalainen:

— Ai văzut! Iată ce-a primit Kenonen de la o femeie cu totul de alt soi decît găina ta! Ai văzut ce pantaloni faini? În ăştia pot să încapă doi ca Tahvo Kenonen!

În cele din urmă Tahvo Kenonen, urmînd sfatul cărăuşilor, rămase în casa lui Hiuvearinen. Se însură curînd cu Ana-Kaisa şi căsnicia lor fu cît se poate de fericită. Iar urmașii lor mai stau şi astăzi la Liperi.

Antti Ihalainen întoarse convoiul şi porni înapoi. Ana-Liza şi Maia-Liza mînau vitele în urma convoiului.

Suspinînd din greu, ele se rugau lui Dumnezeu, dar îşi vărsau mai mult necazul pe bietele dobitoace.

Antti mergea în trăsurică în fruntea convoiului. El tăcea, întunecat, cu toate că turba de furie. Din cînd în cînd însă, smucea hăţurile şi urla mînios:

— Dii, mîrţoagă!

Mînia clocotea în el şi într-un tîrziu izbucni. Ihalainen răcni o dată cît îl ţinu gura:

— O-o-of!

Pădurea îi răspunse printr-un muget. Iar Maia-Liza exclamă :

— Văleu, Dumnezeule milostiv !

Cînd trecu prin fața pinului menit pentru scîndurile coșciugului său, Ihalainen sări ca ars. Și răcni iar, din toate puterile :

— O-o-of !

— Aoleu, o să-și sfîșie mațele cu urletele astea ! se înspăimîntă Maia-Liza. Iar Ana-Liza, speriată și ea, începu să dea în vaci cu nuiaua :

— Dobitoace nenorocite ! Că n-au putut rămîne în staulul lor... Na, ține, pacoste ce ești... Vacă de trei ani și n-a fătat pîn-acuma niciodată... Hai, înainte !

În cele din urmă ajunseră acasă. Primul lucru pe care-l făcu Ihalainen fu să se ducă la fîntînă. Luă apă, bău și răcni :

— Drac blestemat și Kenonen ăsta !

Și, înfuriat peste măsură, izbi cu piciorul în butoiul gol pe care-l făcu țăndări. Apoi luă toporul și se duse în pădure să taie lemne. Tăie tot ce-i căzu sub mînă. În cele din urmă, apropiindu-se de pinul său, se apucă să-l taie și pe acesta. Se aruncă asupra copacului ca un turbat, ca și cum în locul acestuia ar fi fost Tahvo Kenonen în persoană. Cu glas înfricoșător, îi strigă :

— Aha, vrei să stai aici toată viața, scorpia dracului !

Și izbea cu atîta înverșunare cu toporul în pin, încît țăndările zburau în toate părțile.

Copacul gros se prăbuși cu zgomot iar Antti, însetat de răzbunare, începu să-și bată joc de el :

— O-ho-ho ! răcni el și lovi cu atîta forță în trunchiul doborît, încît toporul se înfipse în lemn pînă-n coadă.

Apoi începu să taie iar totul în jurul său.

Rămase în pădure pînă noaptea tîrziu.

Între timp femeile aduseră lucrurile în casă înjurîndu-l pe Ville Huttunen și pe cojocarul Kukkonen

pentru minciunile lor. Apoi se certară între ele, iar într-un tîrziu făcură focul la baie.

Antti se întoarse acasă, mîncă în tăcere şi se duse apoi la baie.

Acolo se aburi pînă noaptea tîrziu, făcîndu-le parcă muierilor în ciudă. Se bătu atîta cu mătura, că nu-i mai rămase în mînă decît cotorul. Îl trînti de perete şi strigă :

— Drace !

Apoi, dînd drumul la aburi, rămase mult timp aşa, fără să se mişte.

Îşi aduse apoi iar aminte de fîntînă. Luă un căuş de apă din hîrdău, o mirosi, sorbi o înghiţitură şi simţind gust de smoală, urlă din nou :

— Fir-ar el să fie, blestematul de Kenonen ! Am să-l fac praf !

Luă căuşul şi-l izbi cu toată puterea de perete. Apoi rămase posomorît.

Stătu în baie pînă spre dimineaţă. În cele din urmă obosi, îşi aduse paie şi-şi făcu un culcuş pe laviţă. Culcîndu-se pe paie, începu să ameninţe :

— Am să dorm aşa, în ciuda lor ! Am să dorm aşa pîn-o să plesnesc !

A doua zi, viaţa îşi urmă mohorîtă cursul ei obişnuit. Baia îl mai potolise pe Antti. Dar cînd luă din nou apă din fîntînă şi o gustă, se înfurie din nou şi începu să urle, izbind cu piciorul în capacul fîntînii.

La amiază luă iar o gură de apă, dar nu-şi mai vărsă focul pe capacul fîntînii. Aruncă apa în capul unui viţel care stătea lîngă jgheab şi mîrîi :

— Ce te holbezi aşa la mine şi mugi, urîciune !?

Apoi Antti se duse în grajd. Acolo mai stăruia încă mirosul înţepător de zer pe care îl aruncase Tahvo Kenonen pe podeaua de scînduri. Antti apucă mînios furca şi zvîrlind-o într-un colţ, începu să strige :

— Toate astea numai blestematul de Iussi Vatanen mi le-a făcut ! El m-a întîlnit în drum şi m-a ademenit în călătoriile lui ţigăneşti !

Şi înfuriindu-se pe jugan, se răsti la el :

— Nu te mai holba aşa, mîrţoagă, că acuş te înham la sanie şi-o încarc cu bolovani de n-ai s-o poţi urni din loc cît îi lumea !

Scos din minţi, se năpusti din grajd afară, în ocolul vitelor, să vadă urmele mutatului. Acolo pînă şi îngrăditura era smulsă. Atunci Antti fu apucat de un nou val de furie împotriva lui Vatanen :

— Al dracului şi Vatanen ăsta ! Numai el poartă vina, numai el !

Furia lui creştea.

— A vrut să se însoare cît mai repede... Putea să se lipsească de muiere, zevzec bătrîn ce e !

În turbarea lui apucă furca şi o rupse de colţul grajdului. Apoi se dezlănţui din nou împotriva lui Vatanen :

— Pînă şi pinul meu drag a trebuit să-l tai din pricina blestematei tale de însurători !

Şi Antti se îndreptă agale spre pădure ca să mai arunce o privire asupra pinului. Copacul zăcea acuma la pămînt cît era de lung. Ihalainen oftă cu amărăciune :

— Un pin aşa de puternic ! Dacă-l scobeşti pe dinăuntru, mortul poate să odihnească în el ca într-o iesle.

In primele zile în casa lui Ihalainen domni tristeţea. Raporturile dintre cei doi soţi continuau să fie reci. Ana-Liza se temea cel mai mult de clipele în care i se făcea lui Antti sete. De aceea avea întotdeauna la îndemînă o ceaşcă cu lapte pentru cazul cînd Antti ar fi vrut să bea. Ceea ce o făcea să se înfurie pe Kenonen :

— Măcar de-ar fi lăsat puţul în pace, de n-ar fi turnat smoala în el ! Şi de ce-o fi turnat pacostea asta aici ?

Astfel trăiau şi se chinuiau cei doi soţi. Iar cînd se întîlneau faţă în faţă, nu-şi spuneau nici un cuvînt.

Antti pleca deseori în pădure şi răcnea acolo cît îl ţineau puterile, ca prefectul din Tahmaiarvi. Iar cînd venea seara acasă, intra în baie, unde dădea o luptă înverşunată cu aburii.

Dar tăcerea aceasta îl apăsa din ce în ce mai mult pe Antti şi începu să se socotească cum să intre în vorbă cu Ana-Liza. Două zile chibzui el în fel şi chip cum să înceapă, dar firea lui păcătoasă şi îndărătnică îl împiedica s-o facă.

A treia zi îşi făcu, în sfîrşit, curaj. Şezu vreo două ceasuri cu pipa între dinţi, trăgînd din cînd în cînd cu coada ochiului spre Ana-Liza. Inima i se îmblînzi căci Ana-Liza, care stătea la vîrtelniţă, i se păru tare tristă.

Scuipînd printre dinţi şi tot gîndindu-se la asta, Antti spuse :

— Ştii, pînă la urmă Iussi Vatanen a prins la Ioki un purcel.

Ana-Liza se lumină la faţă. Se opri îndată din lucru şi exclamă :

— Oho! Nu mai spune, a prins un purcel?

— Da, un purcel, răspunse Antti şi scuipă pe duşumea.

Ana-Liza se ridică îndată de la vîrtelniţă şi puse cafeaua la foc.

Părea că discuţia s-a oprit aici. Dar cînd Ana-Liza turnă cafeaua în ceşti, Antti se aşeză la masă şi continuă :

— Dar ştii că pînă la urmă s-a însurat cu văduva lui Makkonen ?

— Nu mai spune! Cu Kaisa Karhutar ? se miră Ana-Liza dorind să-i intre lui Antti în voie.

— Cu ea! mormăi Antti, sorbind din cafea.

Ana-Liza exclamă din nou :

— Ia te uită la Vatanen al nostru!

Discuţia asta pecetlui începutul unei vieţi paşnice. Antti îşi aprinse pipa şi se apucă să dreagă butoiul pe care-l făcuse ţăndări. Lucrînd, mormăi:

— Apoi, dacă nu era purcelul ăsta, nu dădea el în vecii vecilor peste văduva lui Makkonen...

Şi în felul acesta vechile răni începură să se vindece. Chiar şi apa din puţ se limpezi după cîtva timp.

La cină, Ana-Liza intră prima în vorbă:

— Se spune cum că nevasta lui Malinen a născut un copil.

Antti nu-i răspunse nimic, dar în sinea lui se simţea tare mulţumit că s-au împăcat.

După cină se duseră la baie împreună. Acolo Antti continuă să-i povestească:

— Şi scroafa lui Vatanen o să fete săptămîna asta.

— Scroafa aia mare? întrebă în grabă Ana-Liza, dorind să restabilească în mod definitiv pacea.

Antti răspunse:

— Da, o să-i fete scroafa aia neagră!

— Oho! exclamă bucuroasă Ana-Liza şi dînd drumul la aburi, începu să se aburească voioasă. Împăcarea era acum definitivă.

Scroafa lui Vatanen fătă peste o săptămînă şi Iussi dădu jumătate din purcei lui Antti fără să-i ia un ban. În felul acesta Antti fu despăgubit pentru scroafa care se prăpădise în timpul mutatului.

Hainele de postav ale lui Antti erau stricate rău, dar după o bucată de vreme Tahvo Kenonen i le refăcu fără nici un ban. Iar Vatanen îi dărui croitorului pantalonii de postav ai răposatului Makkonen.

În schimbul hîrdăului pentru adăpatul vitelor, spart în timpul mutatului, Vatanen îi dărui lui Ihalainen trei măsuri de secară. Hîrdăul fu reparat şi vitele se adapă din el şi astăzi.

În ziua în care Iussi îi aduse purceii lui Ihalainen, îl ajută să facă scînduri din pinul pe care şi-l ochise Antti pentru coşciug.

Scîndurile acestea se usucă acum în şură, iar Antti Ihalainen i-a făgăduit jumătate din ele lui Vatanen.

Şi iată că, într-o bună zi, întorcîndu-se de la moară, Iussi Vatanen se abătu pe la Antti Ihalainen. Şi stînd ei aşa, începură să-şi aducă aminte de nemaipomenita lor călătorie la Ioki.

Tot vorbind de una de alta, prietenii îşi amintiră de pricinile şi urmările acelei întîmplări.

Rezemîndu-şi coatele de genunchi şi sugîndu-şi luleaua, Iussi Vatanen spuse, dus pe gînduri :

— Las' că nu doarme chiar aşa rău Partanen pe paiele alea moi !

— Apoi de ce să doarmă rău, răspunse liniştit Antti. Paiele-s moi, doar am dormit şi noi pe ele...

Prietenii tăcură îndelung, gîndindu-se într-una la toate astea. Intr-un tîrziu, Iussi întrebă :

— Şi zici că mergeai la Hiuvearinen după chibrituri ?

— După chibrituri.

Deodată Antti îşi aduse aminte cum că chibriturile împrumutate atunci de la Hiuvearinen rămăseseră la el în buzunar. Uitase să i le dea Anei-Liza. Acum, găsind cutia, o întinse Anei-Liza care şedea la masă şi desfăcea dantela de la poalele cămăşii.

Aruncînd cutia pe genunchii ei, Antti zise :

— Ţine chibriturile după care m-ai trimis la Hiuvearinen... S-au bălăbănit în buzunarul meu tot timpul cît am fost la Ioki... Nu degeaba mi-a fost aşa de greu să umblu pe acolo...

Luînd cutia, Ana-Liza spuse mirată :

— Păi, aici nu-i decît un singur băţ ! Oare din pricina lui să se fi petrecut atîtea ? Vai, vai, Ihalainen !

Şi Antti văzu că în cutia pe care o luase de la Hiuvearinen nu era decît un singur chibrit, dar şi acela cu capătul ars.

Scărpinîndu-se după ureche, Iussi Vatanen spuse lui Antti, cu mirare în glas:

— Cîte nu se pot întîmpla în viaţa noastră pămînteană! De la un singur băţ de chibrit ni s-au tras toate. Ni s-a tras drumul la Ioki şi toate cotiturile lui. De la un singur chibrit ars s-a tras şi găsirea văduvei lui Makkonen, şi nunta lui Tahvo Kenonen şi cîte altele de acest soi!

CUPRINSUL

Responsabil de carte: Constanța Frunzetti
Tehnoredactor: Ionel Gheorghiu
Corector: Micaela Zilber

Dat la cules 24.12.56. Bun de tipar 20.02.57. Tiraj 8110 ex. Hîrtie tipar de 52 g/m². Ft. 540×840/16. Coli ed. 17,40. Coli de tipar: 23. Ediția I. Comanda 2900. A nr. 06074. Pentru bibliotecile mici indicele de clasificare 8 A — 32 = R.

Tiparul executat sub comanda nr. 11430 de Tip. Edit. C.C.S. str. Pitagora nr. 16. București — R.P.R.

M. LASSILA

Înviat din MORȚI

E. S. P. L. A.